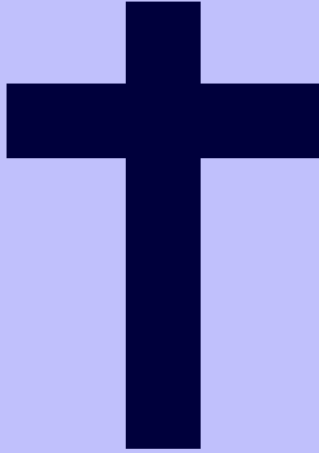

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South
Sudan

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

Contents

Matayo	1
Marako	31
Yowani	51
Loo 'ba vo Lituwë	74
Yemisi	103
Yowani	106

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayöru

Zutu 'ba Yësu

¹ Nenyé zutu 'ba Yësu Korisito kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.

² Abarayama ra o'jo Yisika, Yisika ra o'jo Yakoba, Yakoba ra o'jo Yuda, öndu ni ëti.

³ Yuda ra o'jo Pereze Zera aba, ma zë ra Tamara, Pereze ra o'jo Ezerona, Ezerona ra o'jo Rama,

⁴ Rama ra o'jo Aminadaba, Aminadaba ra o'jo Nasona, Nasona ra o'jo Salamonu,

⁵ Salamonu ra o'jo Bowoza, ma mo ra Raba. Bawoza ra o'jo Obede, ma mo ra Ruta.

Obede ra o'jo Jese.

⁶ Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomono ma mo ra lu'bë pëti Uriya.

⁷ Solomono ra o'jo Rebama, Rebama ra o'jo Abiya, Abiya ra o'jo Asa.

⁸ Asa ra o'jo Yesopata, Yesopata ra o'jo Yorama, Yorama ra o'jo Uziya.

⁹ Uziya ra o'jo Yotama, Yotama ra o'jo Aza, Aza ra o'jo Ezikiya.

¹⁰ Ezikiya ra o'jo Manase, Manase ra o'jo Amona, Amona ra o'jo Yosiya.

¹¹ Yosiya ra o'jo Yekoniya zë 'dö öndu ni ëti kadra 'ba kirí vidi tí'bë Babalöni.

¹² Tapëti kirí vidi tí'bë Babalöni ne.

Yekoniya ra o'jo Salatele, Salatele ra o'jo Zerobabele,

¹³ Zerobabele ra o'jo Abiyuda, Abiyuda ra o'jo Elikima,

Elikima ra o'jo Azora,

¹⁴ Azora ra o'jo Zadoka, Zadoka ra o'jo Akimo,

Akimo ra o'jo Eliyuda,

¹⁵ Eliyuda ra o'jo Elizara, Elizara ra o'jo Matana,

Matana ra o'jo Yakoba,

¹⁶ Yakoba ra o'jo Yosepa kora 'ba Mariya ma 'ba Yësu ma ako'jo Korisito ne.

¹⁷ Here kozo ëdi kazi Abarayama zi Dawidi 'butë domosowo, ëdi kazi Dawidi

ma i'bënni mi Babalöni 'butë domosowo le mi ko'jo 'ba Korisito.

Ko'jo Yësu

¹⁸ Nenyé hala kö'du ko'jo 'ba Yësu Korisito. Alivö ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adró'bo ré nni dé mo ayölo ré nni mo ömo ku kyigö 'ba Lawo Kölö Laka aba. ¹⁹ Mora kora 'bomo Yosepa vo kö'du laka ko'do mo omba dé zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asösu gbo zi kinga mo liwo. ²⁰ Mora mati mo ëdi kö'du ne sösu mo here ne, malayika 'ba Yere ayada ré ni zi mo tëmi wiri, iya henyé, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere dé ta bi Mariya kirí zi yi na mbara 'béyi, ga kö'du wisi mi mo ne Lawo Kölö Laka ra i'di mo ömo. ²¹ Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yësu ga kö'du mo ra akakonyi vidi 'bëni 'e tëmi kö'du kyënyë 'bézë."

²² Kö'du ne biya o'do ré ni zi tëdi kaa Wiri i'di me'do mo ku kyere zi nëbi, iya henyé, ²³ Wu'jë maako gba na wu'jë ngulu ako'jo wisi kora akako'jo ru mo Imanowele, mi me'do ne iya henyé, "Wiri ëdi ze aba."

²⁴ Mora Yosepa ongo here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wiri iya zi mo.

²⁵ Mati gba zë iri dé nni dé Mariya aba mo o'jo wisi ëni ne na kora, mora mo i'di ru mo gbo Yësu.

2

Tayi 'ba vo yölo me'do'e

¹ O'jo Yësu ku Beteleme mi dakanjo 'ba Yudiya mi kadra 'ba Heroda vo damöku. Mora vo me'do yölo maako'e ayinni ta humiré ökonni Yerusalem. ² Zë ako'jonní henyé, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo ëdi kila? Dongo kyëlu ömo ma ayi ta humiré ne dayi ze zi mo yeto."

³ Mati Heroda owo kö'du ne here, mi mo ënyi umbë gbo mora vidi 'ba Yerusalem maako'e mi zë umbë kpa. ⁴ Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'dö vo komoyandi 'ba kö'du kida'e gbo ti'de mayinni zi ni, mora mo ako'jo hë zë, mo iya henyé, "Ködo here, Korisito ne ako'jo kila?"

⁵ Zë aya'banni da me'do iyanni henyé, "Ako'jo Korisito ne mi Beteleme mi dakanjo 'ba Yudiya, ga kö'du nëbi maako ayöru kö'du ne ku kyere iya henyé,

⁶ 'Mi, Beteleme, mi dakanjo 'ba Yudiya, anza dé tisiwa aba mi yere'e 'ba Yuda ne. Vidi ma kyedre atasi ndö tëmi 'e mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele.'"

⁷ Mora Heroda ako'jo vo kö'du yölo ne'e gbo liwo tayinni zi ni mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyëlu nani kazi zë. ⁸ Mora mo utu zë gbo Beteleme kö'du kira nenyé'e aba, "I'bë oma'e bi liya na laka kö'du wisi ne,

ézè i'ja'e mo ku ayi iya'e kò'du mo zi ma, ti'bè kpa mo yeto."

⁹ Mati zè owonni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zè ènyinni gbo ti'bè. Zè ongõnni te kyèlu ma zè ongõnni ta humirè ne. Kyèlu ne alaga nduwè dagba zi zè le i'bè ɔɔ ga bi ma wisi Yèsu èdì dɔ mo ne. ¹⁰ Mati zè ongõnni ku here ne, zè gbo mi kyèyi kyedre aba. ¹¹ Zè õdunni gbo i'bè i'janni wisi ne èdì loko ani 'dò ma mo aba. Mora zè alimanni gbo akaɔo zi mo yeto. Zè upõnni ha aɔboro 'benni i'dinni waki'di 'benni gbo zi Yèsu. Waki'di mora dahabo, wa kyèzi ngutru, ɔɔɔ teme maako ako'jonnì ru mo "murè."

¹² Wirì ayada zi zè tèmi wirì, ma'banni dekpe hulèhu ta da Heroda. Mora zè a'ba i'benni gbo dakaɔo 'benni ta gèri mènzè maako.

Taho mi Ezipeto

¹³ Mati zè i'benni ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo tèmi wirì iya henye, "Heroda omba zi wisi ne kofo. Ènyì oba wisi ne 'dò ma mo aba aho i'bè Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi a'ba."

¹⁴ Yosepa ènyì gbo mi yõndɔ nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbo mi Ezipeto. ¹⁵ Zè i'bè alimanni Ezipeto ani le mi kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'bèzè ani ne èdì ku kaa kò'du 'ba Wirì iya zi nèbi iya henye, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme

¹⁶ Mati Heroda ayolo ku vo kò'du yolo ne'e andèndènni, ni ku, mi mo ènyì ata gbo. Mo utu vo kanya 'benniye gbo ti'benni mi dakaɔo ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo halinɔ aba. Zè ma ɔkõnni dè gba koo riyò, ga kò'du kadra ma vo kò'du yolo ne'e ayadanni zi mo. ¹⁷ Kò'du ne o'dò rè ni tinyinò kaa nèbi Yeremaya iya henye,

¹⁸ "Kporo kudu èdì mi Rama, kporo 'ba kudu 'e 'dò kuyè aba, Rayile ra èdì kudu ga kò'du gisi èniye. Zè olinni ku ti'de mo omba dè zi vidì maako yata ni ta bi kudu."

Ta'ba mi Ezipeto

¹⁹ Tapèti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya tèmi wirì zi Yosepa mi Ezipeto iya zi mo henye, ²⁰ "Ènyì, oba wisi ne ma mo aba, i'bè hulèhu mi dakaɔo 'ba Yiserele, ga kò'du zè ma i'di rè nnì zi wisi ne kofo, olinni ku."

²¹ Here Yosepa ènyì oba wisi ne ma mo aba i'bè gbo hulèhu mi Yiserele. ²² Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi iri pèti 'bu ni Heroda ku na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi ti'bè ani. Ayandi mo tèmi wirì, here mo mi'bè gbo mi dakaɔo 'ba Galilaya.

²³ Mora o'do linɔ èni gbo mi gawo 'ba Nazereta. Here kò'du ma nèbiye iyanni ne ayi ku tinyinò. "Akako'jo mo vidì 'ba Nazereta."

3

Yowani Bapatisi

¹ Mi kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto kò'du yeti, ² iya henye, "Oto'e de 'e tèmi kò'du kyènyè kò'do 'be'e ga kò'du damòku 'ba Wirì èdì ku kara." ³ Yowani ra Yisaya nèbi 'ba Wirì iya me'do ku kyere, ga kò'du mo iya henye, "Here vidì maako èdì mbere mi da lipi iya henye, ako'jo 'e gèri zi Yere. Adoro'e gèri mbiyi zi mo."

⁴ Bongo 'ba Yowani o'do tèmi yõvu 'ba jemele. Mo ida kò'di wana ra gòtò ni na gasi. Wakonyo 'bomo ra wòmi yazi 'ba woro aba. ⁵ Vidì olo i'benni zi mo mi Yerusalem, tèmi dalinɔ 'ba Yudiya ti'de kpa tèmi linɔ ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne. ⁶ Zè odrò hè nnì ga kò'du kyènyè 'benni mo a bapatisi zè gbo mi ranga 'ba Yeredene.

⁷ Mati Yowani ongo vidì ma ako'jo ru zè Farasiye ne, 'dò Sadeke ma kayo ne èti tayinni zi ni zè bapatisi, mo iya zi zè henye, "E gisi 'ba wiri ne'e, èyi ra o'ba 'e zi taho kazi riti ma èdì tayi de 'e ne? ⁸ O'do'e wa ma akayada oto'e de 'e ku tèmi kò'du kyènyè 'be'e. ⁹ Asòsu 'e dè henye, ataho'e kazi riti ma Wirì omba kutu ne kiya mo aba henye, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wirì akiri yitò nenyè'e a kò'do na kozo zi Abarayama. ¹⁰ Logo èdì ku nzo zi kaga ma ana logo dè ne kiga mo akaɔo ku'du mo mi wa'do."

¹¹ "Mèdì 'bama bapatisi kò'do nje de 'e toto wini aba zi yada oto'e de 'e ku. Vidì ma atayi ta pèti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kòlò Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mèdì le kamoka 'ba ndi mo mo'bo dè kinjè. Mo akidì bapatisi de 'e Lawo Kòlò Laka 'dò wa'do aba. ¹² Mo èdì sèri èni aba zi kahi nyenyo. Mo akayitò kòru ma laka mora akidì nyenyo èni gbo mi lo'bi, mo ako'bo turu mo yaga mi wa'do ma kazi tòlu ne."

Bapatisi 'ba Yèsu

¹³ Yèsu ayi tèmi Galilaya ɔko ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani ni bapatisi. ¹⁴ Yowani omba yata mo iya henye, "Ayi zi ma kaa ma ra ma ti'bè zi yi kò'do bapatisi da ma?"

¹⁵ Yèsu aya'ba dɔ mo iya henye, "I'di mèdì tiko here, ga kò'du zi rè ni kò'do kaa komba 'ba Wirì ma laka here." Mora Yowani èlèzè gbo go mo. ¹⁶ Mati i'di bapatisi ku da Yèsu, mo èdì ku tasi yaga tèmi wini, komoriyè ayèhu rè ni zi mo. Mo ongo Lawo Kòlò Laka 'ba Wirì èdì tayi akaɔo dè

nɪ ta komoriyɛ kaa atu'bu here. ¹⁷ Kpɔɔ aa ta komoriyɛ iya henye, "Yi ra na Wisi 'bama mɔwɔ yi ku pe. Ma mi kyɛyi kyedre aba ga kɔ'du 'bɛyi."

4

Yɔnzɔ 'ba Yɛsu

¹ Mora Lawo Kɔlɔ Laka ika Yɛsu gbo mɔku da lipi zi Satani mo yɔnzɔ. ² Mati mo oro hɛ ni ku kadra 'butɛsowɔ 'dɔ yɔndɔ aba kazi wakonyo maako, mo ɛdi ku na o'bo. ³ Mora Satani ayi gbo zi mo iya henye, "Ɖzɛ ɛdi na wisi 'ba Wiri ame'do zi ri'di ne'e mofɔ rɛ nni zi yi na mangolɔ'bo."

⁴ Yɛsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ayɔru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, vidi alima dɛ nje ra, wakonyo toto kɔ'du ma ɛdi tasi ta ha Wiri."

⁵ Mora Satani ika Yɛsu le ti'bɛ mi Yerusalema gawo laka, ɛnyi i'di mo ku le da tolɔ yɛkɛlu 'ba Wiri. ⁶ Mo iya zi mo henye, "Ɖzɛ ɛdi na Wisi 'ba Wiri umɛ rɛ yi akaɲo ga kɔ'du ayɔru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, mo aki'di me'do zi malayika ɛniye ga kɔ'du 'bɛyi zi zɛ kako yi kazi otra ndi yi ra ri'di." ⁷ Yɛsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ayɔru ku iya henye, ayɔnzɔ Yere Wiri 'bɛyi dɛ."

⁸ Mora Satani ika mo lɔhu da dɔku ma konda riye mora ayada damɔku 'dɔ teme mo aba ti'de zi mo, ⁹ iya henye, "Wa ne ti'de maki'di zi yi zɛ ɛlɔdrɔ ku akaɲo ma yeto." ¹⁰ Yɛsu aya'ba dɔ mo zi mo iya henye, "Ehe yaga tara ma Satani. Ga kɔ'du ayɔru iya henye, 'Nje Yere Wiri 'bɛyi amɔtu.'" ¹¹ Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

Lɔɔ kɔ'dɔ 'ba Yɛsu

¹² Mati Yɛsu owo i'di Yowani ku mi kamba, mo ɛnyi i'bɛ gbo Galilaya. ¹³ Mo alima dɛ Nazereta ɛnyi i'bɛ mi Kaparanamo, gawo ha fɔfɔ 'ba Galilaya mi dakaɲo 'ba Zebolona 'dɔ Napatali aba. ¹⁴ O'dɔ rɛ ni ku kaa Yisaya nɛbi 'ba Wiri iya ne here. Mo iya henye,

¹⁵ "Tu'dɛ maako'e mi dakaɲo 'ba Zebolona 'dɔ Napatali aba,

'dɔ vidi ma ha geri 'ba fɔfɔ kyedre kayo ha ranga 'ba Yeredene vidi 'ba Galilaya dakaɲo 'ba vo leze'e,

¹⁶ zɛ vidi ma ɛdi alimanni mi mandɔlu 'ba koli ne."

¹⁷ Mi kadra nani, Yɛsu ayeto kɔ'du kise 'bɛni yɛti zi vidi, iya henye, "O'tɔ'e de 'e tɛmi kɔ'du kyɛnyɛ 'be'e ga kɔ'du damɔku 'ba Wiri ɛdi ku kara."

Yɛsu ako'jo kora vo kyanze kiriyɛ sowo

¹⁸ Mati Yɛsu ɛdi alasi ta da gɔti 'ba fɔfɔ 'ba Galilaya, mo i'ja ɔndu vo kyanze kiriyɛ riye Simona ma ako'jo Petero ɔndu

ni Anderiya aba. Ɖdinni kyanze kiri tɛmi fɔfɔ ɔndu aba. ¹⁹ Yɛsu iya zi zɛ henye, "Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vidi kika mo zi Wiri." ²⁰ Here kandi ila ɔndu 'bɛnni ne, i'bɛnni gbo mo aba.

²¹ Mo i'bɛ nduwɛ dagba i'ja ɔndu ma kyamo'e riye, Yemisi ni Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zɛ ɛdinni mi tɔɲbɔ ɛnni 'bu nni Zebedeyo ɛti ɔndu ɛnni ko'jo mo nzɔ. Yɛsu ako'jo zɛ. ²² Mora kandi zɛ ilanni tɔɲbɔ ne 'bu nni aba, ɛnyi i'bɛnni gbo mo aba.

Yɛsu ayandi kɔ'du vidi ko'jo aba

²³ Yɛsu ɛnyi alasi biya tɛmi Galilaya, kɔ'du yandi aba mi bi 'ba mɔtu'e yɔyɔ yɔyɔ laka 'ba damɔku 'ba Wiri aba, zi vidi ma ɛdinni dakyinɛ 'ba kɔɔ ma 'beri'beri rakɔɔ ko'jo aba. ²⁴ Kɔ'du yɔyɔ ga kɔ'du mo apere rɛ ni biya tɛmi dakaɲo 'ba Siriya, mora here, vidi ikanni zi mo zɛ ma na rakɔɔ riti aba tɛmi kyinɛ 'ba dakɔɔ ne'e biya, vidi maako'e ndi keɲɛ aba Yɛsu ako'jo zɛ biya. ²⁵ Vidi kayo alɔ'bɔnni ga ndi mo tɛmi Galilaya a'ba Gawo 'Butɛ, tɛmi Yerusalema, Yudiya dakaɲo kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

5

Kɔ'du kise 'ba Yɛsu da dɔku

Vo rakyenyiye ra

¹ Mati Yɛsu ongo vidi kayo ne'e, mo ɛnyi i'bɛ ɛkyi da dɔku mora alima gbo akaɲo. Vo lɔ'bɔ 'bɔmɔ'e atoto rɛ nni kpo rɔ mo,

² mo ayeto gbo zɛ yandi iya henye,

³ Vo rakyenyiye ra vidi wiri lumɛ aba, ga kɔ'du damɔku 'ba Wiri 'bɛzɛ ra.

⁴ Vo rakyenyiye ra vidi ma kudu aba, ga kɔ'du akayɛyi zɛ.

⁵ Vo rakyenyiye ra vidi ma dakumbɛ aba, ga kɔ'du akirinni drivu 'ba dakaɲo.

⁶ Vo rakyenyiye ra vidi ma na o'bo a'ba kodrɔ aba tɔnyɔ,

ga kɔ'du zɛ atɔvɔnni.

⁷ Vo rakyenyiye ra vidi ma mi kyɛyi aba, ga kɔ'du zɛ aki'janni mi kyɛyi.

⁸ Vo rakyenyiye ra vidi ma di'di zɛ ɲbala, ga kɔ'du zɛ akongɔnni Wiri.

⁹ Vo rakyenyiye ra vidi ma vo wayata, ga kɔ'du akako'jo zɛ na gisi 'ba Wiri.

¹⁰ Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza zɛ ga kɔ'du tɔnyɔ 'bɛzɛ,

ga kɔ'du damɔku 'ba Wiri 'bɛzɛ ra.

¹¹ Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye, ayaza'e, o'dɔ'e na kyɛnyɛ dakyinɛ kɔ'du 'ba Satani yada mo na ndɔndɔ ru'e aba ga kɔ'du 'e vo ga ndi ma. ¹² Ɖdiye rakyenyi aba ga kɔ'du biriti kyedre ɛdi na sesi asesi zi biye komoriyɛ. Nenyɛ ɛdi hala nɛbi ma alimanni dagba kazi komo'e ayaza zɛ.

Yɔ'dɔ bikanyi aba

¹³ 'E kaa yo'do zi vidī kōndu 'ba dakaṇo ne biya. Mora ēzē yo'do ayaṇa yoko nī ku, ata'ba akayoko hala? Anza kpe na laka, here aku'du yaga mōku mora vidī akutunni do mo ta bi lasi. ¹⁴ 'E kaa bikanyi 'ba damōku ne biya. Gawo ma uvō da lutu oho rē nī dē. ¹⁵ Vidī maako owi lamba dē mora ki'dī mo hu siko, ta go mo mo i'dī da wa toro 'ba lamba, i'dī bikanyi gbo zi vidī 'ba mī loko ne biya. ¹⁶ Tēmi gērī kōlō ne, bikanyi 'be'e ma yanyi ga bi dagba komo vidī, here ne ze zē kongō kō'du laka ma o'do 'e zi yeto 'bu komoriyē.

Kō'du yandi 'ba kō'du ki'dī

¹⁷ Asōsu 'e dē henye ere, mayi ne ze kō'du ki'dī 'ba Mosa ne koba mo 'de, a'ba kō'du yandi 'ba nēbiye. Mayi dē ze zē koba mo 'de, mayi ze kō'du yandi 'bēzē ne kinde mo. ¹⁸ Miya kō'du tūnyō ra ze'e, dakaṇo komoriyē aba alaya dekpe, mora gbi le nje i'jō kō'du ki'dī ma tisi wa aba ōlu dē. Kō'du ki'dī akinde rē nī. ¹⁹ Here ēzē vidī ma owo gbi dē le nje kō'du ma tisi wa ne a'ba okanni 'e yandi mo ze kō'do kpa here, atēdi nje tisiwa aba mī damōku 'ba Wiri. Ta gērī ma kyamo, vidī ma owo kō'du ki'dī a'ba ayandi oka 'e ze kō'do mo kpa here, akatēdi na kyedre mī damōku 'ba Wiri. ²⁰ Mayada zi ye, henye ere, akato'bo 'e tōdu damōku 'ba Wiri nje ēzē ēdi 'e koma aba kyo ta da vo kō'du ki'dī 'ba vo komoyandiye nni Farasi ēti tēmi wa ma Wiri omba zi kō'do mo.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba kamo

²¹ Owo 'e henye, ayada zi vidī kyere naniye, "Ofo vidī dē. Ēzē vidī ma ofo vidī ku, aki'ja riti." ²² Mora yaanya aba mayada zi ye, vidī ma na kamo ōndu nī aba akika mo bi 'ba riti. Mo ma ako'jo ōndu nī iya henye, "Yi wayawa ra," akika mo komo vurē ma kyedre 'ba Yuda'e. Mo ma iya zi ōndu nī, "Yi vo lōkyi," aku'du mo mī wa'do 'ba gehena ma ōlu dē. ²³ Here ēzē omba ku zi waki'dī 'bēyi ki'dī zi Wiri da karasa asōsu ōndu yī ēdi kō'du aba rē yī, ²⁴ ila waki'dī 'bēyi ne ani komo bi 'ba wakumu, i'bē inde kō'du ne yaga tēmi kutē'e ōndu yī aba, mora a'ba 'da waki'dī 'bēyi ne ki'dī mo zi Wiri. ²⁵ Ēzē vidī maako asusu yī mī gērī 'ba kō'du ki'dī, oba yī bi 'ba vurē, inde 'e kō'du ne mo aba ēzē ndi kadra gba kazi toko bi 'ba vurē. Ēzē ēdi 'e ku ani, mo aki'dī yī zi vo vurē kikyē mora mo akidra yī zi turu da kōndu mora aki'dī yī gbo mī kamba. ²⁶ Mayada zi yī akalima ani le ēzē opi ndundu kōhi 'ba kō'du litē 'bēyi ne ku.

Kō'du yada ga kō'du 'ba ndoro

²⁷ Owo 'e ku iya henye, "O'do ndoro dē." ²⁸ Mora yaanya aba ne mayada zi ye, bi 'ba wakumu zi Wiri, vidī ma ongo bi da

mbara maako omba mo ze tēdi zi nī, o'do ndoro ku mo aba mī di'di nī. ²⁹ Mora here, ēzē komo yī ma tiri o'do yī ze kō'du kyēnyē kō'do, oba yaga u'du mōku. Ēdi na laka zi, kya 'ba rē yī koba 'de yaga ta da yī ku'du biya ida rē yī aba mī gehena. ³⁰ Ēzē kala yī ma tiri o'do yī ze kō'du kyēnyē kō'do ikye u'du mōku. Ēdi na laka zi kya 'ba rē yī ma kōlō koba mo 'de ta da ida rē yī biya zi ti'bē mī gehena ma ōlu dē.

³¹ Iya kpa henye, "Vidī mati ayēyi mbara 'bēni mī'di zi mo waraga 'ba rakinga." ³² Yaanya aba ne mayada zi ye henye, ēzē kora ma inga mbara 'bēni ga kō'du ma 'beri anza ndoro dē, ēzē mbara ne i'bē oze kora maako, mo o'do ndoro ku. Kora ma oze mo ne o'do ndoro kpa ku.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba lōmu

³³ Owo 'e kpa henye ayada zi vidī ma alaganni kyere ne'e henye, apere mī lōmu 'bēyi dē, o'do wa ma o'do lōmu mo ne ze Yere zi kō'do. ³⁴ Mora mayada zi ye o'do 'e lōmu maako dē komoriyē aba ga kō'du bi lima 'ba Wiri. ³⁵ Alōmu rē yī dē dakaṇo aba, ga kō'du bi ndi kutu 'bomo ra. Alōmu rē yī dē Yerusalema aba ga kō'du gawo kyedre 'ba Wiri ra. ³⁶ Alōmu dē dē yī aba ga kō'du o'bo dē ze yēvu ma kōlō kō'do na kanyi mandere na kōndu. ³⁷ Iya nje henye, "Oo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani."

Kō'du yandi ga kō'du 'ba dasolo

³⁸ Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingo ha, yingo ha aba. ³⁹ Yaanya aba miya zi ye henye, "Aya'ba da kō'du kyēnyē dē ze vidī ma o'do kō'du kyēnyē zi yī. ⁴⁰ Ēzē vidī maako isa lo'bo yī ma datiri, mo misa lo'bo yī ma da gali kpa." ⁴¹ Ēzē vidī maako iri yī na wehe zi wa 'bēni kumbē, wiṛi kōlō, injē wiṛi riyō. ⁴² Ēzē vidī maako ako'jo wa kazi yī, i'di zi mo. Ēzē vidī maako omba wa koba kazi yī dero, i'di zi mo.

O'do lovo vo wehe oka yiye

⁴³ Owo 'e iya henye, "O'do lovo oka yī 'e biya. Mora oyi vo wehe 'bēyi 'e." ⁴⁴ Yaanya aba mayada zi ye, o'do lovo vo wehe 'bēyiye amōtu ga kō'du zē ma o'donni yī na kyēnyē. ⁴⁵ Zi yada 'e tēdi na gisi 'ba 'bu ma komoriyē, ga kō'du mo i'di kō'do ēni zi bi yanyi da vidī kyēnyē'e 'dō ma laka ēti, i'di mūrē ze zē ma o'donni kō'du laka kpa zi zē ma o'donni kō'du kyēnyē. ⁴⁶ Hala Wiri aki'di biriti zi yī ēzē o'do nje lovo vidī ma o'do nni lovo yī? Vidī 'ba 'be'bele kō'du 'e o'donni kpa here. ⁴⁷ Ēzē ame'do nje zi aboka yiye, here ne o'do ku ndra ta da vidī ma ayolo Wiri dē ne. ⁴⁸ Ēdi na laka ta ga kadra biya kaa 'bu yī 'ba komoriyē.

6

Waki'di zi vo leri

¹ Andiyere 'e laka o'do'e kö'du laka 'be'e de komo vidi zi kongo mo, ezê o'do'e ku here, i'ja'e wa ma kölo maako de kazi 'bu'e ma komoriye. ² Ezê yi maako edi ki'di wa zi vo leri, iya kö'du mo de zi vidi maako kaa vo komo kandiye edinni ko'do mo mi bi 'ba mötu'e, a'ba da geri zi vidi koronni. Na laka miya zi ye biriti 'bezê ku nje here. ³ Ezê edi waki'di zi vo leri, i'di vidi ma kara rê yi ne ma yolo de. ⁴ I'di tiwo liwo. Ezê 'bu Wiri i'ja wa ma o'do ku liwo ne mo aki'di biriti mo zi yi.

Mötu ko'do

⁵ Ezê ediye amötu anza'e de kaa vo komo kandiye, kö'du zê o'donni lovo toro mötu ko'do aba mi bi 'ba mötu'e ta da geri zi vidi nni kongo. Mayada zi ye, tinyo biriti 'bezê go mo ra ku nje ne. ⁶ Ezê omba mötu ödu kutu yi aba loko 'beyi isi haloko ge yi a mötu zi 'bu yi, zi Wiri mati ongo ro mo de ne. Wa mati o'do'e ku liwo ne, 'Bu'e aki'di biriti mo zi ye. ⁷ Ezê ediye ku amötu adele'e mi me'do de kaa vidi ma ayolo Wiri de, ga kö'du zê asösu 'beni henye akowonni ga kö'du mötu konda 'beni ne. ⁸ Anza'e de kaa zê, ga kö'du 'bu'e ayolo wa ma, omba'e ne ku kyere gba kazi ako'jo 'e de. ⁹ Nenye edi hala aka mötu'e.

'Bu ze ma komoriye nani, ru yi medii na koro.

¹⁰ I'di damöku 'beyi mayi, kö'du 'beyi 'ba dakaño kinye mo'do rê ni kpa kaa 'ba komoriye ne here.

¹¹ I'di wakonyo 'ba kadra ma ndenye ne zi ze.

¹² Ila ze ga kö'du yanja 'beze kaa dedii kila oka ze 'e ga kö'du yanja zê o'donni zi ze ne here.

¹³ Ika ze de mi wayonzo, asesi ze laka kazi Satani.

¹⁴ Ezê ila'e vidi ga kö'du ma zê ayananni zi ye ne, 'bu'e ma komoriye ne akila 'e kpa ga kö'du yanja 'be'e. ¹⁵ Ezê ila'e vidi de ga kö'du kyenyê, 'bu'e ma komoriye ne ila 'e kpa de ga kö'du kyenyê 'be'e.

Hakoro

¹⁶ Ezê ediye he 'e koro, ayanja'e da komo'e de kaa vo komo kandiye edinni ako'do. Zê afufu rê nni vonyo vonyo zi yolo mo nedinni he nni koro. Tinyo miya zi ye biriti i'di ku nzo ndo zi zê. ¹⁷ Ezê edi he 'e koro, akaka'e komo'e osa'e yeni re 'e, ¹⁸ kazi vidi maako'e ayolonni ediye he 'e koro, nje 'bu'e ma ongo ro mo de ne, mo ra nje ma yolo wa ma o'do'e na liwo ne mo aki'di biriti mo zi ye.

Watoo rê yi

¹⁹ Ulu ha wa de zi ye dakaño kinye, bi ma malödo edi yanja wa ti'de zi mo ne, wa ma edi lendre ne, mora vo logo edinni logo wa ta do mo ne. ²⁰ Wa ma laka ulu ku zi ye komoriye, ga bi ma malödo ayanja wa de ta do mo, wa lendre, vo logo alogo wa de ta do mo ne. ²¹ Ga kö'du, bi ma ulu ha wa ku do mo ne di'di yi atedi nburu do mo.

²² Komo yi ra, na lamba 'ba rê yi. Ezê komo yi edi na laka ida rê yi ti'de akatedi ndo mi bikanyi kyedre. ²³ Ezê komo yi na kyenyê rê yi ti'de atedi ga bi köndu. Ezê bikanyi anza de mi yi di'di yi ndo na bi köndu.

Wiri 'do kahi aba

²⁴ Vidi maako o'bo de zi litu zi yere riyö, mo atowo nje ma kölo, mo akoyi ma kölo. O'bo de zi litu zi Wiri kpa zi damöku? ²⁵ Mi kadra ko'do kölo ne medii kiya zi ye alima'e de kö'du sösu aba ga kö'du 'ba wakonyo, wa kuwê, bongö ga kö'du lawo oo ndra ta da wakonyo. Mora kö'du ida ra oo ndra ta da bongö. ²⁶ Ongö'e aliye te, zê isi nni wa de, zê umunni wa de ki'di mo mi lo'bi. 'Bu 'ba komoriye ne edi zê kulu. Here anza'e de kyedre ta da aliye? Asösu 'be'e 'e ra de kyedre ta da aliye? ²⁷ Vidi maako temi 'e ato'bo lima tisi konda, kö'du sösu aba kö'du mo?

²⁸ Kö'du a'di ediye alima kö'du sösu aba ga kö'du bongö? Ongö'e döru 'ba möku te zê urunni bongö de, o'donni loo de zi nni.

²⁹ Tinyo miya zi ye, Solomonö edi le wa dakayo aba usu bongö ma teme alaga döru 'ba möku de. ³⁰ Ezê Wiri edi kusu bongö ra döru ma edi alo'bo ato'bo'e de bongö kusu re 'e, vidi ma kö'du koma aba ne. ³¹ Miya zi ye alima'e de kö'du sösu aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenye ta kila? Ma kuwê wa ndenye ta kila? Ma ki'ja bongö ta kila?" ³² Vidi ma ayolo Wiri de ne edi nje taho ga wa 'ba dakaño ne. 'Bu 'e ma komoriye nani mo ayolo, wa ma omba'e ne, mo aki'di zi ye. ³³ Oma mi damöku 'ba Wiri dagba 'do tinyo 'bomo aba, wa ma omba ne mo aki'di zi yi. ³⁴ Asösu kö'du wa 'ba mindö aba de, ga kö'du mindö edi kö'du sösu 'beni aba kutu, kadra 'ba mindö edi kpa kö'du 'beni aba kutu.

7

Vurê ko'do nje

¹ O'do vurê 'ba vidi maako de na mbere. Ezê o'do ku, ako'do vurê 'beyi kpa here. ² Geri ma edi ko'do vurê 'ba vidi mo aba ne, ako'do vurê 'beyi kpa mo aba. Ndi me'do ma edi yeri mo ra vidi ne akayeri 'beyi kpa here. ³ Kö'du a'di ongo bi da wa mati komo öndu yi, kazi bi kongö da kulugbu kyedre ma komo yi ne. ⁴ Hala akiya zi

öndu yi, “Í'di ma yago ngayo nenyé yaga ta komo yi,” mora édi 'béyi gbi kulugbu aba komo yi? ⁵ Yi vo komo kandi nenyé, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yi, zi bi kongo na laka zi yago ngayo yaga ta komo öndu yi. ⁶ Í'di wa 'ba Wiri dè zi wihiyé. U'du wa ma teme 'béyi dè da komo wa'do 'e akalasinni ta do mo, akizanni mi yi sisisi yaga.

Oma aki'ja

⁷ Ako'jo aki'di zi yi, oma aki'ja, akökö, akayéhu haloko zi yi. ⁸ Zè ma ti'de ako'jonní aki'di zi zè. Zè ma ti'de omani, aki'janni. Zè ma akökönni akayéhu. ⁹ Éyi ra ézè wisi 'bomo ako'jo mangolo'bo, mo ényí iri yitö i'di zi mo? ¹⁰ Ézè wisi maako ako'jo kyanze ma mo akiri wiri ki'di zi mo. ¹¹ Vo kö'du kyényé ko'do'e, ézè i'di 'e waki'di 'be'e zi gisi 'be'e. 'Bu 'ba komoriyé aki'di wa ma laka ndra kyö zi ye. ¹² Wa ma omba oka yi 'e ko'do mo zi yi ne o'do kpa zi zè, nenyé kö'du kise 'ba kö'du ki'di 'dö nébi kö'du éti. ¹³ Ödu 'e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne i'bè bi 'ba koli. Géri ma kyedre ne, vidi ma édi ti'bènni ta go mo ne zè na kayo. ¹⁴ Ha loko ma édi ti'bè bi 'ba didi ma nburu nburu ne nje tisiwa. Vidi ma i'janni ne, toto tisiwa.

¹⁵ Í'di 'e komo'e mandí laka, kazi nébi kö'du 'ba Wiri mambèrè ne'e, ga kö'du usunní bongó ma o'do tēmi yévu 'ba tūmēlē ne ta rē nni yaga, mora mi di'di zè na tuku wōlīwōlī ma kyényé. ¹⁶ Akayolo'e zè tēmi wa ma zè édinni ko'do mo. Kaga kono ana oha dè, ana kyēlu dè. ¹⁷ Mora kpa here, kaga laka ana gbi logó laka. Mora kaga ma kyényé ana gbi logó kyényé. ¹⁸ Kaga laka ana logó kyényé dè. Kaga kyényé ana logó laka dè. ¹⁹ Kaga ma ti'de ana logó ma laka dè ne akiga akaño aku'du mi wa'do. ²⁰ Akayolo zè nje tara logó 'bèzè ma ana ne.

²¹ Anza vidi biya ma édinni ko'jo ma, “Yere Yere,” ne akatödunni mi damöku 'ba Wiri, nje zè ma o'donní wa ma 'Bu ma komoriyé omba zè zi ko'do. ²² Mi kadra 'ba vurè nani, vidi ma kayo akiyanni zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dèdi kumè kö'du dakyikyí kore aba yaga tara vidi mi ru yi? ²³ Ma kaya'ba, ma kiya zi zè henye, “Ma yolo 'e dè. Í'bè'e yaga tara ma, 'e vo kö'du kyényé kö'du ne'e.”

Vo loko ko'ba'e riyö

²⁴ Ézè vidi ma owo kö'du yandi 'bama ku koro mo aba, atèdi kaa vo kö'du yolo ma o'ba loko éni da ri'di. ²⁵ Ézè mirè a'di wini oso le, ézè buluku aluku le akyéti rē ni le ra loko nani alöru dè, ga kö'du o'ba hu mo ku da ri'di. ²⁶ Ézè vidi ma owo kö'du yandi 'bama ne dè koro mo aba, atèdi kaa

vo lumè ma o'ba loko éni da yayi. ²⁷ Mirè a'di wini oso, buluku aluku ra loko nani alöru ku na löru kyényé. ²⁸ Mati Yésu inde kö'du yéti ku zi vidi kayo nani 'e zè ku na rakaga ga kö'du wa yandi 'bomo ne. ²⁹ Ga kö'du mo édi kala konda aba. Anza dè kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du kida'e.

8

Yésu ako'jo vo mönyu

¹ Mati Yésu asi akaño ta da döku ne, vidi kayo alö'bönni go mo. ² Vo mönyu maako ayi alodro, akaño komo Yésu, iya henye, “Yere, ézè omba ku ako'jo ma n̄bala.” ³ Yésu iza kala n̄i gbo ise ra vere nani, iya henye, “Momba do mo ku.” Mo iya henye, “Édi na n̄bala.” Ako'jo yi ku, mora rakoo ila vere nani gbo kandi. ⁴ Yésu ise go mo zi mo, iya henye, “Í'bè iya me'do nenyé dè zi vidi maako, í'bè zi vo karasa 'e ma nyelinni rē yi, i'di wakumu 'ba wa ko'jo ma Mosa i'di kö'du mo ne, zi yada yi zi vidiye ti'de ako'jo yi ku.”

Kyedre 'ba da vo kanya

⁵ Yésu ödu mi Kaparanamo kyedre 'ba vo da kanya maako 'ba Roma vo da wehe lamikölö ayi ako'jo ha Yésu ga kö'du wa konyi. ⁶ Iya henye, “Yere, vo kalima 'bama édi rakoo aba liño na keñe na riti.” ⁷ Yésu iya henye, “Ma ti'bè liño 'béyi zi mo ko'jo.”

⁸ Kyedre 'ba vo da kanya nani iya henye, “Yere, o'bo dè zi yi tayi liño 'bama. Iya nje hē yi akako'jo vo kalima 'bama ne, ⁹ ga kö'du mayolo kala konda 'béyi édi gbi kaa 'bama, médi kala konda 'dö vo kanya éti hu ma. Ézè ma me'do zi ma kölö, miya henye, 'Í'bè,' mo í'bè gbi. Ézè ma me'do zi maako, miya henye, 'Ayí,' mo ayi gbi. Ézè ma me'do zi vo kalima 'bama, o'do wa nenyé mo o'do gbi.”

¹⁰ Mati Yésu owo me'do 'ba vere ne ku, aga gbo ro mo. Mo iya zi vo gēniye iya henye, “Tinyö miya zi ye, mi'ja vidi maako dè 'de tēmi vidi 'ba Yiserele, ma édi kö'du koma aba kaa vere ne. ¹¹ Édi na laka médi kiya zi ye, ma kayo mo atayinni tēmi dakaño kapa 'ba humirè 'dö da lère aba zi droko rē nni ra Abarayama, Yisika, Yakoba éti mi damöku 'ba Wiri. ¹² Gisi 'ba Yiserele ma kayo, ma ako'jo damöku ga kö'du zè aku'du zè mi bi köndu 'ba kudu ha konyo aba.” ¹³ Yésu aya'ba do mo iya zi vo da kanya nani, iya henye í'bè liño ako'do rē ni kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima 'ba da vo kanya ne ako'jo gbo mi kadra nani.

¹⁴ Yésu í'bè ödu loko 'ba Petero i'ja wese 'ba Petero zöyi aba o'ba rē ni ku da sora. ¹⁵ Mo ise kala mo, zöyi ila mo gbo. Here mo ényí gbo litu zi mo. ¹⁶ Mi da hutaga nani aba, ikanni vidi kayo maakowe édinni

nökyi aba zi mo. Mo ore dakyikyiyaga ta rë zë me'do aba. Mo akò'jo vidí ma rakoo aba ne'e ti'de. ¹⁷ Mo o'do here zi tēdi kaa ma Yesaya nèbi vo me'do 'ba Wirí iya ne. Mo iya henye, "Ma gogo makinjé rakoo yaga."

¹⁸ Yésu ongo vidí kayo ēdinní ku kpo ta rē nī mo ame'do zi vo lō'bō gēniye zi zē kumu kafo fōfō ma agamo. Mo ame'do gbo zi vo lō'bō gēni 'e zi zē kumu ti'bē kafo ranga ma agamo. ¹⁹ Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma i'bē zi mo. Ma kusu gēyi. ²⁰ Yésu aya'ba do mo, iya henye, "Uhwavōdō 'e ēdinní ogo ēnni aba, ali 'e ēdinní loko ēnni aba. Wisi 'ba Vidí anza dē liño aba na bi 'ba ralawo." ²¹ Vere maako na vo lō'bō go mo iya henye, "Kyedre 'bama, i'di ma 'ba dero 'bu ma kusu." ²² Yésu iya zi mo henye, "Usu ga ma, ila yōku 'e musunní yōku ēnni."

²³ Yésu ēkyi gbo mī tōñbō 'dō vo lō'bō gēni ēti ²⁴ tisi yaa buluku ēnyi gbo aluku da fōfō nani. Buluku alima ku tōñbō kōho zi liko kaño. Yésu ēdi ako'do. ²⁵ Zē i'bēnni alironni mo, iyanni henye, "Yere, akōnyi ze, dēdi ku kara zi koli." ²⁶ Mo iya zi zē henye, "Ēdiye atere ga a'di? Ēdiye koma tisi aba." Mo ēnyi amo da buluku wini kagba aba, mati orōnni ne, bi gbo liwo. ²⁷ Zē ti'de na rakaga iyanni henye, "Vere ne, ēyi ra? Buluku 'e wini kagba aba owonni do mo."

Vo nökyi nni wa'do eti

²⁸ Mati Yésu umu da fōfō i'bē mī dakaño 'ba Gadora ne, vidí riyō maako'e zē dakyikyiyaga andosi dē nni mo aba. Vidí ne'e ēnyinni na nganga. Vidí maako o'bo dē zi laga ta ga bi nani, dakyikyiyaga ne'e ayaza rē nni zi Yésu. ²⁹ Zē apinni na kyembe, iyanni henye, "Yi Wisi 'ba Wirí nenye, a'di ra omba kazi ze ayi ku de ze kinde gba kazi kadra mo toko?"

³⁰ Wa'do kayo 'ba liño ēdinní wakonyo kara ra liño da lutu. ³¹ Dakyikyiyaga ayaza rē nni zi Yésu, iyanni henye, "Ēzē omba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e." ³² Mo iya zi zē, henye, "I'bēē." Zē i'bēnni ödunni mī wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ēnyinni gbo ti'de ataha bi lunyi 'ba fōfō mora aluyinni gbo ti'de mī wini. ³³ Vo yako wa'do nani 'e aho iyanni mī gawo. Ayadanni kō'du ma o'do rē nī nani ti'de, kō'du mati o'do rē nī zi kora dakyikyiyaga ne'e. ³⁴ Vidí 'ba mī gawo nani 'e olonni gbo ti'de tayi Yésu kongo. Zē i'janni mo akō'jonní ho mo zi mo tēnyi ti'bē yaga tēmi dakaño ēnni.

9

Yésu akō'jo kora vo keje maako
(Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Here Yésu ēkyi mī tōñbō i'bē hulēhu kyēti 'ba fōfō mī gawo 'bēni. ² Ani kya 'ba vidí maako'e ikanni zi mo kora vo keje akaño ne ēdi ako'do da sora. Mati Yésu ongo hala kō'du koma 'bēzē ēdi, mo iya zi kora keje ne henye, "Akyigō rē yi, wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyi ila ku."

³ Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kida'e ame'donni na bi dē nni, iyanni henye, "Kora nenye, ēdi me'do 'dasi ra kiya." ⁴ Mora here, Yésu ayolo kō'du sōsu 'bēzē, ne a'ba iya henye, "Kō'du a'di ēdi 'e kō'du kyēnyē mahere ne sōsu mo? ⁵ Mavala ra zi kiya, ila yi ku ga kō'do kodo kyēnyē 'bēyi, kodo zi kiya henye, 'Ēnyi riyē alasi?' ⁶ Mako'do tūnyō zi ye yolo, Wisi a Vidí ēdi kyigō aba dakaño zi kō'du kyēnyē kila." Mora here, mo iya zi kora keje ne henye, "Ēnyi riyē, injē sora 'bēyi ne, i'bē liño!" ⁷ Kora ne ēnyi riyē i'bē gbo liño. ⁸ Mati vidí kayo ongonni ne, zē na tere Wirí yeto aba ga kō'du kyigō kaa mahere ne ki'di mo zi vidí.

Yésu akō'jo Matayo

(Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Here Yésu ila bi nani, ma mo i'bē dagba, mo ongo kora vo 'be'bele kō'du ru mo Matayo, ēdi alima bi 'ba 'be'bele kō'du, mo iya zi mo henye, "Alō'bō ga ma." Matayo ēnyi alō'bō gbo go mo. ¹⁰ Mati Yésu ēdi wakonyo mī liño a Matayo, vo 'be'bele kō'du kyo, a'ba kya 'ba vo kō'du kyēnyē kō'do'e ayi onyonni wa Yésu aba a'ba, vo lō'bō 'bomo'e ēti da tarabiza kōlō. ¹¹ Kya 'ba Farasiye ongonni kō'du ne here, akō'jonní ha vo lō'bō 'bomo'e, "Kō'du a'di vo komoyandi 'be'e ēdinní wakonyo vidí mahere ne eti? ¹² Yésu owo kō'du 'bēzē ne, aya'ba do mo iya henye, vidí ma rē zē na laka kazi koo, i'bēnni dē zi vo owo, nje zē ma na rakoo. ¹³ I'bē oma'e mī kō'du ya'ba ma kō'du yöru iya ne." Ēdi kō'du laka ma momba, ra anza ngōtu kumu. Mayi dē kō'du vidí laka'e, mayi ga kō'du vidí 'ba kō'du kyēnyē'e.

Kō'du kō'jo kō'du 'ba hakoro

(Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

¹⁴ Here vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ayinni zi Yésu, akō'jonní kō'du iyanni henye, "Kō'du a'di ze Farasi eti, dēdi he ze koro mora vo lō'bō 'bēyiye, oro hē nni dē go mo?" ¹⁵ Yésu aya'ba do mo iya henye, omba 'be'e yingo ma ēdinní mī kyērē 'ba oze, zi tēdi na rasōsu ēzē 'biyēsi ēdi zē eti? Anza here dē. Here kadra mo akatoko, ēzē omba ku 'biyēsi koba 'de kazi zē mora atehenni 'da hē nni koro. ¹⁶ "Vidí maako uru bongo ma kyiyi dē zi kō'jo bongo ma koo, ga kō'du bongo ma kyiyi ako'do wogo kyedre mī bongo ne. ¹⁷ Vidí maako ope

a'ji ma kyiyi dē mi loso wana makoo, ga kō'du loso wana akiha a'ji akalōdi yaga, mora loso wana ne akayaŋa rē nī. Here a'ji makyiyi mope gbi mi loso wana makyiyi a'ba 'dō riyō atēdinni na laka."

Wuj'ē 'ba kyedre 'ba Yuda'e nni mbara ma ise ra bongō 'ba Yēsu

(Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

¹⁸ Mati Yēsu ēdi kō'du nenyē kiya, vidi mi turu 'ba Yuda'e ayi zi mo alomvo akaŋo komo mo iya henye, "Wuj'ē 'bama oli ku yaanya ayi i'di kala yi do mo zi mo tēdi na didi." ¹⁹ Yēsu ēnyī riyē alō'bō gbo go mo mora vo lō'bō 'bomo'e i'bēnni gbo mo aba. ²⁰ Mbara maako ēdi na riti, kō'du yama ēdi taho ta ro mo koo 'butē dōmoriyō, ayi ta kafo Yēsu ise da ha bongō 'bomo gbo. ²¹ Mo iya na bi dēni henye, "Ēzē mise gbi le nje ra 'bongō omo, akako'jo ma." ²² Yēsu opi rē nī ongo mo, iya henye, "Ēdi na kyigo wuj'ē ama! Koma 'bēyi akō'jo yi ku." Tēmi kadra ne mbara ne akō'jo rē nī gbo na laka. ²³ Mati Yēsu ōdu mi loko 'ba turu kyedre ne, mo i'ja vidi kayo ēdinni kyēzo 'ba da koli kome. ²⁴ Mo iya zi zē henye, "Vidi biya asiye yaga. Wuj'ē tisi ne oli dē mo ēdi nje ako'do!" Here zē biya ogonni mo gbo. ²⁵ Kandi ma ti ore vidi ne'e ku yaga, Yēsu i'bē mi loko ma yōku wuj'ē do mo ne, iri kala mo mo ēnyī gbo riyē. ²⁶ Kō'du yōyō ne apere rē nī biya tēmi dakaŋo nani.

Yēsu akō'jo vo komokōndu riyō

²⁷ Yēsu ila bi nani ēdi ku ati'bē, vo komokōndu riyō ayetonna lō'bō ga ndi mo. Zē agbōgbonni hē nni, iyanni henye, i'di miyi mēyi re ze, "Asōsu kō'du ze, Wisi 'ba Dawidi!" ²⁸ Mati Yēsu ōdu loko, vo komokōndu riyō ne ayinni zi mo, mo akō'jo hē zē iya henye, "Oma'e ku zi matō'bo 'e kō'jo?" Zē aya'banni da me'do, iyanni henye, "Oo Yere." ²⁹ Yēsu ise komo zē, iya henye, "Mo'do rē nī kaa ma oma'e" ³⁰ komo zē ayēhu rē nī gbo. Yēsu ise go mo zi zē iya henye, "Ayada'e kō'du nenyē dē zi vidi maako!" ³¹ Mora zē i'bē a yēlenni kō'du ne ta ga bi nani ti'de.

Yēsu akō'jo kora ma o'bo dē zi me'do

³² Mati vidi kora ne'e ēdinni ati'bē, kya, vidi maako'e ikanni kora maako zi Yēsu, mo o'bo dē zi me'do ga kō'du mo ēdi dakyikyī aba. ³³ Mora kandi ma ti ore dakyikyī ku yaga, kora ne ayeto me'do mora vidi biya na rakaga. Zē iyanni henye "Gba dongō kō'du ma hee ne dē mi Yiserele." ³⁴ Mora Farasiye iyanni henye, "Ne yere 'ba dakyikyiyē ra i'di kyigo ne zi Yēsu zi dakyikyiyē kore yaga."

Yēsu asōsu rē nī ga kō'du vidi

³⁵ Yēsu ēnyī i'bē biya lasi aba tēmi gawo daliŋo aba. Mo ayandi kō'du mi bi

'ba mōtu'e, kō'du yōyō laka 'ba damōku 'ba Wirī yēti aba, mora akō'jo vidi kayo dakyinē 'ba koo aba. ³⁶ Mati mo ongo vidi kayo, di'di mo oso kyo kō'du sōsu aba ga kō'du zē na kō'du sōsu, wakonyi kpa anza dē kaa timēlē kazi vo yako. ³⁷ Here mo iya zi vo lō'bō 'bēnniye henye, "Wa mi yaka ēdi kyo, mora vo loo kō'do'e ayonni dē. ³⁸ Amōtu zi vo kyeti yaka nenyē, mo mutu yaga vo loo'e zi wa 'bomo toto mo ta yaka."

10

Vo Litu 'butē dōmoriyō

(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Yēsu akō'jo vo lō'bō 'butē dōmoriyō 'bēniye bi kōlō i'di kyigo zi zē kore dakyikyī yaga, zi kō'jo koo rakoo aba biya. ² Nenyē'e ru 'ba vo litu, butē dōmoriyō ne'e ma dagba Simona (ma akō'jo Petero) ōndu mo: Anderiya, Yemisi ōndu nī Yowani aba, gisi 'ba Zebedeyo. ³ Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kō'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadōyōsu, ⁴ Simona vo dakaŋo 'ba Kanana zē Yudasī Sikereto ma asōsu Yēsu aba.

Loo 'ba vo lō'bō 'butē dōmoriyō

(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Vidi kora 'butē dōmoriyō ne'e, Yēsu utu zē kō'du kira nenyē aba. "I'bē'e dē mi dakaŋo 'ba vo leze'e mandere mi gawo 'ba Samarona'e. ⁶ Omba zi ye ti'bē zi timēlē 'ba Yiserele ma ōlu. ⁷ I'bē'e ayētiye, 'Damōku 'ba Wirī ēdi ku kara.' ⁸ Akō'jo'e vo koo, ayomō'e yōku lōhu na didi, akō'jo'e zē ma na riti koo mōnyu aba, ore'e dakyikyī yaga. I'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zē na mbiya. ⁹ Inj'ē dahabo ako dē, kōhi mandere meŋe kōhi mi bongō re 'e. ¹⁰ Inj'ē'e anboro 'ba wa lenze dē ta bi ti'bē 'be'e, oba'e nje bongō kamoka ma ēdiye akusu ne. Oba'e mōvo 'ba lasi dē, vo loo'e ak'i'di zi zē wa ma zē ombanni."

¹¹ "Ēzē ayiye mi gawo, i'bē'e bi koma kō'du vidi ma akiriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila. ¹² Ēzē i'bē'e mi liŋo iya'e henye, 'Rakyēyi mēdi ēti.' ¹³ Ēzē vidi mi liŋo nani iriye kala kyedre aba, i'diye wa mētē 'be'e 'ba rakyēyi malima, ēzē zē irinni 'e dē kiri kala kyedre aba, oba'e wa mētē'e hulēhu. ¹⁴ Ēzē kya 'ba liŋo mandere gawo omba dē bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kō'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akuyitō'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lōmu rē zē. ¹⁵ Mayada zi ye tūnyō, mi kadra 'ba vurē aba atēdi na kyēnyē ndra kō'du gawo nani ta da gawo 'ba Sodomo, Gomora aba."

Yēsu ame'do kō'du 'ba riti

(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)

16 "Owo'e te, mēdi 'e kutu yaga kaa timēlē mi kutē wōliwōli. Here ēdiye ŋbala kaa wiriye. Mora ēdiye kpa kaa atu'bu o'donni kō'du kyēnyē dē. 17 Ong'o'e re 'e laka, ga kō'du vidi maako atēdinni ani zē akiri ni 'e akika bi 'ba vurē mora zē aku'bōnni 'e mi bi 'ba mōtu'e. 18 Kō'du ma, akika 'e bi 'ba vurē komo vo dakaŋo yere eti, zi kō'du yōyō laka ne yada zi zē zi vo leze'e. 19 Ēzē ikanni 'e bi 'ba vurē, asōsu'e dē a'di ra ati'bē'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mi kadra nani mo ɔko ku, aki'di zi ye a'di akiya'e. 20 Ga kō'du me'do ma akame'do 'e atanza dē 'be'e, zē atayinni kazi Lawo Kōlō Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e."

21 "Ōndu'e atēnyinni akpa da ōndu'e zē ki'di zi kofo. 'Bu'e atēnyinni akpa da gisisi 'bēnniye zē ki'di zi kofo. Gisisiye ako'donni wehe akpa vo ko'jo zē aba akutu zē zi kofo. 22 Vidi biya akiyiye ga kō'du ma. Mora vidi ma nduwē na kyigō le mi ndundu mo, akayomō mo. 23 Ēzē o'do'e na kyēnyē mi gawo maako, aho'e mi gawo ma agamo. Ma yada zi ye tinyō, inde'e loo ne'e mi gawo biya 'ba Yiserelle ne dē, gba kazi Wisi a Vidi toko. 24 Vo kō'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'bēni. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'bēni. 25 Here vo kō'du ko'jo mo'bo zi tēdi kaa vo komoyandi 'bēni, vo lō'bō kaa vo kyedre 'bēni. Ēzē vo da dakota ako'jo Belezobulu, vo dakota 'ba liŋo'e ako'jo ru kyēnyē aba."

Atere eyi

(Lk. 12:2-7)

26 "Here ere'e vidi dē. Yaanya aba, wa ma ayōfu do mo, akayēhu, kō'du koho biya ako'do na yolo. 27 Wa mati mēdi ayada zi ye mi mandōlu, akayada'e mi bikanyi kyedre, wayawaya 'be'e akame'do ta da tolo 'ba loko. 28 Ere'e dē kazi vidi ma ēdinni ida ra kofo, ofonni lawo dē. Ere'e Wiri ma akato'bo yaŋa 'dō ida ra lawo aba mi wa'do gehena. 29 Nje tarifa kōlō akato'bo silo kogo riyō. Nje silo ma kōlō alēpi dē akaŋo kazi da kō'du komba 'ba 'bu'e. 30 Ga kō'du yēvu biya ma de 'e ne, ēdi akiti. 31 Here ere'e dē ēdiye na laka ndra ta da silo kayo."

Kō'du kyēnyē yasi Yēsu komba dē aba
(Lk. 12:8-9)

32 "Here kō'du zē ma iyanni mi vidi kayo zē 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriyē. 33 Mora here, ēzē vidi maako omba ma dē ta komo vidi kayo, ma komba mo kpa dē ta komo 'bu ma komoriyē."

Anza rakyēyi ra dē wa ne kulu ra
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

34 "Asōsu'e dē henye ere, mayi zi rakyēyi ra kika mi damōku. 'E'e, mayi dē zi rakyēyi

ra kika, kulu ra. 35 Mayi zi gisi kora'e tēnyinni wehe aba da 'bu nni, gisi minzō'e tēnyinni wehe aba da ma nni, mbara koze atēnyinni wehe aba da wese nni. 36 Vo wehe kyēnyē 'be'e, atēdi akpa vidi 'ba dakota 'be'e.

37 "Zē ma o'donni lovo 'bu nni, mandere ma nni ndra ta da ma, o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. Zē ma o'donni lovo gisi kora 'bēnni, mandere wisi wuj'jē o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. 38 Zē ma injēnni taka 'bēnni dē riyē zi lō'bō ga ndi ma, o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. 39 Zē ma o'donni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayōlunni. Zē ma ayōlunni didinni ga kō'du ma, aki'janni didi lōhu."

Biriti

(Mk. 9:41)

40 "Vidi ma iriye kala kyedre aba iri ne ma ra, mora vidi ma iri ma kala kyedre aba, iri ne vidi ma utu ma ne. 41 Vidi ma iri nēbi kala kyedre aba ga kō'du mo nēbi, aki'ja mi wakinye 'ba biriti 'ba nēbi. Vidi ma iri vidi ma laka kala kyedre aba ga kō'du mo na laka, aki'ja mi wa yanya 'ba biriti 'ba vidi laka. 42 Ēzē vidi ma i'di gbī le nje siko 'ba wini kyēyi, zi vidi ma kōlō 'ba ga ndi ma, vidi nani aki'ja biriti rē ni."

11

Vo litu'e kazi Yowani Bapatisi
(Lk. 7:18-35)

1 Mati Yēsu inde kō'du nenye'e yada mo zi vo lō'bō 'bēni 'butē dōmoriyō ne'e, mo ila bi nani i'bē kō'du yandi yēti aba mi gawo 'ba Galilaya'e. 2 Mati Yowani Bapatisi owo mi kamba, kō'du Korisitō ēdi ako'do ne, mo utu kya 'ba vo lō'bō 'bēniye zi mo. 3 Zē ako'jonnī ha Yēsu iyanni henye, "Ayada zi ze, yi ra kora ma omba tayi kodo dida ze bi vidi maako?" 4 Yēsu ay'ba da me'do iya henye, "I'bē'e a'ba'e hulēhu ayada'e zi Yowani kō'du ma ēdi akowo'e kongō mo aba. 5 Vo komokōndu ato'bo bi kongō, vo keje ato'bo lasi, zē ma ēdinni na riti kazi koo mōnyu o'do zē ŋbala, vo mbilikisi owo kō'du, yōku vidi ēnyinni lōhu na didi, kō'du yōyō laka ēdi yēti mo zi vo leriye. 6 Rakyenyi ēdi zi zē ma anza nni dē dajiji aba ga kō'du ma."

7 Mati vo lō'bō a Yowani ēdi ati'bēnni, Yēsu ame'do kō'du mo zi vidi kayo: "Mati i'bē'e yaga zi Yowani mi da lipi, a'di ra omba'e zi kongō? Rakidē 'ba mbili loma mi buluku? 8 A'di ra i'bē'e yaga zi kongō? Vidi kora usu rē ni mi bongō laka? Vidi ma usu rē nni kaa mahere ne alimanni mi loko kyedre a yere. 9 Ayada'e zi ma a'di ra i'bē'e yaga zi kongō? Nēbi ra? ɔo ongo'e ndra ta da nēbi. 10 Here kō'du yōru ra iya kō'du

ga kô'du mo, 'Ma kutu vo lö'bô ama dagba komo yi zi gëri yëhu zi bi yi.' ¹¹ Ma yada zi ye tünjö, Yowani Bapatisi ëdi kyedre ta da vidî maako, mo maako ma tisiwa mi damöku 'ba Wiri kyedre ta da Yowani. ¹² Mi kadra ma Yowani Bapatisi ayëti kô'du 'bëni le mi kô'do nenyë damöku 'ba Wiri ëdi tövu kyedre kyigo aba. Kora vo wehe kô'do'e i'di rë nni zi kuru mo na gbörökötö. ¹³ Here le mi kadra 'ba Yowani nëbiye biya kô'du ki'di 'ba Mosa ame'do kô'du 'ba damöku. ¹⁴ Èzë omba'e zi koma mi kô'du kise 'bëzë, Yowani mo Eliya, ma kô'du tayi 'bomo ayëti. ¹⁵ Owo'e kô'du ne ëzë ëdiye mbili aba!"

¹⁶ "Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga kô'du vidî ma ëdinni mi kô'do ma ndenye ne? Zë kaa gisisi ma ëdinni alima mi bi 'ba wakogo. Gbongö ma kölo akagbögbö hë nni zi maako'e akiya.

¹⁷ 'Henyë, dolo kudi 'ba rakeze zi ye, mora ɔ'ɔ'e dë.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli, mora udu'e dë.'

¹⁸ Mati Yowani ayi, mo oro hë ni uwë a'ji dë vidî biya iyanni henye, 'Mo ëdi dakyikyabi aba.' ¹⁹ Mati Wisi a Vidî ayi, mo onyo wa, uwë a'ji. Mora vidî iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwë a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele kô'du'e vo kô'du kyënyë kô'do'e ëti. Mora kô'du yolo a Wiri ëdi na yada zi tedi tünjö tēmi wa ma o'do rë ni."

Vidî 'ba gawo naniye owonni kô'du dë (Lk. 10:13-15)

²⁰ Vidî ma mi gawo ma Yësu o'do kô'du kô'do kyedre ëni mi zë ne, 'de oto dë nni dë tēmi kô'du kyënyë 'bënni, here mo iya zë na kyënyë. ²¹ "Atëdi zi ye kyënyë Korozini! Atëdi zi ye kyënyë Beteseyida! Èzë kô'du kô'do ma o'do mi ye ne o'do mi Tiyere, Sidoni aba kani vidî nani usunni bongö 'ba lubë ku rë nni zi yada henye ere zë otōnni dë nni ku tēmi kô'du kyënyë 'bënni. ²² Ma yada zi ye henye, mi kô'do 'ba vurë aba, Wiri akila vidî 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e. ²³ Yi Kaparanamo! Omba'e zi re 'e kinjë komoriyë? Aku'du'e akaŋo mi wa'do 'ba gehena. Èzë kô'du kô'do ma o'do mi ye ne mo'do mi Sodomō, atëdi zo kadra ndenye aba. ²⁴ Akato'bo yolo'e henye, mi kô'do 'ba vurë aba Wiri rasōsu ndra kô'du Sodomō tada'e!"

Ayiye zi ma zi lawo (Lk. 10:21-22)

²⁵ Mi kadra nani Yësu iya henye, "Bu Yere 'ba komoriyë dakaŋo aba! Mo'do öwö'di zi yi ga kô'du zi vo kazi kô'du yolo'e, wa ma oho kazi vo kô'du yolo'e vo yandi ëti ayada ku zi gisisiye. ²⁶ ɔ, 'bu,

nenye hala wa ma omba kani zi rë ni kô'do. ²⁷ 'Bu ma i'di wa ku biya zi ma. Vidi maako ayolo Wisi dë nje 'Bu. Vidi maako ayolo 'bu dë nje Wisi, zë ma Wisi inzi zi nni yada."

²⁸ "Ayiye zi ma 'e biya ma na riti kazi wayeto kinjë makî'diye alawo. ²⁹ O'do'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kô'du ma vo watowo raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo. ³⁰ Loo 'bama ayeto dë. Kinjë mo na pelë."

12

Kô'du ko'jo ga kô'du kô'do 'ba ralawo (Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Anza na kowo ta go mo, Yësu ëdi gbo tî'bë kpuru tēmi yaka 'ba nyenyo mi kô'do 'ba ralawo aba. Vo lö'bô 'bomo'e gbo na o'bo, here ayetonni da mbili nyenyo kowe i'jö mo konyo. ² Mati Farasi ongōnni kô'du ne here, zë iyanni zi Yësu henye, "Ongo te, anza na laka mi kô'du ki'di 'beze zi vo lö'bô 'bëyiye kô'du mahere ne, kô'do mi kô'do 'ba ralawo!" ³ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo'e kô'du ma Dawidi o'do mi kadra nani ma mo vidî 'bëni ëti na o'bo ne dë? ⁴ Mo i'bë ödu mi loko 'ba Wiri, mo nni vidî 'bëni ëti onyonni mangolo'bo koro ma i'di zi Wiri, ëdi le mi kô'du ki'di anza dë zi zë konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo. ⁵ Kodo ako'jo'e dë mi kô'du ki'di 'ba Mosa iya henye, tēmi kô'do 'ba ralawo biya vo kô'du yëti mi yëkëlu 'ba Wiri zë oronni kô'do 'ba ralawo dë, here zë anza nni dë na litë? ⁶ Ma yada zi ye henye, wa maako ëdi kinye kyedre ta da yëkëlu. ⁷ Ködu yöru iya henye, momba ngötu kumu dë, momba 'e zi tedi na mikuku. Èzë ayolo'e mi kô'du nenyë ku, o'bo'e dë zi vurë kikyë ra vidî ma o'donni kô'du kyënyë ako dë. ⁸ Wisi a Vidî Yere 'ba kô'do 'ba ralawo ra."

Kora vo kala keŋe (Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Yësu ila bi nani ënyî i'bë bi 'ba mötu. ¹⁰ Kora maako ëdi ani na vo kala keŋe. Kya 'ba vidî maako'e ëdinni ani ombanni zi Yësu susu ga kô'du kyënyë kô'do ako'jonnî ho mo iyanni henye, "Èdi na kyënyë mi kô'du ki'di 'beze zi vidî ko'jo mi kô'do 'ba ralawo?" ¹¹ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "A'di, èzë vidî ma kölo tēmi 'e ëdi tūmélë aba alëpi mi wogo yöndu mi kô'do 'ba ralawo, akasōsu kô'du mo dë zi kotō mo yaga? ¹² Vidî köndu ra laka ndra ta da tūmélë! Here ne, kô'du ki'di 'beze ila ze zi vidî maako konyi mi kô'do 'ba ralawo aba." ¹³ Here mo iya zi kora 'ba kala keŋe ne henye, "Iza ga kala yi yaga." Mo iza go mo yaga, gbo na laka löhu kaa agamo

ne. ¹⁴ Here Farasiye i'bhenni o'donni mala zi Yësu kofu.

Vo litu kinzi a Wirī ra Yësu?

¹⁵ Mati Yësu owo kö'du mala rē nī ne, mo i'be 'de ta bi nani, mora vidī kayo alō'bhōnni gbō ga ndi mo aba. Mo ako'jo vidī ma zē na rakōō ne'e biya, ¹⁶ mo ise go mo zi zē iya henye, mayadanni kö'du nī dē zi vidī maako'e. ¹⁷ Mo o'do here zi rē nī ko'do kaa kö'du ma nēbi Yisaya ayi ku tinyō.

¹⁸ "Kinye ēdi vo lō'bo ama ma minzi. Mo ma mo'do lōvo mo.

Kō'du mo, ma na rakenyi.

Ma kutu Lawo Kōlō Laka ama do mo, mo akayōyō kö'du vurē ama zi vidī.

¹⁹ Mo awasa mandere ha gbōgbō dē mandere me'do na gu nberere da gēri.

²⁰ Mo owe loma ma idē rē nī ku ne dē, mandere yōlu lamba ma omba ku kara toro kazi lēru.

Mo atēdi nduwē, le mo ako'do vurē ma laka 'ba kpiliri.

²¹ Tu'dē biya aki'di kö'du sōsu 'bhenni mi mo."

Yësu Belezobulu aba

(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)

²² Here kya 'ba vidī maako'e ikanni kora vo komokōndu maako zi Yësu, o'bo dē zi me'do ga kö'du mo ēdi dakyikyī aba. Yësu ako'jo kora ne, here mo o'bo zi me'do bi kongō aba. ²³ Vidī biya na rakaga tēmi kö'du ma Yësu o'do ne. Zē ako'jōnni kö'du iyanni henye, "Mo atēdi Wisi 'ba Dawidi ra?"

²⁴ Mati Farasiye owonni kö'du ne, aya'banni do mo iyanni henye, "Mo ore dakyikyī ne'e yaga, ga kö'du vo dē zē Belezobulu ra, i'di kyigo ne zi mo zi ko'do here." ²⁵ Yësu ayolo kö'du ma zē ēdinni asōsu, mo iya zi zē henye, "Dakanjo ma inye rē nī na gbōngo gbōngo wehe ko'do oka ani aba, alima na konda dē. Gawo maako, mandere dakota ma inye rē nī na gbōngo gbōngo wehe ko'do oka maako aba akalēpi. ²⁶ Here ēzē gbōngo ma kōlō ēdi wehe ko'do oka nī vere aba mi damōku a Satani, nenyē kö'du ya'ba aba henye, inye rē nī ku nzo na gbōngo gbōngo kandi apere rē nī. ²⁷ Iya'e henye, mo ore dakyikyī yaga kyigo 'ba Belezobulu aba, mora ēyi ra i'di zi vo ga ndi yiye kyigo ne zi zē kore yaga? Zē atēdi na vo vurē 'bē 'e. ²⁸ Ēzē mora dakyikyī kyigo 'ba Lawo 'ba Wirī, here damōku a Wirī ayi ku de 'e."

²⁹ "Vidī maako o'bo dē tōdu mi loko 'ba kora ma na kyigo zi wasisi omo koba, nje ēzē mo ida kora kyigo ne dagba atehe 'da loko omo kolo."

³⁰ "Vidī ma anza dē 'bama, mo ēdi tinyō kö'du aba ra ma. Vidī ma akonyi ma dē

zi toto, ēdi tinyō pere mo. ³¹ Ma yada zi ye henye, ato'bo vidī kila ga kö'du kyēnyē mati o'donni, kö'du kyēnyē kiya aba, mora vidī mati iya kö'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka, ila mo dē. ³² Vidī mati iya kö'du kyēnyē ra Wisi a Vidī akila mo, vidī mati iya kö'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka ila mo dē yaanya aba nburu."

Kaga logo nī aba

(Lk. 6:43-45)

³³ "Zi tēdi logo laka aba ēdi kaga ma laka aba. Ēzē ēdi kaga ma kyēnyē aba atēdi logo ma kyēnyē aba. Kaga akayolo tara dakyinē 'ba logo ma ana. ³⁴ 'E wiri ne'e, hala akiya'e kö'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa ma ēdi. Ndo mi didi mo aba. ³⁵ Vidī ma laka akōdo gbi wa ma laka ga kö'du laka ēni, vidī ma kyēnyē akōdo gbi kö'du kyēnyē ga kö'du kyēnyē ēni. ³⁶ Ayolo'e henye kadra 'ba vurē aba, vidī biya na kōlō kōlō akayēti kö'du kyēnyē ma mo iya. ³⁷ Me'do hē yi ra, akpa ako'do vurē mo aba rē yi, zi yolo yi vo kö'du laka kōdo vo kö'du kyēnyē."

Kō'du ko'jo ga kö'du ko'do

(Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Here kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di maako'e, kya 'ba Farasi maako'e eti, ame'donni riye iyanni henye, "Vo komoyandi, domba zi yi kongō ta bi kö'du ko'do ko'do." ³⁹ Mo aya'ba do mo zi zē iya henye, "Hala vidī kyēnyē 'ba kazi wiri ēdinni kadra ndenyē aba. Ako'jo'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e! Kö'du ko'do ma akayada zi ye atēdi nje kö'du ko'do 'ba nēbi Yona. ⁴⁰ Tēmi gēri kōlō ne Yona o'do kadra wota yōndo aba mi kyenze, here Wisi a Vidī ako'do kadra wota yōndo aba mi hu kaŋo yōndu ne. ⁴¹ Mi ko'do 'ba vurē aba, vidī 'ba Ninēwē atēnyinni riye akasusunni 'e ga kö'du zē otōnni dē nni ku tēmi kö'du kyēnyē 'bhenni, ma owonni kö'du yēti 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako ēdi kinye ta da Yona. ⁴² Mi ko'do 'ba vurē aba yere mbara 'ba daliŋo 'ba Seba atēnyī riye 'e susu ga kö'du mo i'be tēmi gēri ne biya tēmi kaŋo 'bhēni kö'du me'do yolo yandi 'ba yere Solomonō kowo. Miya zi ye henye, wa ēdi kinye kyedre ta da Solomonō!"

Ta'ba 'ba dakyikyī

(Lk. 11: 24-26)

⁴³ "Ēzē dakyikyī asi ku yaga tara vidī, i'be lasi aba dakanjo maako bi lawo koma. Ēzē i'ja dē, ⁴⁴ akiya na bi dēni henye, 'Ma ta'ba hulēhu liŋo ama ma mila ne.' Here i'be hulēhu i'ja loko na mbiya, n̄bala na laka. ⁴⁵ Here ēnyi i'be yaga ika aboka niye madomoriyō dakyikyī maako'e na kyēnyē ta da nī, zē ayinni alimanni gbō ani. Ēzē

inde rē nī ku, vīdī nani ēdī mī riti kyēnyē ta da ma dagba. Nenyē ēdī kō'du ma ako'do rē nī zi vīdī ma kyēnyē'e mī ko'do nenyē."

*Ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti
(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)*

⁴⁶ Mati Yēsu ēdī gba ame'do zi vīdī kayo, ma mo ōndu mo ēti okōnnī gbo. Zē ɔrōnnī yaga kō'du ko'jo zi me'donnī zi mo. ⁴⁷ Here vīdī maako tēmī vīdī naniye iya zi mo henye, "Ongɔ te ma yi, ōndu yī ētī ēdīnnī atɔrɔ yaga, ombannī zi me'do zi yī." ⁴⁸ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ēyī 'bēni ma ma? Ēyīye ra ōndu ma'e?" ⁴⁹ Mo ēnyī ayada bi da vo lō'bō 'bēniye, iya henye, "Ongɔ te! Kinye ma ma ōndu ma ētī. ⁵⁰ Vīdī ma o'do wa ma 'bu ma komoriyē omba mo zi ko'do mo ne, mo ra na ōndu ma, ēmī ma ma ma."

13

*Mala 'ba vo kofo kilī
(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)*

¹ Mī ko'do kōlō, Yēsu ila liɲo ēnyī i'bě da gōtī 'ba fōfō alima gbo akaɲo. ² Vīdī kayo ma atoto rē nnī kpo ta rɔ mo gbo kyo, mo ēkyī mī tōɲbō alima gbo mī mo, vīdī kayo ɔrɔ 'bēnnī yaga da gōtī. ³ Mo alima kō'du yētī zi zē kyo tēmī mala. Yēsu iya henye, "Kadra maako aba kora maako i'bě kofo kilī. ⁴ Mati mo ilī kofo mī yaka, kya mo alēpī da gēri, ali ayi onyonnī 'de. ⁵ Kya mo alēpī mī kaɲo ma ri'di, kaɲo ma laka nje tisiwa aba, kandi kofo ne ōtu ga kō'du kaɲo ne alo dē. ⁶ Mati kadra ese o'bō wevo ma luru ne'e, ga kō'du ngara'da ōdu dē gbo na laka, kandi wevo ne'e akyitū gbo. ⁷ Kya 'ba kofo alēpī mī kutē kono, ōvu mora ofo wevo mo. ⁸ Kya 'ba kofo alēpī mī kaɲo ma laka wevo mo ana i'jō, kya mo lamikōlō, aga mo'e 'butēmōdaka, mora aga mo'e 'butēwota." ⁹ Yēsu inde kō'du 'bēni iya henye, "Owo'e kō'du ne, ēzē ēdī 'e mbiliye aba!"

*Mī i'jō 'ba mala ne
(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)*

¹⁰ Vo lō'bō'e ayinnī zi Yēsu ako'jonnī hɔ mo iya henye, "Kō'du a'di ēdī 'bēyi ame'do zi vīdī tēmī mala?" ¹¹ Yēsu ēnyī aya'ba dɔ mo iya henye, "Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wiri i'di ku zi ye, anza dē zi zē. ¹² Mora here, vīdī ma wa aba aki'di zi mo ndra, here mo atēdi mo aba kyo ta da ma ēdī. Mora vīdī mati anza wa aba dē, akoba 'de kazi mo gbī le ma tisi ma mo ēdī mo aba ne. ¹³ Mī kō'du ma mēdi ame'do zi zē tēmī mala ēdī henye, 'Zē ongonnī bi mora i'jannī dē, zē o'je mbili nnī. Mora owonnī mandere ayolonnī dē.'

¹⁴ Kō'du kumē 'ba Yisaya ga kō'du 'bēzē ne henye, 'Vīdī nenyē'e akowonnī nje na kowo mora ōdu dē, dē zē. Zē akongonnī bi akongo mora 'de i'jannī dē.

¹⁵ Dīdī vīdī nenyē'e na kyigo. Mbili vīdī nenyē'e yaanya aba na kisi. Zē ombannī dē zi kō'du tinyō kongɔ. Ēzē mbili zē anza dē na kisi, zē akongonnī komo nnī aba, akayolonnī dē nnī aba mora akoto dē nnī zi ma hulēhu, mora akako'jo zē."

¹⁶ "Mora kō'du'e ne laka ga kō'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku. ¹⁷ Ēdī na laka miya zi ye nēbi kayo mora vīdī kayo a Wiri ombannī zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'jannī dē, mora zē ombannī zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonnī dē.

*Yēsu ayada mī mala 'ba vo kofo kilī
(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)*

¹⁸ "Owo'e ayandiyē mī kō'du 'ba vo kofo kilī ne. ¹⁹ Zē mati owonnī kō'du kise 'ba damōku ne, mora ayolonnī dē ēdīnnī kaa kofo mati alēpī da ga gēri. Satani ayi iri me'do ne yaga tēmī di'di zē. ²⁰ Kofo mati alēpī dakaɲo ma ri'di aba, ēdī zē ma owonnī kō'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonnī. ²¹ 'De ōdu dē gbo mī di'di zē, mora ēhinnī dē na konda. Here mati kō'du kyēnyē maako ayi ga kō'du kise ne, akilannī 'de kandi. ²² Kofo ma alēpī mī kono ne, ga kō'du zē ma owonnī kō'du kise ne, kō'du sōsu ga kō'du wa 'ba dakaɲo, lɔvɔ wa kyo ila kō'du kise ne dē tōdu mī di'di zē, du anannī lɔgɔ dē. ²³ Kofo ma ilī mī kaɲo ma laka, ēdī kō'du zē ma owonnī kō'du kise ne, irinnī gō zē ra anannī lɔgɔ, kya mo lamikōlō, agamo'e 'butēmōdaka mora agamo'e 'butēwota."

Mala kō'du 'ba nyangōlu

²⁴ Yēsu ayada mala ma kya mo zi zē. "Damōku 'ba Wiri ēdī kaa henye. Kora maako ilī kofo ma laka mī yaka ēni. ²⁵ Yɔndɔ kōlō maako aba, mati vīdī o'donnī ku biya vo wehe ayi ilī kofo nyangōlu mī kutē wana, mora i'bě wēni 'de. ²⁶ Mati wevo mo ōvu, mbili mo omba ku zi rē nī ki'di. Nyangōlu alaya gbo. ²⁷ Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, 'Kyedre, kofo laka ra ilī mī yaka 'bēyi ne. Nyangōlu ne ayi 'bēni ta kila?' ²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, 'Ne vo wehe maako ra o'do kō'du ne.' Zē ako'jonnī hɔ mo iyannī henye, 'Omba zi ze ti'bě nyangōlu ne koto mo 'de yaga?' ²⁹ Mo aya'ba da me'do, iya henye, 'E'e, ga kō'du ēzē atoto'e nyangōlu ne akoto'e kya wana 'dō zē ētī. ³⁰ Ila'e

wana 'dö nyangölu aba mövunni bi kölö le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lo'o'e, zi nyangölu koto dagba, ho mo kida na kulu zé ko'bo, mora da wana toto zi ki'di mo mi lo'bi.' "

Mala 'ba kofu masatada
(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Yésu ayada mala ma aga mo zi zé, "Damöku 'ba Wirí edí henye: Kora maako oba kofu masatada iyi mi yaka eni. ³² Kofu matisiwa aba ta da kofu biya, mati övu riyé, gbo na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinni uvö loko enni mi ngora mo."

Mala kö'du 'ba langa
(Lk. 13:20-21)

³³ Yésu nduwé mala maako yada mo zi zé iya henye, "Damöku 'ba Wirí edí henye: Mbara maako oba langa asusé mi tele 'butésowo 'ba lunzu i'di gbo tö'bu." ³⁴ Yésu ayada kö'du nenyeé zi vidí kayo temi mala. Mo iya kö'du ako dé zi zé kazi mala. ³⁵ Mo o'do kö'du ne here zi kö'du kiya 'ba nébi tayi tinyó: "Ma ko'do mala ézè ma me'do zi zé. Ma kayada zi zé wa mati ayolónni dé kyere ma damöku i'di ré ni ne."

Yésu ayada mi mala 'ba nyangölu

³⁶ Mati Yésu ila vidí kayo ödu loko, vo lö'bó 'bomowe ayinni zi mo, iyanni henye, "Ayada dero zi ze mi mala 'ba nyangölu mi yaka ne a'di?" ³⁷ Yésu aya'ba do mo, iya henye, "Kora ma ili kofu ma laka ne Wisi a Vidí. ³⁸ Yaka damöku, kofu ma laka ne, mora vidí ma 'benni 'ba damöku ne. Nyangölu ra vidí ma 'benni 'ba Satani. ³⁹ Vo wehe ma ili kofu ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba daliño, mora vo kumumo'e zé ra malayika'e."

⁴⁰ "Here kaa ma nyangölu atoto do mo o'bo mi wa'do, kö'du ne ako'do ré ni here mi ndundu 'ba daliño aba. ⁴¹ Edí here, Wisi a Vidí akutu yaga malayika éniye, zi toto temi damöku éni yaga, vidí ma biya édinni vidí ki'di zi kö'du kyényé ko'do, biya agamo'e ma édinni kö'du kyényé ko'do. ⁴² Zé aku'dunni zé mi wa'do, zé akudunni hé nni konyo aba. ⁴³ Vidí a Wirí atanyinni kaa kadra mi damöku a 'bu nni, owö'e kö'du ne, ézè edí 'e mbili aba."

Mala kö'du 'ba wa koho

⁴⁴ "Damöku 'ba Wirí edí henye, kora maako i'ja wa na koho mi yaka. Mo ayöfu do mo gbo löhu. Mo na rakyenyi, i'bé wogo wasisi mati mo édi mo aba yaga, i'bé huléhu wogo yaka nani gbo.

Mala 'ba ateye

⁴⁵ "Damöku 'ba Wirí edí kpa kaa henye. Kora maako édi bi koma kö'du dahabo

ma laka. ⁴⁶ Mati mo i'ja, mo i'bé wogo wasisi mati mo édi mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbo.

Mala 'ba kirí kyenze

⁴⁷ "Damöku 'ba Wirí edí kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kirí u'du wa 'ba kyenze kirí enni yaga mi föfö, mora iri dakyiné 'ba kyenze biya. ⁴⁸ Mati wa 'ba kyenze kirí edí ku ndo, zé otónni yaga da göti alimanni gbo akaño zi mi kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinni mi бага énni, mati anza na laka u'dunni zé 'de möku. ⁴⁹ Atédi mi ndundu 'ba daliño aba kaa henye. Malayika ati'benni yaga akako'donni vidí ma kyényé'e temi ma laka ⁵⁰ Aku'du zé mi wa'do 'ba koli ani zé akudunni hé nni konyo aba."

Kö'du kyí ma koo aba

⁵¹ Yésu ako'jo hé zé, iya henye, "Ayö'ö'e kö'du nenye'e ku?" Zé aya'banni do mo iyanni, "Oo." ⁵² Here mo aya'ba do mo zi zé iya henye "Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma ayandi zé kö'du 'ba Damöku 'ba Wirí, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyí ma koo aba, yaga temi lo'bi éni."

Omba Yésu dé mi Nazereta
(Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Mati Yésu inde yada mala nenye'e ku, mo ila bi nani ⁵⁴ ényí i'bé huléhu mi gawo 'benni Nazereta. Mo ayéti kö'du mi bi 'ba mötu, mora zé ma owonni kö'du yéti 'bomo ne, zé rakaga aba. Zé ako'jonní kö'du, iyanni henye, "Here mo i'ja kö'du yolo mahere ne ta kila? Mora kö'du ko'do 'bomo ne'e? ⁵⁵ Mo ra dé wisi 'ba vo wakisé? Mariya ra dé ma mo, Yemisi, Yosepa, Simona, mora Yudasi, zé ra dé na öndu mo'e? ⁵⁶ Émi mo'e ra dé édinni alima kinye ne? Mo i'ja kö'du nenye biya ta kila?"

⁵⁷ Mora here, zé ombanni mo dé. Yésu iya zi zé henye, "Nébi oro ta ga bi ne biya nje mi gawo 'bomo vo dakota 'bomo éti. ⁵⁸ Mo o'do kö'du ko'do dé ani, ga kö'du zé anza nni dé kö'du koma aba."

14

Koli 'ba Yowani Bapatisi
(Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Mi kadra nani Heroda vo dakaño owö kö'du Yésu mo ayada zi vo mi ² turu éniye henye, "Tinyó Yowani Bapatisi ra ényí ku na didi." "Kö'du nere ra mo édi kyigo nenye aba, zi kö'du ko'do ne'e ko'do mo." ³ Kö'du Heroda ra kyere i'di kö'du zi Yowani kirí kida mo nyori aba ku'du mi kamba. Mo o'do kö'du ne ga kö'du Herodiya mbara 'ba öndu mo Pilipo. ⁴ Mi kadra maako aba, Yowani Bapatisi ayada zi Heroda, iya henye, "Anza na laka zi yi

Herodiya koze.”⁵ Here Heroda omba zi mo kofo, mora ere kazi vidī 'ba Yuda'e ga kō'du zē asōsu 'bēnni Yowani ne nēbi ra.⁶ Here mī kadra ko'jo 'ba Heroda aba wu'jē 'ba Herodiya olo komo vidī kayo. Heroda gbo rakyenyi aba⁷ alōmu zi mo, iya henye, “Malōmu ku zi ki'di zi yi wa ma ako'jo kō'du ga kō'du mo.”⁸ Here tēmi kō'du sōsu 'bama mo, mo ako'jo ho mo, iya henye, “I'di zi ma kinye yaanya aba da Yowani Bapatisi da gbenje ne.”⁹ Yere gbo kazi rakyenyi ga kō'du lōmu ma mo o'do ta da komo yingo 'bēni ne'e biya ne, mo i'di kō'du zi wu'jē ne, da kō'du wa ko'jo 'bomo omba ku.¹⁰ Here mo i'di kō'du ikye da Yowani gbo mī kamba,¹¹ do mo ne ika mī gbenje mora i'di gbo zi wu'jē ne, mo oba ika gbo zi ma nī.¹² Vo lō'bō a Yowani ayi injēnni yōku mo usu, mora zē i'bē ayadannī kō'du mo gbo zi Yēsu.

Yēsu i'di wakonyo zi vidī kayo

(Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

¹³ Mati Yēsu owo kō'du Yowani, mo oso ani mī tōṅbō, ēnyi i'bē ga bi mbiya na bi dēni. Here vidī owonnī kō'du mo ēnyi ilannī gawo 'bēnni, i'bēnni ga ndi mo aba ta akaṅo.¹⁴ Yēsu ēnyi asi yaga tēmi tōṅbō, mati mo ongo vidī kayo ne'e, di'di mo oso gbo ndo na kō'du sōsu ga kō'du zē, mo ako'jo zē ma na rakoo ne'e gbo.¹⁵ Hutaga nani aba, vo lō'bō 'bomo ayinnī zi mo iyannī henye, “Bi ku ra hutaga bi nenye bi mbiya ra, utu vidī ne'e liṅo mī'bēnni wakonyo kogo zi nni.”¹⁶ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Zē mī'bēnni dē. 'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zē konyo.”¹⁷ Zē aya'bannī da me'do, iyannī henye, “Wa biya ma dēdi mo aba kinye mangolo'bo muyi kyenze riyō.”¹⁸ Yēsu iya zi zē henye, “Ika'e zē zi ma kinye.”¹⁹ Mo i'di kō'du gbo zi vidī ne'e limannī akaṅo da loma, mo oba mangolo'bo muyi kyenze riyō ne aba, ongo bi riyē o'do o'wō'di zi Wiri. Mo owe mī mangolo'bo ne'e i'di zē gbo zi vo lō'bō'e, vo lō'bō i'di zē gbo zi vidīye.²⁰ Vidī biya onyo o'wōnni mora vo lō'bō obanni бага 'butē damoriyō ndo na kōwo wa ma oso.²¹ Watiti 'ba vidī kora ma onyonnī wa ne, ēdi kpulukumuyi vidī, mbara gisisi ēti iti dē.

Yēsu alasi ta da wini

(Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)

²² Here Yēsu i'di vo lō'bō'e tēkyinnī mī tōṅbō ti'bēnni dagba kapa fōfō moto, mora mo iya vidī ne'e mī'bēnni 'de.²³ Ta pēti utu vidī ne'e ku, mo i'bē da luto riyē kuti nī aba amōtu. Mati hutaga koo, Yēsu ēdi gbo ani kuti nī aba.²⁴ Mī kadra ne tōṅbō ēdi ku na kōwo mī kutē wini 'ba fōfō rē nī kōho kazi wini kagba, ga kō'du buluku ēdi aluku zo ki'di zi mo.²⁵ Tēmi kutē kadra

wota, modaka aba mī da mündō, Yēsu ayi zi vo lō'bō'e lasi aba ta da wini.²⁶ Mati zē ongonnī mo ēdi alasi ta da wini, zē na tere. Zē iyannī kudu aba na tere henye, “Ne gīlilō 'ba yōku ra.”²⁷ Yēsu ame'do kandi zi zē iya henye, “Uku mī ye, ne ma ra, ere'e dē.”²⁸ Here Petero ame'do riyē iya henye, “Yere ēzē ēdi tīnyō yi ra i'di kō'du zi ma ti'bē ta da wini zi yi ani.”²⁹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Ayi.” Petero asi yaga tēmi tōṅbō ayeto gbo ti'bē ta da wini zi Yēsu.³⁰ Mati mo ongo buluku kyigo ne, mo na tere ayeto zi lēndi akaṅo mī wini. Mo udu “Ayomo ma Yere.”³¹ Kandi Yēsu akako Petero kala nī aba, iya zi mo henye, “Ēdi kō'du koma aba tisiwa. Kō'du a'di dē yi jijiji go mo?”³² Here zē 'dō riyō ēkyinnī mī tōṅbō, buluku o'wo gbo.³³ Here zē ma mī tōṅbō ne'e ayetonni Yēsu, iyannī henye, “Tīnyō yi Wisi 'ba Wiri ra.”

Yēsu ako'jo vo rakoo mī Genesereta

(Mk. 6:53-56)

³⁴ Zē umunnī kyēti 'ba fōfō ayinnī gawo 'ba Genesereta,³⁵ ani vidī ayolonnī Yēsu gbo, zē utunnī kō'du zi vidī 'ba rakoo'e biya kpo tara gawo nani, ikannī zē gbo zi Yēsu.³⁶ Zē alenzennī mo zi kila zē mati koo aba ne, gbi nje zi ha bongwo omo kisa, zē biya ma isennī ne, ako'jo zē gbo ṅbala.

15

Kō'du yandi 'ba wa ṅbala ti'da aba

(Mk. 7:1-13)

¹ Kya 'ba Farsiye nni vo komoyandi 'ba kō'du ki'di ēti, ayinnī ta Yerusalema zi Yēsu, ako'jonnī ho mo, iyannī henye,² “Kō'du a'di vo lō'bō 'bēyiye o'wōnni kō'du ki'di ma kyedre 'beze ilannī zi ze ne dē? Akaka kala nni dē tēmi gēri ma laka gba kazi wakonyo.”³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Mora kō'du a'di o'wo'e kō'du a Wiri dē, iriye ga ndi kō'du yandi 'be'e?”⁴ Kō'du Wiri iya henye, “O'wo 'bu yi ma yi aba. Vidī ma asēnē 'bu nī mandere ma nī akī'di mo zi kofo.”⁵ Mora ayandi 'e henye, ēzē vidī maako ēdi wa aba, mo me'do zi 'bu nī konyi mandere ma nī. Mora iya henye, nenye 'ba Wiri.⁶ Mo omba dē zi 'bu nī tōwo. Tēmi gēri ne o'wo'e kō'du ki'di a Wiri dē, ga kō'du zi ga ndi kō'du yandi 'be ra kīri.⁷ 'E vo komokandi ne'e, kō'du 'ba Yisaya ēdi tīnyō, kaa ma mo iya kō'du ga kō'du kō'do 'be'e.”

⁸ Wiri iya henye, “Vidī nenye'e o'wōnni ma me'do hē nni aba, di'di zē tīnyō na kōwo tara ma.⁹ Here anza na laka zi zē ma yeto, ga kō'du ēdinnī kō'du ki'di 'ba vidī kōndu ra yandi mo kaa kō'du ki'di ama.”

Wa mati ēdi vidī kō'do na ti'da

(Mk. 7:14-23)

¹⁰ Yésu ako'jo vidi kayo zi nī iya zi zē henye, "Owo'e, ayolo'e." ¹¹ Anza dē wa ma i'bě ta ha vidi mī mo ra o'do mo na ti'da, wa ma asi yaga ta ho mo ra o'do mo na ti'da" ¹² Here vo lō'bō omo ayinni zi mo iyanni henye, "Ayolo'e ku henye ere, Farasi anzanni dē na rakyenyi mī kō'du kiya 'bēyi ne?" ¹³ Yésu aya'ba da me'do iya henye, "Wevo mati 'bu komoriyē ra dē yī akoto 'de." ¹⁴ "Asōsu'e kō'du zē dē. Zē vo dagba 'ba vo komokōndu. Ēzē kora vo komokōndu maako akoko vo komokōndu agamo, zē 'dō riyō akalēpinni mī wogo." ¹⁵ Petero ēnyī ame'do riyē iya henye, "Ayada mī i'jō me'do ne te zi ze." ¹⁶ Yésu iya zi zē henye, "Anza'e dē gba ndrē na komokandi ta da oka'e." ¹⁷ Ayolo'e dē? Wa ma i'bě ta ha vidi i'bě mī mo mora gbo yaga tēmī ida ro mo. ¹⁸ Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi tēmī di'di, ne wa ma o'do vidi na ti'da ¹⁹ Tēmī di'di mo ayi kō'du sōsu ma kyēnyē, ma akī'di mo zi wa kofu, ndoro ko'do, kō'du kyēnyē maako'e ko'do mo aba, zi wakolo, ndondo, kō'du kyēnyē kiya ra oka'e. ²⁰ Nenyē'e wa ma ēdinni vidi ko'do na ti'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zē iyanni ne, o'do vidi dē na ti'da."

*Koma 'ba mbara tēmī Kanana
(Mk. 7:24-30)*

²¹ Yésu ila bi nani ēnyī i'bě dakaŋo ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba. ²² Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Ēnyī udu riyē, iya henye, "Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jē ama ēdi dakyikyī aba, mī riti kyedre." ²³ Yésu iya me'do ako dē zi mo. Vo lō'bō 'bomo ayinni zi mo alenzenni mo iyanni henye, "Ore mo 'de, mo ēdi ga ndi ze kīrī kporo nenyē ko'do aba." ²⁴ Yésu aya'ba do mo iya henye, "Utu ma nje zi vidi 'ba Yiserele'e ma olunni." ²⁵ Mati here ne, mbara ne ayi alēpi ndi mo. Mo iya henye, "Akonyi ma Yere." ²⁶ Yésu aya'ba do mo iya henye, "Anza dē na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wihiye." ²⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, "Ne tinyō Yere, wihi ēdinni kpa wakonyo ma oso alēpi ta da tarabiza 'ba kyedre 'bēzē 'e ne konyo." ²⁸ Yésu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Yi mbara 'ba kō'du koma kyedre aba. Mī kadra tisi nani wu'jē omo ako'jo rē nī gbo."

Yésu ako'jo vidi kyo

²⁹ Yésu ila bi nani ēnyī i'bě na konda ta da kapa fōfō 'ba Galilaya. Mo ēkyi da lutu alima akaŋo. ³⁰ Vidi kayo ayinni zi mo, ikanni aba, vo keŋe, vo komokōndu, vo ka'bo, vo ha ngulu vidi rakoko maako'e kyo ma i'dinni zē ndi Yésu, mo ako'jo zē gbo. ³¹ Vidi ne'e na rakaga ma ongōnni vo ha ngulu ēdi ku ame'do, vo ka'bo ku na laka, ma keŋe ēdi ku alasi, vo komokōndu

ēdi ku bi kongō, ayetonni Wiri 'ba Yiserele gbo.

*Yésu i'di wakonyo zi vidi kyedre kayo
(Mk. 8:1-10)*

³² Yésu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi nī iya zi zē henye, "Ma rasōsu aba ga kō'du vidi nenyē'e, ga kō'du zē ēdinni ku ma aba, kō'do wota aba yaanya aba anzanni dē waako aba zi konyo. Momba dē zē kutu kazi wakonyo, ga kō'du atēdinni na riti ta da gēri 'bēzē liŋo." ³³ Here vo lō'bō 'bomo ako'jonnī ho mo iyanni henye, "Da ki'ja ze wakonyo kyo mī da lēpi nenyē zi ki'di zi vidi kayo nenyē'e ta kila?" ³⁴ Yésu ako'jo hē zē iya henye, "Ēdiye mangolo'bo aba ndō?" Aya'baanni do mo iyanni henye, "Mangolo'bo madomoriyō nzoyi, kyenze ēdi tisiwa."

³⁵ Yésu iya kō'du gbo zi vidi kyo ne zi limanni akaŋo dakaŋo. ³⁶ Mo aba mangolo'bo madomoriyō kyenze ne aba o'do owō'di zi Wiri, owe mī zē i'di zē zi vo lō'bō'e, vo lō'bō'e i'di zē zi vidi ne'e. ³⁷ Zē onyōnni mora o'vōnni. Here vo lō'bō obanni koŋi madomoriyō ndondo na nzoyi ma oso. ³⁸ Watiti 'ba vidi kora ma onyōnni ēdi 4,000 vidi mbara gisisi eti iti dē. ³⁹ Mati Yésu utu vidi ne'e ku 'de, ēkyi mī tōŋbō i'bě mī dakaŋo 'ba Magadoni.

16

*Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba kō'du ko'do
(Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)*

¹ Kya 'ba Farasiye nni Sadeke eti ayinni zi Yésu ombanni zi mo yonzō ako'jonnī ho mo kō'du ko'do ko'do mo zi zē, zi yada Wiri ra omba da kō'du zi mo. ² Mora Yésu aya'ba do mo iya henye, "Ēzē kadra ēdi ku loso, iya 'e henye, 'Dēdi ku ti'bě zi komo bi laka ki'ja, ga komo bi ēdi na kahi." ³ Nbo da mindō aba, iya 'e henye, 'Omba ku zi ta'di, ga kō'du komo bi na kahi a'ba na kōndu.' Aka me'do'e kō'du 'ba komo bi ne bi kongō aba komoriyē, mora o'bo'e me'do dē kō'du kyinē 'ba kadra ne'e. ⁴ Hala kō'du kyēnyē vidi ma ndenyē ne kazi Wiri. Ako'jo 'e ha ma ga kō'du ko'do? 'E'e, kō'du ko'do ma aki'di zi ye nje kō'du ko'do 'ba Yona." Here Yésu ila zē ēnyī i'bě wēni 'de.

*Langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti
(Mk. 8:14-21)*

⁵ Mati vo lō'bō'e umu nī kyēti fōfō maaga mo, kō'du mangolo'bo ölu ta dē zē zi kobanni aba. ⁶ Yésu iya zi zē henye, "Andire'e ēdi 'e bi kida aba kō'du langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti." ⁷ Zē ayetonni gbo me'do na ga rē nni iyanni henye, "Mo iya kō'du ne ga kō'du doba 'e mangolo'bo maako dē." ⁸ Yésu ayolo kō'du ma zē ēdinni kiya ne, here mo ako'jo hē zē

iya henye, “Kò'du a'di èdiye ame'do na ga re 'e kò'du mangolò'bo ma anza dè? Hala èdiye koma tisi aba. ⁹ Gba ayolò'e dè? Mangolò'bo muyi ma minye mi mo kò'du vidi kora kpulukumuyi ne dè? Kori ndò ma oso'e? ¹⁰ Mora èdi hala kò'du mangolò'bo madomoriyò kò'du vidi kora kpulukusowo ne? Kori èdi ndò ma oso'e? ¹¹ Hala ayolò'e dè manza dè ame'do zi ye kò'du 'ba mangolò'bo? Ongò'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nni Sadeke èti. ¹² Here vo lò'bò ayolonnì mo anza dè kò'du ne kiya zi ga rè nni kongò kazi mangolò'bo ma o'dò langa aba, wèni ga kò'du yandi 'ba Farasiye nni Sadeke èti.”

Petero Iya Yèsu ra Korisito
(Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Yèsu ènyì i'nbè daliṅo ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipino, bi ma mo ako'jo ha vo lò'bò 'bèniye iya henye, “Èyi ra vidi èdinnì akiya mo Wisi a Vidi?” ¹⁴ Zè aya'bannì dò mo iyannì henye, “kya vidi maako'e iyannì henye, Yowani Bapatisi ra.” “Agamo'e iyannì Eliya ra, mora agamo'e iya 'bènni Yeremaya ra mandere kya 'ba nèbì maako.” ¹⁵ Mo ako'jo hè zè iya henye, “Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma èyi?” ¹⁶ Simona Petero ènyì aya'ba dò mo iya henye, “Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wirì widi.” ¹⁷ Yèsu ènyì aya'ba dò mo iya henye, “Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kò'du, tinyò nenye ayi dè zi yi kazi vidi kòndu maako. I'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriyè.” ¹⁸ Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbi le koli o'bo dè zi dò mo kohe. ¹⁹ Maki'di gbalaka 'ba Damòku 'ba Wirì zi yi, kò'du ma ida dakaṅo kinye, akida kpa komoriyè, kò'du ma inga dakaṅo kinye, akinga kpa komoriyè.” ²⁰ Here Yèsu ise gò mo zi vo lò'bò 'bèni ne'e mayadannì dè zi vidi kòlò maako ni Korisito ra.

Yèsu ame'do kò'du riti 'bèni koli aba
(Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

²¹ Mi kadra nani zo dagba Yèsu ayeto kiya kò'du riti 'bèni koli aba zi vo lò'bò 'beniye kazi koho, iya henye, “Makati'bè mi Yerusalema mora matèdi riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'di èti. Akidinnì ma zi kofo, mora ta pèti ko'do da wota aba, matènyi na didi.” ²² Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbo mo wasa iya henye, “Anza here Yere, kò'du ne mo'dò rè ni dè zi yi.” ²³ Yèsu opi komo ni da Petero iya nenye, “Ènyi 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mi gèri ama, ga kò'du sòsu 'bèyi ne ayi dè kazi Wirì, mora kazi kò'du ko'dò 'ba vidi kòndu.” ²⁴ Mora here, Yèsu iya zi vo lò'bò 'bènniye henye, “Èzè vidi maako omba tayi zi ma, kò'du mo mòlu ta dò mo,

minjè taka 'bèni malò'bò ga ma. ²⁵ Vidi ma omba zi didi 'bèni yomò akayòlu mora vidi ma ayòlu didi ni kò'du ma aki'ja. ²⁶ Vidi atèdinnì wa aba èzè zè irinnì damòku ne biya mora ayòlu didi nni? Anza here dè. Waako anza ani dè zi ki'dinnì zi didi nni ya'ba mo aba. ²⁷ Kò'du Wisi 'ba Vidi omba ku zi tayi mi bikanyi kyedre 'ba 'bu ni malayika èni èti, mora mo aki'di biriti zi vidi maako mi kò'du ko'dò 'bomo. ²⁸ Miya zi ye henye, kya vidi maako'e èdinnì kinye akolinnì dè, zè akongonnì bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidi mi damòku 'bèni.”

17

Yèsu ofo rè ni

(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

¹ Tapèti ko'do modaka aba, Yèsu oba Petero, Yemisi ondu ni Yowani aba, ènyì i'bènni riyè da dòku konda na bi dè nni. ² Mati zè èdinnì bi kongò rakofò ayi zi Yèsu, komo mo èdi alaka kaa kadra, bongò 'bomo ofo rè ni na kanyi. ³ Vo lò'bò wota ne'e, ongonnì Mosa nni Eliya aba, èdi ame'donnì Yèsu èti. ⁴ Petero ame'do riyè zi Yèsu, iya henye “Yere, èdi na laka ze kinye. Èzè omba, ma kuvò gövò wota kinye. Kòlò zi yi, kòlò zi Mosa, mora kòlò zi Eliya.” ⁵ Mati mo èdi gba ame'do, foli laaka ayi o'zo riyè dè zè, gu aa tèmi foli iya henye, “Nenye gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e dò mo.” ⁶ Mati vo lò'bò owonnì me'do ne, zè na tere umè rè nni na mi yöfu dakaṅo. ⁷ Yèsu ènyì ayi ise rè zè, iya henye, “Ènyiye riyè, ere 'e dè.” ⁸ Here zè ongonnì bi riyè i'jannì vidi maako dè, du Yèsu kuti ni aba. ⁹ Mati zè èdi tasinnì akaṅo ta da dòku, Yèsu iya zi zè henye, “Ayada'e dè zi vidi maako kò'du mati ongo'e ne, le èzè Wisi a Vidi ènyì ku tèmi koli.” ¹⁰ Vo lò'bò ako'jonnì ha Yèsu iyannì henye, “Kò'du a'di vo komoyandi 'ba kò'du ki'diye, iyannì henye ere, Eliya ra atayi dagba?” ¹¹ Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, “Eliya ra èdi tayi dagba, mo akako'jo wasisi nzo. ¹² Mayada zi ye henye, Eliya oko ku nzo, vidiye ra ayolonnì mo dè o'donnì mo kaa zè omba nni. Tèmi gèri kòlò ne zè ako'donnì Wisi 'ba Vidi kpa here.” ¹³ Vo lò'bò ènyì ayolonnì mo èdi ame'do zi nni ne, kò'du 'ba Yowani Bapatisi.

Yèsu ako'jo wisi kora dakyiky aba
(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zè a'bannì zi vidi kayo ne'e, kora maako ayi zi Yèsu alo'dro da womo ni aba akaṅo komo Yèsu, ¹⁵ iya henye, “Yere, i'di miyi mèyi ra wisi ama ne. Mo èdi koo nòki aba na kyènyè, èdi mo kumè kadra maako aba mi wa'do, mandere mi wini. ¹⁶ Mìka mo zi vo lò'bò 'bèyiye, o'bonni

dë mo ko'jo." 17 Yësu aya'ba dö mo, iya henye, "E vidi kazi koma kö'du kyënyë aba ne'e, omba 'e zi ma tedi eti le ndala aba? Omba'e zi ma lima eti le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma." 18 Yësu i'di kö'du zi dakyiki ne, ënyi asi gbo yaga tara wisi ne, mi kadra nani ako'jo mo gbo. 19 Vo lö'bö ayinni zi Yësu liya ako'jonnä ho mo, iyanni henye, "Kö'du a'di dore ze dakyiki de go mo yaga?" 20-21 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Miya zi ye henye, ezë ediye koma aba kaa kofö masatäba ma tisi, akiya'e zi lutu nenye henye, 'I'bë ta kinye nani!' ati'bë. Ako'do'e wa biya."

Yësu ame'do löhu ga kö'du koli 'bëni
(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

22 Mati vo lö'bö 'ba Yësu ayi atoto rë nni ku biya mi Galilaya, Yësu iya zi zë henye, "Wisi 'ba Vidi omba ku ki'di mo zi vidi 23 akofonni mo, ko'do da wota aba mo atënyi na didi tēmi koli." Vo lö'bö'e na rasösu ga kö'du mati Yësu iya akofo ni ne.

'Be'bele kopi mi yëkëlu 'ba Wiri

24 Mati Yësu vo lö'bö 'bëni eti ayinni mi Kaparanamo, vo 'be'bele kö'du 'ba yëkëlu ayi zi Petero ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi 'be'e edi 'be'bele loko 'ba Wiri kopi?" 25 Petero aya'ba dö mo, iya henye "Edi here." Mati Petero i'bë lijo, Yësu ame'do dagba, "Simona, kö'du sösu 'bëyi a'di? Eyi ra edinni 'be'bele kapi zi yeree 'ba dakaño nenye? Vo gisi 'ba dakaño'e ra kodo tu'dë maako'e?" 26 Petero aya'ba dö mo iya henye, "Vo leze'e ra." Yësu aya'ba dö mo iya laka, "Gisi 'ba dakaño'e opinni dë. 27 Domba dë zi vo 'be'bele kö'du ne'e ko'do mo zi tēnyinni na kamo. I'bë mi föfö kyenze kiri. Oto yaga dagba kyenze mati iri ku ne, ayëhu ho mo aki'ja kahi nbiriri kyö kö'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wiri 'bëyi aba. Oba zë opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

18

Eyi ra kyedre ndra?

(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

1 Mi kadra nani vo lö'bö ayinni zi Yësu ako'jonnä ho mo, iyanni henye, "Eyi ra 'bëni na kyedre mi damöku 'ba Wiri?" 2 Yësu ako'jo wisi i'di mo atoro komo zë, 3 Mora iya henye, "Miya zi ye tinyö, ezë ofo re 'e dë kaa gisisi mi di'diye, ödu'e dë mi damöku 'ba Wiri. 4 Vidi ma kyedre mi damöku 'ba Wiri ra mati aya'ba rë ni tisi kaa wisi nenye. 5 Ezë vidi mati iri wisi kaa nenye kala kyedre aba mi ru ma, iri ma ku."

Kö'du yonzo zi kö'du kyënyë ko'do
(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

6 "Ezë vidi maako o'do wisi kölo tēmi gisisi nenye'e mo oma mi kö'du kyënyë ko'do, edi na laka kö'du vidi nani zi yitö kyedre 'ba wakuho kida gu mo, zi kuyi mo mi wulu ma yöndu ne. 7 Atedi na riti zi vidi 'ba damöku nenye, kö'du wa maako mati edi zi ko'do zë zi kö'du kyënyë ko'do. Wa ne ako'do rë nni 'duwi, atedi na riti zi vidi mati i'di zë zi rë nni ko'do ne. 8 Ezë kala yi mandere ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'dö riyö, ndi kpa 'dö riyö zi ku'du mi wa'do kazi tölu. 9 Ezë komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, oto u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi komo aba nje kölo ta da sesi komo 'dö riyö zi ku'du mi wa'do 'ba gehena."

Mala kö'du tölu 'ba timelë
(Lk. 15:3-7)

10-11 "Komo'e medä re 'e, awasa'e dë gisisi. Miya zi ye henye, malayika 'bëzë edi 'duwi nburu komo 'Bu ma komoriyë. 12 Adi ra asösu 'bëyi ezë vidi kora edi timelë aba lamikölö, ma kölo ölu tēmi zë ako'do? Mo akila ma lamikölö 'butëmodomosowo domomodomosowo bi wakonyo dakapa lutu, ati'bë koma timelë mati ölu ne dë ya? 13 Ezë mo i'ja ku, mayada zi ye henye, mo atedi rakyenyi aba ndra kö'du timelë kölo ne ta da ma lamikölö 'butëmodomosowo domomodomosowo ma öllunni dë ne. 14 Tēmi gëri kölo ne, 'Bu'e komoriyë omba dë zi ma kölo tēmi zë zi tölu.

Öndu mandere emi ma o'do kö'du kyënyë

15 "Ezë öndu yi o'do kö'du kyënyë zi yi, i'bë ayada kö'du kyënyë 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje tēmi kutë'e. Ezë mo owo kö'du 'bëyi ne ku, ayomo mo ku tēmi kö'du kyënyë ko'do. 16 Ezë mo owo kö'du 'bëyi ne dë, oba kölo mandere riyö vidi kya mo'e yi aba, kö'du wa sösu ne zi vo hu kö'du dorö tēdinni riyö, mandere wota kaa mati kö'du yöru iya. 17 Ezë mo owo dë zë dë, ayada kö'du ne biya zi vidi 'ba kanisa. Ndundu mo aba ezë mo owo da vidi 'ba kanisa dë, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele kö'du.

Kö'du kida kö'du kinga aba

18 "Tinyö mayada zi ye henye, kö'du mati ida ku mi dakaño kinye, akida kpa komoriyë, kö'du mati inga ku dakaño kinye, akinga kpa komoriyë. 19 Mayada kyö zi ye, ezë vidi riyö tēmi 'e dakaño nenye omba da kö'du wa mati amötu'e kö'du mo, 'bu ma komoriyë ako'do zi ye.

20 Ēzē vidī riyo mandere wota atoto rē nni bi kōlō mī ru ma, ma mēdi zē ēti.”

Mala 'ba vo kalima kazi kō'du kila zi oka nī

21 Petero ayi zi Yēsu ako'jo hō mo iya henye, “Yere, ēzē ōndu ma ēdi nduwē kō'du kyēnyē ko'do ra ma makila mo da ndō? Modomoriyō?” 22 “Ē'e,” Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Anza madomoriyō, 'butēmodomoriyō domomodomoriyō, 23 ga kō'du damōku 'ba Wiri ēdi here. Kadra maako aba, yere maako omba zi kō'du kōhi 'ba vo kalima 'bēniye mati obannī kazi nī kongo. 24 Mati mo ayeto ku zi ko'do mo here, ma kōlō tēmī zē ika 'bēni zi mo atiti go mo miliyōnī pawono. 25 Vo kalima ne anza wa aba kyo dē, zi kōhi ōmo ne kopi. Yere i'dī kō'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo ēdi mo aba kō'du zi yōngu ne kopi mo aba. 26 Vo kalima ne alōdro domo nī aba komo yere, ala'ba rē nī iya henye, ‘Miyī mēyi ra ma, ma kopi wa 'bēyi ne biya zi yi.’ 27 Yere gbo rasōsu aba kō'du mo, ila mo tēmī yōngu ne, ila mo i'bē gbo.”

28 “Kora ne ēnyi i'bē andosi dē nni, vo kalima oka nī mati oba kōhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo n̄birī, iya zi mo henye, ‘Opi yōngu ama gē yi ne.’ 29 Vo kalima oka mo ne alōdro akaŋo ala'ba rē nī zi mo iya henye, ‘Miyī mēyi ra ma, ma kopi zi yi.’ 30 Mo omba dē ēnyi u'du mo mī kamba le mo akopi yongu ne. 31 Mati kya 'ba vo kalima maako'e ongōnnī kō'du mati o'do rē nī ne, zē rasōsu aba, ēnyi i'bē ayadannī kō'du ne gbo biya zi yere. 32 Yere ako'jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, ‘Yi vo kalima kyēnyē ra, mila yi kō'du wasisi mati oba kazi ma ne'e biya, nje ga kō'du ala'ba rē yi zi ma. 33 Here kaa atēdi mīkyēyi aba ra oka yi ne kaa mati mo'do mīkyēyi zi yi ne.’ 34 Here yere gbo na kamo usu vo kalima ne mī kamba zi riti ki'di zi mo le ēzē mo opi yongu ne ku biya.” 35 Yēsu i'dī dō mo gbo zi zē iya henye “Ne ēdi kō'du mati 'bu ma komoriyē ako'do zi ye, ēzē ila'e ako'e dē tēmī di'diye.”

19

Yēsu ayandi kō'du ga kō'du 'ba mbara yēyi
(Mk. 10:1-12)

1 Mati Yēsu inde me'do ne'e kiya ku, mo ila Galilaya ēnyi i'bē mī dakaŋo 'ba Yudiya kapa ranga 'ba Yeredene. 2 Vidī kayo alō'bōnnī ga ndī mo, mo ako'jo zē gbo ani.

3 Kya 'ba Farasi maako'e ayinnī zi mo, ayonzonnī zi mo kuyi kō'du ko'jo aba, iyannī henye, “Kō'du ki'di 'beze akila vidī kora zi mbara 'bēni yēyi na yawa kaa mo

omba?” 4 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Ako'jo'e kō'du yōru ne dē, mati iya henye, bi yeto aba Wiri i'di vidī kora mbara aba? 5 Wiri iya henye, ‘Ga kō'du ne, vidī kora akila 'bu nī, ma nī akadroko rē nni mbara 'bēni aba, zē riyo ne atēdinnī na wa kōlō.’ 6 Here anzannī dē kpe riyo, atēdinnī kōlō. Vidī maako inye mī wa mati Wiri adroko ku bi kōlō ne dē.”

7 Farasiye ako'jonnī hō mo iya henye, “Kō'du a'di Mosa i'di kō'du zi vidī kora waraga 'ba rayēyi yōru, ki'di zi mbara 'bēni mo kore 'de?” 8 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Mosa i'di kō'du zi ye mbara 'be'e yēyi, ga kō'du de 'e na kyigo zi yandi. Anza dē here, tēmī kadra mati bi o'do rē nī. 9 Mayada zi ye henye, ēzē kora maako ayēyi mbara 'bēni 'beri ta da ndoro ko'do, mo o'do ndoro ku, ēzē mo iri mbara maako.”

10 Vo lō'bō 'bomo'e iyannī zi mo henye, “Ēzē ēdi ne kō'du mati mī kutē kora mbara 'bēni aba, here, vidī moze mbara dekke.” 11 Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Kō'du yandi nenye anza dē zi vidī biya, nje zi zē mati Wiri i'di here. 12 Vidī kora na limu kō'du o'jo zē here. Maako'e vidī ra o'do zē here, maako'e ombannī dē mbara koze ga kō'du 'ba damōku 'ba Wiri. Mo mati ato'bo da kō'du yandi nenye komba, mo'do here.”

Yēsu i'di ya'da zi gisisiye

(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

13 Kya vidī maako'e ikannī gisisi zi Yēsu kala nī ki'di dē zē zi mōtu kō'du zē, vo lō'bō 'bomo ayatannī vidī ne'e. 14 Yēsu iya zi zē henye, “Ila'e gisisi mayinnī zi ma, ayata'e zē dē, ga kō'du damōku 'ba Wiri ra kaa nenye'e.” 15 Mo i'di kala nī dē zē ila zē i'bē wēni gbo.

Wisi kora obi ma wa aba kyo

(Mk. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

16 Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yēsu ako'jo hō mo iya henye, “Vo komoyandi, kō'du laka a'di ra ma ko'do zi ma didi n̄buru ki'ja?” 17 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Kō'du a'di ako'jo ha ma kō'du wa ma laka? Mo ma laka ēdi nje kōlō. Iri ga ndi kō'du ki'di ne, ēzē omba zi tōdu mī didi ma n̄buru.” 18 Mo ako'jo kō'du iya henye, “Kō'du ki'di a'di?” Yēsu ēnyi aya'ba dō mo zi mo iya henye, “Ofo vidī dē, o'do ndoro dē, alogo dē, asusu vidī maako dē na ndōndo, 19 ōwo 'bu yi ma yi aba, o'do lovo vo halinjo oka kaa mati o'do lovo yi.” 20 Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Mowo kō'du ki'di ne'e ku biya. A'di ra omba gba zi ma ko'do?”

21 Yēsu iya zi mo henye, “Ēzē omba zi yi zi tēdi n̄bala, i'bē ogo wa mati ēdi mo

aba ne biya yaga, i'di kōhi mo zi vo leriye, atēdi wa aba kyo komoriyē, ta pēti mo ayi alō'bō ga ma." ²² Mati kora ne owo kō'du ne here, ēnyī i'bē na rasōsu ga kō'du mo wa aba kyo.

²³ Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye henyē, "Mayada zi ye, atēdi na kyigō zi vidī ma wa aba kyo zi tōdu mī damōku 'ba Wiri. ²⁴ Miya lōhu zi ye henyē; ēdi na kyigō ndra zi vidī ma wa aba kyo zi tōdu mī damōku 'ba Wiri, ta da jemele tōdu kpuru tēmi ogo 'ba ibira."

²⁵ Mati vo lō'bō owonnī kō'du ne, zē biya na rakaga. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henyē, "Mora here ne, ēyī ra akayōmō?" ²⁶ Yēsu ongō bi mbiyī dē zē aya'ba dō mo iya henyē, "Wa mahere ne, vidī c'bo dē kō'do. Wiri ra kyo kō'do mo biya." ²⁷ Petero ēnyī ame'do riyē, mo iya henyē, "Ongō te, dila wasisi ku biya kō'du lō'bō gē yī. Adi ra datēdi ze mo aba?"

²⁸ Yēsu iya zi zē henyē, "Mayada tīnyō zi ye Wisi a Vidī alima ku da kyiti 'bēni bikanyi laka 'bomo mī daliṅo kyī. Vo ga ndī ma 'butē dōmoriyō 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dē gisi 'ba Yiserele 'butē dōmoriyō ne. ²⁹ Vidī mati ila loko, ōndu'e, ēmiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kō'du ma aki'ja lami da kyo aki'di didi ma ṅburu ṅburu zi mo. ³⁰ Yaanya aba zē mati kyo dagba ne atēdinnī hulēhu, yaanya aba zē ma kyo hulēhu ne, atēdinnī dagba."

30

Mala 'ba vo lō kō'dō'e mī yaka

¹ "Damōku 'ba komoriyē ēdi henyē. Kora maako ēdi, mo ēnyī gbo da mūdō aba ti'bē vidī vo lō kō'dō'e koma, zi lō kō'dō mī yaka ēnī. ² Mo omba da kō'du zi kōhi ṅbiriri kopi mo zi zē mī kō'do kōlō, utu zē gbo lō kō'dō mī yaka ēnī."

³ "Mo ēnyī i'bē lōhu bi 'ba wakogo, kadra mamodōmosowō aba i'ja kya vidī kora maako ēdinnī tōro ani ṅṅbō kazi lōo.

⁴ Mo ayada zi zē iya henyē, 'i'bē'e kpa lō kō'dō mī yaka ma kopi kōhi zi ye na laka.' ⁵ I'bēnnī gbo. Kadra 'butē dōmoriyō kadra wota aba, mo o'do kpa kō'du kōlō ne. ⁶ Ēdi kara zi kadra muyi mo ēnyī i'bē bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidī maako'e ēdinnī gba tōro ani ṅṅbō. Mo iya zi zē henyē, 'Ēdi 'be'e atōro kadra loso de 'e kinye ṅṅbō kazi lōo ga a'di?' ⁷ Zē aya'bannī dō mo iyannī henyē, 'Vidī maako i'di lōo dē zi ze.' Mo iya henyē, 'Laka i'bē'e lōo kō'dō mī yaka ama.'"

⁸ "Mati kadra o'ko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da lōo kō'dō'e iya zi mo henyē, 'Ako'jo vo lōo kō'dō ne'e opi kōhi ēzē, ayeto zē mati ta da hulēhu ne, ndundu mo zē mati ma dagba.' ⁹ Vidī kora mati

ayetonni lōo kadra muyi aba ne, opi kōhi ṅbiriri zi ma kōlō, kōlō. ¹⁰ Kora mati o'donnī lōo dagba ayinnī zi kōhi 'bēnnī kīri, asōsunnī na kīrinnī ndra, ma kōlō opi kpa kōhi ṅbiriri kōlō. ¹¹ Zē irinnī kōhi 'bēnnī ēnyinnī agbōro vo kyeti yaka aba. ¹² Zē iyannī henyē, 'Vidī kora nenyē'e mati o'donnī lōo ta da hulēhu nje kadra kōlō, ze do'do lōo kadra ṅbo da kadra kyētu ne, here ne opi kpa zi zē kaa mati opi ze ne? "

¹³ "Vo kyeti yaka aya'ba dō mo zi ma kōlō tēmi zē iya henyē, 'Owo te aboka ma mo'ba'e dē. 'E biya omba'e da kō'du zi lōo kō'do, kadra kōlō ṅbo da kōhi ṅbiriri kōlō. ¹⁴ Yaanya aba oba kōhi 'be'e ne, i'bē'e liṅo. Momba zi ki'di zi kora mati o'do lōo ta da hulēhu, kpa kyo kaa mati mīdi zi ye ne. ¹⁵ Here ne, manza dē dangōlō aba zi kō'do wa mati momba kō'do mo kōhi 'bama aba? Kōdō 'e na mī kumbē ga kō'du ma na laka? " ¹⁶ Yēsu inde me'do 'bēni kiya mo aba henyē, "Here zē mati hulēhu atēdinnī dagba, mora zē mati dagba atēdinnī hulēhu."

Yēsu ame'do ma da wota mo kō'du kōli 'bēni

(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Mati Yēsu ēdi ati'bēnnī mī Yerusalema, mo oba vo lō'bō 'bēni 'butē dōmoriyō dakapa nī, ame'do zi zē na liwo. Mati zē ēdi ati'bēnnī, mo ayada zi zē iya henyē, ¹⁸ "Owo'e te, dēdi ze ti'bē le mī Yerusalema, ani Wisi a Vidī aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e nni vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di ēti. Zē akikyenni vurē ro mo zi kōfo. ¹⁹ Zē aki'dinnī mo zi vo leze'e ako'donnī sawiya ro mo, aku'bōnnī mo, akatōtōnnī mo da taka. Mora kō'do da wota aba, mo atēnyī lōhu na didi."

Kō'du kō'jo 'ba ma Yemisi nni Yowani aba

(Mk. 10:35-45)

²⁰ Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bēni aba riyō zi Yēsu, alōdro komo mo ako'jo ho mo ga kō'du kō'do laka. ²¹ Yēsu ako'jo ho mo iya henyē, "Adi ra omba?" Mo aya'ba da me'do iya henyē, "Korisito zi ma gisi kora riyō 'bama nenyē'e akalimannī da kala yī ma tiri ma gali aba mī damōku 'be."

²² Yēsu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henyē, "Ayolo'e wa mati ēdiye kō'du kō'jo go mo ne dē. Atō'bo'e kinjē riti mati momba zi kinjē ne?" Zē aya'bannī da me'do iyannī henyē, "Datō'bo ze." ²³ Yēsu ayada zi zē iya henyē, "Tīnyō akinjē'e riti 'bama ama, mora mō'bo dē kyigo aba zi kinzi vidī mati akalima da kala ma ma tiri ma gali aba. Bi nenyē'e kō'du vidī mati 'bu ma ako'jo zi zē."

²⁴ Mati kya 'ba vo lö'bö 'butë owonni kö'du ne, zë na kamo gisi öndu riyo ne eti. ²⁵ Yësu ako'jo zë biya bi kölö iya henye, "Ayolo'e ku henye, vo daliño 'ba vo leze ne'e ödinni kalakonda aba dë zë, vo dagba'e ödinni ndra kalakonda aba. ²⁶ Here gëri mahere ne, manza dë mi kutë'e. Èzë vidì maako tëmì 'e omba zi tëdi kyedre, mo mëdi na vo lö'bö zi oka'e. ²⁷ Èzë vidì maako tëmì 'e omba zi tëdi na vo dagba mo mëdi na vo kalima 'bëyi. ²⁸ Kaa Wisi 'ba Vidì ayi dë zi vidì maako'e loo ko'do zi mo, ayi zi ko'do zi vidì maako'e, didi ni ki'di zi vidì kayo yomo."

*Yësu ako'jo vo komoköndu riyo
(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)*

²⁹ Mati Yësu vo lö'bö 'bëni eti ënyinni ku ti'bë 'de ta Yerikö, vidì kayo ënyinni ga ndi mo aba. ³⁰ Here kora vo komoköndu riyo mati ëdi alimanni dakapa gëri, owonni Yësu ëdi alaga ta da kapa, ayetonnì hë nni gbögbö, "Wisi 'ba Dawidi i'di miyi mëyi re ze." ³¹ Here vidì kayo ne'e o'donni sawiya zi zë ayadanni zi zë iyanni henye, alima'e ti. Mora here, zë agbögbö hë nni ndra na kamo, iyanni henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'di miyi mëyi re ze."

³² Yësu o'jo ako'jo zë, ako'jo hë zë iya henye, "Adi ra omba'e zi ma zi ko'do zi ye?" ³³ Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Yere, domba ze zi bi kongö." ³⁴ Yësu na rasösu kö'du zë, ise komo zë kandi ongönni bi, mora alö'bönni gbo ga ndi mo.

21

Tödu 'ba Yësu mi Yerusalema

(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)

¹ Mati Yësu vo lö'bö 'bëni eti okonni ku kara ra Yerusalema, zë ayinni Betehege da Döku 'ba Olivo ani Yësu utu vo lö'bö 'bëni riyo dagba. ² Kö'du kise nenye aba iya henye, "Ti'bë'e zi daliño mati dagba komo'e nani, kandi aki'ja'e mokakya na kida wisi ëni aba dakapa ni, inga'e zë ika'e zë zi ma. ³ Èzë vidì maako iya kö'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra omba zë mo akila zë ti'bë kandi."

⁴ Kö'du ne o'do rë ni, zi kö'du mati nëbi iya ne tayi tinyö.

⁵ "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyono, ongö'e vo damöku 'be'e ëdi tayi zi ye. Mo umbë dëni dë, ëdi taho da mokakya, wisi mokakya ëdi zë aba."

⁶ Here vo lö'bö ne i'bë o'donni kö'du ne te kaa mati Yësu ayada zi zë zi ko'do mo. ⁷ Zë, ikanni mokakya ne wisi mo aba, o'banni böngo 'bënni dë zë Yësu ëkyi gbo

do mo. ⁸ Vidì kayo o'ba böngo 'bënni da gëri, agamo'e ikyenni da ngora 'ba kaga o'banni zë da gëri. ⁹ Vidì kayo ne alaganni dagba komo Yësu, zë mati ëdi tayi 'bënni ta go mo, ayetonnì hë nni gbögbö, iyanni henye,

"Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wirì i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere,

wayeto zi Wirì."

¹⁰ Mati Yësu ödu mi Yerusalema, da vidì kayo mi gawo kyedre ne biya na wirì wirì. Here vidì ako'jonnì kö'du iyanni henye, "Mo 'bëni ëyi ra?" ¹¹ Vidì kayo aya'banni da me'do iyanni henye, "Nenye nëbi Yësu ra, tëmì Nazereta mi Galilaya."

Yësu i'bë ödu mi yëkëlu 'ba Wirì

(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

¹² Yësu i'bë ödu mi yëkëlu, ore vidì mati ödinni wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidì 'ba kahi kutrë, gba'da 'ba vidì mati ödinni atu'bu kogo eti. ¹³ Mora iya zi zë henye, "E'di na yöru mi kö'du yöru, Wirì iya ku henye, 'Loko 'ba Wirì ama ne ako'jo na loko 'ba mötu, ofo'e ku na yöru 'ba rakoho 'ba vo logoe."

¹⁴ Vo komoköndu vo ka'bo eti ayinni zi mo mi yëkëlu 'ba Wirì mo ako'jo zë gbo. ¹⁵ Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di eti, ënyinni na kamo mati zë ongönni kö'du ko'do mati Yësu ëdi ako'do ne, gisisi ëdi hë nni gbögbö mi yëkëlu, iyanni henye, "Wayeto zi Wisi a Dawidi." ¹⁶ Zë ako'jo ni ha Yësu iyanni henye, "Owo kö'du mati ödinni akiya ne ku?" Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Jo, mowo ku. Gba ako'jo'e kö'du yöru nenye dë? 'Ayandiyë gisisi, gisisi eti zi wayeto ma laka ki'di.'" ¹⁷ Yësu ila zë ënyi i'bë yaga tëmì gawo kyedre ne ko'do mi Beteniya.

Yësu asënë kyëlu

(Mk. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Tabi ta'ba 'bomo hulëhu mi gawo kyedre njo da mindö vere aba, Yësu na o'bo. ¹⁹ Mo ongö kaga kyëlu dakapa gëri, i'bë ro mo i'ja waako dë do mo du yëyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, "Ana logö dekpe löhu." Kandi kaga kyëlu ne akuyitru gbo. ²⁰ Vo lö'bö 'bomo ongönni kö'du ne iyanni henye, "Kaga kyëlu ne akuyitru kandi ga a'di?" ²¹ Yësu ënyi aya'ba do mo zi zë iya henye, "Mayada zi ye tinyö, èzë oma'e awiri de 'e dë, ato'bo'e ko'do wa mati mo'do zi kaga kyëlu ne. Anza nje ma ne dë, ato'bo'e kpa zi kiya zi lutu nenye, 'Ënyi riye u'du rë yi mi ranga, ako'do rë ni.'" ²² Èzë oma'e, aki'ja'e wa mati ako'jo'e kö'du mo tëmì mötu."

*Kö'du ko'jo ga kö'du a Yësu**(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)*

²³ Yësu ayi hulëhu mi yëkëlu, mo ayandi kö'du, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti ayinni zi mo, ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Ayada dero zi ze edi wa ne'e ko'do kalakonda vala aba? Eyi ra i'di kalakonda ne zi yi?" ²⁴ Yësu aya'ba da me'do zi ze iya henye, "Ma kako'jo kö'du kolö ta he 'e, ezë aya'ba'e do mo ku zi ma makayada zi ye medii kö'du ne ko'do kalakonda 'beyi aba?" ²⁵ Kalakonda 'ba Yowani mati edi bapatisi ki'di mo aba ne, ayi ta kila, kazi Wiri kodo kazi vidi?" Ze ayetonnii he nni wasa na ga re nni, iyanni henye, "Dakiya ze a'di?" Ezë daya'ba'e do mo diya'e kazi Wiri, mo akiya zi ze henye, "Mora kö'du a'di oma'e de mi Yowani?" ²⁶ Ezë diya'e henye, "Kazi vidi, ze na tere, ga kö'du ze biya dasösu Yowani ra nebii." ²⁷ Here ze aya'banni do mo zi Yësu, iya henye, "Dayölo ze de." Mo aya'ba do mo zi ze iya henye, "Mayada de zi ye kalakonda 'ba a'di ra medii kö'du nenye'e ko'do mo aba."

Mala kö'du gisi kora riyö

²⁸ "Yaanya aba asösü'e kö'du a'di? Kadra maako aba kora edi gisi kora aba riyö. Mo enyi i'be zi ma kyedre ne iya zi mo henye, 'Wisi ama i'be löo ko'do mi yaka ndenye.' Wisi aya'ba da me'do iya henye, ²⁹ 'Momba de ti'be,' yaa, mo asösü de ni enyi i'be gbo."

³⁰ "Bu enyi i'be zi wisi agamo onyo kpa kö'du kolö ne. Wisi enyi aya'ba da me'do iya henye, 'ö, kyedre ma ti'be,' löo ne ko'do mo, 'de i'be de. ³¹ Wisi ma vala temi gisi riyö ne'e, o'do wa mati 'bu mo omba?" Ze aya'banni da me'do iyanni henye, "Wisi ma kyedre." Yësu iya zi ze henye, "Mayada zi ye, vo 'be'bele kö'du nni, vo rönyi eti, edi ti'bënni damöku 'ba Wiri dagba komo'e. ³² Yowani Bapatisi ayi zi yada zi ye geri ma laka zi ye kiri, oma e de mi mo. Vo 'be'bele kö'du vo rönyi eti ra omani mi mo. Mati ongö'e mo gbi le, kpa oto de 'e de zi koma mi mo."

*Mala kö'du vo löo ko'do'e mi yaka 'ba lu'ju**(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)*

³³ Yësu iya henye, "Owo'e mala vere ne, vo kyeti kanjo maako iyi lu'ju mi yaka, o'do resi kpo ta ro mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvö loko turo 'ba bi kongö. Mo ila yaka ne zi vo löo'e, i'be gbo bi yingö. ³⁴ Mati kadra 'ba wa toto ta yaka öko ku, mo utu vo kalima 'bëniye zi vo löo'e ga kö'du zi mi 'bëni mati inye ne koba."

³⁵ "Vo löo ne'e iri vo kalima ne'e, u'bönni ma kolö, ofonni agamo, u'dunni vere ri'di

aba. ³⁶ Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima löhu kyo ta da ma dagba, vo löo ko'do ne'e o'donni ze kpa kaa ma dagba. ³⁷ Ndundu mo aba mo utu wisi 'bëni zi ze. Mo iya henye, 'Tinyö ze akoronni wisi 'bama.' "

³⁸ "Mati vo löo ne'e ongönni wisi ne, iyanni henye, 'Nenye wisi 'ba vo kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.' ³⁹ Ze irinni mo u'dunni mo yaga temi yaka, ofonni mo."

⁴⁰ Yësu ako'jo he ze iya henye, "Yaanya aba ezë vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'di zi vo löo ne'e?" ⁴¹ Ze aya'banni da me'do iyanni henye, "Mo akofö kora 'ba kö'du kyënyë ko'do ne'e, aki'di yaka ne zi vo löo ko'do maako'e, mati aki'dinni zi mo wa mi yaka mi kadra ma laka." ⁴² Yësu iya zi ze henye,

"Ako'jo'e kö'du mati kö'du yöru iya ne de? 'Yitö mati vo wa ko'ba ombanni de, ofö ku na yitö ma laka ndra.

Nenye Yere ra o'do.

Kongö mo atëdi na laka.' "

⁴³ Yësu idra do mo iya henye, "Mayada zi ye, damöku 'ba Wiri akoba 'de kazi 'e, aki'di zi vidi mati akatananni lögo ma laka.

⁴⁴ Vidi mati alëpi da yitö nenye, akolowe. Ezë yitö ne alëpi da vidi akanzekpe vidi nani." ⁴⁵ Here kyedre 'ba vo karasa nni Farasi eti owonni mala a Yësu ne, ayölonni mo edi ame'do kö'du nni, ⁴⁶ ze ayöznönni zi mo kiri. Mora ze erenni vidi kayo mati omani mi Yësu mo nebii ra.

22*Mala 'ba karama 'ba oze*
(Lk. 14:15-24)

¹ Yësu ame'do löhu zi vidi temi mala iya henye, ² "Damöku 'ba Wiri edi henye. Yere maako ako'jo karama 'ba oze 'ba wisi eni. ³ Mo utu vo lö'bö 'bëniye zi yada zi yingö mati omba ze ne zi tayinni mi karama ne, ze ombanni de zi tayi."

⁴ "Mo utu kya vo lö'bö ne'e kö'du kise aba zi yingö ne'e, iya henye. 'Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofö isa ama ma kyedre, matöno aba ku nzo zi konyo mo. Ayiye mi karama 'ba oze.' ⁵ Yingö mati ako'jo ze ne ombanni de, i'bënni ri mi löo enni maako'e. Ma kolö maako i'bënni yaka eni, ma vere i'bënni mi loko wakogo eni. ⁶ Agamo'e irinni vo lö'bö ne'e u'bönni ze ofonni ze. ⁷ Vo damöku enyi na kamö utu vo kanya 'bëniye ofonni vo wa kofö ne'e, o'bo gawo kyedre 'bëze ne ti'de."

⁸ "Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye iya zi ze henye, 'Karama oze ama ku nzo. Vidi mati mako'jo ze ne anzanni de na laka tayi. ⁹ Yaanya aba i'be'e da geri ma kyedre ako'jo'e vidi kayo mati i'ja'e ze mayinni mi karama.' ¹⁰ Vo kalima enyi i'bënni yaga da

gëri atotonni vidi mati zë i'janni biya, ma laka makÿenyë mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidi aba."

¹¹ "Yere ënyi i'bë loko yingo ëniye kongo, mo i'ja kora maako usa bongö 'ba oze dë. Yere ako'jo hë mo iya henye, ¹² 'Aboka ma ödu hala kinye kazi bongö 'ba oze?' Kora ne 'de onyo kö'du ako dë. ¹³ Yere ayada zi vo lö'bö 'bëniye, iya henye, 'Ida'e kala mo ndi mo aba u'du'e mo yaga mi bi köndu. Ani mo akudu hë ni konyo aba.'" ¹⁴ Yësu i'di dö mo iya henye, "Vidi kayo ma ako'jo ne, ma jeli mo ayo dë."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba 'be'bele kopi
(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Farasi ënyi i'bë o'donni yere zi Yësu kuyi kö'du ko'jo aba. ¹⁶ Zë ënyi utunni kya 'ba vo lö'bö 'bënni, kya 'ba vidi 'ba Heroda ëti. Zë iyanni zi mo henye, "Vo komoyandi dayölo ku ëdi kö'du tünö ra yada. Èdi wa yandi tünö a Wirí ra yandi zi vidi. Kazi tere kö'du kiya 'ba vidi kyedre maako'e dë. ¹⁷ Ayada zi ze, a'di ra asösu? Èdi na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, ködo anza here dë?"

¹⁸ Yësu ayölo yere kyënyë 'bëzë ne, mo iya zi zë henye, "E vo komokandi ne'e, kö'du a'di ëdiye ma kuyi kö'du yonzö aba? ¹⁹ Ayada'e zi ma kahi 'ba 'be'bele mati ëdi kopi." Zë ikanni kahi ne zi mo. ²⁰ Mo ako'jo hë zë iya henye, ²¹ "Komo ëyi ra ru mo aba nenye?" Aya'banni da me'do iyanni henye, nenye komo Siza ra ru mo aba. Yësu iya zi zë henye, "Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wirí wa 'ba Wirí." ²² Mati zë owonni kö'du ne, zë na rakaga zë ilanni mo ënyi i'bënni gbo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba tÿnyi tÿmi koli
(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ Sadeke'e ma omanni vidi ënyi dekpe tÿmi koli, zë ayanni zi Yësu iyanni henye, ²⁴ "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, öndu mo moba mbara lu'bë ne, zi zë gisisi ko'jo mi ru 'ba kora mati oli ne. ²⁵ Yaanya aba ne gisi öndu ëdinni madomoriyö kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'bë ne zi öndu ni. ²⁶ Kö'du ne o'do rë ni kpa here zi öndu ma riyo ma wota ndundu mo zi zë madomoriyö ne biya. ²⁷ Ndundu mo aba, mbara ne oli gbo. ²⁸ Yaanya aba ne, mi ko'do mati yöku atënyinni na didi, mo atëdi mbara 'bëyi? Zë biya ozenni mo."

²⁹ Yësu aya'ba dö mo zi zë iya henye, "Alitë'e ku, ga kö'du ayölo'e wayöru dë mandere kyigö a Wirí. ³⁰ Èzë yöku ënyinni ku na didi, atëdinni kaa malayika'e komoriyë ozenni mbara dë. ³¹ Yaanya aba kaa kö'du tÿnyi 'ba yöku tÿmi koli, ako'jo'e

kö'du mati Wirí ayada zi ye ne dë? Mo iya henye, ³² Ma Wirí 'ba Abarayama, Wirí 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wirí 'ba didi anza 'ba yöku." ³³ Mati vidi kayo ne'e owonni kö'du ne, zë na rakaga tÿmi gëri kö'du yandi bömo ne.

Kö'du ki'di ma kyedre
(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)

³⁴ Mati Farasiye owonni Yësu ayata Sadeke'e, zë ayi atoto rë nni bi kölö. ³⁵ Ma kölö tÿmi zë vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di, ako'ja ha Yësu tÿmi kö'du yonzö iya henye, ³⁶ "Vo komoyandi, kö'du ki'di ma vala ra kyedre mi kö'du ki'di?" ³⁷ Yësu aya'ba dö mo iya henye, "'O'do lövo Yere Wirí 'bëyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, kö'du yölo 'bëyi aba biya. ³⁸ Nenyë kö'du ki'di ma dagba ma kyedre ndra 'ba kö'du ki'di ra. ³⁹ Kö'du ki'di ma riyo ma kyedre mo ëdi kaa mo. O'do lövo vo halinjö oka kaa mati o'do lövo yi. ⁴⁰ Kö'du ki'di 'ba Mosa biya kö'du yandi 'ba nëbi ëti öro da kö'du ki'di riyo ne'e."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito
(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto rë nni ga bi kölö, Yësu ako'jo hë zë iya henye, ⁴² "A'di ra asösu'e kö'du 'ba Korisito? Mo tÿmi kozo 'bëyi?" Zë aya'banni dö mo iyanni henye, "Mo tÿmi kozo a Dawidi." ⁴³ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du a'di ra Lawo Kölö Laka i'di Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi ëdi ame'do mo iya henye,

⁴⁴ 'Yere iya zi Yere 'bama, 'Alima kinye da tiri ma le mi'di vo wehe 'bëyiye ku midiri ndi yi."

⁴⁵ Èzë Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atëdi tÿmi kozo 'ba Dawidi?" ⁴⁶ Vidi maako aya'ba da kö'du ko'jo ne dë zi Yësu. Ta pëti ko'do nani, vidi maako ako'jo ha Yësu dekpe.

23

Kö'du kyënyë 'ba Farasiye
(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

¹ Yësu ame'do zi vidi kayo ne'e, vo lö'bö 'bëni ëti iya henye, ² "Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi ëti, ëdinni kyigö aba zi yëti zi ye kö'du ki'di 'ba Mosa. ³ Owö'e kö'du mati zë iyanni zi ye zi ko'do, kö'du ko'do 'bëzë anza dë na laka zi ye go mo kirí. Zë ayadanni kö'du wa zi ye ko'do mo, zë o'donni dë. ⁴ Zë i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidi ö'bo dë zi kinjë mo ne da vidiye. Zë ombanni dë zi konye zë zi kinjë le nje da gisi kala nni aba."

⁵ "Zë o'donni wa mati vidi zi kongo. Zë idanni kö'di piri konda ga bongö 'bënni zi yada zë na laka. Zë i'dinni bongö kany

kölökpö gē nni zi yada zē na vo mötu. ⁶ Zē o'dōnni lovo bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mötu. ⁷ Zē o'dōnni lovo zi mētēnni watowo aba mi bi 'ba wakogo. Zē o'dōnni lovo zi ko'jo vo komoyandi."

⁸ "Ako'jo yi dē, 'Vo komoyandi,' ga kö'du 'e biya ta dakota kölö, vo komoyandi nje kölö. ⁹ Ako'jo vidi maako dē dakaño kinye na 'bu,' ga kö'du ēdiye nje 'bu kölö aba komoriyē. ¹⁰ Ako'jo yi dē na 'vo komoyandi,' ga kö'du vo komoyandi kölö 'bēyi ra Korisito. ¹¹ Ma kyedre kölö mi kutē'e mēdi na vo kalima. ¹² Mo mati o'do rē ni na kyedre, maya'ba rē ni hulēhu, mo mati o'do rē ni hulēhu, ako'do mo kyedre."

Yēsu ayada kö'du kyēnyē ko'do 'ba vo komoyandiye

(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ "Hala atēdi na kyēnyē zi ye, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vidi komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damöku 'ba Wirī kazi vidi ödunnī, kpa ödu'e dē. Ayata'e vidi mati ēdi rē nni ki'di zi tödu ne kpa."

¹⁴⁻¹⁵ "Atēdi na kyēnyē zi ye vo komoyandi 'ba kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyēti ranga kayo kpuru tēmi dakaño kutu kutu biya lasi aba, zi vidi maako ki'ja zi gēri 'be'e ne kirī. Ēzē i'ja'e vidi ne ku, o'do'e mo ndra na kyēnyē tada'e, zi ti'bē mi gehena kaa 'e."

¹⁶ "Riti atēdi na kyēnyē zi ye, alaga'e dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu. Ayandiye iya 'e henye, ēzē vidi maako alömu ru yēkēlu aba, mo anza dē na kida lömu 'bēni ne aba. Ēzē mo alömu ru dahabo mati mi yēkēlu ne aba, mo ku na kida. ¹⁷ 'E vo komoköndu lumē'e, vala ra na kyedre, dahabo ködo yēkēlu ra o'do, dahabo na laka? ¹⁸ Ayandiye kpa iya'e henye, 'Ēzē vidi maako alömu ru karasa aba, mo anza dē na kida lömu 'bēni ne aba. Ēzē mo alömu rē ni ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.' ¹⁹ 'E vo komoköndu ne'e, ma vala ra na kyedre waki'di ködo karasa ra, o'do waki'di na koho? ²⁰ Ēzē vidi maako alömu ru karasa aba, mo ēdi lömu kpa wa mati biya i'di do mo ne. ²¹ Ēzē mo alömu ru yēkēlu aba, mo ēdi lömu mo aba, ehe Wirī mati ēdi alima mi mo. ²² Ēzē vidi maako alömu komoriyē aba, mo ēdi lömu kyiti 'ba Wirī mati mo alima do mo."

²³ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zi Wirī 'butē, wokonyo tisiwa kaa kököwu. Mora o'do'e wa ma laka ndra 'ba ködu ki'di dē, kaa tūnyō, mi'kyēyi, koma aba. ²⁴ O'do re 'e na vo dagba zi vidi, mora 'e na vo

komoköndu, oba'e ko'jo tisi yaga tēmi wa kuwē 'be'e, ondro'e jemele."

²⁵ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e ghenje aba ta ro mo yaga, mi zē ndo na wakoyi mi kumbē aba. ²⁶ Farasi vo komoköndu, akoyito wa mati ēdi mi siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da."

²⁷ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jo rē zē na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongo na laka tarē zē yaga, mi zē ndo na yingo keje yöku aba. ²⁸ Tēmi gēri kölö ne, ta ra'e yaga na laka zi vidi biya, mi ye ndo na komokandi kö'du litē aba."

Yēsu ame'do kö'du riti 'bēzē

(Lk. 11:47-51)

²⁹ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zi nēbiye, ayada'e towo zi wogo zi vidi mati alimanni kyere na lima ma laka. ³⁰ Iya'e henye, ēzē ēdiye kyere mi kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'do'e kö'du mati zē o'dōnni nēbi ne'e, kofu mo go mo ne dē. ³¹ Omba'e do mo tūnyō, 'e ra na kozo 'ba vidi ma ofonni nēbi ne'e. ³² I'bē'e zo dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetanni ne kinde mo."

³³ "'E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asōsu'e zi taho. Kazi vurē re 'e, ati'bē'e biya mi gehena. ³⁴ Mayada zi ye makutu nēbi ne'e, kora vo kö'du yolo, vo komoyandi eti, akofu'e kyamo'e, akatōtō'e agamo'e akakpōkyiye agamo'e mi bi 'ba mötu'e, akore'e zē tēmi gawo ta da gawo. ³⁵ Riti biya kö'du vidi mbiya mati ofo'e ne akalēpi de 'e tēmi kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mi kutē yēkēlu karasa aba. ³⁶ Mayada zi ye tūnyō, riti biya 'ba wakofu ne akalēpi da vidi 'ba ko'do nenyē."

Yēsu o'do lovo Yerusalema

(Lk. 13:34-35)

³⁷ "Yerusalema, Yerusalema ofo'e nēbiye, u'du'e vo lö'bō mati Wirī utu zi ye ne ri'di aba. Da ndō momba zi kala ma ki'di mo kpo ra vidi 'be'e biya, kaa ma yēru mati atoto gisisi eni hu förō ni, ila'e ma dē. ³⁸ Loko 'be'e ne akila na mi mbiya. ³⁹ Tēmi ndenye dagba ani, mayada zi ye henye, ongo'e ma dekpe löhu le akiya'e henye, 'Wirī i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.'"

24

Yēsu ame'do ga kö'du loko 'ba Wirī yaya

(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Yēsu ēnyī ila bi nani ēdī gbo atī'bē 'de tēmī yēkēlu, vo lō'bō 'bomo ayinnī zi yada zi mo kuvō 'ba loko 'ba Wīrī ne. Mo ēnyī alēzē. ² "Ɔo. Ongō'e bi biya na laka da wa nenyē'e. Mayada zi ye henye, yītō ma kōlō kinye alima dē ga bi 'bēnī zē biya aku'du akaṅo."

Riti vidī yaza aba

(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

³ Mati Yēsu alima da Dōku 'ba Olivo, vo lō'bō ayinnī na liwo zi mo, ako'jonnī hō mo iyannī henye, "Ayada zi ze kō'du biya nenyē atēdī ndala aba, a'di ra ako'do rē nī zi yada mo henye, 'Ku tayi 'bēyī ndundu 'ba daliṅo aba.'"

⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ēdiye komo kī'dī aba, ila'e vidī maako mo'ba 'e dē. ⁵ Vidī kayo atayinnī me'do ru ma aba ako'bannī vidī kayo akiyannī henye, 'Ma, Korisito ra.' ⁶ Akowo'e kporo wehe kara dakapa, kō'du yōyō 'ba wehe aba na kowo, ere'e dē. Wa ne ako'do rē nī, anza dē zi kiya henye, ndundu mo ɔko ku. ⁷ Dakaṅo ako'do wehe oka maako aba, damōku akalēpī wehe aba da ma kōlō maako. Zōyī atēdī, kinzikinzi atēdī ta ga bi ne biya. ⁸ Wa ne atēdinnī biya kaa dagba tɔɔ 'ba wisi ko'jo."

⁹ "Akīriye, akī'diye zi ko'do mo na kyēnyē zi kofō. Vidī biya akoyi 'e ga kō'du ma. ¹⁰ Mī kadra nani, vo kō'du komba'e akalēpinnī tēmī kō'du koma 'bēnnī, zē akasusunnī oka maako, akoyinnī oka maako. ¹¹ Nēbī vo ndondo kayo'e akalayannī vidī kayo ko'ba aba. ¹² Ne atēdī rapere 'ba kō'du kyēnyē ko'do, zi vidī kayo lɔvo 'bēzē ofo. ¹³ Vidī mati ɔɔ nduwē na kyigɔ mī ndundu mo, akayomo mo. ¹⁴ Kō'du yōyō laka nenyē ga kō'du 'ba damōku akayētī zi vidī 'ba dakaṅo ne biya kaa vo hu kō'du doro, ndundu mo atoko 'da."

Wa kyēnyē ma ndra

(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)

¹⁵ "Mati ongō 'e wa kyēnyē ma ndra mī loko 'ba Wīrī ma ayaṅa, ma nēbī Daniyele ame'do kō'du mo. Atoro bi ma laka. Kō'du nenyē zi vo ko'jo mo: ayolo laka mī kō'du nenyē a'di. ¹⁶ Vidī mati ēdinnī mī Yudiya atahonnī da lutu. ¹⁷ Vidī maako mati ēdī da loko ēnī, i'ja kadra dekpe zi tasi akaṅo zi wasisī 'bēnī koba ta loko. ¹⁸ Vidī maako mati ēdī mī yaka 'ba dekpe hulēhu zi bongo ēnī koba. ¹⁹ Atēdī na kyēnyē mī ko'do naniye zi mbara mati ɔmōnnī 'e mbara mati ēdinnī gisiluru aba: ²⁰ Amōtu'e zi Wīrī kazi aho'e tēmī tona mandere mī ko'do kadra 'ba ralawo. ²¹ Ga kō'du riti mī kadra nani atēdī na kowo ndra ta da riti, mati ēdī tēmī biyeto 'ba damōku tēmī ko'do ma ndenyē ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo lōhu. ²² Wīrī

aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do dē here, vidī maako omo dē. Ga kō'du vidī jeli 'bēniye Wīrī akaya'ba mī kadra ko'do nani 'e 'da."

²³ "Ēzē vidī maako iya zi yi henye, 'Ongō te, Korisito ēdī kinye, mandere mo ēdī nani,' oma dē mī kō'du ne. ²⁴ Ga kō'du Korisito vo ndondo 'e nni nēbī vo ndondo eti akalayannī, zē ako'donnī kō'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidī jeli a Wīrī ko'ba ēzē zē atɔ'bōnnī. ²⁵ Owo'e te, mayada kō'du nenyē zi ye gba kazi kadra mo tɔko."

²⁶ "Ēzē vidī maako ayada zi ye iya henye, ongō'e te, mo ēdī yaga mī da lipī, i'bē'e dē ani, mandere ēzē zē iyannī henye, ongō'e te, mo ēdī rē nī koho kinye oma'e dē mī kō'du ne. ²⁷ Ga kō'du Wisi a Vidī atayi kaa bikanyi mati alaka komoriyē ta humirē le da mirē. ²⁸ Ēzē yōku ēdī, langa akatoto rē nni."

Tayi 'ba Wisi a Vidī

(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)

²⁹ "Kandi ta pēti riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyī rē nī na mandōlu, yehwe anyi dekpe, kyēlu akalēpinnī ta komoriyē, wa ma komoriyē akakoho rē nni. ³⁰ Kyinē wa mati akayada kō'du 'ba Wisi a Vidī akalaya komoriyē, vidī biya 'ba dakaṅo akudonnī ēzē ongonnī Wisi a Vidī ēdī atayi tēmī foli 'ba komoriyē kyigɔ bikanyi kyedre 'bēnī aba. ³¹ Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'bēniye yaga mī bi golo'bo sowo 'ba dakaṅo. Zē akatotonnī vidī jeli omo'e tēmī ndundu 'ba dakaṅo ne biya."

Kaga kyēlu

(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)

³² "Kaga kyēlu ma yandi kō'du yolo zi ye. Ēzē ngora mo inzi ku, akofō rē nī na luwē, mbili yēyu makyiyi akayeto gbo tōvu, akayolo'e umu ku kara. ³³ Tēmī gēri kōlō ne, ēzē ongō'e wa ne ku biya, akayolo'e kadra mo ku kara nzo zi rē nī yeto. ³⁴ Mayada tūnyō zi ye, wa ne biya ako'do rē nī dagba, kazi vidī ma ēdinnī lima yaanya aba ne, oli dē gba biya. ³⁵ Komoriyē dakaṅo aba akalagannī, me'do 'bama alaga dē."

Vidī maako ayolo ko'do mo kadra aba dē

(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Vidī maako ayolo ko'do mo kadra aba dē. Kpa le malayika komoriyē mandere Wisi ayolonni dē, nje 'bu ra akayolo. ³⁷ Tayi 'ba Wisi a Vidī ako'do rē nī kaa mī kadra 'ba Nowa. ³⁸ Mī ko'do gba ta komo wini koso, vidī ēdinnī wakonyo, wa kuwē, vidī kora rē nni koze mbara eti, le mī ko'do mati Nowa i'bē odu mī tōṅbō. ³⁹ ayolonni kō'du mati ēdī rē nī ko'do ne dē, le wini koso ayi akyito zē biya. Ēzē Wisi a Vidī

ayi akatēdi here. ⁴⁰ Mī kadra nani vīdi kora riyō atēdīnni lōo ko'do mī yaka. Ma kōlō akoba, agamo akila hulēhu. ⁴¹ Vīdi mbara riyō atēdīnni bi 'ba wakuhu, ma kōlō akoba, agamo akila hulēhu."

⁴² "Ēdiye komo ki'di aba ga kō'du ayōlō'e dē, mī ko'do vala ra Yere 'be'e atayi. ⁴³ Ēzē vo kyeti liṅo ayōlō kadra mati vo logo atayi, tīnyō akayōlō'e henye, mo akalima na ngō ila vo logo dē zi tōdu mī loko ēni. ⁴⁴ Here ēdi 'e kpa 'duwī nzo, ga kō'du Wisi a Vīdi atayi mī kadra mati anza'e dē komo ki'di aba ga mo."

Vo kalima koma vo kazi koma aba
(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ "Ēyī ra vo lō'bō laka, kō'du yōlō aba? Mo ra mati kyedre 'bōmo i'di mo na ga vo lō'bō oka niye kongō wakonyo 'bēzē ki'di mī kadra ma laka. ⁴⁶ Rakyenyi atēdi zi vo lō'bō ne hala, ēzē kyedre 'bōmo i'ja mo lōo ne ko'do, ēzē mo a'ba liṅo. ⁴⁷ Mayada tīnyō zi ye, kyedre ne aki'di vo lō'bō na vo da wasisi ēni biya. ⁴⁸ Ēzē mo na vo lō'bō ma kyēnyē, mo akayada na bi dēni henye, 'Kyedre 'bēni ne ayi dekpe hulēhu kandi,' ⁴⁹ mo akayeto vo lō'bō okaniye ku'bō zi wakonyo wa kuwē aba na kyēnyē. ⁵⁰ Kyedre 'ba vo lō'bō ne atayi ko'do maako aba, mati vo lō'bō ne anza dē komo ki'di aba ga mo, mī kadra mati mo ayōlō dē. ⁵¹ Kyedre akasese mo kozokozi 'ba vo komokandi ne zē ēti, ani mo akudu hē ni konyo aba."

25

Mala kō'du mīnzō ngulu 'butē

¹ "Mī kadra nani, damōku 'ba Wīri atēdi henye. Mīnzō ngulu 'butē oba lamba ēnni ēnyī i'bēnni yaga da 'biyēsī kutrē. ² Muiy tēmī zē na vo lumē, agamo'e muiy na vo kō'du yōlō. ³ Ma vo lumē ne oba lamba 'bēnni obanni kya 'ba yēni wa'do dē nni aba. ⁴ Ma vo kō'du yōlō ne'e, obanni maṛanjiye ndo yēni aba mī mo. ⁵ 'Biyēsī alikō dēni tisi ta bi tayi, mīnzō ne'e, ayetonni nano o'donni gbo."

⁶ "Ēdi mī kutē yōndo kudu a'a yaga iya henye, "Biyēsī ēdi kinye, ayiye do mo kutrē." ⁷ Mīnzō 'butē ne ēnyī alironni, ako'jo lamba ēnni gbo. ⁸ Mīnzō ma lumē ne iyanni zi ma vo kō'du yōlō ne'e henye, 'Īdiye kya 'ba yēni 'be'e, tisi zi ze, ga kō'du 'beze inde rē ni ku.' ⁹ Vo kō'du yōlō ne aya'banni do mo iyanni henye, "E'e, anza dē kyō ga kō'du 'e ehe ze, i'bē'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga kō'du'e." ¹⁰ Mīnzō ma lumē ne ēnyī i'bēnni gbo kya 'ba yēni kogo. Mati ēdīnni tī'bē, 'biyēsī oko gbo ta gē zē. Zē mati nzo muiy ne ēnyī i'bēnni mo aba mī karama 'ba oze isinni ha loko gbo.

¹¹ Yaa, mīnzō agamo ne okōnni, ēnyīnni kudu iyanni henye, 'Kyedre, kyedre, ayēhu ha loko zi ze tōdu.' ¹² 'Biyēsī aya'ba do mo iya henye, "E'e, mayolo 'e dē." ¹³ Yēsu i'di do mo iya henye, "Ēdiye komo ki'di aba ga kō'du ayōlō'e ko'do mo kadra mo aba dē."

Mala kō'du vo kalima wota
(Lk. 19:11-27)

¹⁴ "Mī kadra nani aba, damōku 'ba Wīri atēdi henye. Kora maako ēdi omba ku zi tī'bē bi yingō, mo ako'jo vo kalima 'bēni ne'e ise ga wasisi 'bēni zi zē zi tēdīnni na vo go mo kongō. ¹⁵ Mo i'di zi ma kōlō wa mati mo akato'bo ko'do mo. Zi ma kōlō, mo i'di kōhi dahabo ṅbiriri kpulukumuyi. Zi agamo, mo i'di kpulukuriyō, zi ma wota mo kpulukukōlō, ēnyī i'bē gbo bi yingō. ¹⁶ Vo kalima mati oba 'bēni kōhi ṅbiriri kpulukumuyi ne kandi i'bē o'do lōo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyi. ¹⁷ Tēmī gērī kōlō ne vo kalima mati oba kpulukuriyō ne, i'ja do mo kpa kpulukuriyō. ¹⁸ Vo kalima mati iri 'bēni kpulukukōlō ne, i'bē ole wogo mī kaṅo oho kōhi 'ba kyedre 'bēni ne gbo mī mo."

¹⁹ "Go mo ēhi na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi hulēhu alimanni ga kōhi ne kiti mo zē ēti. ²⁰ Vo kalima mati iri kōhi 'bēni kpulukumuyi ne, odu i'di kpulukumuyi agamo. Mo iya henye, 'Īdi zi ma kōhi ṅbiriri kpulukumuyi, kyedre, ongo te, nenyē aga kpulukumuyi vere mati mi'ja.' ²¹ Kyedre 'bōmo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kō'du koma laka ra. Ēdi mī koma aba zi kōhi tisi ne ki'ja mo here, ma ki'di yi na vo da kōhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mī rakyenyi ne yi aba."

²² "Vo kalima mati i'di 'bōmo kpulukuriyō ne ayi loko iya henye, 'Īdi zi ma kōhi kpulukuriyō, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukuriyō agamo mati mi'ja.' ²³ Kyedre 'bōmo iya zi mo henye, 'O'do ku laka yi vo kalima 'ba kō'du koma laka ra. Ēdi mī koma aba zi kōhi tisi ne ki'ja mo here, maki'di yi na vo da kōhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mī rakyenyi ne yi aba."

²⁴ "Vo kalima mati iri 'bēni kpulukukōlō ne, ayi odu loko iya henye, 'Kyedre, mayolo yi kora vo kala kyigo ra, ēdi wakumu kpa iyi dē, ēdi wa 'ba yaka toto kpa kazi kōfo kilī. ²⁵ Ma na tere, mī'bē moho kōhi 'bēyi ne mī kaṅo ongo te, kinye wē yi ēdi.' ²⁶ Kyedre 'bōmo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wēdi kyēnyē. Ayōlō dē mēdi wakumu kpa miyi dē, wa toto ta yaka kazi kōfo kilī? ²⁷ Laka, i'di kōhi ama ne kyere mī loko 'ba kōhi sesi, ma koba biya hulēhu do mo mati i'ja ne aba ēzē ma'ba ku liṅo."

²⁸ “Yaanya aba oba'e kōhi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'butē aba ne. ²⁹ Ga kō'du vidī biya mati ēdī wa aba, le kyō akī'dī, mo atēdī mo aba kyō. Ta da mati mo ēdī mo aba. Vidī mati anza wa aba dē, gbī le nje ma tisi mati mo ēdī mo aba, akoba 'de kazi mo. ³⁰ Vo kalima lumē ne, u'du'e mo yaga mī bi kōndu ani mo akudu hē nī konyo aba.”

Ndundu 'ba vurē

³¹ “Mati Wisi a Vidī ayi mī bikanyi kyedre malayika ēti, mo akalima da kyitī, ³² vidī 'ba damōku ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mī zē mī gboko riyō, kaa vo timēlē yako inye timēlē tara wanya here. ³³ Mo akī'dī vidī ma laka 'e da kala nī ma tiri, ma kyēnyē'e da kala nī ma gali.”

³⁴ “Yere akiya zi vidī ma da kala nī ma tiri ne henyē, 'Ayiye 'e mati 'bu ma i'di ya'da ku zi ye ne. Ayiye mī damōku mati ako'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakaŋo aba. ³⁵ Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na kodro, i'diye wini zi ma kuwē. Ma na vo leze, oba'e ma liŋo 'be'e. ³⁶ Ma na ga mbiŋō usu'e bongō ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mī kamba, ēdiye ti'bē ma kongō.”

³⁷ “Vidī ma laka ne akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henyē, 'Ndala aba ya Yere, dongō yi na o'bo, didī wakonyo zi yi, mandere kodro aba, didī wini zi yi kuwē? ³⁸ Ndala aba di'ja yi na tu'dē maako diri ze yi liŋo 'beze, mandere na ga mbiŋō dusu bongō rē yi? ³⁹ Ndala aba dongō yi na rakoo mandere mī kamba dēdī ti'bē yi kongō? ⁴⁰ Yere akaya'ba zi zē akiya henyē, 'Mayada zi ye, ēzē o'do'e kō'du ne gbī le nje zi vidī ma tisi kaa ma nenyē'e ne, o'do'e ku zi ma.”

⁴¹ “Mo akiya zi zē ma da galinī ne, 'Ī'bē'e 'de tara ma karani 'e mati mī wa sēnē a Wiri. Ī'bē'e 'de mī wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi Satani malayika 'bēnī ēti. ⁴² Ma na o'bo i'diye wakonyo dē zi ma. Ma na kodro i'diye wini dē zi ma kuwē. ⁴³ Ma na vo leze, iriye ma dē kala aba mī liŋo 'be'e. Ma na ga mbiŋō usu'e bongō dē ra ma. Ma na rakoo mī kamba ongo'e ga ma dē.”

⁴⁴ “Akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henyē, 'Ndala aba ya Yere, dongō yi na o'bo, na kodro, na vo leze, na ga mbiŋō, na rakoo, mī kamba, dakonyi yi dē? ⁴⁵ Yere akaya'ba do mo akiya henyē, 'Mayada zi ye, ēzē omba'e dē zi konyi gbī le nje vidī ma tisi nenyē'e ne, omba'e dē ne ma ra konyi. ⁴⁶ Vidī kyēnyē ne'e atī'bēnnī mī wa'do ma ŋburu ŋburu riti aba, vidī ma laka akati'bē 'bēnnī mī didī ma ŋburu ŋburu.”

26

Yere ko'do ra Yēsu

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Mati Yēsu inde kō'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo lō'bō 'bēniye henyē, ² “Mī ko'do riyō aba kaa ayolo'e atēdī karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidī akī'dī zi tōtō mo.” ³ Kyedre 'ba vo karasa nni vidī kyedre'e ēti atoto rē nni mī loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e. ⁴ O'donnī yere zi Yēsu kiri zi kofō mo na liwo. ⁵ Zē iyannī henyē, “Do'do'e dē mī kadra karama. Kazi vidī ēnyinnī na wehe.”

Ope yēni da Yēsu mī Beteniya

(Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

⁶ Mati Yēsu ēdī mī Beteniya liŋo 'ba Simona, kora mati na riti koo mōnyu aba ne. ⁷ Mati Yēsu ēdī wakonyo, vidī mbara ayi zi mo yēni ogo kōhi kyedre aba, mo ope gbo do mo. ⁸ Mati vo lō'bō 'bomo ongonnī kō'du ne here, ēnyinnī na kamo. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henyē, “Kō'du a'di ayaŋa wa ne biya here go mo? ⁹ Yēni kēzi ngutru nenyē akogo yaga kōhi kyedre aba, ki'dī zi vo leriye.”

¹⁰ Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdinnī kiya ne, iya zi zē henyē, “Kō'du a'di ēdiye sawiya ko'do zi mbara ne? Kō'du teme laka ra mo o'do zi ma. ¹¹ Atēdiye 'duwi vo lere ēti mī kutē'e, anza'e dē 'duwi ma aba. ¹² Kō'du mati mo o'do zi yēni kēzi ngutru nenyē kope ra ma, zi ko'jo ma nzo zi kusu. ¹³ Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yöyo laka nenyē ayēti zi mo mī dakaŋo ne biya, wa mati mo o'do ne atēdī na kō'du sōsu ga kō'du mo.”

Yudasi omba da kō'du zi Yēsu susu.

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

¹⁴ Ma kolō tēmī vo lō'bō 'butē domoriyō ne ru mo Yudasi Sikereto ĩ'bē zi vo da karasa'e ¹⁵ ako'jo ho mo iya henyē, “Akī'diye a'di zi ma, ēzē masusu Yēsu zi ye?” Zē itinnī kōhi ŋbiriri 'butēwota i'dinnī gbo zi mo. ¹⁶ Ta go mo Yudasi ēdī gērī ma laka koma zi Yēsu ki'di zi zē.

Yēsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

¹⁷ Mī dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo lō'bō ayinnī zi Yēsu ako'jonnī ho mo iyannī henyē, “Kila omba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, ko'jo mo nzo zi bi yi?” ¹⁸ Mo iya zi zē henyē, “Ī'bē'e zi kora maako ayada'e zi mo henyē, 'Vo komoyandi iya henyē, kadra ama oko ku, ma vo lō'bō 'bama ēti dako'do karama 'ba laga 'ba koli liŋo 'bēyi.” ¹⁹ Vo lō'bō o'donnī kaa mati Yēsu ayada zi zē, ako'jonnī wakonyo 'ba laga 'ba koli gbo.

²⁰ Kosi kadra aba, Yësu vo lö'bö 'butë dömoriyö ne ëti, alimanni gbo akaño wakonyo. ²¹ Mati ëdinni wakonyo, Yësu iya zi zë "Mayada zi ye, vidi ma kölo tëmi 'e akasusu ma." ²² Vo litu'e na rasösu ayetonni ho mo ko'jo ma kölo ta ga oka ni, "Tinyö, Yere, iya de ma ra?" ²³ Yësu ënyi aya'ba do mo zi zë iya henye, "Ma kölo mati usu kala ni ma aba mi gbenje ne akasusu ma. ²⁴ Wisi a Vidi akoli kaa mati kö'du yöru iya mo akoli, atëdi na riti zi vidi mati asusu Wisi a Vidi zi kofo ne. Atëdi na laka zi vidi ne lima kazi ko'jo mo."

²⁵ Yudasi vo susu ënyi ame'do riyë iya henye, "Tinyö vo komoyandi ayolo anza de ma ra?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Kaa mati iya ne."

Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere

(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

²⁶ Mati zë ëdinni wakonyo, Yësu oba nzoyi mangolo'bo o'do mötu 'ba öwö'di, owe mi mo i'di zi vo lö'bö 'bëniye. Mo iya zi zë henye, "Oba onyo'e, nenye ida ra ma ra." ²⁷ Mo oba köfo o'do öwö'di zi Wirí, i'di zi zë, iya henye, "Uwë'e, 'e biya ta ge'e. ²⁸ Nenyè yama ma mati na da kö'du ki'di a Wirí, yama mati aliko yaga ko'du vidi kayo kila tëmi kö'du kyënyë. ²⁹ Mayada zi ye makuwë a'ji nenye dekke löhu le mi damöku a 'Bu ma." ³⁰ Aya'binni ngala ënyi i'bënni gbo da Döku 'ba Olivu.

Yësu ame'do kö'du ha kiga 'ba Petero

(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

³¹ Yësu iya zi zë henye, "Yondo nenye aba ataho'e biya akila'e ma kaa mati kö'du yöru iya henye, 'Wirí akofu vo timélë yako, timélë ne akapere rë nni.' ³² Ta pëti tënyi 'bama tëmi koli, makati'bë dagba komo'e mi Galilaya." ³³ Petero ënyi ame'do riyë iya zi Yësu henye, "Mila yi dë, ëzë ma kayo ne'e, ilanni yi le." ³⁴ Yësu iya zi Petero henye, "Mayada zi yi gba kazi zanga ayapa mi yöndo ne akiga hë yi, akiya da wota henye ere, ayolo ma dë." ³⁵ Petero ënyi aya'ba do mo iya henye, "Ëzë le zi ma koli kö'du yi, mila yi dë." Vo lö'bö agamo'e iyanni kpa kö'du kölo ne.

Yësu amötu mi Getesemina

(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

³⁶ Yësu ënyi i'bënni vo lö'bö 'bëni ëti mi bi mati ako'jo Getesemina, mo iya zi zë henye, "Alima'e kinye mëdi dero ti'bë dagba amötu." ³⁷ Mo oba ni aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riyö. Yësu kö'du sösu riti aba, ³⁸ mo iya zi zë henye, "Kö'du sösu mi di'di ma ne ku na kyedre, omba ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba." ³⁹ Mo ënyi i'bë tisi dagba kowo, umë rë

ni na komokomo akaño amötu iya henye, "Bu ma, ëzë ato'bo oba riti ne 'de ta da ma. Anza kö'du komba 'bama, kö'du komba 'beyi ra."

⁴⁰ Mo ënyi a'ba zi vo lö'bö wota ne'e, i'ja zë ako'do, mo iya zi Petero henye, "Hala 'e wota ne o'bo'e dë zi bi kida ma aba gbi le nje kadra kölo?" ⁴¹ Alima'e nzo bi kida mötu aba, kazi alëpiye mi kö'du yöru. Di'di ra omba, ida ra kazi kyigo.

⁴² Yësu ënyi i'bë kpa löhu mi da riyö a mötu, iya henye, "Bu ma, ëzë köfo 'ba riti nenye oba dë, ma ki'ja riti mi da kö'du komba 'beyi." ⁴³ Mo a'ba i'ja vo lö'bö ne'e, kpa löhu ako'do, zë o'bënni dë zi lima na ngö. ⁴⁴ Yësu ënyi ila zë löhu i'bë 'de amötu ma da wota mo iya kpa kö'du kölo ne. ⁴⁵ Mo a'ba zi vo lö'bö'e iya henye, "Ëdiye gba a kö'do re 'e alawo? Ongö'e te, kadra 'ba zi Wisi a Vidi ki'di, zi vidi kyënyë'e oko ku. ⁴⁶ Ënyi di'bë'e. Ongö'e te, kora mati asusu ma ne ëdi nenye."

Kiri 'ba Yësu

(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴⁷ Mati Yësu ëdi gba ame'do, Yudasi mo kölo tëmi vo lö'bö 'butë dömoriyö ne'e, oko gbo. Mo aba vidi kayo ëdinni kulu, mo'vo aba kala nni, kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre ëti ra utanni zë. ⁴⁸ Yudasi o'do dakyinë kö'du maako zi vidi kayo ne'e zi yolo, iya henye, "Kora mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e, iriye mo." ⁴⁹ Yudasi i'bë mbiyi zi Yësu, iya henye, "Rakyëyi mëdi yi aba vo komoyandi," unzu ho mo gbo.

⁵⁰ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Aboka ma, o'do kö'du mati ayi go mo kandi." Zë ayinni, irinni Yësu anda'banni mo gbo gö. ⁵¹ Ma kölo tëmi vo lö'bö mati Yësu aba ne, oto kulu 'bëni tëmi sirikpa iga mbili vo lö'bö 'ba vo karasa, ikye yaga. ⁵² Yësu iya zi mo henye, "Aya'ba kulu 'beyi ne hulëhu ga bi mo. Zë biya mati irinni kulu ne, akofu zë kulu aba. ⁵³ Ayolo'e dë makako'jo 'Bu ma kö'du wa konyi, kandi mo akutu kyö ta da malayika kpuluku'butë dömoriyö 'ba vo wehe? ⁵⁴ Kö'du ne ako'do rë ni zi tedi kaa mati kö'du yöru iya mo'do rë ni."

⁵⁵ Yësu ënyi ame'do zi vidi kayo ne'e, iya henye, "Ayiye kulu mo'vo aba kala'e, zi ma kiri mo kaa ma vo kö'du ki'di pere? 'Duwi ma lima akaño kö'du yandi mi yëkëlu, iriye ma dë. ⁵⁶ Kö'du nenye biya o'do rë ni zi wa mati nëbiye ayörunni, mi kö'du yöru zi tayi tinyö." Vo lö'bö biya ilanni mo ahowënni.

Yësu komo kyedre 'ba vur'e

(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Zē mati ɪrɪnni Yēsu ne, obanni mo tɪ'bē mo aba liŋɔ 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kō'du kɪ'diye nni vidi kyedre eti atoto rē nni ga bi kōlō. ⁵⁸ Petero usu go mo ta bi kōwɔ le bi 'ba vurē, liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bē ōdu bi 'ba vurē alima gbɔ akaŋo vo kanya eti, kongɔ wa a'di ako'do zi Yēsu.

⁵⁹ Vo da vo karasa 'e vidi 'ba vurē'e kikye eti ayonzōnni zi mbērē kiga ra Yēsu zi mo kofɔ, ⁶⁰ zē i'janni kō'du kyēnyē maako dē, vidi kayo ayinnɪ le ndondo kiga gumu. Ndundu mo aba vidi kora riyō ayinnɪ, ⁶¹ iyanni henyē, kora nenyē iya henyē, "Ma kiha akaŋo yēkēlu 'ba Wiri ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo lōhu."

⁶² Kyedre 'ba vo karasa ɛnyɪ riyē iya zi Yēsu henyē, "Anza da kō'du ya'ba aba dē, ga kō'du wasusu rē yi ne?" ⁶³ Yēsu alima ti. Lōhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henyē, "Mi ru 'ba Wiri didi yaanya aba mi'di yi ku mi lōmu, ayada zi ze ezē yi Korisito, Wisi 'ba Wiri ra." ⁶⁴ Yēsu aya'ba do mo zi mo iya henyē, "Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henyē, tēmi kadra ma dagba ani, akongō'e Wisi a Vidi ta bi lima da kala tiri 'ba Wiri kyigɔ tayi tēmi foli 'ba komoriyē." ⁶⁵ Mati kyedre 'ba vo karasa owo kō'du ne here, ɛnyɪ na kamo iza bongɔ 'bomo iya henyē, "Ne kō'du sawiya ra. Domba kya kō'du 'ba vo hu kō'du do rɔ dekpe. Owo'e kō'du sawiya ne ku. ⁶⁶ Asōsu'e a'di ra?" Zē aya'banni do mo iyanni henyē, "Mo o'do kō'du kyēnyē ku, mofɔ mo." ⁶⁷ Zē o'binni oro komo mo, u'bōnni mo, zē maako'e isanni mo, ⁶⁸ iyanni henyē, "Ayada zi ze Korisito, ezē yi nēbi ra, ayada ɛyi ra isa yi."

Ha kiga 'ba Petero ta ra Yēsu

(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Mati Petero ēdi lima yaga mi liŋɔ 'ba Kalafa, vo lō'bō kōlō tēmi mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henyē, "Yi kpa Yēsu aba tēmi Galilaya." ⁷⁰ Mo iga hē ni ta da komo vidi kayo ne'e biya. Mo aya'ba do mo iya henyē, "Ma yolo kō'du ma ēdi ame'do go mo ne dē, ⁷¹ ɛnyɪ asi wēni yaga ha loko bi 'ba vurē. Mbara vo lō'bō agamo ongɔ mo iya zi vidiye henyē, mo Yēsu 'ba Nazereta aba." ⁷² Lōhu Petero iga hē ni aya'ba do mo iya henyē, "Malōmu tɪnyō mayolo kora ne dē." ⁷³ Tisi yaa ta go mo vidi kora mati ēdinni tɔɔɔ ani ne, ayinnɪ zi Petero iyanni henyē, "Yi ma kōlō tēmi zē, dayolo ze tēmi gēri me'do 'bēyi." ⁷⁴ Petero iya henyē, "Ma lōmu kō'du tɪnyō ra mēdi ayada, ezē anza dē here, Wiri mi'di riti zi ma. Ma yolo kora ne dē." Zanga ɛnyɪ ayapa, ⁷⁵ Petero asōsu kō'du ma Yēsu ayada zi ni iya henyē, "Gba kazi

yapa 'ba zanga, akiya da wota henyē ere, ayolo ma dē." Mo ɛnyɪ asi gbɔ yaga akudu na kyēnyē.

27

Oba Yēsu komo Pilato

(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)

¹ Kyere 'do da mīndō aba n̄ɔɔ, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti i'di kō'du 'bēnni ombanni ku zi Yēsu kofɔ. ² Zē idanni mo nyōri aba ikanni mo, i'dinni mo zi Pilato, vo daliŋɔ mi turu 'ba Roma.

Koli 'ba Yudasi loɔ 'ba vo lō'bō'e

³ Mati Yudasi vo wasusu ayolo ombanni ku zi Yēsu kofɔ, mo ayasi kō'du litē 'bēni ne, ɛnyɪ oba kōhi n̄biriri 'butēwota ne kika mo hulēhu zi kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre eti. ⁴ Yudasi iya zi zē henyē, "Mo'do kō'du kyēnyē ku zi ma kora vo kazi kō'du kyēnyē ko'do ne ki'di zi ye zi kofɔ." Zē aya'banni do mo zi mo iyanni henyē, "Anza kō'du 'beze ra dē, kō'du 'bēyi ra." ⁵ Mati Yudasi owo kō'du ne here, odrɔ kōhi ne komo zē ani mi yēkēlu, mo ɛnyɪ asi i'bē ove gu ni gbɔ.

⁶ Kyedre 'ba vo karasa akōdu kōhi ne iya henyē, "Nenyē kōhi yama ra, mi kō'du ki'di 'beze anza dekpe zi ki'di mi kutē 'ba wa sesi mi loko 'ba Wiri." ⁷ Mati ombanni do mo ku, ogonni yaka gbɔ kōhi ne aba na bi 'ba zi yōku tu'dē maako'e kusu. ⁸ Kō'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenyē. ⁹ Kō'du mati nēbi Yeremaya iya ne, ayi ku tɪnyō. "Zē obanni kōhi n̄biriri 'butēwota, mati vidi 'ba Yiserele ombanni do mo zi kopi ga kō'du mo, ¹⁰ kōhi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kō'du mo zi ma."

Pilato ako'jo ha Yēsu

(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)

¹¹ Yēsu ɔɔ komo vo daliŋɔ 'ba Roma, ako'jo hɔ mo iya henyē, "Yi ra Yere vo damōku 'ba Yuda'e?" Yēsu aya'ba do mo iya henyē, "Mo ra kaa iya ne." ¹² Mo ame'do dē na da kō'du ya'ba 'ba vo wa sōsu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre nani eti. ¹³ Pilato iya zi mo henyē, "Owo kō'du mati asusunnɪ yi go mo nenyē dē?" ¹⁴ Mati Yēsu omba dē zi da kō'du ma kōlō ya'ba ne, o'do Pilato gbɔ na rakaga.

Ikye vurē ra Yēsu zi kofɔ

(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

¹⁵ Mi kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo daliŋɔ 'ba Roma ēdi kō'du aba zi kinga yaga vidi mati vidiye ako'jonnɪ kō'du mo tēmi kamba. ¹⁶ Mi kadra nani, kora maako ēdi mi kamba ru mo Barabasi, mo na yolo ga kō'du ko'do kyēnyē. ¹⁷ Mati vidi kayo ne atoto rē nni, Pilato ako'jo hē

zè iya henye, “Ma vala ra omba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, kodo Yèsu mati ako'jo Korisito?”¹⁸ Mo ayolo na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinni Yèsu zi ni ga kò'du zè na mi kumbè.

¹⁹ Mati Pilato èdì gba alima mi loko 'ba vurè, mbara 'bomo utu kò'du kise zi mo iya henye. “O'do kò'du ako dè zi kora vo kazi kò'du yaŋa ne, wiri ayaza ma mi yondo ne aba ga kò'du mo.”²⁰ Kyedre 'ba vo karasa nni vidi kyedre eti alèlunni da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yèsu zi kofu. ²¹ Pilato ako'jo ha vidi kayo ne'e, iya henye, “Ma vala ra temi vidi riyò nenye'e, omba'e ma zi kinga zi ye?” Zè aya'banni do mo iyanni henye “Barabasi.”²² Pilato ako'jo hè zè iya henye, “Mo'do a'di zi Yèsu mati ako'jo Korisito ne?” Zè biya aya'banni do mo iyanni henye, “Matòtò mo.”²³ Pilato ako'jo hè zè iya henye, “Kò'du kyenyè a'di mo o'do?” Ayetonni hè nni gbògbò gu kyembe aba, “Matòtò mo.”

²⁴ Mati Pilato ongo kò'du ma zi ni kò'do anza kpe, kazi vidi ne ènyinni na kamo, mo oba wini akaka kala ni ta da komo vidi kayo ne'e, iya henye, “Manza dè mi koli 'ba kora nenye. Ne kò'du kò'do 'be'e ra.”²⁵ Vidi kayo ne'e biya aya'banni do mo, iyanni henye, “Yama koli 'bomo malèpi gbo de ze gisi 'beze eti.”²⁶ Pilato inga Barabasi zi zè, ta pèti mo, u'bò hu Yèsu, i'di mo gbo zi tòtò.

Vo wehe o'donni sawiya ra Yèsu

(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)

²⁷ Here vo kanya a Pilato obanni Yèsu ti'bènni mo mi loko 'ba vo kanya'e. Vo kanya kayo atoto rè nni kpo ta da kapa mo. ²⁸ Zè otónni bongò 'bomo usunni bongò konda 'ba yere ro mo. ²⁹ Here zè o'donni safo temi kono ayòfunni do mo. I'dinni mo'vo 'ba yere kala mo ma tiri alodronni da womo nni aba komo mo sawiya kò'do ro mo, zè iyanni henye, “Lima konda zi yi vo damoku 'ba Yuda'e.”³⁰ Zè o'binni oro komo mo, obanni mo'vo u'bónni do mo. ³¹ Mati zè indenni sawiya kò'do ku ro mo, zè otónni bongò konda ne 'de ta ro mo, usunni bongò omo gbi lòhu ro mo. Here zè obanni mo gbo kika mo yaga zi tòtò mo.

Atòtò Yèsu

(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

³² Mati zè èdì ti'bènni yaga, zè andosi dè nni kora maako aba temi Sirènè ru mo Simona, vo kanya'e o'donni mo na kamo zi taka a Yèsu kinjè. ³³ Zè ayinni bi mati ako'jo Gologota ne, mi kò'du ya'ba aba “Bi 'ba Kiriyingo da.”³⁴ Ani zè i'dinni a'ji zi Yèsu na susè wa kata aba kuwè, mati anene ta pèti mo, mo omba dekpe kuwè. ³⁵ Mati zè atòtónni mo ku, zè ayanyanni

bongò 'bomo temi kutè nni fòdò ku'du aba zi yolo akalèpi zi èyi. ³⁶ Tapèti mo, alimanni ani mo kongò.

³⁷ Do mo riyè i'dinni wayòru 'ba wasusu iya henye, “Nenye Yèsu, yere 'ba Yuda'e.”³⁸ Zè atòtónni vo logo riyò dakapa Yèsu, ma kòlò da kala mo ma tiri na agamo da kala mo ma gali. ³⁹ Vidi mati èdì laganni ta da kapa ne, dè nni njili Yèsu lidi aba, iyanni henye, ⁴⁰ “Here omba ti'bè yèkèlu ne kiha mo akaŋo, kuvò mo lòhu mi kò'do da wota aba. Ayomo rè yi èzè yi Wisi 'ba Wiri. Asi akaŋo ta da taka.”

⁴¹ Tèmi gèri kòlò ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'di nni vidi kyedre eti alimanni sawiya kò'do ra Yèsu iyanni henye, ⁴² “Mo ayomo oka'e, ayomo rè ni dè. Anza mo ra dè yere 'ba Yiserèle? Èzè mo ayi ku akaŋo ta da taka yaanya aba dakoma 'da mi mo. ⁴³ Mo oma mi Wiri, iya henye, 'Ni Wisi 'ba Wiri ra.' Laka dongò'e te, èzè Wiri omba zi mo yomo yaanya aba.”⁴⁴ Vo logo mati atòtò zè da kapa Yèsu ne, alidi mo kpa here.

Koli 'ba Yèsu

(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

⁴⁵ Mi kutè kadra aba mandòlu ayòfu dakaŋo ne biya, inde rè ni le ta pèti kadra wota aba. ⁴⁶ Gba kaa kadra wota aba, Yèsu ènyi udu gu kyembe aba iya henye, “Elöyi Elöyi lema sabakatani?” Mi kò'du ya'ba aba iya henye, “Wiri ama, Wiri ama, ila ma ga a'di ya?”⁴⁷ Kya vidi ma èdì toronni ani ne, iyanni henye, “Mo èdì Eliya ko'jo.”

⁴⁸ Vidi ma kòlò temi zè aho kandi oba lifa usu mi a'ji i'di da njili mo'vo, mo yonzo zi kuwè. ⁴⁹ Kyamo'e iyanni henye, “Oro dongò'e te, èzè Eliya èdì tayi zi mo yomo.”⁵⁰ Yèsu api riyè lòhu na kyembe ila lawo gbo.

⁵¹ Bongò mati ove mi yèkèlu 'ba Wiri ne mi mo aliza riyò ko ta riyè le akaŋo. Dakaŋo akoho rè ni, lutu alihanni, ⁵² da wogo ayèhu rè nni biya, vidi kayo a Wiri mati olinni ne, ènyinni gbo na didi temi koli. ⁵³ Zè ilanni da wogo, ta pèti tentyi 'ba Yèsu temi koli, ènyi i'bènni mi gawo laka ani vidi kayo ongonni zè.

⁵⁴ Mati vo kyèlu 'ba vo kanya'e mati nni mo aba, èdinni ga Yèsu kongò ne, ongonni kinzikinzi biya wasisi mati o'do rè ni ne, zè na tere iyanni henye, “Mo tnyò Wisi 'ba Wiri ra.”⁵⁵ Mbara kayo mati èdinni Yèsu konyi, usunni go mo ta Galilaya ne, èdinni atoro ani bi kongò ta bi kowo. ⁵⁶ Mi kutè zè Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

Kusu 'ba Yèsu

(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁵⁷ Mati ëdi ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako tëmì Arimataya, ru mo Yosepa oko gbo, mo kpa vo lö'bö 'ba Yësu ra. ⁵⁸ Mo ënyì i'bè ako'jo ha Pilato kö'du yöku Yësu. Pilato i'di kö'du gbo kala konda aba zi yöku ne ki'di zi Yosepa. ⁵⁹ Yosepa olo mi böngö ma kyiyi, ⁶⁰ usu mi wogo ëni mati mo ole mi ri'di, kyigö ne. Mo alulu yitö kyedre ha wogo ne, isi i'bè wëni gbo. ⁶¹ Mariya Magadala nni Mariya ma agamo ne aba, ëdi limanni ani bi kongö zo da wogo.

Vo kanya 'ba ga da wogo kongö'e

⁶² Mi kö'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasanni Farasi ëti andosi dë nni Pilato aba ⁶³ iyanni henye, "Kyedre dasösu ze, mati vo ndondo kyedre ne ëdi gba na widi, mo iya henye, 'Matënyì tëmì koli kö'do da wota aba.' ⁶⁴ I'di kö'du zi ga wogo 'bomo ne kongö na laka le mi kö'do 'ba da wota ne, kazi vo lö'bö 'bomo i'bè alogonni yöku mo, akayadanni zi vidì henye, ere, mo ënyì ku tëmì koli. Ndundu ndondo ma henye atëdi ndra na kyënyë ta da ma dagba."

⁶⁵ Pilato ayada zi zë iya henye, "Oba'e vo kanya'e zi ti'bënni ga wogo ne kongö tëmì gëri ma laka." ⁶⁶ Zë i'bënni da wogo a'ba'banni ga yitö ha wogo ne zi yada vidì maako ayëhu dë. Ilanni vo kanya ani zi go mo kongö.

28

Tënyì tëmì koli

(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Ta pëti kö'do 'ba ralawo aba, mi kano bi kezì da mündö kö'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala nni Mariya vere aba ënyì i'bënni bi kongö da wogo. ² Kandi mi kadra nani kinzikinzi kyigö akoho bi. Malayika 'ba Yere ayi akanjo ta komoriyë, alulu yitö ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo. ³ Kyinë mo na laka kaa bikanyi, böngö ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba müre. ⁴ Vo kanya ma ëdinni ga wogo ne kongö ne, zë na tere tese aba, mora a'banni kaa vidì mati olinni ku.

⁵ Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e dë, mayolo ku ëdiye bi koma kö'du Yësu ma atötö ne. ⁶ Mo anza dë kinye, mo ënyì ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongö'e bi mati o'banni mo zi mo. ⁷ I'bè'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lö'bö 'bomo'e 'Mo ënyì ku tëmì koli. Yaanya aba mo ëdi ku ti'bë mi Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye.' "

⁸ Kandi ilanni da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonni yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e. ⁹ Kandi Yësu i'ja zë iya zi zë henye, "Rakyëyi mëdi ëti." Zë ayinni zi mo irinni mo ta ndi mo amötunni mo

gbo. ¹⁰ Yësu iya zi zë henye, "Ere'e dë, i'bè ayada'e zi öndu ma'e zi ti'bënni mi Galilaya aki'janni ma ani."

Kö'du yëti 'ba vo kanya'e

¹¹ Mati mbara ne i'bënni zi kö'du ne yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati ëdinni ga wogo ne kongö ne, ënyì i'bënni hulëhu mi gawo ayadanni kö'du mati o'do rë ni ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e. ¹² Kyedre 'ba vo karasa'e adroko rë nni vidì kyedre ëti, zë o'donni yere 'bënni i'dinni kahi kyedre zi vo kanya ne'e. ¹³ Mora iyanni henye, "Iya'e henye, 'Vo lö'bö 'bomo ayinni yöndo aba alogonni yöku mo mati ëdiye ako'do.' ¹⁴ Èzë vo daliño owo kö'du ne, dakalëlu ze do mo dakiya henye, mo mi'di riti dë zi ye." ¹⁵ Vo kanya ne'e obanni kahi ne, o'donni te kaa kö'du mati ayada zi zë zi kö'do mo ne. Mora here, kö'du ne apere rë ni biya mi kutë Yuda'e kö'do ndenye aba ne.

Yësu ayada rë ni zi vo lö'bö 'bëniye

(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Löö 1:6-8)

¹⁶ Vo lö'bö 'butë domokölö ne ënyì i'bënni da lutu mi Galilaya bi mati Yësu ayada zi zë, zi ti'bënni do mo. ¹⁷ Mati zë ongönni mo, zë ayetonnì mo. Mora here, kya 'ba vo lö'bö maako'e omanni dë. ¹⁸ Yësu ehe kara, mora iya zi zë henye, "Kalakonda biya 'ba komoriyë dakanjo aba, i'di ku zi ma. ¹⁹ I'bè'e zi vidì biya ta bi ne o'do'e zë na vo lö'bö ama. Abapatisiye zë mi ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kölö Laka aba, ²⁰ ayandiye zë zi koronni kö'du ki'di mati mi'di zi ye ne biya. Matëdi 'e ëti 'duwi le mi ndundu 'ba daliño aba."

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yésu ma Marako ayöru

Kò'du yéti 'ba Yowani Bapatisi
(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)

¹ Nenyé kò'du yöyö laka ga kò'du Yésu Korisito, Wisi 'ba Wiri. ² Ayeto rè ni kaa mati Nèbì Yisaya ayöru, "Ma kutu vo litu ama dagba komo yi zi gèri èyi kò'jo.

³ Vidì maako èdì mbere mi da lipi, Ako'jo'e gèri nzo zi bi Yere. O'do'e gèri mbiyi zi mo zi lasi."

⁴ Here Yowani alaya mi da lipi bapatisi ki'di ehe kò'du yéti. Mo ayada zi zè moto dè nni tèmei kò'du kyènyè zi zè bapatisi, ehe Wiri akila kò'du kyènyè 'bèzè ne. ⁵ Vidì kayo tèmei dakaño 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalem i'bènni kò'du 'ba Yowani ne kowo. Zè odrò hè nni tèmei kò'du kyènyè 'bènni ne ehe mo abapatisi zè mi ranga 'ba Yeredene. ⁶ Yowani usu bongò 'bèni o'do tèmei yèvu 'ba jemele, ida ko'di wana gbò gè ni, ehe wakonyo 'bomo wòmi ehe yazi mòku. ⁷ Mo ayöyö zi vidiyè henye, "Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atèdi kyedre ta da ma. Manza dè na laka zi ra ma kidè akaño zi kamoka 'bomo kinga. ⁸ Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kölö Laka aba."

Bapatisi 'ba Yésu
(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Tèmei kadra nani, Yésu ayi tèmei Naz-ereta mi dakaño 'ba Galilaya zi Yowani, zi ni bapatisi mi ranga 'ba Yeredene. ¹⁰ Kandi mati Yésu asi yaga tèmei wini, mo ongo komoriyè ayèhu rè ni, ehe Lawo Kölö Laka ayi alosò do mo kaa atu'bu. ¹¹ Here gu ayi ta komoriyè iya henye, "Yi gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yi aba." ¹² Kandi Lawo Kölö Laka o'do mo ti'bè mi da lipi, ¹³ ani ko'do 'butèsowò mi wayonzò 'ba Satani. Ngòtu 'ba mòku èdinni kpa ani, mora malayika'e ayinni ehe akonyinni mo.

Yésu ako'jo kora vo kyenze kiri sowo
(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Tapèti i'di Yowani ku mi kamba, Yésu i'bè mi Galilaya ehe ayeto kò'du yöyö laka kazi Wiri ne yéti. ¹⁵ Mo iya henye, "Kadra ma laka oko ku ehe damòku 'ba Wiri ku kara. Oto de 'e tèmei kò'du kyènyè 'be'e ne ehe oma'e mi kò'du yöyö laka ne."

¹⁶ Mati Yésu i'bè ta da göti 'ba fòfò 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyenze kiriyè riyö, Simona öndu ni Anderiya aba, èdinni kyenze kiri öndu aba. ¹⁷ Yésu iya zi zè henye, "Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidì kika zi ma." ¹⁸ Kandi ilanni öndu

'bènni ne, ehe i'bènni mo aba. ¹⁹ Mo i'bè tisi dagba ani, ehe i'ja öndu maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zè gisi 'ba Zebedeyo. Zè èdinni mi tönbö öndu ènni kò'jo nzo. ²⁰ Here mati Yésu ongo zè, mo ako'jo zè ehe zè ila 'bu nni Zebedeyo mi tönbö kora vo loo èti, ehe i'bènni Yésu aba.

Kora wiri kyènyè aba
(Lk. 4:31-37)

²¹ Yésu vo lö'bò 'bèni èti ayinni mi gawo 'ba Kaparanamo, mi ko'do 'ba ralawo aba, Yésu i'bè mi bi 'ba mötu, ehe ayeto kò'du yéti. ²² Vidì mati owonni ne, zè na rakaga tèmei gèri 'ba kò'du yéti 'bomo ne, kò'du mo anza dè kaa vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye, ga kò'du mo ayèti kò'du kalakonda aba. ²³ Here kora dakyikiyi aba mi ni èdi mi bi 'ba mötu, ehe udu riyè, ²⁴ "Omba a'di kazi ze, Yésu 'ba Nazereta? Yi kinye ne zi yana ze? Ma yolò ku yi èyi ra, yi vo litu laka a Wiri." ²⁵ Yésu ame'do na kamo zi dakyikiyi ne, "Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne." ²⁶ Dakyikiyi ne akòho kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta rò mo. ²⁷ Vidì biya na rakaga ehe ayetonni me'do na ga rè nni zi oka maako. "A'di ra here? Ne kya 'ba kò'du yandi kyiyi maako? Kora nenyè èdi kalakonda aba zi kò'du ki'di zi dakyikiyiye, ehe zè owonni ho mo." ²⁸ Here kò'du 'ba Yésu apere rè ni kandi ta ga bi ne biya mi dakaño 'ba Galilaya.

Yésu ako'jo vidì kayo
(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)

²⁹ Yésu, Yemisi, Yowani aba, ilanni bi 'ba mötu, ehe i'bènni mbiyi liño 'ba Simona ehe Anderiya. ³⁰ Wese 'ba Simona èdi na rakò mi sora rakyitu aba, ehe kandi mati Yésu oko, iyanni kò'du mo zi mo. ³¹ Mo i'bè zi mo, iri kala mo ehe akonyi mo riyè. Rakyitu ne ila mo, ehe mo ayeto gbò litu zi zè.

³² Tapèti kadra alosò ku ehe hutaga oko kpa ku, vidì ikanni zi Yésu vo rakò'e biya ehe zè mati dakyikiyi aba. ³³ Vidì biya 'ba mi gawo ne atoto rè nni ha loko. ³⁴ Yésu ako'jo zè mati kyò na rakò dakyinè aba biya, ehe ore dakyikiyi lakyi yaga. Mo ila vo dakyikiyiye dè zi kò'du maako kiya, ga kò'du zè ayolonni ku mo èyi ra.

Yésu ayèti kò'du mi Galilaya
(Lk. 4:42-44)

³⁵ Mi da mindò maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yésu ènyi ila liño ehe i'bè yaga tèmei gawo ga bi mbiya amòtu. ³⁶ Simona abokani èti i'bènni mo koma. ³⁷ Mati zè i'janni mo, iyanni zi mo henye, "Vidì biya èdinni yi koma." ³⁸ Mora Yésu aya'ba da me'do zi zè henye, "Di'bè'e zo dagba zi liño maako'e mati gbò kinye ne. Momba kpa zi kò'du yéti mi zè, kò'du nere ra mayi go

mo.”³⁹ Here mo i'be mi Galilaya ko'du yeti aba biya mi bi 'ba motu ehe dakyiky kore aba yaga.

Yesu ako'jo kora vo monyu
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ Kora maako edi na riti kazi koo monyu ayi zi Yesu, alomvo akaño ehe alenze mo ko'du wakonyi iya henye, “Eze omba ku, ato'bo ma ko'do n̄bala.”⁴¹ Yesu ko'du sosu aba, ehe iza kala ni yaga ehe ise ro mo. Mo aya'ba da me'do henye, “Momba ku. Edi na n̄bala.”⁴² Kandi monyu ila kora ne ehe ro mo gbo n̄bala.⁴³ Here Yesu ise go mo, ehe utu mo 'de kandi,⁴⁴ iya henye, “Owo te, ayada ko'du ne de zi vidi ma kolö maako. Mora i'be zo mbiyi zi vo karasa mayonzö yi, zi yada zi vidiye monyu 'beyi inde re ni ku. I'di wakumu kaa ko'du ki'di 'ba Mosa.”⁴⁵ Mora kora ne i'be ehe ko'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mi ko'du ne, here Yesu o'bo dekpe zi ti'be mi gawo na dangölö. Mora mo alima akpa yaga mi ga bi mbiya ne'e ehe vidi ayinni zi mo temi ga bi ne biya.

2

Yesu ako'jo kora kepe maako
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)

¹ Tapeti ko'do yaa, Yesu enyi i'be huluhu mi Kaparanamo ehe ko'du yöyö apere re ni iya mo edi lijo.² Vidi kayo ayinni ga bi kolö, ani bi ako oso de mi loko, gbi le yaga ha loko bi kpa anza de. Yesu edi ko'du yöyö ne yeti zi zé.³ Vidi kora sowo okonni, edinni kora mati enje kyere akaño ne kinje kika mo zi Yesu.⁴ Ga ko'du vidi kayo, zé o'bonni de zi kora ne kika mo zi mo. Here zé itinni bingö ta komo lembe mbiyi bi mati Yesu edi. Mati ayehunni bi ne ku, zé izanni kora ne akaño, edi ako'do da lanba.⁵ Mati Yesu ongo hala edinni ko'du koma aba, iya zi kora kepe ne henye, “Wisi ama, ko'du kyenyé 'beyi ila ku.”

⁶ Vo komoyandi 'ba ko'du ki'di maako'e mati edi alimanni ani ne, asösunni ko'du,⁷ “Hala mo ame'do kaa nenyé here?” Ne ko'du sawiya ra. Wiri ra nje kolö ato'bo kila ko'du kyenyé.

⁸ Kandi Yesu ayolo ko'du mati zé edinni asösu ne, here mo iya zi zé, “Ediye ko'du mahere ne sosu ga a'di?”⁹ Ma vala ra anza na kyigo zi kiya zi vo kepe ne, 'la yi ku temi ko'du kyenyé 'beyi,' kodo zi kiya henye, 'Enyi, injé lanba 'beyi ne, i'be'?”¹⁰ Here zi ye yolo laka Wisi a Vidi edi kalakonda 'ba dakaño nenyé aba zi vidi kila temi ko'du kyenyé, miya zi vo kepe ne,¹¹ “Medi kiya zi yi, enyi, injé lanba 'beyi ne, i'be lijo.”¹² Here mo enyi ta da komo zé, ehe injé lanba eni, i'be gbo. Zé biya

na rakaga, zé ayetonni Wiri, iyanni henye, “Wa mahere ne, dongö de gba kyere.”

Yesu ako'jo Lëvi
(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Yesu i'be huluhu löhu da göti föfö 'ba Galilaya, vidi kayo atoto re nni zi mo ani, mo ayeto zé yandi.¹⁴ Mati mo edi ti'be lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele ko'du ru mo Lëvi wisi 'ba Alipayo, edi alima mi bi 'ba 'be'bele ko'du. Yesu iya zi mo henye, “Alö'bö ga ma.” Lëvi enyi, ehe alö'bö gbo go mo.

¹⁵ Mati Yesu edi wakonyo lijo a Lëvi, vo 'be'bele ko'du kayo ehe vo ko'du kyenyé kayo ko'do'e mati alö'bönni ga Yesu ne, ma kayo temi zé adro'bo re nni mo aba, ehe vo lö'bö 'bomo eti wakonyo ga bi kolö.¹⁶ Vo komoyandi 'ba vo ko'du ki'diye ru zé Farasi ne, i'janni Yesu edinni wakonyo ga bi kolö vo ko'du kyenyé eti ehe vo 'be'bele ko'du'e. Here zé ako'jonnii ha vo lö'bö 'bomo'e, “Ko'du a'di mo onyo wa vidi mahere ne eti?”¹⁷ Yesu owo ko'du 'bëze ne, aya'ba do mo zi zé, iya henye, “Vidi mati re zé na laka kazi koo, ombanni dakatorö de, nje zé ma na rakoo. Mayi de ga ko'du vidi laka'e, mayi ga ko'du vidi kyenyé'e.”

Kö'du 'ba hakoro
(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

¹⁸ Vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye edinni he nni koro. Vidi maako'e ayinni zi Yesu, ako'jonnii ho mo, “Ko'du a'di vo lö'bö 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye edinni he nni koro, mora vo lö'bö 'beyiye oronni he nni de go mo?”¹⁹ Yesu aya'ba da me'do zi zé iya henye, “Omba 'be'e yingö mati edinni bi 'ba oze ne, zi ti'benni kazi wakonyo? Anza here de. Eze kora vo mbara edi gba zé aba, zé o'bonni de zi ko'do here.”²⁰ Kadra mo atoko eze oba kora vo mbara ku 'de kazi zé akoro he nni 'da.”

²¹ “Vidi maako uru bongö ma kyiyi de zi ko'jo bongö ma koo. Eze o'do here, ma kyiyi ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bongö ma koo ne, ehe ako'do ogo kyedre.”²² Vidi maako odrö a'ji ma kyiyi de gbi mi loso wana ma koo. Eze o'do here, a'ji ne akiha loso wana, ehe a'ji 'dö loso wana aba akayaña re nni. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyi gbi mi loso wana ma kyiyi.”

Kö'du ko'do 'ba ralawo
(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ Mi ko'do 'ba ralawo aba, Yesu edi ati'be kpuru temi yaka 'ba nyenyo. Mati vo lö'bö 'bomo'e edi ati'benni mo aba ne, ayetonni da nyenyo ne kowe zi konyo.²⁴ Farasiye iyanni zi Yesu henye, “Ongö te, ko'du a'di vo lö'bö 'beyiye edinni ko'du

mati i'bě dē ga kō'du kī'dī 'ba ko'do 'ba ralawo ne ko'do go mo?"

²⁵ Yēsu ēnyī, aya'ba dō mo zi zē iya henye, "Ako'jo'e kō'du mati Dawidi o'do mi kadra nani dē, mati mo omba wa zi konyo mi kadra mati mo vidī 'bēni' ēti na o'bo ne?" ²⁶ Here mo i'bě mī loko a Wīri ehe onyo mangolo'bo mati i'dī zi Wīri ne. Kō'du ne o'do rē nī mī kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Ēdī mī kō'du kī'dī 'beze nje vo karasa'e ra akonyonni mangolo'bo ne, mora Dawidi onyo, ehe i'dī kpa zi vidī 'bēniye." ²⁷ Yēsu aya'ba go mo zi zē iya henye, "O'do ko'do 'ba ralawo ne kō'du vidī, o'do vidī dē kō'du ko'do 'ba ralawo." ²⁸ Here Wisi a Vidī ēdī gbī na Yere 'ba ko'do ralawo."

3

Kora vo kala keje

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Kadra maako aba Yēsu i'bě bi 'ba mōtu. Kora maako ēdī ani kala mo eje ku. ² Vidī maako'e ēdinni ani, zē ombanni zi Yēsu susu ga kō'du litē ko'do. Here zē alimanni mo kongo kara kodo mo akako'jo kora ne ndō mī ko'do 'ba ralawo. ³ Yēsu ame'do zi kora vo kala keje ne, "Ayi tōrō komo ze kinye."

⁴ Here mo ako'jo ha vidī ne'e iya henye, "A'di ra kō'du kī'dī 'beze ila ze zi ko'do mī ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kodo zi ko'do na kyēnyē? Zi didī vidī yomo, kodo zi yaŋa mo?" Mora 'de iyanni kō'du ako dē. ⁵ Yēsu na kamo mati mo ongo bi dē zē, ga kō'du kazi kō'du kowo. Here mo iya zi kora ne, "Iza ga kala yi ne yaga." Mo iza yaga, a'ba na laka lōhu. ⁶ Here Farasiye ilanni bi 'ba mōtu ne, ehe atoto rē nni kandi vidī 'ba Heroda ēti, o'donni yere zi Yēsu kofu.

Vidī kayo da kapa fōfō

⁷ Yēsu vo lō'bō ēni ēti ēdī ti'bēnni ha fōfō 'ba Galilaya, vidī kayo alō'bōnni go mo. Vidī ne maako'e ayinni tēmi Galilaya, Yudiya, ⁸ Yerusalem, Edome, ta dakaŋo kafo ranga 'ba Yeredene, Tiyere, Sidoni aba. Vidī ne ayinni biya zi Yēsu ga kō'du wa mati zē owonni mo ēdī ako'do. ⁹ Ga kō'du vidī ayo takanyi, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye makō'jonnī tōŋbō nzo zi nī tēkyi mī mo, kazi vidī utunni nī. ¹⁰ Mo ako'jo vo rakōo kyo, ehe zē mati gba na rakōo ne nduwē rē nni sikyi dagba ga kō'du zi ro mo kise. ¹¹ Ēzē vidī mati ēdinni dakyikyi aba mī nni ongōnni mo, akalēpinni akaŋo, akiyanni henye, "Yi wisi 'ba Wīri." ¹² Here Yēsu iya zi dakyikyi ne'e, mayadanni dē zi vidī ēyi 'bēni nī.

Yēsu inzi vo litu 'butē dōmoriyō
(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Here Yēsu i'bě riyē da lutu, ako'jo vidī mati mo omba ne tayinni zi nī. Zē ayinni zi mo, ¹⁴ mo inzi 'butē dōmoriyō tēmi zē, i'dī ru zē ku vo litu'e, mo ayada zi zē henye, minzi ye ku zi tēdiye ma aba, zi kutu'e kpa yaga ti'bě kō'du yēti, ¹⁵ zi tēdiye kpa kalakonda aba zi dakyikyi kore mo yaga.

¹⁶ Nenyē ma 'butē dōmoriyō mati mo inzi, Simona, Yēsu i'dī ru mo Petero, ¹⁷ Yemisi ōndu nī Yowani aba, zē gisi 'ba Zebedeyo, Yēsu i'dī ru dē zē Bonerega kō'du ya'ba aba piwo, ¹⁸ Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Tadōyōsu, Simona mati o'do lovo 'ba dakaŋo 'bēni, ¹⁹ Yudasi Sikereto mati asusu Yēsu zi kofu mo ne.

Yēsu Belezobulu aba

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

²⁰ Yēsu i'bě ōdu loko, vidī kayo atoto rē nni, here Yēsu vo lō'bō 'bēni ēti i'janni kadra 'ba zi wakonyo dē. ²¹ Mati vo dakota 'bomo owonni kō'du ne here, i'bēnni zi go mo kongo, ga kō'du vidī ēdinni akiya, "Mo arifo ku."

²² Vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī maako'e, mati ayinni ta Yerusalem ne, iyanni henye, "Mo ēdī Belezobulu aba mī nī." Ne yere 'ba dakyikyie ra i'dī kyigo ne zi mo zi kore zē yaga. ²³ Here Yēsu ako'jo zē zi nī, ame'do zi zē tēmi mala. "Hala Satani akore Satani yaga? ²⁴ Ēzē damōku inye rē nī na gbongo gbongo, damōku ne akalēpi. ²⁵ Here ēzē dakota inye rē nī na gbongo gbongo, dakota ne akalēpi. ²⁶ Here ēzē damōku 'ba Satani inye rē nī na gbongo gbongo, o'bo tēhi dē, akalēpi, akinde rē nī. ²⁷ Vidī kōlō maako o'bo dē zi tōdu mī loko 'ba kora vo tembe zi wasisi omo kolo, nje ēzē mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehe 'da wa omo kolo. ²⁸ Miya zi ye tīnyō henye, akato'bo vidī kila tēmi kō'du kyēnyē 'bēzē ne biya, ehe me'do lasa 'bēzē biya. ²⁹ Here vidī mati akame'do kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka ne ila mo dē, ga kō'du mo o'do kō'du kyēnyē ma ŋburu ŋburu ne ku." ³⁰ Yēsu iya kō'du ne here, ga kō'du vidī maako'e ēdinni akiya "Dakyikyi ra ēdī mo ko'do."

Ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Here ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti okōnni. Zē orōnni 'de yaga ta ra loko, utunni kō'du kise kō'du ko'jo ga kō'du mo. ³² Vidī mati ēdinni alima kpo ta ra Yēsu, iyanni zi mo henye, "Ongō te, ma yi, ōndu yiye ēti ēdinni yaga, zē ombanni yi." ³³ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, "Ēyi 'bēni ma ma? Ēyiye 'bēnni ōndu ma'e?" ³⁴ Mo ongo bi da vidī mati ēdī alimanni kpo ta ra nī, iya henye, "Ongō'e te, kinye ne ma ma

öndu ma'e eti. ³⁵ Vidi mati o'do wa mati Wiri omba zi mo ko'do ne, mo öndu ma, emi ma, ehe ma ma."

4

Mala 'ba vo kofo kilii
(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Kadra maako aba löhu, Yësu ayeto kö'du yandi da kapa föfö 'ba Galilaya. Vidi mati atoto rè nni kpo ta ro mo ne, edinni kyö, here mo ekÿi mi töngbö, alima mi mo. Töngbö ne edi mi föfö, vidi kayo ne'e ro 'benni 'de yaga da göti 'ba föfö. ² Mo alima kö'du kayo ne yandi mo zi zë temi mala. Mi kö'du yandi bömo ne mo iya henye, ³ "Owo'e te. Kora maako i'be yaga kofo kilii mi yaka. ⁴ Mati mo ili kofo ne mi yaka, maako'e alëpi da ga geri, ali ayinni, onyonna 'de. ⁵ Maako'e alëpi dakaño ma ri'di aba, mati kaño nje tisiwa aba ne. Kandi kofo ne ötu, ga kö'du kaño ne ayöndu de. ⁶ Here kadra ayi riyë, o'bo wevo ma luru ne, ga kö'du ngara'da mo ödu de na laka mi kaño. ⁷ Kofo maako'e alëpi mi kutë kono, övu ayasi wevo ni, mora 'de ana de. ⁸ Kofo maako'e alëpi mi kaño ma laka ne, wevo mo asi, övu, ana i'jö. Maako'e edinni i'jö aba 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö." ⁹ Yësu aya'ba go mo zi zë iya henye, "Mo mati edi mbili aba, mowo kö'du ne."

Kö'du a'di mo ayandi kö'du temi mala
(Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

¹⁰ Mati Yësu edi kuti ni aba, vidi maako'e mati owonna kö'du mo ne, ayinni zi mo vo litu 'butë domoriyö eti, ako'jonna ho mo zi mi mala ne'e yada. ¹¹ Yësu aya'ba do mo zi zë, iya henye, "Kö'du koho 'ba damöku 'ba Wiri i'di ku zi ye. Mora zi vidi maako'e kö'du koho akayandi temi mala. ¹² Here zë akongonni akongö, mora 'de kaa ongonni de. Eze o'donna here akoto de nni zi Wiri, akila zë."

Yësu ayada mi mala 'ba vo kofo kilii
(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ayölo'e mi mala ne de? Akayölo'e mala maako'e hala? ¹⁴ Vo kofo kilii ne ili kö'du me'do 'ba Wiri. ¹⁵ Vidi maako'e kaa kofo mati alëpi da ga geri. Kandi eze owonna kö'du me'do ne, Satani ayi oba 'de. ¹⁶ Vidi maako'e kaa kofo mati alëpi da ri'di. Kandi eze owonna kö'du me'do ne, irinni na rakyenyi. ¹⁷ Mora ödu de gbo mi zë, here ne o'bo limanni 'diri de. Eze riti maako mandere wakofo ayi ga kö'du me'do ne, zë akilanni 'de. ¹⁸ Vidi maako'e edinni kaa kofo mati ili mi kutë kono. Ne edi zë mati owonna me'do ne, ¹⁹ kö'du sösu, lövo 'ba

kohi, lövo kö'du wakyö, akakoho me'do ne, mora ananni i'jö de. ²⁰ Vidi maako'e edinni kaa kofo mati ili mi kaño laka. Zë owonna me'do ne, ombanni do mo, ananni i'jö maako'e 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö."

Lamba hu sora
(Lk. 8:16-18)

²¹ Yësu alima nduwë kiya zi zë henye, "Vidi maako here ne, oba lamba ndö kika mo hu siko mandere hu sora? Anza here de, i'di lamba da tarabiza. ²² Wa mati edi 'de köwo na koho akika yaga bikanyi. Wa mati ayöfu do mo ne, akayëhu do mo yaga. ²³ Owo'e kö'du ne, eze ediye mbili aba."

²⁴ Mo iya kpa zi zë henye, "Kö'du mati medii akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati edi ako'do'e zi oka'e, ako'di kpa zi ye. ²⁵ Vidi mati edi mo aba, aki'di zi mo kyö. Vidi mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo."

Mala kö'du tövu 'ba kofo

²⁶ Yësu nduwë kiya mo aba zi zë, iya henye, "Damöku 'ba Wiri edi henye. Kora maako ili kofo mi yaka eni. ²⁷ Mati mo o'do yondö aba, enyi kadra aba, kofo ne biya edinni ku mbili ki'di, edinni kpa ku tövu. Mo ayölo de hala o'do re ni here. ²⁸ Kaño ra o'do wevo ne na bi deni zi tövu, zi ta na logo. Dagba biriti mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndö i'jö aba. ²⁹ Mati i'jö ne alotri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kö'du mo ayölo kadra mo öko ku."

Mala kö'du kofo 'ba masatada
(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)

³⁰ Yësu ako'jo kö'du henye, "Dakiya ze damöku 'ba Wiri edi kaa a'di? Mala a'di dako'do ze zi yada mo? ³¹ Edi kaa kofo 'ba masatada, kofo mati tisi riri mi dakaño ne. ³² Ta go mo yaa, övu riyë, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. I'di ngora ni ma kyedre mo'e yaga, ali ayinni, uvö loko enni mi galili mo."

³³ Yësu ayëti kö'du kise 'benni temi mala maako'e. Mo ayada zi zë kyö, kö'du zi zë to'bo yölo mo. ³⁴ Mo o'bo de me'do zi zë kazi mala. Eze mo edi vo lö'bö 'benni eti, mo akayada kö'du ne'e biya zi zë.

Yësu adoro buluku da wini
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Mi da hutaga mi ko'do nani, Yësu iya zi vo lö'bö 'beniye, "Enyi di'be'e kyëti 'ba föfö." ³⁶ Here zë ilanni vidi kayo ne'e, ehe vo lö'bö'e ekÿinni mi töngbö, mati Yësu edi alima nzo mi mo, obanni mo nni aba. Töngbö maako'e alö'bonna kpa ga ndi mo.

³⁷ Truku'du buluku kyigö aluku riyë kagba 'ba wini, ayeto ku liko riyë mi

tõñbõ, here omba ku kara zi koso wini aba. ³⁸ Yësu ëdi 'de hulëhu mi tõñbõ ako'do dë ni taka gara aba. Vo lõ'bõ 'bomo'e alironni mo iyanni henye, "Vo komoyandi, asõsu 'bëyi kõ'du dë, ze hiya kara zi koli?"

³⁹ Yësu ënyi riyë, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, "Oro, ti!" Buluku nni wini kagba aba orõnni, bi gbo liwo. ⁴⁰ Yësu iya zi vo lõ'bõ 'bëniye henye, "Kõ'du a'di ëdiye atere go mo? Anza'e dë koma aba?" ⁴¹ Zë tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, "Kora nenye ëyi? Buluku wini kagba aba, owõnni mo?"

5

*Yësu ako'jo kora dakyikyabi aba
(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)*

¹ Yësu vo litu 'bëni ëti ënyi i'bë okõnni kyëti kapa fõfõ 'ba Galilaya mi dakaño 'ba Gerasa. ² Kandi mati Yësu asi yaga tãmi tõñbõ, andõsi dë nni kora maako aba, asi tãmi wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne ëdi dakyikyabi aba mi ni. ³ Mo ëdi alima mi kutë da wogo. Vidì ako o'bo dekke zi sesi mo na kida nyõri aba. ⁴ Da kyo ndi mo kala mo aba ëdi na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyõri ne, ehe akikye mi kõi ne ta ndi ni na nzoyi. Mo embe 'beri, vidì maako o'bo dë zi mo kiri. ⁵ Kadra yondõ aba mo ëdi lima alasi tãmi da wogo kpuru ta da lutu, kudu aba rë ni kumu yitõ aba.

⁶ Mo na kowõ mati ongo Yësu, here aho alodrõ domo ni aba akaño komo Yësu. ⁷ Here mo alõrõ na kyembe, iya henye, "Yësu wisi 'ba Wiri omba a'di kazi ma? Lõmu mi ru Wiri, ma lenze yi, i'di riti dë zi ma." ⁸ Mo iya kõ'du ne ga kõ'du Yësu ëdi akiya henye, "Dakyikyabi asi 'de yaga ta ra kora ne."

⁹ Here Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Ru yi ëyi?" Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Ru ma 'Gboko,' ga kõ'du dëdi ze kyo." ¹⁰ Mo zo nduwë Yësu lenze kazi ore dakyikyabi ne'e yaga ta dakaño nani.

¹¹ Ani wa'do kayo ëdinni kara dakapa lutu wakonyo. ¹² Here dakyikyabi ne'e zo rë nni la'ba zi Yësu, iyanni henye, "Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze ti'bë tõdu mi zë." ¹³ Mo ila dakyikyabi ne'e ti'bë, õdunni gbo mi wa'do ne'e. Wa'do ne'e ëdinni biya kaa kpululuriyõ, ahonni akaño mi fõfõ, ehe aluyinni.

¹⁴ Kora mati ëdinni ga wa'do ne'e kongõ, ahonni 'de, ayõyõnni kõ'du ne mi gawo mi haliño kõ'du mati o'do rë ni ne, yada zi vidì. Vidì ënyi i'bënni biya kõ'du mati o'do rë ni ne kongõ. ¹⁵ Mati ayinni zi Yësu, zë ongõnni kora mati ëdi kani gboko 'ba dakyikyabi ëti mi ni ne, mo ëdi alima ani bongõ aba rë ni, do mo ku na laka, zë biya na tere. ¹⁶ Zë mati ongõnni komõnni aba,

ayadanni zi vidìye kõ'du mati o'do rë ni zi kora mati dakyikyabi aba ne, ehe kõ'du 'ba wa'do ne'e. ¹⁷ Here zë ako'jõnni ha Yësu zi tãnyi ati'bë 'de tãmi dakaño ënni.

¹⁸ Here mati Yësu omba ku zi ti'bë zi tãkyi mi tõñbõ, kora mati ëdi kani dakyikyabi aba mi ni ne, alenze mo iya henye, "Di'bë ze yi aba." ¹⁹ Yësu ila mo dë zi ti'bë ta go mo, iya zi mo henye, "I'bë liño zi vo dakota 'bëyiye, ayada zi zë hala kõ'du mati Yere o'do zi yi, laka 'bomo zi yi ëdi hala." ²⁰ Here kora ne ënyi i'bë biya kpuru tãmi Gawo 'Butë ne'e, kõ'du mati Yësu o'do zi ni ne yada mo aba. Vidì mati owõnni kõ'du ne biya na rakaga.

*Wujë 'ba Yayiro nni mbara mati ise ra
bongõ 'ba Yësu*

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

²¹ Yësu ënyi i'bë hulëhu kyëti kapa 'ba fõfõ vere. Ani da kapa fõfõ, vidì kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo. ²² Here vere maako ru mo ëdi Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mõtu ani, mati mo okõ, ongo Yësu, mo umë rë ni akaño ndi mo, ²³ alenze mo kõ'du komba aba, iya henye, "Wujë tisi 'bama na rakõõ. Ako ayi, i'di kala yi do mo, here zi mo tãdi na laka, na didi." ²⁴ Yësu ënyi i'bënni mo aba.

Here vidì kayo mati ëdinni ati'bë Yësu ëti ne, ëdinni mo diri ta da kapa biya. ²⁵ Here mbara maako ëdi ani, na riti ga kõ'du yama ëdi taho ta ro mo kazi torõ koo 'butë dõmoriyõ. ²⁶ Dakatõrõ kayo ëdinni le owõ ki'di zi mo. Mo ayaña kõi 'bëni biya, mora here ne zi ta'ba na laka anza dë, ëdi wëni zo rë ni kidra dagba ta ga kadra biya. ²⁷ Mo owo kõ'du Yësu, ënyi ayi kafo mo mi kutë vidì kayo ne. ²⁸ Mo iya na bi dëni henye, "Èzë mise gbì le nje bongõ ro mo ne, matëdi na laka." ²⁹ Mo ongo here ise bongõ ro mo ne, kandi yama oro, mo ayolo ku mi ida rë ni henye, na ko'jo rë ni ku tãmi riti kyedre 'bëni ne.

³⁰ Yësu kandi ayolo henye, kyigo asi ku ta rë ni yaga. Mo opi rë ni kpo tãmi kutë vidì kayo ne, ako'jo kõ'du henye, "Ëyi ra ise ra bongõ ama?" ³¹ Vo lõ'bõ 'bomo ayabanni da me'do zi mo henye, "Ongo te vidì kayo mati ëdinni yi kuru ne, kõ'du a'di ako'jo 'bëyi kõ'du go mo henye ere, 'Ëyi ra ise ra ma?"

³² Yësu zo nduwë lima bi kongõ kpo ta rë ni zi yolo ëyi ra o'do kõ'du ne. ³³ Here mbara ne ayolo kõ'du mati o'do rë ni zi ni ne, mo ayi tese aba na tere, alodrõ ndi mo, ayada kõ'du tĩnyõ mati o'do rë ni ne biya zi mo. ³⁴ Yësu aya'ba da me'do zi mo henye, "Wujë ama, koma 'bëyi o'do yi ku nbala. I'bë na rakyëyi, mako'jo yi tãmi riti ne."

³⁵ Mati Yësu ëdi kõ'du ne kiya, Vidì maako'e ayinni ta liño 'ba Yayiro, ayadanni

zi mo henye, “Wu’jè ’bèyì oli ku. Kò’du a’di kpe zi riti k’ìd’i ra vo komoyandi ne go mo?”³⁶ Yèsu oze mbili nì dè da kò’du mati iyannì ne, mo aya’ba zi Yayiro henye, “Ere dè, nje kòlò koma.”

³⁷ Here mo ila vidì ma kòlò maako dè zi tì’bè nì aba dagba, nje Petero, Yemisi, öndu nì Yowani aba. ³⁸ Mati zè okònnì liño ’ba Yayiro, Yèsu ongo bi apere rè nì ku na yawa, owo kuyè riyè kudu rala’ba aba. ³⁹ Mo ènyì i’bè ödu loko, iya henye zi zè “Kò’du a’di bi apere rè nì go mo na yawa here? Kò’du a’di èdiye kudu go mo? Wu’jè tisi ne oli dè, èdi önbò ako’do.”

⁴⁰ Here zè ogonnì mo. Mora here mo ore zè biya yaga, oba ’bu ’ba wu’jè tisi ne, ma mo, vo ló’bò ’bèniye wota. Mo ènyì i’bè ödu m’i loko mati yöku wu’jè tisi ne o’ba ’do mo.

⁴¹ Mo ìrì kala mo, iya zi mo henye, “Talita Kumu.” Kò’du ya’ba aba henye, “Wu’jè tisi, miya zi yì, ènyì riyè.” ⁴² Here mo ènyì, alasi kpo. Koo ’bomo èdi ’butè dómoriyö. Mati kò’du ne o’do rè nì, zè biya na rakaga. ⁴³ Yèsu i’d’i kò’du kise anza dè zi zè yada zi vidì kòlò maako, ehe mo iya henye, “T’diye wa zi mo zi konyo.”

6

Omba Yèsu dè m’i Nazereta

(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

¹ Yèsu ènyì ila bi nani, ehe i’bè hulèhu m’i gawo ’ba dakaño ’bèni. Vo ló’bò ’bomo’e i’bènnì mo aba. ² M’i ko’do ’ba ralawo aba, mo ayeto kò’du yandi m’i bi ’ba mötu. Vidi kayo èdinnì ani, mati zè owonnì kò’du mo, zè biya na rakaga. Zè ako’jonnì kò’du iyannì henye, “Here mo i’ja kò’du ne biya ta kila? Kò’du yölo ’ba a’di ra here mati i’di zi mo ne? Hala mo èdi kò’du koro ne’e ko’do mo?” ³ Mo anza vo kaga kisè, wisi ’ba Mariya, öndu ’ba Yemisi, Yosepa, Yudasì, Simona aba? Anza dè èm’i mo’e ra èdinnì alima kinye ne?” Here zè ombannì mo dè.

⁴ Yèsu ènyì iya zi zè henye, “Nèbì owota bi ne biya, nje vidì m’i gawo liño ’bomo, karo mo’e, vo dakota ’bomo ètì ra ombannì mo dè.” ⁵ Mo omba dè zi kò’du koro ako’e ko’do ani, mo i’di kala nì nje da vidì ’ba rakoo gbongo maako’e, ehe ako’jo zè gbo. ⁶ Mo rakaga kyedre aba ga kò’du vidì anzannì dè kò’du koma aba.

Yèsu utu vo litu ’butè dómoriyö yaga

(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

Yèsu ènyì i’bè kpo ta ra dakaño nani komo vidì yandi aba. ⁷ Mo ako’jo vo litu ’butè dómoriyö ne’e bi kòlò, utu zè yaga na riyö riyö. Mo i’di kalakonda ndra ta da dakyikyì ne’e.

⁸ Mo ise go mo zi zè, “Oba’e waako dè ’e aba ta bi tì’bè ’be’e ne, mangolo’bo manza

dè, anboro ’ba wa lenze manza dè, kóhi manza kpa dè m’i bongò re ’e, nje mavo. ⁹ Usu’e kamoka, ehe injè’e kya ’ba bongò dè ètì. ¹⁰ Èzè ödu’e m’i liño, alima’e m’i liño nani le ila’e gawo nani. ¹¹ Èzè gawo mati ayiye m’i mo vidì ombannì dè ’e k’irì kala kyedre aba, mandere ombannì dè zi kò’du ’be’e kowo, ila’e bi nani, akyito’e turufu ne ’de ta ndiye. Ne atèdì zi zè na wasènè.”

¹² Here zè ènyì i’bènnì yaga kò’du yèti aba zi vidì dè nni koto tèmì kò’du kyènyè ’bènnì ne’e. ¹³ Zè orennì dakyikyì yaga, apisinnì yèni ra vo koo’e, ako’jo zè gbo.

Koli ’ba Yowani Bapatisi

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Yaanya aba Yere Heroda owo kò’du ne, ga kò’du wa komba ’ba Yèsu inde bi biya. Vidi maako’e iyannì henye, “Yowani Bapatisi ra ènyì ku na didì tèmì koli, kò’du nere ra mo èdi kyigo nyene aba zi tèdì kò’du koro ne’e ko’do mo.” ¹⁵ Vidi maako’e iyannì henye, “Mo Eliya ra.” Agamo’e iyannì henye, “Mo nèbì ra, kaa tèmì ma kòlò mati èdinnì kani kyere nani.”

¹⁶ Mati Heroda owo kò’du ne, iya henye, “Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo ’de nere ra ènyì tèmì koli.” ¹⁷ Heroda ra na bi dèni i’di kò’du zi Yowani k’irì, kida mo, ku’du mo m’i kamba. Heroda o’do kò’du ne here ga kò’du mo oze Herodiya, mo le na mbara ’ba öndu mo Pilipo ne. ¹⁸ Yowani Bapatisi zo nduwè kò’du ne yada mo zi Heroda. “Anza dè na laka zi yì mbara ’ba öndu yì koze.” ¹⁹ Here Herodiya ìrì kò’du ra Yowani, omba zi mo kofò. Mora mo o’bo dè, ²⁰ ga kò’du Heroda ere Yowani, ga kò’du mo ayolo Yowani ne, mo vidì laka ra, ehe agaga go mo. Heroda èdi le kò’du yèti ’ba Yowani sösu, mora mo omba zo nduwè zi kowo mo.

²¹ Ndundu mo aba Herodiya i’ja gèrì laka ’bèni. Èdi m’i ko’do ko’jo kadra ’ba Heroda, mo o’do kyere, ise vidì kyedre ’ba turu’e biya, vo wehe’e, vidì kyedre ’ba Galilaya ètì. ²² Mati wu’jè ’ba Herodiya ne ayi, olo komo vidìye, kò’du ne eme ra Heroda nni yingo ’bomo ètì.

Here Yere Heroda iya zi wu’jè ne henye, “A’di ra omba zi tèdì zi yì? Mak’ìd’i zi yì wa mati omba.” ²³ Ha k’ìd’i lömu aba mo iya zi wu’jè ne henye, “Miya henye, mak’ìd’i wa mati ako’jo kò’du mo ne zi yì, èzè èdi le kyedre kaa kutè damöku ’bama.”

²⁴ Here wu’jè ne asi i’bè zi ma nì yaga. Ako’jo ho mo, “A’di ra makako’jo kò’du mo?” Ma mo aya’ba da me’do iya henye, “Ako’jo kò’du ga da Yowani Bapatisi.” ²⁵ Here wu’jè ne aho kandi hulèhu zi tì’bè kò’du ne kiya zi Yere Heroda, iya henye, “Momba zi yì k’ìd’i zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi m’i kakpa ne.”

²⁶ Mati Yere Heroda owo kò'du ne here, o'do mo na rasòsu. Mo ɔ'bo dekpe zi komba dè zi wu'jè ne, ga kò'du mo o'do ku na lomu ta da komo yingò 'bèni ne'e biya. ²⁷ Here mo utu vo kanya 'bèni kò'du ki'di aba zi ti'bè da Yowani kika mo. Vo kanya ènyi i'bè mī kamba, ikye da Yowani 'de. ²⁸ Mo ika mī kaka, i'di zi wu'jè ne, ehe mo i'di gbo zi ma nī. ²⁹ Mati vo ló'bò 'ba Yowaniye owonni kò'du ne, zè ayinni, obanni yòku mo, i'bè usunni.

Yèsu i'di wakonyo zi vidì kpulukumuyi
(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

³⁰ Mati vo litu i'ja rè nni Yèsu èti, a'banni wa mati zè o'donni, yandinni ne yada mo zi Yèsu. ³¹ Here vidì kayo èdi tayinni ehe èdi tì'bènni, here Yèsu vo litu 'bèni èti, i'janni kadra 'ba zi wakonyo dè. Here mo iya zi zè henye, “Ènyi di'bè'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi.”

³² Here zè ènyinni, ayetonni tēkyi mī tōṅbò tì'bè yaga na bi dè nni bi mbiya maako. ³³ Mati vidì kayo ne'e ongonni zè èdinni atì'bè, kandi ayolonni zè, here ènyi i'bènni biya tēmi gawo ne'e, ahonni dagba ta dakaṅo, ɔ'konni dagba bi nani ta komo Yèsu vo litu 'bèni èti. ³⁴ Mati Yèsu asi yaga tēmi tōṅbò, mo ongo vidì kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kò'du sòsu ga kò'du zè, ga kò'du zè kaa timèlè ma kazi vo yako. Here mo ayeto zè yandi kò'du kyo aba.

³⁵ Mati kadra omba ku zi loso, vo ló'bò 'bomo'e ayinni zi mo iyanni henye, “Ongo te, kadra anza kpe bi nenye na mōku. ³⁶ Utu vidì nenye'e zi zè tì'bènni mī liṅo mati èdinni kpoko kinye zi zè wakonyo kogo zi konyo.”

³⁷ Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, “E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zè zi konyo.” Zè ako'jonnì ha Yèsu, “Kohi ne vidì ako'do lɔ yehwe modomowota zi ki'ja. Omba zi ze ti'bè yaṅa kohi lamiriyò ne da mangolò'bo zi tɔ'bo zè?” ³⁸ Yèsu ako'jo hē zè iya henye, “Èdiye mangolò'bo aba ndò? I'bè'e te kongò.” Mati i'janni, iyanni kò'du mo zi mo henye, “Mangolò'bo èdi muiy, kyenze riyò.” ³⁹ Yèsu iya zi vo litu 'bèniye zi kiyi zi vidì ne'e biya zi rè nni kinye na gbongo gbongo, ma limanni akaṅo da loma kyeke ne. ⁴⁰ Here vidì ne'e biya alimanni na ratoto gbongo gbongo lamikolò maako'e 'butēmuyi.

⁴¹ Yèsu oba mangolò'bo muiy ehe kyenze riyò ne, ongo bi komoriyè, o'do òwò'di zi Wiri. Mo owe mī mangolò'bo ne, i'di zi vo ló'bò 'bèniye zi yanya mo zi vidìye. Mo inye mī kyenze riyò ne kpa ta gè zè biya. ⁴² Vidì biya onyonna, ehe ɔ'vonnì gbo. ⁴³ Vo ló'bò'e atotonni koso mangolò'bo kyenze aba mati ɔso ne mī бага 'butè

dōmoriyò. ⁴⁴ Watiti 'ba vidì mati onyonna wa ne kpulukumuyi.

Yèsu alasi ta da wini

(Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)

⁴⁵ Kandi Yèsu i'di vo ló'bò'e tēkyinni mī tōṅbò tì'bènni dagba komo ni mī Bete-seyida ta kafo fōfò, mora here mo iya kò'du zi vidì kayo ne'e mī'bènni liṅo. ⁴⁶ Ta ga kò'du kiyi 'bomo zi vidì kayo ne'e, i'bè'e gbo, mo ènyi i'bè da lutu amòtu. ⁴⁷ Mati hutaga ɔko, tōṅbò èdi ku 'de mī kutè 'ba fōfò, mora Yèsu nje kutu nī aba da gōti. ⁴⁸ Mo ongo vo ló'bò 'bèniye èdinni ku rè nni ki'di zi ko'do mo ngari aba, ga kò'du èdinni akopi ta ga bi tayi 'ba buluku. Kutè yondò aba mo i'bè zi zè, lasi aba ta da wini. Mo omba zi laga ta da kapa zè, ⁴⁹ mora mati ongonni mo èdi alasi ta da wini ne, asòsu 'bènni iyanni wakoro ra, ehe a'banni hē nni gbògbò lórò aba. ⁵⁰ Mati ongonni mo ne, zè biya na tere. Mora Yèsu ame'do zi zè kandi, iya henye, “Uku mi ye, ne ma ra. Ere'e dè.” ⁵¹ Here mo ènyi èkyi rè zè mī tōṅbò ehe, buluku ɔro. Vo ló'bò'e biya na rakaga, ⁵² ga kò'du koro 'ba mangolò'bo mati mo o'do zi vidì kpulukumuyi konyo mo ne, odu dè gba dè zè.

Yèsu ako'jo vo koo'e mī Genesereta

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Zè ènyi umunni kyèti fōfò da gōti 'ba Genesereta, ehe idanni tōṅbò ani. ⁵⁴ Mati ilanni tōṅbò ne, vidì ayolonni Yèsu. ⁵⁵ Here zè ènyi ahonni ta bi ne biya. Èzè owonni bi mati mo èdi 'domo, injènni vidì 'ba rakoo'e da lanba kika mo zi mo. ⁵⁶ Bi mati biya Yèsu i'bè ta 'domo ne, mī gawo, mī daliṅo maako'e, vidì ako'banni zè mati na rakoo ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzenni mo gbi nje zi zè ha bongò 'bomo kise, zè mati biya isenni ne, ako'jo zè na laka.

7

Yandi kò'du 'ba ti'da ṅbala aba

(Mt. 15:1-9)

¹ Here Farasi maako'e nni vo komoyandi 'ba kò'du ki'di mati ayinni ta Yerusalem ne, atoto rè nni kpo da kapa Yèsu. ² Zè ongonni kya 'ba vo ló'bò 'bomo maako'e èdinni wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka. ³ Farasiye Yiserere'e èti onyonna wa dè here, nje èzè akaka kala nni ku tēmi gèrì 'ba 'bu nniye. ⁴ Zè onyonna wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje èzè akakanni ro mo ku dagba. Ehe irinni ga ndi gèrì kyo 'ba 'bu nniye, kaa siko kaka, kyere kaka, tele kaka aba.

⁵ Here Farasiye vo kò'du ki'di 'ba komoyandiye èti ako'jonnì ha Yèsu, “Kò'du a'di vo ló'bò 'bèniye irinni ga ndi kò'du

yandi mati i'di zi ze akaŋo kazi 'bu ze de, mora ēdinni wakonyo kala aba na ti'da." ⁶ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, "E vidi 'ba komokandi nenyē, Yisaya ra ayolo kō'du kiya ga kō'du 'be'e, ayōru, iya henye, 'Vidi nenyē'e oronni ma, Yere Wirī, nje hē nni aba,

mora di'di zē na kowo ta ra ma.

⁷ Mōtu 'bēzē na yawa zi ma, kō'du yandi 'bēzē ayi nje kazi vidiye.'

⁸ I'diye kō'du ki'di 'ba Wirī da kapa, ehe owo'e kō'du yandi 'ba vidi."

⁹ Yēsu zo nduwē, "E'diye gērī 'ba kō'du ki'di 'ba Wirī komba dē aba, ga kō'du zi ye kirī kō'du yandi 'be'e ra. ¹⁰ Mosa iya henye, 'Oro 'bu yi ma yi aba, ēzē vidi maako awili 'bu ni mandere ma ni, akī'di mo zi kofo.'

¹¹ Mora ayandiye henye, Vidi mati ēdi wa aba, zi ki'di zi 'bu ni konyi mandere ma ni, mora mo ato'bo kiya, 'Nenyē Korobani,' kō'du ya'ba aba henye, 'ba Wirī ra.' ¹² Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu ni mandere ma ni. ¹³ Mi ga gērī ne, kō'du yandi 'be'e zi vidi maako'e ne, ayaŋa me'do 'ba Wirī yaga. Wa maako'e ēdinni kpa kyō kaa ma nenyē, mati ēdi ako'do'e ne."

*Wa mati ēdinni vidi ko'do na ti'da
(Mt. 15:10-20)*

¹⁴ Here Yēsu ako'jo vidi kayo ne'e kpa lōhu tayinni zi ni, ehe iya zi zē henye, "E biya, owo'e kō'du 'bama ne, ayolo'e. ¹⁵⁻¹⁶ Waako anza dē zi ti'bē mi vidi ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tēmī vidi ra, ako'do mo na ti'da."

¹⁷ Mati mo ila vidi kayo ne'e, i'bē ōdu loko ne, vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī ho mo zi mī me'do ne yada. ¹⁸ Yēsu iya zi zē, henye, "Anza'e dē na nğara ta da oka'e. Ayolo'e dē? Waako anza dē mati atī'bē mī vidi ta yaga ako'do mo na ti'da, ¹⁹ ga kō'du anza dē ti'bē mī di'di mo, mora mī mo, ehe atī'bē zo dagba yaga tēmī ida ra." Mī me'do ne, Yēsu adoro go mo zi zē wakonyo biya ŋbala zi konyo.

²⁰ Mo zo nduwē kiya mo henye, "E'di wa mati asi yaga tēmī vidi ra, ako'do mo na ti'da. ²¹ Tēmī di'di 'ba vidi atayi kō'du sōsu kyēnyē, rōnyī, wa logo, wa kofo, ndoro, ²² mī kumbē, wa kyēnyē, wa ko'ba, rakīsī, gu ki'di, ru vidi yaŋa, da kumbē, rakonza. ²³ Wa biya na kyēnyē nenyē'e ayinnī ta dīdi vidi, ehe o'do mo na ti'da."

*Mbara 'ba dakaŋo 'ba Siriya-Ponisiya
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Here Yēsu ēnyī i'bē bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ēnyī i'bē ōdu loko ehe omba dē zi vidi kōlō maako zi yolo zi kiya nēdī ani. Mora mo o'bo dē zi lima na rakoho. ²⁵ Mbara mati wu'jē 'bomo ēdi dakyikyī aba ne, owo kō'du Yēsu, ayi zi

mo kandi, alēpi akaŋo ndi mo. ²⁶ Mbara ne ame'do ha Girigī, o'jo mo mī Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yēsu zi dakyikyī kore mo yaga ta ra wu'jē ēni.

²⁷ Mora Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Di'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wihīye." ²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo iya henye, "Kyedre, wihī mati alimannī hu tarabiza ne, ēdinnī kpa koso wakonyo 'ba gisisiye mati oso ne konyo." ²⁹ Here Yēsu iya zi mo henye, "Ga kō'du ya'ba nani, i'bē hulēhu liŋo, akongo dakyikyī ne i'bē ku yaga ta ra wu'jē 'bēyi ne." ³⁰ Mati mo i'bē liŋo, i'ja wu'jē ēni ēdi ako'do da sora, dakyikyī i'bē ku yaga ta ro mo.

Yēsu ako'jo vo mbili kisi

³¹ Yēsu ēnyī tēmī dakaŋo 'ba Tiyere ani, i'bē nduwē kpuru tēmī Sidoni, kpa zi fōfō 'ba Galilaya. Mo i'bē ōdu mī dakaŋo mati ēdi ako'jo Gawo 'Butē ne. ³² Kya vidi maako'e ikannī kora vo mbili kisi, mati o'bo dē zi me'do, zē alenzenni Yēsu zi kala ni ki'di do mo.

³³ Yēsu oba mo kōlō na kowo ta ra vidi kayo ne'e, i'di da wisi kala ni mī mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbo. ³⁴ Yēsu ongo bi komoriyē alawo na kyembe, iya zi kora ne henye, "Epata!" Kō'du ya'ba aba henye, "Ayēhu riyē." ³⁵ Kandi kora ne o'bo zi kō'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

³⁶ Yēsu i'di kō'du zi vidi ne'e anza dē zi kō'du ne kiya zi vidi ma kōlō maako, mora zē nduwē kiya mo. ³⁷ Vidi biya mati owonnī kō'du ne, ēdinnī na rakaga. Zē iyannī henye, "Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'di vo mbili kisi zi kō'du kowo, vidi mati o'bo dē zi me'do kpa ame'do."

8

*Yēsu i'di wakonyo zi vidi kpulukusowo
(Mt. 15:32-39)*

¹ Kadra ma agamo aba, vidi kayo maako'e ēnyī atoto rē nni, ayinnī ga bi kōlō. Mati vidi anzannī wa mati oso aba zi konyo, Yēsu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi ni, iya zi zē henye, ² "Manza dē rakyenyi aba ga kō'du vidi ne'e, ga kō'du zē ēdinnī ma aba kō'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dē zi konyo. ³ E'zē mutu zē liŋo kazi wakonyo ki'di zi zē, akatēdinnī kazi kyigo ta bi ti'bē, ga kō'du kya maako'e ayinnī ta bi kowo."

⁴ Vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī ho mo iyannī henye, "Ta kila mī da lipi nenyē, zi vidi maako zi to'bo wakonyo ki'ja kyō zi ki'di zi vidi nenyē'e?" ⁵ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "E'diye mangolo'bo aba

ndö?" Zê aya'bannî da me'do iyannî henye, "Mangolô'bo édi madomoriyô."

⁶ Mo i'dî kô'du zi vidî ne'e zi limannî dakaŋo. Mo oba mangolô'bo madomoriyô ne'e, o'do öwô'dî zi Wiri, owe mi zê, i'dî zi vo lö'bô 'bëniye zi yanya zi vidî kayo ne'e. Vo lö'bô 'bomo'e o'donnî gbo here. ⁷ Zê édinî kpa kyenze sisiye aba. Yêsu o'do öwô'dî ga kô'du ma nenye'e, ayada zi vo lö'bô'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa. ⁸ Vidî biya mati onyonnî, ɔɔnnî. Here vo lö'bô obannî kɔɔ mo mati ɔɔ ne, бага madomoriyô ndondo. ⁹ Vidî ne édinî ani kaa kpulukusowo here. Here Yêsu utu vidî ne'e liŋo, ¹⁰ ehe kandi êkyinnî mi tɔŋbô vo lö'bô 'bëni' èti, i'bënnî gbo mi dakaŋo 'ba Dalamonota.

Farasi ako'jonnî ha Yêsu ga kô'du koro (Mt. 16:1-4)

¹¹ Here kya 'ba Farasiye ayinnî zi Yêsu, ayetonni hê nni wasa mo aba. Zê ombannî zi Yêsu yonzo, here ako'jonnî ho mo zi kô'du koro kô'do zi yada mo ayi kazi Wiri. ¹² Yêsu oto lawo na konda, iya henye, "Kô'du a'di vidî mi kô'do ma ndenye ne, ako'jonnî kô'du ga kô'du koro? E'e, mayada zi ye tinyô, anza zi kô'du mahere ne, zi ki'dî zi vidî nenye'e." ¹³ Mo ila zê, ehe êkyi mi tɔŋbô, umu gbo kyêti 'ba föfö.

Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda (Mt. 16:5-12)

¹⁴ Here vo lö'bô'e kô'du ölu tëmî zê zi koba mangolô'bo kyo, édi nje mangolô'bo kô'lô zê èti mi tɔŋbô. ¹⁵ Yêsu iya zi zê henye, "Ongo'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda." ¹⁶ Zê ayetonni ame'do na ga rê nni, "Mo iya kô'du ne ga kô'du danza dê mangolô'bo ako'aba."

¹⁷ Yêsu ayolo kô'du a'di édinî ame'do go mo, ako'jo hê zê, "Kô'du a'di édiye ame'do ga kô'du mangolô'bo anza dê? Ayolo'e dê gba? Di'diye na kyëndi?" ¹⁸ Édiye komo'e aba ɔ'bo'e dê zi bi kongɔ? Édiye mbili aba ɔ'bo'e dê zi kô'du kowo? ɔ'bo'e kô'du sôsu dê? ¹⁹ Mati mowe mangolô'bo muyi kô'du zi vidî kpulukumuyi ne'e, бага édi ndô na koso mati akô'du'e?" Zê aya'bannî da me'do, iyannî henye, "Butê domoriyô." ²⁰ Mora Yêsu iya henye, "Mati mowe mangolô'bo madomoriyô zi vidî kpulukusowo ne'e, бага édi ndô na koso mati akô'du'e?" Zê aya'bannî da me'do, iyannî henye, "Modomoriyô." ²¹ Mo ako'jo hê zê iya henye, "Mora gba kô'du ne ayi dê de 'e?"

Yêsu ako'jo kora vo komoköndu mi Beteseyida

²² Mati zê okönnî mi Beteseyida, vidî maako'e ikannî kora vo komoköndu maako zi Yêsu, alenzenni mo zi ro mo kise. ²³ Yêsu iri kala kora vo komoköndu ne, akoko mo, yaga tëmî liŋo. Tapêti mati o'bi oro komo mo ne, Yêsu i'dî kala ni do mo, ako'jo ho mo, "Atô'bo waako kongɔ?" ²⁴ Here kora ne ongo bi riyê, iya henye, "ɔo, mo'bo vidî kongɔ, mora zê alayannî kaa kora ra édinî alasi." ²⁵ Yêsu i'dî kala ni kpa löhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo ni kyedre. Komo mo ako'jo rê ni, mo ɔ'bo gbo zi wasisi kongɔ biya na laka. ²⁶ Yêsu iya zi mo, "I'bê liŋo, i'bê dê mi gawo."

Petero iya Yêsu Korisito ra (Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Yêsu ënyi vo lö'bô 'bëni èti, i'bënnî mi gawo 'ba Kasariya Filipino. Mati édi atî'bënnî ta da gëri ne, Yêsu ako'jo hê zê iya henye, "Ayada'e zi ma, vidî édinî akiya ma ëyi?" ²⁸ Here zê aya'bannî da me'do iyannî henye, "Maako'e iyannî yi Yowani Bapatisi ra, maako'e iyannî yi Eliya ra, agamo'e iyannî yi kô'lô tëmî kutê 'ba Nêbi ne'e." ²⁹ Mo ako'jo hê zê, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma ëyi?" Petero ënyi aya'ba do mo iya henye, "Yi Korisito ra." ³⁰ Here Yêsu i'dî kô'du zi zê, iya henye, "Ayada'e kô'du ma dê zi vidî kô'lô maako."

Yêsu ame'do ga kô'du koli 'bëni (Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

³¹ Here Yêsu ayeto vo lö'bô 'bëniye yandi, Wisi a vidî atêdi riti kyedre aba, ehe vidî kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kô'du ki'diye akombannî mo dê. Akî'dinnî mo zi kofu, mora kô'do da wota aba, mo atënyi na didi. ³² Yêsu ayada kô'du mati ako'do rê ni ne biya zi zê. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mo kô'du 'bomo ne eme dê.

³³ Mora here Yêsu opi rê ni kpo, ongo bi da vo lö'bô 'bëniye ehe mo iya zi Petero henye, "Ënyi 'de ta ra ma karani Satani. Kô'du sôsu 'bëyi ne ayi dê kazi Wiri, 'ba vidî ra." ³⁴ Mora Yêsu ako'jo vidî kayo ne'e vo lö'bô 'bëniye èti zi ni, ayada zi zê henye, "Ëzê vidî maako omba zi tayi ma aba, kô'du mo mölu ta do mo, minjê taka 'bëni, ma lö'bô ga ma. ³⁵ Vidî mati omba zi didi ni yomo, akayölu. Mora vidî mati ayölu didi ni ku ga kô'du ma, ehe ga kô'du laka 'ba Wiri, akayomo. ³⁶ Ëzê vidî maako i'ja wasisi biya mi damöku ne, mora mo ayölu lawo ni, anza dê na laka zi mo. ³⁷ Waako atanza dê zi mo zi to'bo zi kutrê lawo ni aba. ³⁸ Ëzê vidî maako édi na komokaya ta ra ma, ehe kô'du yandi 'bama mi damöku kyënyê ne, Wisi a Vidî atêdi na

komokaya ta ro mo, ezè mo ayi mi bikanyi 'ba 'Bu ni malayika laka eti."

9

Yesu opi re ni

(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

¹ Yesu iya zi zè henye, "Mayada zi ye tinyò damòku 'ba Wiri atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye de."

² Tapèti ko'do modaka aba, Yesu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'bènni da dòku konda riyè. Ani zè na bi dè nni. Mati edinni nduwè bi kongò, rakopi ayi zi Yesu, ³ ehe bongo 'bomo èdi atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vidi ako mi dakaño nenyè ato'bo kaka mo here. ⁴ Here vo lò'bò wota ne'e ongónni Eliya ehe Mosa edinni ame'do Yesu eti.

⁵ Petero ame'do zi Yesu, "Vo komoyandi, hala èdi na laka zi ze tedi kinye. Da kuvò ze loko wota, kòlò zi yi, kòlò zi Mosa ehe kòlò zi Eliya." ⁶ Mo oka nni eti na tere, mo ayòlò dè na kiya a'di. ⁷ Here foli alaya ayòfu zè galili ni aba, gu ayi tème foli, "Nenye wisi ama ra." ⁸ Zè ongónni bi kandi gbò, mora 'de ongónni vidi ma kòlò ako dè, nje Yesu zè eti.

⁹ Mati zè asinni ku akaño ta da dòku, Yesu ise go mo zi zè, "Wa mati ongo'e ne, ayada'e dè zi vidi ma kòlò maako, le ezè Wisi a Vidi ènyi ku tème koli." ¹⁰ Zè owónni kò'du kise 'bomo ne, mora tème kutè zè ayetonnì ame'do na ga rè ni ga kò'du ne, "A'di ra 'bèni tènnyi tème koli?" ¹¹ Zè akò'jonnì ha Yesu iyannì henye, "Kò'du a'di vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye iyannì Eliya ra atayi dagba?" ¹² Kò'du ya'ba 'bomo èdi henye, "Eliya ra tinyò èdi atayi dagba zi wasisi kò'jo nzo. Mora kò'du a'di Buku 'ba Wiri iya nenye, Wisi 'ba Vidi aki'ja riti ndra, ehe akomba mo dè?" ¹³ Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzo, ehe vidi o'donnì mo kaa zè ombannì, kaa mati Buku iya kò'du ga kò'du mo."

Yesu akò'jo wisi kora dakyikyi aba

(Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zè adrako rè nni koso vo lò'bò eti, ongónni vidi kayo kpo ta rè ni ehe vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye, edinni me'do zè eti. ¹⁵ Mati vidi ne'e ongónni Yesu, zè rakaga kyedre aba, ahonnì zi mo ehe amètènni mo.

¹⁶ Yesu akò'jo ha vo litu 'bèniye iya henye, "A'di ra èdi me'do'e zè eti ga kò'du mo?" ¹⁷ Kora maako mi kutè vidi kayo ne'e aya'ba da me'do henye, "Vo komoyandi, miika wisi ama zi yi, ga kò'du mo èdi dakyikyi aba mi ni, o'bo dè zi me'do. ¹⁸ Ezè dakyikyi ne ènyi ku mo kò'do, umè mo akaño, amo aba hè ni, hè ni konyo aba, atèdi seserese. Mako'jo ha vo lò'bò 'béyiye

zi dakyikyi ne kore mo yaga, mora zè o'bonni dè."

¹⁹ Yesu iya zi zè henye, "E vidi oma'e dè. Hala ma kalima 'diri eti? Hala matèdi 'diri nduwè na mikuku? Ika wisi ne zi ma." ²⁰ Ikanni mo zi Yesu. Kandi mati dakyikyi ne ongo Yesu, umè wisi ne tese aba, here mo alò'bò akaño, alulu gbò amo aba hè ni. ²¹ Yesu akò'jo ha 'bu mo iya henye, "Mo èdi here ne, ndala aba?" Mo aya'ba iya henye, "Kyere mo gba na wisi tisi. ²² Da kyo dakyikyi ne èdi yonzo zi mo kofo, mo kumè aba mi wa'do ehe mi wini. Asòsu kò'du ga kò'du ze, akonyi ze, ezè akato'bo." ²³ Yesu alèzè iya henye, "Iya 'Ezè mo'bo'e, Wa biya akyigo dè zi vidi mati èdi koma aba." ²⁴ Here kandi 'bu mo ènyi udu riyè, "Mèdi koma aba, mora anza dè kyo. Akonyi ma zi tedi mo aba kyo."

²⁵ Here Yesu ayòlò vidi kayo ne'e edinni ku tayi kara rè ni, here mo i'di kò'du zi dakyikyi ne. Mo iya henye, "Dakyikyi mati mbili kisi ehe ha ngulu aba, mi'di kò'du zi yi tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ödu dekpe mi mo lòhu." ²⁶ Here dakyikyi ne udu, umè wisi ne tese aba na kyigo, asi gbò yaga. Wisi ne ongo bi kaa yòku vidi, vidi biya na kòlò kòlò iyannì henye, "Mo oli ku." ²⁷ Yesu oba wisi ne kala ni aba, akonyi mo zi tènnyi, mo o'ro gbò riyè.

²⁸ Tapèti Yesu mati ödu loko, vo lò'bò 'bomo'e akò'jonnì ho mo mati zè na ga rè nni, "Kò'du a'di dò'bo dè dakyikyi kore go mo yaga?" ²⁹ Yesu aya'ba da me'do iya henye, "Nje mòtu ra ato'bo kyinè nenye kore mo yaga, waako o'bo dè."

Yesu ame'do kò'du koli 'bèni lòhu

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)

³⁰ Here Yesu vo lò'bò 'bèni eti ilanni bi nani i'bènni nduwè kpuru tème Galilaya. Yesu omba dè zi vidi kòlò maako zi yolo nedi kila, ³¹ ga kò'du mo èdi vo lò'bò 'bèni ye yandi mo. Mo iya henye, "Wisi a Vidi aki'di zi vidi maako'e, zè akofonnì mo. Kò'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi." ³² Mora zè ayòlònni mi kò'du yandi ne dè, zè na tere ta bi ho mo kò'jo.

Èyi ra 'bèni na kyedre?

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Here zè ayinni Kaparanamo. Tapèti ti'bè 'bèzè loko, Yesu akò'jo ha vo litu 'bèniye, "Èdiye ame'do da ga gèri ne ga kò'du a'di?" ³⁴ Mora zè aya'banni da me'do dè zi mo, ga kò'du da ga gèri ne zè edinni ame'do na ga rè nni, èyi ra 'bèni kyedre.

³⁵ Yesu alima akaño, akò'jo vo litu 'butè dómoriyò ne'e, iya zi zè henye, "Mo mati omba zi tedi dagba, maya'ba rè ni hulèhu ta da vidi biya, mo mèdi na vo litu zi vidi biya." ³⁶ Here mo iri wisi kora i'di mo

atɔɔ da komo zē. Mo i'di kala ni kpo ta ro mo, iya zi zē henye, ³⁷ "Vidi mati iri wisi ma kolō tēmi gisisi nenye'e kalakyedre aba mi ru ma, mo iri ma kalakyedre aba. Vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri dē nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma ne kpa."

Vidi mati kō'du kō'do 'bomo anza dē

Na kyēnyē zi ze, mo 'beze
(Lk. 9:49-50)

³⁸ Here Yowani iya zi mo henye, "Vo komoyandi, dongɔ kora maako ēdi dakyikyī kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kō'du mo anza dē mi gboko 'beze."
³⁹ Yēsu ayada zi zē henye, "Ayonzo'e mo dɔɔ dē, ga kō'du vidi kolō maako mati ēdi kō'du koro kō'do mi ru ma, akato'bo dē kandi tapēti mo kō'du kyēnyē kiya ru ma aba. ⁴⁰ Ga kō'du vidi mati kō'du kō'do 'bomo anza dē na kyēnyē zi ze, mo 'beze. ⁴¹ Miya zi ye tinyō henye, vidi maako mati i'di wini zi ye kuwē ga kō'du'e 'bama, aki'ja biriti rē ni."

Kō'du kyēnyē yonzo
(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)

⁴² "Ēzē vidi ma o'do kō'du zi wisi tisi ma kolō nenye'e zi kō'du kyēnyē kō'do mati oma mi ma, atēdi na laka zi vidi nani zi tēdi yitō kyedre kida aba kpo ta gu ni ehe ku'du mo mi ranga. ⁴³⁻⁴⁴ Here ēzē kala yi o'do yi zi kō'du kyēnyē kō'do, ikye yaga. Ēdi na laka zi yi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mi gehena mati inde rē ni dē. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ēzē ndi yi o'do yi zi kō'du kyēnyē kō'do, ikye yaga. Ēdi na laka zi yi lima kazi ndi, ta da ndi sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mi gehena mati inde rē ni dē. ⁴⁷ Ēzē komo yi o'do yi zi kō'du kyēnyē kō'do, oba yaga. Ēdi na laka zi yi tōdu Damōku 'ba Wiri komo kolō aba, ta da komo sesi mo 'dō riyō ti'bē mo aba mi gehena, ⁴⁸ mati 'kuru oli dē, ehe wa'do inde rē ni dē."

⁴⁹ "Vidi na kolō kolō akako'jo wa'do aba kaa wakumu ēdi ako'jo yo'do aba. ⁵⁰ Yo'do ēdi laka, mora ēzē ayaŋa yoko ni ku, hala ato'bo kō'do zi yoko lōhu? Ēdiye yo'do 'ba aboka aba mi kutē'e, ehe alima'e mi rakyēyi oka ma kolō maako aba."

10

Yēsu ayandi kō'du 'ba mbara yēyi
(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

¹ Here Yēsu ila bi nani, ēnyī i'bē mi dakaŋo 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. Vidi ayinni na kayo zi mo lōhu, mo ayandi zē kaa mati mo ēdi 'duwi ako'do. ² Here kya 'ba Farasiye ayinni zi mo, ayonzōnni zi mo kuyī. Zē ako'jonnī

ho mo iyanni henye, "Ayada te zi ze, kō'du ki'di 'beze akila vidi zi mbara 'bēni yēyi?"
³ Yēsu aya'ba do mo tēmi kō'du ko'jo iya henye, "Kō'du ki'di a'di ra Mosa i'di zi ye?"
⁴ Da kō'du ya'ba 'bēzē ēdi henye, "Mosa i'di dangōlō zi vidi waraga 'ba rayēyi yōru, ehe kore mbara 'bēni 'de."

⁵ Yēsu iya zi zē henye, "Mosa ayōru kō'du ki'di ne here zi ye, ga kō'du de 'e na kyigo zi yandi. ⁶ Mora biyeto aba, mi kadra nani mati bi o'do rē ni, Wiri i'di kora mbara aba. ⁷ Mora ga kō'du nenye, kora akila 'bu ni ma ni, aba akadrako rē nni mbara 'bēni aba, ⁸ ehe zē riyō ne, ata'banni na wa kolō. ⁹ Inye'e dē wa mati Wiri adrako ku bi kolō ne."

¹⁰ Mati zē a'banni lōhu hulēhu loko, vo lō'bō'e ako'jonnī ha Yēsu ga kō'du ne. ¹¹ Here mo iya zi zē henye, "Kora mati ayēyi mbara 'bēni ehe oze mbara vere, mo o'do ndoro ta da mbara 'bēni. ¹² Mi ga gēri kolō ne, mbara mati ayēyi kora 'bēni, ehe oze kora vere, ne o'do ndoro."

Yēsu i'di ya'da zi gisisiye
(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Here kya vidi maako'e ikanni gisisiye zi Yēsu, ga kō'du zi mo kala ni ki'di dē zē, mora vo lō'bō'e amonni vidi ne eti. ¹⁴ Mati Yēsu ayolo kō'du nenye, mo na kamo ehe iya zi vo lō'bō 'bēniye henye, "Ila'e gisisiye 'bayinni zi ma, ayata'e zē dē, ga kō'du damōku 'ba Wiri ne ēdi kō'du zē kaa ma nenye'e. ¹⁵ Miya zi ye henye, mo mati iri damōku 'ba Wiri dē kaa wisi tisi, ōdu dē mi mo." ¹⁶ Here mo iri gisisiye hu fōrō ni, i'di kala ni dē zē, ehe i'di ya'da zi zē.

Kora vo wakayo
(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Mora kaa Yēsu ayeto ku da gēri 'bēni lōhu, kora maako aho alodrɔ da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi laka, mako'do a'di zi ma didi ma ŋburu ki'ja?" ¹⁸ Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "Kō'du a'di ako'jo ma na laka? Vidi maako anza na laka, nje kolō Wiri. ¹⁹ Ayolo kō'du ki'di ne'e ku. Ofo vidi dē, o'do ndoro dē, alogo dē, asusu vidi maako dē na ndondo, o'ba vidi dē, ɔwo 'bu yi ma yi aba."

²⁰ Kora ne iya henye, "Vo komoyandi, kyere ma gba na ɔbi, mowo kō'du ki'di ne biya." ²¹ Here Yēsu ongo bi mbiyi do mo lɔvo aba, iya henye, "O'do wa kolō dē gba. I'bē, ogo wa mati ēdi mo aba ne biya, i'di kōhi mo zi vo leriye, atēdi wa aba kyo komoriyē, ayi alō'bō ga ndi ma."

²² Mati kora ne owo kō'du ne, bikōndu apere rē ni ta komo mo, ehe i'bē 'de na rasōsu, ga kō'du mo na vo wakayo. ²³ Yēsu ongo bi kpo da vo lō'bō 'bēniye, iya zi zē henye, "Atēdi na kyigo zi vidi 'ba wakayo aba zi tōdu mi damōku 'ba Wiri."

²⁴ Mora here, vo lö'bö'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yësu i'bë nduwë kiya mo aba henye, "Gisi ama'e, ëdi na kyigö zi tödu damöku 'ba Wirî. ²⁵ Atëdi na kyigö ndra zi vidî 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wirî, ta da jemele zi ti'bë kpuru ta komo wogo 'ba ibira." ²⁶ Mora here ne, vo lö'bö'e rakaga aba ndra, ako'jonnî oka maako, "Mora here ne, ëyi ra ato'bo yomo?" ²⁷ Yësu ongö bi mbiyî dë zë, aya'ba dö mo henye, "Nenye wa mati vidî o'bo dë ko'do mo, mora anza dë na kyigö zi Wirî. Wirî ato'bo wasisi ko'do mo biya."

²⁸ Here Petero ame'do riyë, "Ongö te, dila wasisi ku biya, da'ba dalö'bö ku gë yi." ²⁹ Yësu alëzë oo, iya zi zë henye, "Mayada zi ye henye, vidî maako mo ìla lijo, mandere öndu'e, mandere ëmiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyö laka, ³⁰ mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da kyo, öndu'e, ëmiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi nburu. ³¹ Mora vidî kyo mati dagba ne, atëdinnî hulëhu, ehe vidî kyo mati hulëhu ne, atëdinnî dagba."

Yësu ame'do kö'du koli 'bëni
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

³² Yësu vo lö'bö 'bëni ëti, yaanya aba ëdinnî ku da ga gëri mati i'bë le mi Yerusalema. Yësu ëdi ati'bë dagba komo vo lö'bö'e. Zë ndo na rakaga. Vidî mati alö'bö 'bënni hulëhu ne, na tere. Da kölö löhu Yësu oba vo litu 'butë domoriyö ne'e dakapa, ame'do kö'du wa mati ako'do rë ni zi ni. Mo iya zi zë henye, ³³ "Owo'e te, dëdi ti'bë'e le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidî aki'di zi kyedre 'ba, vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye. Zë akombanni da kö'du zi mo kofo, aki'di mo zi vo leze'e, ³⁴ mati ako'donni wari ro mo, ko'binni oro ro mo, aku'bönni hu mo, ehe akofonni mo. Mora ko'do da wota aba, mo atënyî na didi."

Kö'du 'ba Yemisi nni Yowani aba
(Mt. 20:20-28)

³⁵ Here Yemisi nni Yowani aba zë gisi 'ba Zebedeyo, ayinnî zi Yësu, iyanni henye, "Vo komoyandi, waako ëdi ani domba zi yi ko'do mo zi ze." ³⁶ Yësu ako'jo hë zë iyanni henye, "A'di ra here?" ³⁷ Zë aya'banni da me'do iya henye, "Ëzë alima ku da kyiti 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'bëyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölö da kala yi ma tiri, ehe ma kölö da kala yi ma gali."

³⁸ Yësu iya zi zë henye, "Ayolo'e dë, a'di ra ëdiye kö'du ko'jo go mo. Akato'bo'e köfö 'ba riti mati makuwë ne? Akato'bo'e bapatisi tëmi gëri mati abapatisi ma?" ³⁹ Aya'banni da me'do henye, "Dakato'bo."

Yësu iya zi zë henye, "Akuwë'e köfö mati makuwë, ehe akabapatisiye tëmi gëri mati abapatisi ma. ⁴⁰ Mora mo'bo dë zi vidî maako kinzi, ëyi ra akalima da kala ma ma tiri, ehe da kala ma ma gali. Wirî ra aki'di bi nenye'e zi zë mati mo ako'jo ga kö'du zë."

⁴¹ Mati kya 'ba vo litu'e 'butë owonni kö'du ne, zë na kamo kazi Yemisi Yowani aba. ⁴² Here Yësu ako'jo zë biya zi ni ga bi kölö, iya zi zë henye, "Ayolo'e ku here, yere 'ba vo leze'e ëdinnî yere kyigö'e kalakonda aba. ⁴³ Nenye anza dë gëri mati ëdi mi kutë'e. Ëzë vidî ma kölö tëmiye omba zi ni tedi na kyedre, mo mëdi na vo kalima zi oka'e, ⁴⁴ ehe vidî ma kölö tëmiye omba zi ni tedi dagba, mo mëdi na vo kalima zi oka'e biya. ⁴⁵ Here Wisi 'ba Vidî ayi dë zi vidiiye loo ko'do zi mo, mo ra ayi zi ko'do, ehe zi didi ni ki'di zi vidî kayo yomo."

Yësu ako'jo vo komoköndu Baratamoya
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Here zë ayinni mi Yerikö. Mati Yësu ìla gawo vo lö'bö 'bëniye ëti ehe vidî kayo ëti, vo komoköndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, ëdi alima da kapa gëri. ⁴⁷ Mati mo owo henye Yësu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hë ni gbögbö, "Yësu Wisi 'ba Dawidi akonyi ma." ⁴⁸ Vidî kayo ne'e ënyinnî mo aba na kamo, iyanni zi mo zi lima ti. Mora mo agbögbö hë ni gbo ndra riyë, "Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

⁴⁹ Here Yësu oro, iya henye, "Ako'jo mo." Here zë ako'jonnî kora vo komoköndu ne gbo. Zë iyanni henye, "Ëdi rakyenyi aba, ënyi riyë, mo ëdi yi ko'jo." ⁵⁰ Mo umë bongö 'bëni 'de, öfu riyë, ayi zi Yësu. ⁵¹ Yësu ako'jo ho mo, "A'di ra omba zi ma zi ko'do zi yi?" Kora vo komoköndu ne, aya'ba da me'do henye, "Vo komoyandi, momba zi bi kongö löhu." ⁵² Yësu iya zi mo, "I'bë, kö'du koma 'bëyi ako'jo yi ku." Kandi mo o'bo zi bi kongö, alö'bö gbo ga Yësu da gëri.

11

Yësu ödu mi Yerusalema

(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

¹ Mati zë ëdinnî ku toko Yerusalema, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zë ayinnî da Döku 'ba Olivo. Yësu utu vo lö'bö 'bëniye riyö dagba kö'du zi wa maako ko'do. ² Yësu iya zi vo lö'bö'e henye, "I'bë'e zi daliyo mati ëdi dagba komo'e. Ëzë kandi oko'e ku ani, aki'ja'e wisi makakya na kida aho dë gba dö mo, inga'e, ika'e kinye. ³ Ëzë vidî maako ako'jo he'e kö'du a'di ëdiye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omba, mo akaya'ba hulëhu kandi."

⁴ Here zè i'bènni, i'janni wisi makakya yaga da ga gèri, na kida kara ha loko. Mati zè èdinni akinga, ⁵ kya 'ba vidi mati èdinni atoro dakapa ne, ako'jonnì hē zè henye, "Èdiye a'di ko'do here? Kò'du a'di èdiye makakya ne kinga go mo?" ⁶ Here zè aya'banni da me'do kaa mati Yèsu ayada zi zè, here vidi ne'e ilanni zè gbo ati'bè. ⁷ Zè ikanni makakya ne zi Yèsu, umènni bongò 'bènni da ngòtu ne, Yèsu èkyi gbo do mo. ⁸ Vidi kayo o'banni bongò 'bènni da ga gèri, mora agamo'e ikye 'bènni mbila kaga mati mi yaka ne, o'banni da ga gèri. ⁹ Here vidi mati èdinni dagba ne, ehe vidi mati alò'bò 'bènni hulèhu ne, ayeto hē nni gbògbò, "Wayeto zi Wiri, Wiri mi'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere.

¹⁰ Wiri mi'di ya'da zi damòku 'ba Yere Dawidi 'bu ze,

mati èdi atayi ne.

Wayeto zi Wiri."

¹¹ Mati Yèsu ödu mi Yerusalema, i'bè mi yèkèlu, ongo bi kpo ta da wasisi ne, mo i'bè vo litu ma 'butè domoriyò ne èti mi Beteniya kò'du kadra anza dekpe.

Yèsu asènè kaga kyèlu

(Mt. 21:18-19)

¹² Mi ko'do ma ta go mo zè èdinni ata'ba hulèhu tèmi Beteniya, Yèsu na o'bo. ¹³ Mo ongo kaga kyèlu ta bi kowo ayòfu do mo mbili yèyü aba. Here mo i'bè akongò kòdo na katò'bo ki'ja kolo do mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yèyü, ga kò'du anza kadra ma laka 'ba kyèlu zi tòvu. ¹⁴ Yèsu iya zi kaga kyèlu ne henye, "Vidi kòlò maako onyo kòlò dekpe kazi yi lòhu."

Yèsu i'bè mi yèkèlu

(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)

¹⁵ Mati okonnì mi Yerusalema, Yèsu i'bè ödu mi yèkèlu, ayeto vidi mati èdinni wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vidi mati èdinni kòhi kutrè, ehe gba'da 'ba vidi mati èdinni atu'bu kogo ne kanjo. ¹⁶ Mo omba èzè zi vidi kòlò maako kumbè wa maako kpuru tasi mo aba yaga tèmi yèkèlu. ¹⁷ Here mo ayandi vidiye iya henye, "Èdi na yöru Wiri iya henye, 'Yèkèlu 'bama ne akako'jo loko 'ba mötu zi tu'dè'e biya,' mora ofò'e ku na bi 'ba rakoho 'ba vo logo'e."

¹⁸ Kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba kò'du ki'diye owonnì kò'du ne here, ayetonni gèri maako konna zi Yèsu kofò. Zè na tere kazi mo, ga kò'du vidi kayo ne'e biya na rakaga tèmi kò'du yandi 'bomo. ¹⁹ Mati hutaga okò, Yèsu vo litu 'bèni èti, i'bènni 'de tèmi gawo nani.

Kò'du yolo ta ra kaga kyèlu

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Mi da mündò vere 'do njo, zè èdinni ati'bè ta da gèri, ongonnì kaga kyèlu ne, oli ku ta riye le ngara'da ni aba akaño. ²¹ Petero asòsu kò'du mati o'dò rè ni ne, ehe iya zi Yèsu henye, "Ongò te, vo komoyandi, kaga kyèlu mati asènè ne, oli ku." ²² Yèsu aya'ba do mo zi zè iya henye, "Èdiye kò'du koma aba mi Wiri. ²³ Miya tinyinò zi ye henye, mo mati ayada kò'du zi lutu nenye tényi riye ehe rè ni kumè mi ranga, do mo anza è jiri jiri, mora oma mi kò'du mati mo iya ne, ako'dò rè ni zi mo. ²⁴ Ga kò'du ne mayada zi ye, èzè amòtu'e, ehe ako'jo'e kò'du wa, oma aki'ja, aki'di wa mati ako'jo kò'du go mo. ²⁵⁻²⁶ Èzè oro riye amòtu, ila kò'du sisi mati iri ra vidi maako, here 'Bu yi komoriye akila kò'du kyènyè mati o'dò."

Kò'du ko'jo kò'du kalakonda 'ba Yèsu

(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

²⁷ Zè okonnì kpa lòhu mi Yerusalema. Mati Yèsu èdi alasi mi yèkèlu, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye, ehe vidi kyedre'e ayinnì zi mo ²⁸ ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Ayada zi ze, kalakonda 'ba a'di ra èdi kò'du nenye'e kò'do mo aba? Èyi ra i'di kalakonda ne zi yi?" ²⁹ Yèsu aya'ba do mo zi zè iya henye, "Ma kako'jo he'e nje kò'du ko'jo kòlò aba. Èzè aya'ba'e da kò'du ko'jo ne ku, makayada zi ye kalakonda 'bèyi ra mèdi kò'du nenye'e kò'do mo aba. ³⁰ Ayada'e zi ma, kalakonda 'ba Yowani mati èdi vidi bapatisi mo aba ne ayi ta kila, kazi Wiri kòdo kazi vidi?"

³¹ Zè ayetonni hē nni wasa na ga rè nni iyanni henye, "Dakiya ze a'di? Èzè daya'ba'e do mo, diya'e 'Ayi kazi Wiri,' mo akiya henye, 'Kò'du a'di oma'e è mi Yowani?' ³² Mora èzè diya 'Ayi kazi vidi....'" Zè erenni vidiye ga kò'du vidi biya na kòlò kòlò omanni mi Yowani, iyanni mo Nèbi ra. ³³ Here da me'do ya'ba 'bèzè zi Yèsu èdi henye, "Dayolo è." Yèsu iya zi zè henye, "Makayada è zi ye, kalakonda 'ba a'di ra mèdi kò'du nenye'e kò'do mo aba."

12

Mala 'ba vo loo

(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

¹ Here Yèsu ame'do zi zè tèmi mala. "Kora maako èdi ani, isi yaka o'dò resi kpo ta ro mo, ako'jo bi zi nyenyo ku'bò do mo, o'ba loko toro 'ba zi bi kongò. Mo ila yaka ne zi vo loo ko'dò'e, i'bè gbo bi yingo. ² Mati kadra 'ba nyenyo kumu okò ku, mo utu vo kalima 'bèni zi vo loo ko'dò ne'e,

zi kirī kazi zē mī 'bēnī tēmī yaka. ³ Here vo loo ne'e irīnnī vo litu ne u'bōnnī mo, utunnī mo hulēhu kazi wa maako. ⁴ Here vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, vo loo ko'do'e u'bōnnī mo do mo, i'dīnnī komokaya do mo. ⁵ Vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonnī mo. Mo utu zē kyo, ehe zē u'bōnnī maako'e, ofonnī maako'e."

⁶ "Kooo mo kōlō mati oozi zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'bēnī zi vo loo'e. Mo iya henye, 'Mayolo ku zē atowōnnī wisi ama.' ⁷ Mora vo loo nenye'e iyannī zi oka maako, 'Nenye wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bomo ne'e, atēdī 'beze.' ⁸ Here zē irīnnī wisi ne, ofonnī mo, u'dunnī yöku mo yaga tēmī yaka."

⁹ Yēsu ako'jo kō'du iya henye, "A'di ra vo kyeti yaka ne ako'do? Mo atayi akofu vo loo ne'e, akī'dī yaka ne zi vo loo maako'e. ¹⁰ Ako'jo'e kō'du yöru nenye ku.

'Yitō mati vo wa ko'ba'e ombannī dē, opi rē nī ku na rī'dī ma laka.

¹¹ Nenye Yere ra o'do, ēdī na rakaga zi ze."

¹² Here vo dagba 'ba Yuda'e ayonzonnnī zi Yēsu kirī, ga kō'du ze ayolōnnī mo ēdī mala ne yada kō'du 'bēnnī. Mora zē na tere kazi vidī kayo ne'e, here zē ilannī mo i'bē gbo.

Kō'du 'ba 'be'bele kopi

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Yaa, zē utunnī kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yēsu kirī kō'du me'do ho mo. ¹⁴ Zē ayinnī zi mo iyannī henye, "Vo komoyandi, dayolo ku yi kora mati ēdī kō'du tūnyō ra yada. Vidī maako o'ba yī dē, ga kō'du omba da me'do 'beze dē. Mora ēdī kō'du gērī 'ba Wiri ra yandi tūnyō. E'di laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kodo anza here dē?"

¹⁵ Mora here Yēsu ongo bi kpuru tēmī kō'du yonzo 'bēzē ne, aya'ba do mo iya henye, "Kō'du a'di ēdiye re 'e kī'dī zi ma kuyī? Ika'e kōhi n̄birīrī ne mōngo te." ¹⁶ Zē ikannī zi mo kōlō, mo ako'jo hē zē iya henye, "Komo ēyi ra ru mo aba nenye?" Zē aya'bannī, iyannī henye, 'ba Yere Siza ra. ¹⁷ Here Yēsu iya henye, "Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wiri wa mati 'ba Wiri." Zē na rakaga kazi Yēsu.

Kō'du 'ba tēnyī tēmī koli

(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Here kya Sadeke maako'e mati ēdinnī akiya vidī ēnyī dē tēmī koli ne, ayinnī zi Yēsu iyannī henye, ¹⁹ "Vo komoyandi, Mosa ayōru kō'du kī'dī ne zi ze, iya henye, 'Ēzē kora mati mbara aba oli ila mbara ne

kazi wisi, ōndu 'ba kora ne moze mbara lu'bē ne ga kō'du zi zē gisisi ko'jo mī ru 'ba ōndu mati oli ne."

²⁰ "Here gise ōndu'e ēdinnī madomoriyō. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo. ²¹ Mora ōndu ma riyō mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kō'du ne o'do rē nī kpa zi ōndu ma wota mo. ²² Mora zo zi koozo mo ne'e. Gisi ōndu madomoriyō ne'e biya ozennī mbara ne, ehe olinnī kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbo. ²³ Yaanya aba, ēzē vidī mati olinnī, ēnyinnī ku na didī mī ko'do 'ba tēnyī tēmī koli aba, mo atēdī 'bēnī na mbara 'bēyi? Zē madomoriyō ne biya ozennī mo."

²⁴ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kō'du a'di o'do'e kō'du litē ne go mo? E'di ga kō'du ayolo'e dē, a'di ra kō'du yöru iya? Kodo ayolo we'e kyigo 'ba Wiri dē? ²⁵ Ga kō'du ēzē vidī mati olinnī ne ēnyinnī ku na didī, atēdinnī kaa malayika'e komoriyē rakeze anza kpe. ²⁶ Yaanya aba ne ga kō'du 'ba yöku zi tēnyī ne, ako'jo'e dē tēmī Buku mati Mosa ayōru kō'du mōku lo'bo? E'di na yöru ani, Wiri iya zi Mosa henye, 'Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika ehe Wiri 'ba Yakoba.' ²⁷ Mo Wiri 'ba didī anza dē 'ba koli. Alitē'e kō'du ku!"

Kō'du kī'dī ma kyedre ndra

(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)

²⁸ Here vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī ēdī ani, mo owo me'do ne gbo. Mo ongo Yēsu i'dī da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kō'du ko'jo aba. "Kō'du kī'dī ma vala ra ēdī na laka ndra, ta dē zē biya?" ²⁹ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma kōlō ma laka ndra ēdī henye, 'Owo'e kō'du Yiserele, Yere Wiri 'beze nje Yere kōlō. ³⁰ I'di lovo Yere Wiri 'bēyi dī'di yī aba biya, lawo yī aba biya, dē yī aba biya, ehe biya kyigo 'bēyi aba.' ³¹ Kō'du kī'dī ma riyō ma laka ndra ēdī henye, 'O'do lovo vo halinjo oka kaa mati o'do lovo yī.' Kō'du kī'dī ako ndra ta da ma riyō nenye'e anza dē."

³² Vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī aya'ba do mo zi Yēsu iya henye, "Eme ndō, vo komoyandi. E'di tūnyō, kaa mati iya henye Wiri nje kōlō, Wiri maako anza du mo. ³³ Vidī mo'do lovo Wiri biya dī'di nī aba, dē nī aba biya, ehe biya kyigo 'bēnī aba, mo mo'do lovo vo halinjo oka kaa, mati mo o'do lovo nī. E'di na laka zi kō'du kī'dī riyō nenye'e towo mo ta da ngōtu kī'dī wakumu maako eti zi Wiri."

³⁴ Mati Yēsu ayolo hala da kō'du ya'ba 'bēnī ēdī na laka, mo iya zi mo, "Anza dē na kowo ta ra damōku 'ba Wiri." Ta ga ma ne, vidī maako i'dī rē nī dekepe zi ha Yēsu ko'jo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito

(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Mati Yësu ëdi kö'du yandi mi yëkëlu, mo ako'jo kö'du iya henye, "Hala vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye o'banni akiya henye Korisito atëdi tëmi kozo 'ba Dawidi?" ³⁶ Lawo Kölö Laka i'di me'do zi Dawidi kiya henye, 'Yere iya zi Yere ama henye, Alima kinye da tiri ma, le zi ma vo wehe 'bëyiye ki'di burutu yi.' ³⁷ Dawidi na bi dëni ako'jo mo 'Yere.' Hala Korisito akato'bo tedi na kozo a Dawidi?"

Yësu ayada kö'du kyënyë 'ba vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye

(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)

³⁸ Yësu nduwë kö'du yandi, ehe vidi kayo ëdi mbilinni koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zë, mo iya henye, "Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kö'du kidi ne'e, o'donni lovo zi lasi kpo mi bongö konda 'bënni ne, zë mëtë watowo aba mi bi wakogo. ³⁹ Akinzi 'bënni kyiti ma kyedre mati ako'jo mi bi 'ba mötu ne, ehe bi ma laka mi bi 'ba ratoto. ⁴⁰ I'dinni kö'du ko'do 'bënni ga kö'du mbara lu'bë ne'e, ehe wënni wa 'bëzë logo mo ta lijo. Here, zë o'do rë nni zi kongö na laka mötu konda kö'do aba."

Waki'di 'ba mbara lu'bë

(Lk. 21:1-4)

⁴¹ Mati Yësu alima kara ra söndu kahi 'ba yëkëlu, mo ëdi vidi mati ëdinni kahi 'bënni ki'di ne kongö mo. Vidi vo wa aba kyo, i'dinni kahi kyo. ⁴² Mora mbara lu'bë vo leri ayi i'di tarifa riyö. ⁴³ Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye bi kölö, ehe iya zi zë henye, "Mayada zi ye mbara lu'bë vo leri nenye, i'di waki'di mi söndu ne ndra ta da oka'e biya. ⁴⁴ Vidi mati zë wa aba kyo, i'dinni nje wa mati zë ombanni dë. Mora mo le na vo leri kaa mati mo ëdi ne, i'di 'bëni biya wa mati mo ëdi zi lima ro mo."

13

Yësu ame'do kö'du 'ba yëkëlu yaña

(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)

¹ Mati Yësu ëdi alasi tëmi yëkëlu, vo lö'bö 'bomo iyanni zi mo henye, "Ongö te vo komoyandi, yitö koro a'di ra here, loko ne aba? ² Yësu aya'ba da me'do iya henye, Ongö loko kyedre ne'e ku? Yitö ma kölö maako kinye akato'bo dë ga bi ni, gë zë biya na kölö kölö aku'du akaño." ³ Yaa mati Yësu ëdi alima da Döku 'ba Olivo, kyëti 'ba yëkëlu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinni zi mo na bi dë nni. ⁴ Zë iyanni zi mo henye, "Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rë ni, ehe ayada zi ze a'di ra ako'do rë ni zi yada henye kadra

mo oko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rë nni ko'do." ⁵ Yësu iya zi zë henye, "Ëdiye komo ki'di aba, ehe ila'e vidi kölö maako dë zi ye ko'ba. ⁶ Vidi kayo aki'di rë nni me'do ga kö'du ma, akatayi akiyanni henye, ma mo, ehe zë ako'banni vidi kayo. ⁷ Mora here, anza'e dë na riti ëzë owo'e kporo wehe kara da kapa ehe kö'du yöyö 'ba wehe na kowo. Kö'du nere'e ako'do rë nni, mora anza dë zi kiya henye, ndundu 'ba dakaño ra oko ku. ⁸ Dakaño ako'do wehe oka ma kölö aba, damöku akalëpi da oka maako. Kinzikinzi atëdi ta bi ne biya ehe madöyi atëdi. Wa ne'e atëdinni kaa dagba too 'ba wisi ko'jo. ⁹ 'E na bi de 'e, ëdiye komo ki'di aba. Akiriye, ehe aku'bö'e bi 'ba vurë. Aku'bö'e mi bi 'ba mötu, atoro'e komo vo daliño'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yöyö laka ne zi zë. ¹⁰ Mora dagba kazi ndundu mo toko, kö'du yöyö laka ma yeti zi vidi biya. ¹¹ Èzë iriye, ika bi 'ba vurë, asösu'e dë ga kö'du mati akiya'e. Èzë kadra mo oko ku, iya'e mati i'di zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinni kazi Lawo Kölö Laka. ¹² Öndu'e atënyinni akpa da öndu nniye, ehe aki'dinni zë zi kofo. 'Bu'e atënyinni akpa da gisisi 'bëniye, ehe aki'dinni zë zi kofo. Gisisi ako'donni wehe akpa 'bu nni aba, ehe akomanni gëri zi 'bu nni, ma nni ëti kofo. ¹³ Vidi biya na kölö kölö akoyinniye ga kö'du ma. Mora vidi mati ëdi mi kuku aba, le mi ndundu mo akayomo."

Tuku kyënyë

(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)

¹⁴ "Akongö'e tuku kyedre atoro bi mati mo anza dë zi tedi zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayolo na laka mi kö'du nenye a'di). Mora zë mati mi Yudiya, atahonni 'de da lutu'e. ¹⁵ Vidi mati ëdi da loko 'bëni asi dekpe akaño zi wa maako koba mo ni aba. ¹⁶ Vidi mati ëdi yaka i'bë dekpe hulëhu, lijo kö'du bongö 'bëni. ¹⁷ Atëdi na kyënyë mi kadra naniye, zi mbara mati omönni, ehe zi ma'e mati ëdinni gisi luru aba. ¹⁸ Amötu zi Wirí kazi kö'du nani o'do rë ni mi tona. ¹⁹ Ga kö'du kyënyë 'ba mi ko'do naniye, atëdi kowo na kyënyë ta da mo biya gba damöku ayolo dë biyeto aba, mati Wirí i'di damöku le mi kadra ma yaanya aba. Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne hulëhu. ²⁰ Mora Yere aya'ba ra watiti mi ko'do naniye, ëzë mo o'do dë here, ro vidi ako omo dë. Ga kö'du vidi kinzi 'bomo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye. ²¹ Mora here ëzë vidi kölö maako iya zi yi, Ongö te kinye Korisito ëdi ne, mandere ongö te nani mo ëdi, oma dë mi mo. ²² Ga kö'du Korisito vo ndondo, ehe nëbi vo ndondo'e akalaganni, zë ako'donni

kô'du koro, ehe kô'du rakaga zi vîdî ko'ba. Zê ako'donni kô'du ne zi vîdî 'ba Wîrî mati mo inzi. ²³ Êdiye na komokandi. Mayada ga kô'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo toko."

Tayi 'ba Wisi a Vidî

(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)

²⁴ "Mi ko'do tapêti kadra 'ba riti nani, kadra akuyî rê nî na kôndu, yehwe ayanyî bi dekpe, ²⁵ kyêlu akalêpinni ta komoriyê, ehe kyigo mî ga bi ne'e akore zê ta bi 'bêzê. ²⁶ Mora here, wisi a vidî akalaya ta bi tayi tēmî fôli kyigo bikanyi kyedre aba. ²⁷ Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowo 'ba bi golo'bo 'ba dakaŋo ne zi vîdî kinzi 'ba Wîrî toto mo ta ndundu 'ba damôku le kapa ma kyamo. ²⁸ Kaga 'ba kyêlu ma yandi kô'du yolo zi ze. Êzê ngora 'ba kaga kyêlu ne ayi ku na luwê, ehe na 'bôlo, ehe yëyu na kyîyî ne ayeto tövu, akayolo henye omo ku kara. ²⁹ Tēmî gëri kôlo ne, ezê ongo'e kô'du ne'e êdî rê nni ko'do, akayolo'e henye, kadra mo ku kara nzo zi rê nî yeto. ³⁰ Asôsü'e henye, kô'du nenyê'e biya ako'do rê nni dagba kazi vidî mati êdinni na didî yaanya aba ne koli biya. ³¹ Komoriyê dakaŋo aba akalaganni 'de, mora me'do 'bama alaga dē."

Vidî kôlo maako ayolo ko'do mo mandere kadra mo dē

(Mt. 24:36-44)

³² "Here vidî kôlo maako ayolo dē ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatoko, le malayika 'ba komoriyê'e mandere wisi, nje 'bu ra akayolo. ³³ Êdiye komo kî'dî tandi aba ga kô'du ayolo'e dē, ndala aba kadra ne atoko. ³⁴ Akatêdi kaa vidî maako ênyî atî'bê bi yingo, kowo ta ra liŋo 'bênî, ehe ila vo loo 'bênîye ra na vo ga liŋo kongô. Tapêti mo i'dî zi zê loo 'ba vidî ma kôlo zi ko'do mo, mora tapêti mo ayada kô'du zi vo ha loko kongô, zi tēdi nduwê kongô mo. ³⁵ Êdiye komokandi aba ga kô'du ayolo'e dē ndala aba vo kyeti liŋo ne atoko. Mandere atēdi hutaga aba, mandere mî kutê yondo gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba. ³⁶ Êzê mo ayi truku'du, mi'ja'e dē ako'do. ³⁷ Kô'du mati miya zi yî ne, miya zi ye biya, êdiye komo kî'dî aba."

14

Kyedre 'ba Yuda'e o'donni yeŋe zi Yësu kofô

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Here kadra 'ba kyêrê karama 'ba laga 'ba koli ndenye ila ko'do mo ku nje da riyo. Kyêrê 'ba mangolo'bo konyo kazi langa go mo. Here kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba vo kô'du kî'diye, êdinni

gëri koma zi Yësu kîrî na liwo zi kofô mo. ² Zê iyanni henye, "Do'do'e dē mî ko'do 'ba kyêrê kazi vidî ênyinni na koma wehe aba."

Apisi yëni ra Yësu mî Beteniya

(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)

³ Mati Yësu êdî mî Beteniya liŋo 'ba Simona, vo mõnyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ödu loko maranji 'ba yëni kēzi ngutru aba kyô mî mo, kogo mo kohi kyedre aba. Mo ihiya maranji 'ba yëni kēzi ngutru ne, ehe ope da Yësu. ⁴ Kya 'ba vidî mati êdinni ani ne, na kamo, ehe iyanni zi oka ma kôlo maako henye, "Kô'du a'di 'bênî zi tēdi yëni kēzi ngutru ne yanja go mo?" ⁵ Atô'bo kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kohi mo zi kî'dî zi vo leriye." Here alimanni gbo di'di mbara ne kile mo. ⁶ Mora Yësu iya zi zê henye, "Ila'e mo kutu nî aba. Kô'du a'di êdiye mî mo kile? Mo o'do kô'du laka teme ne, ga kô'du ma. ⁷ Atēdiye 'duwi vidî vo leri êti, ehe ta ga kadra biya omba zi ye zê konyi. Mora 'duwi atanza'e dē ma aba. ⁸ Mo o'do wa mati mo akato'bo. Mo ope yëni kēzi ngutru ne ra ma zi ko'jo ma dagba ta komo kadra kô'du zi kusu mo." ⁹ Yaanya aba ne miya zi ye tînyô, bi mati biya ayēti Bayibolo zi mo mî damôku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mî kô'du sôsu kô'du mo.

Yudasi Isikirito omba da kô'du zi Yësu kogo

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Here Yudasi Sikereto mo kôlo tēmî vo litu 'butê dômorîyô ne, i'bê zi kyedre 'ba vo karasa'e, ga kô'du zi Yësu susu mo zi zê. ¹¹ Zê na rakyenyi ga kô'du mati mo omba zi kiya kowo, ehe i'dinni da kô'du zi kohi kî'dî mo zi mo. Here Yudasi Isikirito ayeto gëri ma laka koma mo zi Yësu kî'dî mo zi zê. ¹² Mî ko'do dagba 'ba kyêrê 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, ko'do mati timêlê 'ba zi konyo ofo ku, Yësu vo lô'bô'e ako'jonnî ho mo, omba zi ze tî'bê ze zi wakonyo 'ba kyêrê ne ko'jo nzo zi bi yî. ¹³ Here Yësu utu riyo tēmî zê kô'du kise nenyê aba, "I'bê'e mî gawo akandôsi de 'e kora maako êdî tele wini aba dē nî. Alô'bô'e go mo ¹⁴ mî liŋo mati mo ödu ne, mora iya'e zi vo kyeti liŋo ne, henye, vo komoyandi iya henye, 'Loko ma vala ra vo lô'bô 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyêrê 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'dômo?' ¹⁵ Mora mo akayada zi ye loko toro kyedre, loko ne êdî ku nzo zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani." ¹⁶ Vo lô'bô ênyî i'benni mî gawo, ehe i'jannî kô'du ne te kaa mati Yësu iya zi zê ne, ehe ako'jonnî wakonyo 'ba kyêrê 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo. ¹⁷ Hutaga aba, Yësu ayinnî vo litu 'bênî êti. ¹⁸ Mati

ēdinnī wakonyo da tarabiza, Yēsu iya zi zē henye, “Mayada zi ye, vidī ma kōlō tēmīye akasusu ma, matī ēdī wakonyo ma aba ne.” ¹⁹ Vo litu'e na rasōsu ehe ayetonni hō mo ko'jo na kōlō kōlō, “Ma tīnyō manza kō'du aba rē yī.” ²⁰ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Atēdī vidī kōlō tēmī ye 'butē dōmorīyō matī usu mangolo'bo 'bēnī ma aba mī gbenje ne. ²¹ Wisi a vidī akoli kaa matī Biyibolo iya, ako'do rēni here. Mora atēdī na kyēnyē zi vidī matī asusu mo ne. Atēdī na laka zi vidī ne ēzē gba o'jo mo dē.”

Wakonyo 'ba Yere

(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Matī zē ēdinnī wakonyo, Yēsu oba nzoyi mangolo'bo ehe o'do mōtu 'ba ōwō'dī, owe mī mo, i'dī zi vo lō'bō 'bēniye. Mo iya zi zē henye, “Oba nenye ida ra ma ra.” ²³ Here mo oba kōfō, o'do mōtu 'ba ōwō'dī zi Wīrī, i'dī zi zē, zē uwēnnī biya tēmī mo. ²⁴ Yēsu iya zi zē henye, “Nenye yama ma matī aliko yaga ga kō'du vidī kayo, yama ma matī lōmu 'ba Wīrī o'ro ku dō mo ne. ²⁵ Mayada zi ye muwē a'ji nenye dekke lōhu le mī ko'do matī makuwē a'ji ma kyīyī mī damōku 'ba Wīrī.” ²⁶ Mora zē aya'binnī ngala ehe i'bēnnī yaga da Dōku 'ba Olivo.

Yēsu iya kō'du ha kiga 'ba Petero

(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

²⁷ Yēsu iya zi zē henye, “E biya ataho'e, akila'e ma kaa matī Biyibolo iya, Wīrī akofo vo tīmēlē yako, mora tīmēlē akapere rē nni biya. ²⁸ Mora tapētī mo ēzē mēnyī ku na dīdī, ma katī'bē mī Galilaya dagba komo'e.” ²⁹ Petero ēnyī aya'ba da me'do henye, “Mila yī dē, ēzē koso mo ne'e biya ilannī yī le.” ³⁰ Yēsu iya zi Petero henye, “Mayada zi yī henye, gba kazi zanga ayapa da rīyō yondō aba, akiya da wota henye, ayolo ma dē.” ³¹ Petero aya'ba da me'do na kyigo, “Makiya dē here, ēzē ēdī le zi ma zi kōlī yī aba.” Koso vo litu ne'e iyannī biya here.

Yēsu amōtu mī Getesemina

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

³² Zē ayi okonnī bi matī ako'jo Getesemina, ehe Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye, “Alima'e kinye ēzē mēdī amōtu.” ³³ Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani tī'bē nī aba. Kō'du sōsu ayi zi mo ³⁴ ehe mo iya zi zē henye, “Kō'du sōsu mī dī'di ma ne, na kyedre omba kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba.” ³⁵ Mo ēnyī i'bē tisi dagba, umē rē nī akaŋo amōtu henye, ēzē ēdī zi rē nī ko'do, mo'bo dē zi tī'bē kpuru tēmī kadra 'ba riti nani. ³⁶ Amōtu iya

henye, “Bu, 'bu ma wasisi biya ako'do rē nī mī kō'du komba 'bēyī. Oba kōfō 'ba riti nenye 'de ta ra ma. Mora ne anza dē gba wa matī momba, mora wa matī yī ra omba.”

³⁷ Matī mo a'ba i'ja vo lō'bō wota ne'e ēdinnī ako'do. Mo iya zi Petero, “Simona, ēdiye ako'do? O'bo'e dē zi lima na ngō gbī le nje kadra kōlō?” ³⁸ Mo iya zi zē henye, “Ēdiye bi kida aba, amōtu'e henye, kazi alēpiye mī kō'du yonzō. Lawo Kōlō Laka ra akato'bo ida ra akyigo dē.” ³⁹ Mo i'bē kpa lōhu da kōlō amōtu, amōtu iya gbī me'do kōlō kōlō ne. ⁴⁰ Mo a'ba hulēhu zi vo litu'e i'ja zē ako'do, zē o'bonnī dē zi komonnī kila na hwērē. Zē ayolonni dē a'di ra na kiyannī zi mo. ⁴¹ Matī mo ayi hulēhu mī kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zē henye, Ēdiye gba ako'do alawo? O'bo ku! Kadra mo oko ku! Ongō'e te, wisi a vidī yaanya aba i'di ku zi vidī 'ba kō'du kyēnyē'e. ⁴² “Ēnyīye riyē dī'bē'e, ongo'e kinye, nenye kora matī asusu ma.”

Yēsu kīrī

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴³ Matī Yēsu ēdī gba ame'do, Yudasi mo kōlō tēmī vo litu 'butē dōmorīyō ne oko gbo. Mo aba vidī kayo kulu, mo'bo aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunnī zē. ⁴⁴ Vo wasusu ayada zi vidī kayo ne'e, dakyinē wa na ko'do, iya henye, vidī matī munzo hō mo ne, mo ra omba'e. “Īriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga.” ⁴⁵ Kandī matī Yudasi oko, mo i'bē zo zi Yēsu, ehe iya henye, “Vo komoyandi” ehe unzu hō mo. ⁴⁶ Here zē irinnī Yēsu anda'bannī mo gō. ⁴⁷ Mora vidī kōlō tēmī zē matī ēdinnī atorō ani ne, oto kulu 'bēnī, iga mbili vo lō'bō 'ba karasa ma kyedre ne yaga. ⁴⁸ Yēsu ame'do riyē iya zi zē henye, “Ayiye kulu aba, mo'bo aba zi ma kīrī mo, kaa ma vo kō'du kī'di pere? ⁴⁹ Ko'do ta ga ko'do mēdī ētī wayandi mī yēkēlu, ehe irīye ma dē, mora here, kō'du ne ako'do rē nni biya kaa matī Biyibolo iya.” ⁵⁰ Here, vo litu 'bomo'e biya ilannī mo, aho wēnnī. ⁵¹ Vere maako gba na obi bongō kolo aba rē nī, nje kōlō usu ga Yēsu ani. ⁵² Zē ayonzonnī zi mo kīrī, mo aho wēnī na ga mbiya ila bongō ne 'de zi zē ani.

Yēsu komo kyedre 'ba Yuda'e

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19,24)

⁵³ Here, obannī Yēsu tī'bē mo aba liŋo 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye atoto rē nni biya ani. ⁵⁴ Mora here, Petero usu gō mo ta bi

kowɔ i' b'è ɔdu mī liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Ani mo alima akaŋɔ vo bi kida ɛti wa'do koye. ⁵⁵ Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di rē nni zi kō'du kyēnyē mati Yēsu o'do ne ki'ja, atehē mo kofo, mora 'de i'janni dē. ⁵⁶ Vidi kayo alimanni ndɔndɔ kiga ra Yēsu, mora kō'du yada 'bēzē ne andele dē. ⁵⁷ Kya 'ba vidi maako'e ɛnyinni riye, iganni ndɔndɔ gu mo, iyanni henye, ⁵⁸ "Dowo ze mo ɛdi akiya henye, 'Ma kiihiya yēkēlu mati vidi o'ba ne 'de, ehe tapēti ko'do da wota aba, mako'ba mati vidi ra dē ako'do.'" ⁵⁹ Ɖzē zē o'dɔnni le kō'du kiya 'bēzē ne ire dē. ⁶⁰ Kyedre 'ba vo karasa'e ɛnyi da komo zē riye ako'jo ha Yēsu iya henye, "Da kō'du ya'ba 'bēyi anza dē ga kō'du ndɔndɔ mati iganni gu yi ne?" ⁶¹ Mora Yēsu alima wēni ti, omba dē zi me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo hɔ mo lōhu iya henye, "Yi Korisito, Wisi 'ba Wiri mati i'di ya'da zi mo ne?" ⁶² Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ma ra. 'E biya akongɔ'e wisi a vidi alima da kala tiri a Wiri, ehe atayi foli 'ba komoriye aba." ⁶³ Here, kyedre 'ba vo karasa iza bongɔ 'bomo ehe iya henye, "Domba kya 'ba vo kō'du kiya dekpe. ⁶⁴ Owo'e kō'du sawiya 'bomo ne ku. Kō'du sōsu 'be'e a'di?" Zē biya u'dunni fōdō rɔ mo, mo o'do kō'du kyēnyē ku mofɔ mo 'de. ⁶⁵ Kya maako'e ayetonni oro ko'bi ra Yēsu, idanni komo mo u'bōnni mo, iyanni henye, "Asōsu ɛyi ra u'bō yi?" Ehe vo wehe irinni mo a'banni kyila mo kisa mo.

Tandi 'ba Petero

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mati Petero ɛdi gba lima akaŋɔ liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wu'jē ma kōlō maako ayi ta da kapa. ⁶⁷ Mati ongo Petero ɛdi wa'do koye, mo ongo bi mbiyi dɔ mo iya henye, "Yi kpa Yēsu 'ba Nazereta aba." ⁶⁸ Mora mo andi wēni iya henye, Mayɔɔ dē kō'du a'di ɛdi ame'do go mo? Ehe ɛnyi asi wēni zɔ yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbo. ⁶⁹ Mati wu'jē ne ongo mo atɔɔ ani, ayeto kpa kō'du ne yada mo lōhu zi vidi mati ɛdinni atɔɔ ne'e. "Ma kōlō tēmi zē." ⁷⁰ Mora Petero andi kpa lōhu. Yaa ta go mo, zē mati ɛdinni atɔɔ da kapa ani ne, asōsunnī Petero kpa lōhu, iyanni henye, o'bo dē zi tandi, yi ma kōlō tēmi zē ra ga kō'du yi kpa tēmi Galilaya. ⁷¹ Here Petero ɛnyi asēnē rē nī iya henye, "Wiri kire, kora mati ɛdiye ame'do ga kō'du mo ne, mayɔɔ dē." ⁷² Mora here, tapēti kō'du kiya 'ba Petero ne, zanga ɛnyi ayapa ma da riyo mo, ehe Petero asōsu kō'du mati Yēsu ayada zi nī, iya henye, "Gba kazi zanga yapa da riyo, akiya da wota henye, ayolo

ma dē." Ehe Petero na kō'du sōsu ayeto gbo kudu.

15

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

¹ Do ŋbo da mindō aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye, ehe Yuda'e biya atoto rē nni bi kōlō ame'do a'di ra ako'do zi Yēsu. Here zē idanni Yēsu nyɔri aba i'dinni mo zi Pilato, ² Pilato ɛnyi ako'jo hɔ mo iya henye, "Yi ra Yere 'ba Yuda'e?" Yēsu ɛnyi aya'ba da me'do iya henye, "Mora kaa mati iya ne." ³ Kyedre 'ba vo karasa'e asōsunnī Yēsu ga kō'du sisi kyɔ. ⁴ Here Pilato ako'jo hɔ mo lōhu iya henye, "Anza dē zi yi da kō'du ne ya'ba mo? Owo wasusu 'bēzē ne ku biya." ⁵ Yēsu omba dē zi me'do ma kōlō kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

Ikye vurē ra Yēsu zi kofɔ

(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

⁶ Tēmi kadra 'ba Kyērē 'ba Laga 'ba Koli, Pilato ɛdi kō'du aba zi vidi kinga kōlō tēmi kamba, mati vidi ombanni. ⁷ Mi kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mi kamba ani, ga kō'du ofo vidi. ⁸ Mati vidi kayo ne'e atoto rē nni, ayetonni ha Pilato ko'jo kaa ma kyere. ⁹ Mo ako'jo hē zē iya henye, "Omba'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?" ¹⁰ Pilato ayolo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinni Yēsu zi nī ne, ga kō'du zē na mi kumbē. ¹¹ Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alēlu da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nni. ¹² Pilato ame'do lōhu zi vidi kayo ne'e, "A'di ra omba'e zi ma ko'do zi mo mati ako'jo Yere 'ba Yuda'e ne?" ¹³ Zē ɛnyinni biya hē nni gbōgbō aba, "Atōtō mo." ¹⁴ Pilato ako'jo hē zē iya henye, "Kō'du kyēnyē a'di ra me o'do?" ¹⁵ Here Pilato omba vidi kayo ne'e zi tēdinni na rakyenyi, mo inga Barabasi zi zē, mo u'bō hu Yēsu i'di mo gbo zi tōtō.

Vo wehe asawiyanni Yēsu

(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)

¹⁶ Vo wehe obanni Yēsu ti' b'è mo aba mī liŋɔ 'ba turu 'ba daliŋɔ, ani ako'jonnī kɔɔ vo wehe ne'e biya bi kōlō. ¹⁷ Here ayōfunni bongɔ 'buluyē da Yēsu, o'dɔnni safo tēmi ngora kono ayōfunni dɔ mo. ¹⁸ Mora here, zē ayetonni mo sawiya mo, iyanni henye, "Lima konda zi yi Yere 'ba Yuda'e." ¹⁹ Zē u'bōnni dɔ mo mɔvɔ aba o'binnī oro rɔ mo, alɔmvonnī domo nni aba akaŋɔ amōtunnī. ²⁰ Mati zē indenni mo sawiya ku, obanni bongɔ 'buluyē ne 'de aya'banni bongɔ omo

gbi ro mo löhu. Mora here, ikanni mo gbo yaga zi töto.

Atötö Yésu

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

²¹ Ta bi ti'bé 'bèzè ta da gèrì, andosi dè nni kora maako aba ru mo Simona tème Sirènè, èdì atayi mi gawo, mora vo wehe o'donni mo na kamo zi taka 'ba Yésu kumbè. Mo 'bu 'ba Alekazende nni Rafusa aba. ²² Zè obanni Yésu ti'bé mo aba bi mati ako'jo Gologota, kö'du ya'ba aba, "Bi 'ba yingö da." ²³ Mora ani, zè ayonzonni zi a'ji asusè owö aba ru mo mahiri, zi ki'di zi mo mora Yésu omba dè zi kuwè mo. ²⁴ Mora here, atötönni mo ayanyanni bongö 'bomo na ga rè nni födö ku'du aba èyi akoba 'bèni bongö ma vala. ²⁵ Mati atötönni mo ne, ndi kadra 'ba damindö oko ku modomosowö. ²⁶ Wayöru 'ba mo susu ne, iya henye, "Yere 'ba Yuda'e." ²⁷⁻²⁸ Zè atötönni vo logo kpa riyö Yésu aba, ma kölö datiri mo, ehe ma vere da gali mo. ²⁹ Vidi mati èdinni alaga ta dakapa, èdinni dè nni njili na kamo Yésu lidi aba. "Aha! Omba zi ti'bé yékèlu ne kiyi mo akaño zi ko'ba mo löhu ko'do da wota aba. ³⁰ Yaanya aba ne asi akaño ta da taka ehe ayomo réyi." ³¹ Here tème gèrì kölö ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye ogonni Yésu iyanni henye, "Mo ayomo oka'e, mora owö dè zi rè ni yomo. ³² Dongo'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserere, asi akaño ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mi mo." Vo logo riyö mati atötö Yésu aba ne, alidi mo kpa.

Koli 'ba Yésu

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

³³ Mi kutè kadra aba, mandölu ayöfu bi kpa ta dakaño ehe inde rè ni tapèti kadra wota. ³⁴ Mati ndi kadra oko ku komo kadra wota, Yésu ènyi udu riyè gu kyembe aba, "Elöyi, Elöyi, lema sabakatani?" Kö'du ya'ba aba henye, "Wiri ama, Wiri ama, kö'du a'di ila ma go mo?" ³⁵ Kya vidi mati èdinni ani owonni mo ne, iyanni henye, "Owo'e te, mo èdi Eliya ko'jo." ³⁶ Mora here, ma kölö tème zè aho lifa aba usu mi a'ji i'di da njili mowö, ehe mo injè dami'di ha Yésu iya henye, "Disiye bi mo, dongo'e èzè Eliya èdì atayi mo yasi akaño ta da taka." ³⁷ Mora Yésu udu riyè gu kyembe aba, ehe oli gbo. ³⁸ Here, mi bongö mati ove mi yékèlu ne, aliza riyö, ko ta riyè le akaño. ³⁹ Vo kyèlu 'ba vo wehe mati èdì atoro komo taka ani ne, ongo hala Yésu oli. Mo iya henye, "Kora nenyè ünyo wisi 'ba Wiri ra." ⁴⁰ Kya 'ba mbara maako'e èdinni ani bi kongö ta bi kowö. Mi kutè zè èdi Mariya Magadala, Salome, Mariya ma 'ba

Yemisi nni Yosepa aba. ⁴¹ Ne mbara mati usunni ga Yésu mi Galilaya ehe èdinni mo konyi. Aga mbara maako'e kpa kyo ani. Mbara ne'e ayinni Yésu èti mi Yerusalema.

Kusu 'ba Yésu

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Kö'do nenyè ako'jo ko'do 'ba rako'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi èdì ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta Arimataya oko gbo. Mo mi gboko 'ba turu, ehe owonni mo, ehe mo kölö tème vidi mati èdinni bi tayi 'ba damöku 'ba Wiri kida, ènyi i'bé zi Pilato kazi tere, kö'du ko'jo ga kö'du yöku Yésu, zi kusu mo. ⁴⁴ Pilato rakaga aba mati owo henye, Yésu oli ku. Mo ako'jo vo kyèlu 'ba vo wehe ako'jo ho mo ködo Yésu oli ku kyere ya. ⁴⁵ Tapèti mo owo kö'du yada 'ba vo kyèlu ne, Pilato iya zi Yosepa moba yöku ne. ⁴⁶ Yosepa ènyi i'bé wogo mbili bongö, ayasi yöku ne akaño olo mi mbili bongö ne, injè i'bé usu mi wogo mati ole mi döku ma kyigo ne. Here, mo alulu yitö kyedre njirì ha bi tödu 'ba wogo ne. ⁴⁷ Mariya Magadala nni Mariya ma 'ba Yosepa aba, èdinni akongö ta bi kowö, bi mati usu yöku Yésu 'domo ne.

16

Tènyi tème koli

(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Tapèti ko'do 'ba ralawo mati inde rè ni, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonni yèni kèzi ngutru ti'bé mo aba zi pisi ra yöku Yésu. ² Do nbo mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, zè ènyi i'bènni da wogo. ³ Ta bi ti'bé 'bèzè ta da gèrì, alimanni me'lo da na ga rè nni, iyanni henye, "Èyi ra akalulu yitö ne ta bi tödu 'ba ha wogo ne zi ze?" ⁴ Mora mati ongonni bi riyè, i'janni yitö ne alulu ku nzo hulèhu. ⁵ Here ènyi ödunni mi wogo ani, ongonni wisi obi maako èdì alima datiri usu bongö kanyi konda rè ni o'do zè na rakaga. ⁶ Mo iya henye, "Ere'e dè. Mayölo ku èdiye bi koma kö'du Yésu 'ba Nazereta mati atötö. Mo anza kpe kinye, mo ènyi ku tème koli, ongo'e te, ne bi mati i'dinni mo 'domo. ⁷ Mora here, yaanya aba i'bé iya'e kö'du kise nenyè zi vo lö'bö 'bomo'e Petero mèdi zè èti. Here mo èdì ti'bé dagba komo'e mi Galilaya, ani akongö'e mo te kaa mati mo ayada zi ye." ⁸ Here mbara ne asinni yaga ahonni ta da wogo kazi tere, onyonni kö'du mo kpa dè zi vidi kölö maako ga kö'du zè na tere.

Yésu ayada rè ni zi Mariya Magadala
(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)

⁹ Mora here, tapëti tënyī 'ba Yēsu tēmī koli 'do ŋbo ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada rē nī dagba zi Mariya Magadala, mati mo ore dakyikyi madomoriyō yaga ta ro mo ne. ¹⁰ Mo i'bē ayada zi aboka niye. Zē na lu'bē ēdinnī akudu. ¹¹ Mati zē owonnī henye, mo iya Yēsu ēdī na didī nongō mo komo nī aba, zē omannī dē mī me'do 'bomo ne.

Yēsu ayada rē nī zi vo lō'bō riyō

(Lk. 24:13-35)

¹² Yaa ta gō mo, Yēsu ayada dakyinē nī 'beri zi vidī riyō maako'e ēdinnī atī'bē wēnnī ta da gērī mī dakaŋo maako. ¹³ Zē ayadannī kō'du ne, zi oka nniye mora zē 'de omannī dē mī kō'du ne.

Yēsu ayada rē nī zi vo litu 'butē dōmo kōlō

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lō. 1:6-8)

¹⁴ Mora mī ndundu mo ta gō mo biya, Yēsu ayada rē nī zi vo litu 'butē dōmo kōlō ēdinnī wakonyo. Mo asawiya zē ga kō'du zē anzannī dē koma aba, ehe zē kpa na vo kazi kō'du kowo zi koma mī vidī mati iyannī mo na didī. ¹⁵ Mo iya zi zē henye, "I'bē'e ta damōku ne biya, ayētiye kō'du yōyō laka ne zi dakyinē vidī biya. ¹⁶ Mo mati oma irī bapatisi, akayomo. Mo mati omba dē akī'dī riti zi mo. ¹⁷ Vo koma'e, akī'dī kyigō 'ba kō'du koro ko'do zi zē. Zē akorennī dakyikyi yaga mī ru ma. Zē akame'donnī ha mēnzē maako eti. ¹⁸ Mo mati irī wiri umbē le riyē, mandere uwē waroso le, o'do zē dē na kyēnyē. Zē akī'dinnī kala nni da vo kō'e, akako'jo zē."

Oba Yēsu komoriyē

(Lk. 24:50-53; Lō. 1:9-11)

¹⁹ Ta eti me'do 'ba Yere Yēsu zi zē ne, oba mo komoriyē ehe alima ku da kala tiri 'ba Wiri. ²⁰ Here, vo lō'bō enyi i'bēnnī kō'du yēti aba ta bi ne biya. Yere o'do loo ne zē eti, ayada kō'du yēti 'bezē ne tinyō ga kō'du koro mati ēdinnī ako'do ne.

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yésu ma Yowani ayöru

Me'do 'ba Didì

¹ Mì biyeto aba Me'do èdì. Me'do ne èdì Wírì aba ehe tünjö Wírì ra. ² Tèmi biyeto, Me'do ne èdì Wírì aba. ³ Ehe Me'do nenyè aba, Wírì o'do wa biya. Wa maako o'do dè kazi Me'do ne. ⁴ Didì ayi kazi mo, ehe didì 'bomo i'di bikanyi zi vidì biya. ⁵ Bikanyi ne asesi tanyi mì biköndu, ehe biköndu ayölu dè.

⁶ Wírì utu kora maako ru mo Yowani. ⁷ Mo ayi zi yada kò'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidì biya zi tèdì koma aba. ⁸ Yowani ra dè bikanyi nenyè. Mo ayi nje zi yada kò'du 'ba bikanyi ne. ⁹ Bikanyi tünjö mati ayanyi bi da vidì biya, èdì tayi mì damöku ne.

¹⁰ Me'do ne èdì mì damöku ne, mora vidì maako ayölo mo dè, Wírì o'do damöku ne le me'do 'bomo aba. ¹¹ Mo ayi gogo mì damöku 'bèni, mora vidì 'bomowe ìrinni mo dè kalakyedre aba. ¹² Vidì maakowe ombanni mo ehe i'di koma 'bèni mì mo. Here mo i'di dangölo zi zè, zi tédinni na gisi 'ba Wírì. ¹³ Zè anzanni dè gisi 'ba Wírì, ta da rè zè, mandere ga kò'du komba 'ba vidì köndu, mandere kò'du komba 'ba o'di. Wírì ra na bi dè ni o'do zè na gisi 'bèni.

¹⁴ Me'do ne ayi na vidì köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tünjö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wisi nje kölö 'ba 'Bu. Mo ndo rakyèyi ehe tünjö.

¹⁵ Yowani ame'do kò'du mo ehe agbögbö, "Nenyè mo mati ma yada zi ye atayi! Mo kyedre ta da ma, ga kò'du mo èdì na widì gba kazi ma ko'jo."

¹⁶ Kazi rakyèyi 'bomo ìrì ze ya'da kayo ¹⁷ Mosa ra i'di kò'du ki'di, mora Yésu Korisito ika zi ze kò'du laka tünjö aba. ¹⁸ Vidì maako gba ongo Wírì dè. Nje Wisi kölö ne mo ra tünjö Wírì ehe èdì kara ra 'Bu, ayada zi ze Wírì èdì kaa a'di.

Kò'du kise 'ba Yowani Bapatisi (Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)

¹⁹ Vo kalakonda vo yèni 'ba Yude mì Yerusalemata utunni vo karasa maakowe ehe Léviyi zi ha Yowani ko'jo mo 'bèni èyi. ²⁰ Mo omba do mo ayada zi zè huwè tünjö henyè, "Manza dè Korisito ne." ²¹ Neene zè ako'jonnì ho mo, iyanni henyè, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henyè, "Manza dè." Zè ako'jonnì ho mo iyanni henyè, "Yi ra Nèbi ne?" Mo aya'ba henyè, "E e!" ²² Ndundu mo aba, zè iyanni henyè, "Ayada zi ze, yi 'bèyi èyi?" Zè iyanni henyè, "Zi ze koba

hulèhu da kò'du ya'ba 'bèyi ne zi vidì mati utunni ze."

²³ Yowani aya'ba da me'do tèmi me'do kiya 'ba nèbi Yisaya. "Ma nje vidì ma èdì mbere mì da lipi, 'O'de gèri nzo zi Yere!' " ²⁴ Kya 'ba Farasi maakowe utunni zè kpa zi Yowani. ²⁵ Zè ako'jonnì ho mo, iyanni henyè, "Kò'du a'di èdì vidì bapatisi, èzè anza dè Korisito mandere Eliya mandere Nèbie?"

²⁶ Yowani ayada zi zè iya henyè, "Mo'do bapatisi wini aba, mora èdì yè aba kinye, vidì maako ayöle dè. ²⁷ Mayi le dagba, manza dè na laka zi kamoka 'bomowe kinga." ²⁸ Yowani iya nenyè mati mo èdì bapatisi ki'di humürè 'ba Ranga Yeredene mì Beteniya.

Timèlè 'ba Wírì

²⁹ Mì ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yésu èdì tayi zi ni, ehe iya henyè, "Kinye èdì Timèlè 'ba Wírì mati oba kò'du ya'ba 'ba damöku ne 'de. ³⁰ Mo ra mati ma yada kò'du mo zi ye henyè, 'Vidì maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kò'du mo èdì na widì gba kazi ma ko'jo.' ³¹ Ma yolo dè, mo 'bèni èyi. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidì biya mì Yiserèle akongo mo. ³² Ma mèdi ani ehe mongo Lawo Laka ayi aka'jo do mo kaa atu'bu ta komoriyè, ehe Lawo Laka ne alima do mo. ³³ Gba kazi nenyè ma yolo dè èyi 'bèni mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di wini aba ne ayada zi ma henyè, 'Akongo Lawo Laka tayi aka'jo ehe lima da vidì maako. Neene akayölo henyè, mo ra vidì mati aki'di bapatisi Lawo Laka aba.' ³⁴ Mongo nenyè o'do rè ni, ehe ma yada zi ye henyè, mo Wisi 'ba Wírì ra."

Dagba vo lö'böwè 'ba Yésu

³⁵ Ko'do vere aba, Yowani èdì ani löhu ehe vo lö'bö 'bomowe riyö èdinni mo aba. ³⁶ Mati mo ongo Yésu lasi ta dakapa, mo iya henyè, "Kinye èdì Timèlè 'ba Wírì!" ³⁷ Vo lö'bö 'ba Yowani riyö owonnì me'do 'bomo ne, ehe zè i'bènni Yésu aba. ³⁸ Mati Yésu opi rè ni ehe ongo zè, mo ako'jo kò'du henyè, "A'di ra ombe?" Zè aya'banni do mo iyanni henyè, "Raboni, alima kila?" Mì ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra. ³⁹ Yésu aya'ba do mo iya henyè, "Ayi onge te." Èdì ku nzo kaa kadra sowo mì kadra kutè mati zè i'bènni mo aba ehe ongonni bi ma mo alima 'domo. Here zè alimanni nduwè mì ndundu 'ba kadra ne. ⁴⁰ Kölö tèmi kora riyö ma owo ha Yowani ehe i'bè Yésu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Petero. ⁴¹ Dagba kò'du mati Anderiya o'do, èdì zi koma öndu ni ehe yada zi mo henyè, "Di'ja Masiya ne kul!" Mì ha 'ba Hibiru, "Masiya ne" kpa te kaa mì ha 'ba Giri'gi "Korisito ne."

42 Anderiya ika öndu nî zi Yësu. Mati Yësu ongo mo, mo iya henye, Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yî Kapahasi. Ru nenye ato'bo kidra na "Petero."

Yësu ako'jo Pilipo ehe Natanëlê

43-44 Mî ko'do vere aba Yësu omba zi tî'bê Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo liŋo 'ba Anderiya, Petero aba. Yësu iya zi Pilipo, "Usu ga ma." 45 Pilipo i'ja Natanëlê ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nêbiyê ayörunnî kö'du mo ne ku. Mo Yësu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta."

46 Natanëlê ako'jo kö'du iya henye, "Wa laka maako ato'bo tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayi ongo te." 47 Mati Yësu ongo Natanëlê ëdi atayi zi nî, mo iya henye, "Kinye ëdi tînyö kozo zutu 'bezee 'ba Yiserere, ehe mo anza dë na vo wakoba."

48 Natanëlê ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ma?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yî ko'jo, mongö yî hu kaga kyëlu."

49 Natanëlê iya henye, "Raboni, yî Wisi 'ba Wiri ehe Yere 'ba Yiserere!"

50 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Oma mî ma nje ga kö'du mati miya henye, mongö yî hu kaga kyëlu? Akongö wa maako kyedre ndra ta da ma nenye. 51 Ma yada zi yî, akonge komoriyê akayëhu rë nî ehe malayike 'ba Wiri tî'bê riyê ehe tayi akaŋo da Wisi 'ba Vidi."

2

Oze mî Kana

1 Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yësu ëdi mî karama 'ba rakoze mî gawo 'ba Kana mî Galilaya. 2 Yësu vo lö'bö 'bëniyê ëti, ise zê kpa bi 'ba rakoze ne. 3 Mati a'ji inde rë nî ku biya, ma 'ba Yësu iya zi mo henye, "Zê anzannî kpe a'ji aba." 4 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma ma, ayada dë zi ma a'di ra zi ko'do. Kadra 'bama gba oko dë." 5 Ma 'ba Yësu ayada zi vo lituwê 'ba liŋo henye, "O'de wa mati mo ayada zi ye ko'do."

6 Yude ëdinnî kö'du kira 'ba wa kaka ŋbala aba ehe ga kö'du nenye, tele yitö 'ba wini ëdi ani modaka ma kölö ëdi kyedre zi kiri kaa lita lamikölö. 7 Yësu iya zi vo lituwê 'ba liŋo henye, "Osove tele nenyee wini aba." Zê osonnî zê kpika 8 ehe mo ayada zi zê henye, "Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'di zi kora vo kyeti karama ne." Zê obannî wini ne zi mo 9 mati yaanya aba ofo rë nî ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayolo dë a'ji nenye ayi ta kila, mora vo lituwê mati obannî a'ji nenye ayolonnî, here mo ako'jo 'biyësi 10 ne ehe iya zi mo henye, "Vidi biya uwënnî a'ji ma

laka ra dagba, ehe tapëti mo, mati yingo ëdinnî ku kyö mo aba zi kuwê, mo i'di a'ji ma koo ne. Mora asesi wëyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!"

11 Yësu o'do dagba kyinë 'ba kö'du koro nenye mî gawo 'ba Kana mî Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bëni, ehe vo lö'bö 'bomowe omannî mî mo.

12 Tapëti ma nenye, Yësu ehe ma mo, öndu mowe, ehe vo lö'bö 'bomowe i'bënnî zi Kaparanamo, ehe alimannî ani ko'do tisi aba.

Yësu i'bê mî yëkëlu

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

13 Ëdi ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yësu i'bê zi Yerusalema.

14 Ani mî yëkëlu mo i'ja vidi ëdinnî isa, tîmëlê, ehe atu'buwê kogo, ehe vo kofi kutrêe kpa limannî da tarabiza 'bënnî.

15 Here mo o'do so'da tēmî ko'di ehe ore ngötu biya yaga tēmî yëkëlu, 'dö tîmëlê, ehe isa, mo opi da tarabiza 'ba vidi 'ba kofi kutrêe, apere kofi ŋbiriŋi 'bëzê ne, 16 ehe mo i'di kö'du zi vidi ma ëdinnî atu'bu kogo ne henye, "Obe atu'buwê yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'Bu ma dë na bi 'ba wakogo!" 17 Vo lö'bö 'bomowe asösunni henye, wayöru iya henye, "Watowo 'bama kö'du loko 'bëyi, o'bo mî ma kaa wa'do."

18 Vo kalakonda 'ba Yude aya'bannî do mo kö'du ko'jo aba henye, "Kyinë 'ba kö'du koro a'di ra ato'bo ko'do zi yada zi ze ëdi dangölö aba tînyö zi nenye ko'do?"

19 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Iha akaŋo yëkëlu nenye ehe mî ko'do wota aba ma ko'ba löhu!"

20 Vo dagbe aya'bannî henye, "Iri koo 'butësowo domomodaka zi ko'ba yëkëlu nenye. A'di ra o'do yî zi sösu ato'bo ko'ba ko'do wota aba löhu?"

21 Mora Yësu ëdi ame'do kö'du ida rë nî ra na yëkëlu. 22 Mati injë mo ku tēmî koli, vo lö'bö 'bomowe asösunni kö'du mati ayada zi zê. Neene zê omannî mî wayöruwê ehe mî me'do 'ba Yësu. 23 Mî Yerusalema mî kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omannî mî Yësu, ga kö'du zê ongönni mo ta bi kyinë 'ba kö'du korowe ko'do. 24 Mora Yësu ayolo kö'du mati mî di'di zê, ehe mo ila zê dë zi tedi kyigo aba ndra ta dë nî. 25 Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyê kaa mo. Mo ayolo ku nzo.

3

Yësu ehe Nikodimö

1 Ani vo dagba 'ba Yude ëdi ru mo Nikodimö mo Farasi ra. 2 Yöndo kölö maako aba mo i'bê zi Yësu iya zi mo henye, "Raboni, da yolo ku Wiri utu yî zi komo ze yandi. O'bo dë kyin 'ba kö'du koro

nenyee ko'do, nje èzè Wiri èdì yì aba." ³ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Mèdi kò'du tìnyò ra yada zi yì vidi maako o'bo dè damòku 'ba Wiri kongò kazi mo ko'jo lòhu!" ⁴ Nikodimò ako'jo iya henye, "Hala kora ma óvu ku kyedre ne ako'jo lòhu? Mo o'bo dekpe tòdu mi ma ni lòhu zi ko'jo mi kadra ma riyò mo!"

⁵ Yèsu aya'ba do mo henye, "Mèdi ayada tìnyò zi yì" Vidi maako o'bo dè tòdu mi damòku 'ba Wiri, kazi ko'jo mo wini aba ehe Lawo Laka. ⁶ Vidi kòndu o'jonnì gisi 'bènni. Nje Lawo Laka 'ba Wiri o'jo gisi 'ba Wiri. ⁷ Anza dè na rakaga ga kò'du mati miya henye, ako'jo yì lòhu. ⁸ Lawo 'ba Wiri èdì kaa buluku mati aluku bi mati omba ti'bè zì mo. Atò'bo kowo kporò buluku, mora ayòlo dè ayi ta kila mandere èdì ti'bè kila. Èdì here biya zi vidi ma o'jo Lawo aba.

⁹ Nikodimò ako'jo kò'du iya henye, "Hala nenyee atèdì?" ¹⁰ Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Hala atò'bo zi tèdì na vo komoyandi 'ba Yiserele ehe ayòlo wa nenyee dè?" ¹¹ Ma yada zi yì tìnyò, dèdì ame'do kò'du wa ma da yòlo, ga kò'du dongo ku na bi de ze. Mora vidi maako tèmi yè akiri kò'du kiya 'beze ne dè. ¹² Èzè oma dè mati ma me'do zi yì kò'du wa 'ba dakaño, hala akoma èzè ma me'do zi yì kò'du wa 'ba komoriyè?" ¹³ Vidi maako gba i'bè dè komoriyè, nje Wisi 'ba Vidi, mati ayi akaño ta ani."

¹⁴ "Ehe here Wisi 'ba Vidi akinjè riyè, kaa móvo wiri kóhi mati Mosa injè riyè mi da lipi. ¹⁵ Neene vidi biya mati èdì koma aba mi Wisi 'ba Vidi atèdì didi nburu aba. ¹⁶ Wiri ówo damòku nenyee ndra, here mo i'di Wisi kòlò 'bèni ne, here vidi mati oma mi mo èdì didi nburu aba, ehe tìnyò oli dè. ¹⁷ Wiri utu Wisi 'bèni ne dè ga kò'du mo omba zi ko'do vurè 'ba damòku, mora ga kò'du mo omba zi yomo damòku ne kpuru wisi 'bèni aba."

¹⁸ "Zè mati omanni mi Wisi ne, o'do vurè kyènyè dè rè zè, mora zè mati omanni dè o'do vurè 'bèzè ku nzo, ga kò'du omanni dè mi Wisi nje kòlò 'ba Wiri ne. ¹⁹ Bikanyi ayi mi damòku, mora vidi ombanni zi lese mi bikòndu ga kò'du zè èdinni kò'du kyènyè ko'do. Nenyee ra èdì hala o'do vurè rè zè. ²⁰ Vidi ma èdinni kò'du kyènyè ko'do, iyinni bikanyi ehe ayinni dè zi bikanyi, ga kò'du ayada wa mati zè èdinni ako'do èdì na kyènyè. ²¹ Mora vidi biya ma alima tìnyò aba, atayi zi bikanyi ga kò'du zè ombanni agamowe zi yòlo henye, Wiri èdì ko'do kpuru zè aba."

Yèsu ehe Yowani Bapatisi

²² Tapèti ma nenyee, Yèsu ehe vo lò'bò 'bèniyè èti i'bènni zi dakaño 'ba Yudiya, bi

mati mo alima tisi zè èti ehe bapatisi ki'di aba. ²³ Yowani èdì kpa bapatisi ki'di mi Anono anza dè na kowo ta ra Salima, ga kò'du wini èdì bi nani. Vidi èdì ti'bènni zi mo ehe mo èdì zè bapatisi. ²⁴ Nenyee gba kazi Yowani ki'di mi kamba. ²⁵ Kya vo lò'bò 'ba Yowani maakowe ayeto hè nni wasa kora Yuda maako aba, kò'du 'ba wa kaka n̄bala ga kò'du kò'du ki'di 'ba yèni. ²⁶ Here zè i'bènni zi Yowani ehe iyanni henye, "Raboni, asòsu kò'du kora mati èdì yì aba dakapa humirè 'ba Ranga Yeredene, mo mati èdì kò'du mo kiya? Here mo èdì bapatisi ki'di yaanya aba, ehe vidi biya èdì ti'bènni zi mo."

²⁷ Yowani aya'ba do mo iya henye, "Vidi maako o'bo dè zi tèdì wa maako aba nje èzè Wiri ra i'di zi mo. ²⁸ E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, 'Manza dè Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo.' ²⁹ 'Biyèsi ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba ra 'biyèsi mati óro dakapa mbili ni koze, èdì na rakyenyi mati mo owo gu 'biyèsi. Nenyee èdì hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de. ³⁰ Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba."

Mo ma ayi ta komoriyè

³¹ "Mo ma ayi ta komoriyè èdì kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakaño, mo zi dakaño ehe ame'do kò'du wa 'ba dakaño. Mora mo ma ayi ta komoriyè èdì kyedre ta da wa biya. ³² Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du vidi maako oma dè mi kò'du kise 'bomo ne. ³³ Mora vidi mati oma mi kò'du kise 'bomo nenyee ayada henye Wiri èdì tìnyò. ³⁴ Mo ma Wiri utu ame'do me'do 'ba Wiri ga kò'du Wiri i'di zi mo Lawo ndo 'bèni ku. ³⁵ 'Bu ówo Wisi 'bèni ehe i'di kyigo 'ba wa biya zi mo. ³⁶ Vidi ma oma mi Wisi ne, èdì didi nburu aba, vidi ma oro Wisi ne dè atanza dè didi nburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wiri."

4

Yèsu mbara Samariya aba

¹ Farasiye owonni henye, Yèsu èdì ku laga dagba ehe bapatisi ki'di zi vo lò'bòwè ndra ta da Yowani. ² Tìnyò Yèsu abapatisi vidi kòlò maako dè, nje vo lò'bò 'bomowe ra o'donni. ³ Mati Yèsu owo kò'du mati èdì akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'bè hulèhu zi Galilaya. ⁴ Ta da gèri 'bomo ani, mo omba zi ti'bè kpuru ta Samariya.

⁵ Mi Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza dè na kowo ta ra yaka mati Yakoba i'di zi wisi 'bèni Yosepa. ⁶ Ku'ju 'ba Yakoba èdì ani, ehe Yèsu na riti ta bi lasi, alima akaño dakapa ku'ju ne. Èdì kaa kadra kutè here.

⁷ Mbara vidi 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yèsu iya zi mo henye, "I'di

wini kuwê zi ma.”⁸ Vo lö'bö 'bomowe i'bënni ku mi gawo zi wakonyo kogo.

⁹ Mbara ne aya'ba do mo henye, “Yi Yuda ra ehe ma vidi 'ba Samariya ra, hala ato'bo ko'jo ha ma kö'du wini kuwê?” Yude uwënni wini dë tēmi siko kölö vidi 'ba Samariya eti.

¹⁰ Yēsu aya'ba do mo henye, “Ezē ayolo nje wa ma Wirī i'di, ehe ēyi ra ēdi hē yi ko'jo kö'du wini kuwê, ako'jo ho mo, ehe mo aki'di zi yi wini mati i'di didi.”

¹¹ Mbara ne iya henye, “Kyedre, anza kpa dē kyere wini aba, ehe ku'ju ne ēdi na yöndu. Ta kila aki'ja wini mati i'di didi?”
¹² Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenye zi ze, mo gisi 'bēniyē eti ehe ngötu 'bomowe uwënni biya tēmi mo. Yi kyedre ta da Yakoba?”

¹³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Vidi biya ma uwē wini nenye atēdi na ködro löhu,¹⁴ mora vidi ma uwē wini mati ma ki'di zi mo atanza dē na ködro löhu. Wini mati ma ki'di zi mo atayi mi mo na ku'ju mati aki'di zi mo didi ma nburu.”

¹⁵ Mbara ne aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, i'di zi ma wini nani! Here ma tanza dē na ködro löhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu.”

¹⁶ Yēsu ayada zi mo iya henye, “I'bē ako'jo kora 'bēyi ehe ayi löhu.”¹⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, “Manza dē kora aba.” Yēsu aya'ba henye, “Kö'du 'bēyi ne tīnyö mati iya henye anza dē kora aba ne.¹⁸ Oze yi ku zi kora muyi, ehe kora ma ēdi lima mo aba yaanya aba ne anza tīnyö kora 'bēyi ra dē. Ayada zi ma kö'du tīnyö ra.”

¹⁹ Mbara ne iya henye, “Kyedre, mongö yi nēbi ra.²⁰ Zutu 'ba Samariya amötunni Wirī da döku nenye, mora e Yude iye henye, Yerusalema ra bi ma da kamötu zi Wirī.”

²¹ Yēsu iya zi mo henye, “Oma mi ma, mbara, kadra mo ēdi atayi mati vidi amötunni 'Bu dekpe da döku nenye mandere mi Yerusalema.²² E Samariye ayole dē tīnyö ēyi ra ēdi yē amötu, mora ze Yude, da yolo ku ēyi ra dēdi mötu, ga kö'du ēdi kazi Yude ra vo wayomo ayi.²³ Mora kadra mo ēdi tayi, ehe ēdi ku nzo kinye, mati kyigo Lawo 'ba Wirī aba vidi akamötunni 'Bu kaa mo tīnyö ēdi, ki'di zi mo mötu ma tīnyö mati mo omba.²⁴ Wirī ēdi Lawo ra, ehe nje kyigo 'ba Lawo 'bomo aba vidi ato'bo mötu mo kaa mo tīnyö ēdi.”

²⁵ Mbara ne iya zi mo henye, “Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe ezē mo ayi, mo akayada zi ze wa biya.”²⁶ Yēsu aya'ba henye, “Ma ra mo, ma ra mo mati ēdi ame'do yi aba yaanya.”

²⁷ Mi kadra nani vo lö'bö 'ba Yēsu a'banni, ehe zē na rakaga zi ki'ja mo ēdinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako tēmi zē ako'jo ha mbara ne dē, “A'di ra omba?” Zē ako'jonnī ha Yēsu dē, “Kö'du a'di ēdiyē ame'do mbara ne aba?”

²⁸ Mbara ne ila tele wini 'bēni ne i'bē hulēhu mi gawo, ehe iya zi vidiyē ani henye,²⁹ “Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'do! Mo atēdi Korisito ra?”³⁰ Zē ilanni gawo ehe i'bënni zi kongö Yēsu.

³¹ Mi kadra ne vo lö'böwē alenzenni Yēsu iyanni zi mo henye, “Raboni, oba wa maako zi konyo!”³² Mora mo aya'ba henye, “Mēdi wakonyo maako aba ayole kö'du mo dē.”

³³ Here vo lö'böwē ayetonni, kö'du ko'jo tēmi kutē nni na bi dē nni, “Vidi maako ika wakonyo ku zi mo?”³⁴ Yēsu iya zi zē henye, “Wakonyo 'bama ēdi zi koro kö'du 'ba Wirī mati utu ma ehe zi kinde löo mati mo i'di zi ma zi ko'do.³⁵ Akiye henye, 'ēdi gba yehe sowo zi wakumu ta yaka.' Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mi yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu.³⁶ Vidi mati umu ehe atoto do mo ika ku zi didi ma nburu nburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atēdinni na rakyenyi bi kölö.³⁷ Kö'du kiya ne ēdi tīnyö, 'Maako iyi, agamo umu.'³⁸ Mutu wē zi nyenyo kumu mi yaka mati o'do löo mo dē. Vidi maakowe o'donni löo ani, ehe i'je wa kyo tēmi löo 'bēzē ne.”

³⁹ Vidi kayo 'ba Samariya mi gawo nani omanni mi Yēsu ga kö'du mbara ne iya henye, “Mo ayada zi ma biya wa ma mo'do.”⁴⁰ Here mati vidi 'ba Samariye ayinni zi mo, zē alenzenni mo zi lima nni aba, ehe Yēsu alima ani ko'do riyö aba.

⁴¹ Vidi kayo 'ba Samariya maakowe omanni ga kö'du 'ba kö'du kise.⁴² Zē iyanni zi mbara ne henye, “Doma ku yaanya aba, anza dē ga kö'du mati iya, mora ga kö'du ze na bi de ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tīnyö ēdi vo yomo 'ba damöku.”

Yēsu ako'jo Wisi 'ba vo mi turu maako

⁴³ Tapēti ko'do riyö aba ani, Yēsu ila bi nani ehe i'bē zi Galilaya.⁴⁴ Kö'du mo na bi dē ni iya henye, nēbi owö dē mi dakanjo 'bomo.⁴⁵ Mati mo oko mi Galilaya, vidi karani irinni mo kalakyedre aba, ga kö'du zē i'bënni mi karama 'ba laga 'ba koli mi Yerusalema ehe ongonni biya wa mati mo o'do.

⁴⁶ Mati Yēsu a'ba zi Kana mi Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mi turu maako ēdi ani wisi 'bomo na koo mi Kaparanamo.⁴⁷ Mati mo owo henye, Yēsu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'bē zi mo ako'jo ho

mo zi ti'bě Kaparanamo ehe zi ko'jo wisi 'bēni, mati mo ku kara zi koli. ⁴⁸ Yēsu iya zi mo henye, "Vidi maako tēmī yē oma dē nje ēzē onge kyinē 'ba kō'du korowe ehe rakage." ⁴⁹ Kora vo mī turu ne aya'ba dō mo henye, "Yere, ayi gba kazi wisi ama koli."

⁵⁰ Yēsu iya zi mo henye, "T'bě wisi 'bēyi akadidi."

Kora ne oma mī me'do 'ba Yēsu, ehe i'bě gbo. ⁵¹ Da gēri 'bomo liṅo vo litu 'bomowe andōsi dē nnī mo aba kō'du kise aba zi mo. "Wisi 'bēyi ēdi ku zi ti'bě zi didi!"

⁵² Mo ako'jo hē zē iya henye, "Kadra vala ra mati wisi 'bēni ne na laka?" Zē aya'bannī henye, "Ēdī ndī kadra kōlō mataganya tapēti kadra kutē mati rakyitu ne ila mo." ⁵³ Here 'bu mo asōso ēdī mī kadra kōlō nani mati Yēsu ayada zi nī, "Wisi 'bēyi akadidi." Here mo ehe biya vo dakota 'bēni ēti omannī gbo. ⁵⁴ Nenyē kyinē 'ba kō'du koro ma riyō mati Yēsu o'do tapēti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

5

Wako'jo mī kara

¹ Tapēti ma nenyē, Yēsu i'bě mī Yerusalema, kō'du karama yēni 'ba Yude. ² Kara Haresi kyedre 'ba timēlē mī Yerusalema, kara maako ēdī ani sēnjē aba muyi, mī ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata. ³⁻⁴ Vidi kayo 'ba rakōō ēdinnī kō'do ha kara ne, vo komokōndu, vo ka'bo, ehe vidi vo kenje. ⁵ Dakapa kara ne o'ba maako ēdī na rakōō, kōō 'butēwota dōmōdōmōwota aba. ⁶ Mati Yēsu ongo kora ne ehe ayōlo henye mo ēdī ku na kenje kyere kadra konda aba, mo ako'jo hō mo henye, "Omba zi yī ko'jo?"

⁷ Kora ne aya'ba dō mo iya henye, "Kyedre, manza dē vidi maako aba zi ki'di ma mī kara ne, ēzē wini ne ēdī rē nī kōhō riyē. Ma yōnzo zi tōdu mī mo, mora vidi maako kpa 'duwī atōdu ani dagba."

⁸ Yēsu ayada zi mo henye, "Ēnyī riyē, oba agburuku 'bēyi ehe alasi!" ⁹ Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'bēni riyē ehe ayeto lasi toko. Kō'do mati kō'du ne o'do rē nī mī mo ne kadra 'ba kō'do madōmoriyō. ¹⁰ Mati vo dagbe 'ba Yude ongonni kora ne ēdī agburuku 'bēni kinjē, zē iyanni zi mo henye, "Nenyē kō'do 'ba ralawo ra! Omba dē zi vidi maako zi kinjē agburuku mī kō'do 'ba ralawo."

¹¹ Mora mo aya'ba dō mo iya henye, "Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinjē riyē agburuku 'bama ehe lasi."

¹² Zē ako'jonnī hō mo iyanni henye, "Ēyi ra kora nenyē mati ayada zi yī, zi kinjē riyē agburuku 'bēyi ehe lasi?"

¹³ Mora mo ayōlo dē, ga kō'du Yēsu i'bě wēni 'de liwo ga kō'du vidi kayo.

¹⁴ Yaa Yēsu i'ja kora ne mī yēkēlu ehe ayada zi mo, "Ongo te, yaanya aba rē yī ēdī ku na laka, mora o'do kō'du kyēnyē dekpe mandere kō'du kyēnyē maako ndra ako'do rē nī zi yī."

¹⁵ Kora ne i'bě ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yēsu ra ako'jo nī. ¹⁶ Zē ayetonni kō'du kyēnyē maako kō'do zi Yēsu ga kō'du mo o'do wa kaa ma here ne mī kō'do 'ba ralawo. ¹⁷ Mora Yēsu iya henye, "Bu ma o'ro dē ta bi lo'ko kō'do, ehe nenyē ra hala mēdi nduwē kō'do."

¹⁸ Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombannī zi Yēsu kōfo ga kō'du riyō. Ma dagba, mo owe kō'du ki'di 'ba mī kō'do 'ba ralawo. Mora ma kyēnyē ndra, mo iya henye Wiri 'Bu nī ra, mati o'do nī kpiliri Wiri aba.

Kalakonda 'ba Wisi

¹⁹ Yēsu ayada zi vidiyē iya henye, "Ma yada tinyō zi ye, Wisi o'do wa maako dē na bi dē nī. Mo atō'bo nje kō'do wa ma mo ongo 'Bu ēdī kō'do ga kō'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do. ²⁰ 'Bu o'wo Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenyē, ehe atēdiyē na rakaga. ²¹ Kaa 'Bu injē yōku ehe i'di didi, here Wisi i'di didi zi vidi mati mo omba. ²² 'Bu o'do vurē 'ba vidi maako dē, mora mo o'do Wisi 'bēni ra na vo vurē 'ba vidi kō'do biya. ²³ 'Bu o'do nenyē ga kō'du vidi biya zi Wisi koro kpa kaa zē oronni nī. Ēzē vidi maako omba dē zi Wisi koro, nenyē kpa te kaa mo omba dē zi koro 'Bu mati utu mo."

²⁴ "Ma yada tinyō zi ye henye, vidi ma owo kō'du kise 'bama ehe ēdī koma aba mī mo mati utu ma ēdī lawo didi ma ṅburu ṅburu aba, ehe o'do vurē kyēnyē dē ro mo. Zē i'bēnni ku nzo tēmī koli zi didi. ²⁵ Ma yada tinyō zi ye henye, kadra ne atayi ehe ēdī ku nzo kinye mati yōku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wiri, ehe zē mati owonni hō mo, akalimanni. ²⁶ 'Bu ēdī kyigo aba zi didi ki'di, ehe mo i'di kyigo kōlō nani zi Wisi. ²⁷ Ehe mo i'di zi Wisi 'bēni dangōlō zi vurē 'ba vidi kō'do biya, ga kō'du mo Wisi 'ba Vidi. ²⁸ Re maga dē! Kadra mo atōko mati biya yōku akowo gu 'ba Wisi 'ba vidi, ²⁹ ehe zē atayinnī yaga tēmī dawogo 'bēnni. Vidi biya ma o'donni kō'du laka atēnyinnī na didi, mora vidi biya ma o'donni kō'du kyēnyē atēnyinnī na didi ehe ako'do vurē kyēnyē 'bēzē."

³⁰ "Mo'bo dē wa maako kō'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vurē kō'do. Mo'do vurē 'bama na laka, ga kō'du moro mo, ehe mo'do dē wa mati momba zi ma kō'do."

Vo kiya 'ba Yësu

³¹ “Èzè ma me’do ga kò’du ma, gèrì maako anza dè ani zi yada mèdì kò’du tìnyò ra yada. ³² Mora vidi maako èdì kpa ame’do kò’du ma, ehe ma yolo wa mati mo iya èdì tìnyò. ³³ Utuwè wò lituwè zi Yowani, ehe mo ayada zi zè kò’du tìnyò. ³⁴ Ma lima dè ra kò’du mati vidi iyannì kò’du ma, mora ma yada wa nenyee zi ye here, zi ye yomo. ³⁵ Yowani, lamba mati i’dì bikanyi kyo, ehe, e na rakyenyi zi lima mì bikanyi 'bomo ne tisiwa. ³⁶ Mora vidi maako ndra ta da Yowani ame’do kò’du ma. Mo’do ne wa mati 'Bu ma i’dì zi ma ko’do. Wa biya mati mo’do ayada henyee 'Bu ra utu ma. ³⁷ 'Bu mati utu ma, ame’do kpa kò’du ma, mora owowe gu mo dè mandere kongò mo da komo da komo. ³⁸ Ome kò’du kise omo dè, ga kò’du ombe dè zi tēdì koma aba mì mati mo utu. ³⁹ Ome wayōruwè, ga kò’du asōsuwè henyee, aki’je didi nburu nburu mì zè. Wayōruwè ayada kò’du ma, ⁴⁰ mora ombe dè zi tayi zi ma kò’du didi ma nburu nburu.”

⁴¹ “Momba kò’du wayeto 'ba vidi kōndu dè, ⁴² mora ma yolo e, vidi ma kōlō tēmī yè, zi Wiri towo anza dè kalakyedre aba. ⁴³ Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyè ma dè. Mora akiriyè vidi ma ayinnì na bi dè nnì. ⁴⁴ Hala akome? Ombe zi wayeto kiri kazi oka ma kōlō maako, mora ayonze dè zi tēdì wayeto aba kazi Wiri mati èdì kōlō ne, hala ato’be koma mì ma? ⁴⁵ Asōsuwè dè henyee, ma ra vidi ma akasusu wè zi 'Bu. I’diyè kò’du sōsu 'be ra Mosa, le mo ra vidi ma akasusu wè. ⁴⁶ Mosa ayōru wa kò’du ma, ehe èzè ome mì Mosa, akome mì ma. ⁴⁷ Mora èzè ome dè mì wa mati Mosa ayōru, hala ato’be koma mì wa mati miya?”

6

Yësu i’dì wakonyo zi vidi kpulukumuyi
(Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Tapētì ma nenyee Yësu umu kyētì Fōfō 'ba Galilaya, mati ayolo kpa na Fōfō 'ba Tiberiyasi. ² Vidi kayo usunnì go mo ga kò’du ongonnì mo èdì kyinè 'ba kò’du korowe ko’do zi ko’jo vo koe. ³⁻⁴ Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yësu i’bè riyè da dōku vo lō’bō 'bēniyè ètì ehe alima akaño. ⁵ Mati Yësu ongo vidi kayo tayinnì zi nì, mo ako’jo ha Pilipo iya henyee, “Ta kila da ki’ja ze wakonyo kyo zi to’bo vidi nenyee biya?” ⁶ Mo iya nenyee zi Pilipo yonzo. Mo ayolo ku nzo a’di ra mo èdì ti’bè zi ko’do.

⁷ Pilipo aya’ba do mo iya henyee, “Ayolo dè henyee, akiri kara kōhì 'ba yehe modomowota nje zi kogo mangolo’bo tisi zi vidi ma kōlō nenyee?”

⁸ Anderiya, öndu 'ba Simona Petero, kōlō tēmī vo lō’bōwè, mo ame’do riyè iya henyee, ⁹ “Wisi maako èdì kinye, mo èdì mangolo’bo sisi aba muyi ehe kyenze riyò. Mora a’di ra na laka èdì zi vidi biya nenyee?”

¹⁰ Dakaño ayöfu loma aba, ehe Yësu ayada zi vo lō’bō 'bēniyè zi yada zi vidi biya lima akaño. Vidi kora èdì kaa kpulukumuyi mì vidi kayo nenyee. ¹¹ Yësu oba mangolo’bo ne mì kala nì i’dì öwò’dì zi Wiri. Here, mo idra mangolo’bo ne zi vidiyè, mo o’do kpa here kyenze ne aba, le vidi èdinnì mo aba kyo zi konyo. ¹² Vidi onyonni biya ma ombanni, ehe Yësu ayada zi vo lō’bō 'bēniyè zi toto koso mo ma oso, here ma yaña dè. ¹³ Vo lō’bōwè ato’tonnì dè zè bi kōlō ehe oso kori 'butè domoriyò wa mati oso tēmī mangolo’bo muyi ne.

¹⁴ Tapētì vidi ongonnì kyinè 'ba kò’du korowe ko’do 'ba Yësu nenyee, ayeto kiyanñi henyee, “Nenyee atèdì tìnyò Nēbì mati èdì zi tayi kinye mì damōku ne.” ¹⁵ Yësu ayolo henyee zè ombanni yonzo zi mo ko’do na wehe zi tēdì na yere 'bèzè. Here mo i’bè riyè da dōku, ani zi mo tēdì kutu nì aba.

Yësu alasi ta da wini

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Hutaga nani aba vo lō’bō 'ba Yësu i’bēnni akaño zi fōfō. ¹⁷ Zè èkyinnì mì tōñbō, ayetonni kumu kyētì zi Kaparanamo. Mati bi öndu Yësu gba ayi dè zi zè, ¹⁸ buluku kyigo èdì ku kōho wini na kyēnyè. ¹⁹ Mati vo lō’bōwè opinnì ku kaa wiři wota mandere sowo, zè ongonnì Yësu lasi ta da wini. Mo asesi nduwè tayi kara ra tōñbō, zè gbo na tere. ²⁰ Mora mo iya henyee, “Ma Yësu ra! Ere dèl!” ²¹ Vo lō’bōwè ombanni zi mo koba mì tōñbō, kandi oko gbo da götì bi mati èdinnì ati’bè zi mo.

Mangolo’bo ma i’dì didi

²² Ko’do vere aba vidi mati èdinnì gba ani humirè kapa 'ba fōfō, ayolonni tōñbō èdì nje kōlō ani. Zè ayolonni kpa henyee, Yësu i’bè dè mì mo vo lō’bō 'bēniyè ètì. Zè i’bēnni kutu nnì aba. ²³ Tōñbō maakowe ta Tiberiyasi i’bēnni kara ta bi mati vidi kayo onyonni mangolo’bo mati Yere i’dì öwò’dì. ²⁴ Zè ongonnì henyee Yësu ehe vo lō’bō 'bēni ètì i’bēnni ku. Here zè èkyinnì mì tōñbōwè ehe i’bēnni gbo Kaparanamo Yësu koma. ²⁵ Zè i’jannì mo kapa damirè 'ba fōfō ehe ako’jonnì ho mo iyannì henyee, “Raboni, oko ndala aba kinye?” ²⁶ Yësu aya’ba do mo iya henyee, “Ma yada tìnyò zi ye, anze dè ma koma ga kò’du onge kyinè 'ba kò’du korowe, mora ga kò’du onyowe biya wakonyo ma ombe. ²⁷ O’de loo dè kò’du wakonyo mati èdì rē nì yaña ne. O’de loo kò’du wakonyo mati i’dì didi ma nburu nburu ne. Wisi 'ba Vidi aki’di

wakonyo nenyeye zi ye, ga kô'du Wirî 'Bu i'di kalakonda zi mo kô'do here."

²⁸ Vidi ako'jonnî hõ mo iyannî heneye, "A'di ra tinyõ Wirî omba ze zi kô'do?"
²⁹ Yësu aya'ba dõ mo iya heneye, "Wirî omba zi ye tãdi koma aba mî vidi mati mo utu." ³⁰ Zë aya'bannî dõ mo iyannî heneye, "Kyiñë 'ba kô'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze tõ'bo koma mî yi? A'di ra ako'do?"
³¹ Go mo yada aba, mati zutu 'bezee ëdinnî mî da lipi, Wirî i'di mana zi zë konyo. O'do rë nî kaa mati wayõruwë iyannî heneye, "Wirî i'di mangolõ'bo zi zë ta komoriyë zi konyo."

³² Yësu ayada zi zë heneye, "Ma yada tinyõ zi ye heneye, Mosa ra dë vidi mati i'di mangolõ'bo zi ye ta komoriyë. 'Bu ma ra i'di mangolõ'bo tinyõ ne zi ye ta komoriyë."
³³ Ehe mangolõ'bo mati Wirî i'di ne ëdi vidi mati ayi akaño ta komoriyë zi didi k'i'di zi damõku."

³⁴ Vidi iyannî heneye, "Kyedre, i'di zi ze mangolõ'bo mati ɔɔ dë neneye." ³⁵ Yësu aya'ba dõ mo zi zë iya heneye, "Ma ra mangolõ'bo ma i'di didi. Vidi ma ayi zi ma, atanza dë na o'bo. Vidi ma ëdi koma aba mî ma atanza dë na kodro. ³⁶ Ma yada ku nzo zi ye heneye, onge ma mora gba anze dë koma aba mî ma. ³⁷ Vidi biya mati 'Bu i'di zi ma atayi zi ma. More ma kõlõ maako tãmi zë dë. ³⁸ Mayi dë ta komoriyë zi kô'do wa mati momba. Mayi zi kô'do wa mati 'Bu omba ma zi kô'do. Mo utu ma, ³⁹ ehe mo omba zi kô'do tinyõ ma kõlõ tãmi zë mati mo i'di zi ma ne õlu dë. Mo omba ma zi kinjë zë zi didi mî ndundu 'ba kô'do aba. ⁴⁰ 'Bu ma omba vidi biya mati ongõnni Wisi, zi tãdi koma aba mî mo, ehe zi tãdi didi ma nburu aba. Here ma kinjë zë zi didi mî ndundu kô'do aba."

⁴¹ Vidi ayetonnî hë nni wasa ga kô'du Yësu iya heneye, nî ra mangolõ'bo mati ayi akaño ta komoriyë. ⁴² Zë ako'jonnî ha oka ma kõlõ maako iyannî heneye, "Mo anza Yësu ra dë, wisi 'ba Yosepa? Da yolo ze 'bu mo dë ma mo aba? Hala mo ato'bo kiya heneye, nayi akaño ta komoriyë?"

⁴³ Yësu ayada zi zë iya heneye, "Ore ta bi me'do 'be ne!" ⁴⁴ Vidi maako ɔ'bo dë tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do zë komba zi tayi. Mora ëzë zë ayinnî, ma kinjë zë na didi mî ndundu 'ba kô'do aba. ⁴⁵ Kõlõ tãmi Nëbiyë ayõru heneye, 'Wirî akayandi zë biya.' Here vidi biya ma owonnî da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma. ⁴⁶ Nje vidi kõlõ mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wirî. Vidi maako gba ongo 'Bu dë. ⁴⁷ Ma yada zi ye tinyõ vidi biya mati ëdinnî koma aba mî mo, ëdinnî didi nburu aba. ⁴⁸ Ma mangolõ'bo ma i'di didi! ⁴⁹ Zutu 'be onyonnî mana mî da lipi ehe yaa, zë olinnî. ⁵⁰ Mora

kinye mangolõ'bo 'ba komoriyë ne ayi ku akaño, here vidi mati mo onyo ku oli dë. ⁵¹ Ma ra mangolõ'bo didi mati ayi akaño ta komoriyë. Èzë vidi mati onyo mangolõ'bo nenyeye, mo akalima nburu. Mangolõ'bo mati ma k'i'di zi mo ida ra ma ra, mëdi k'i'di zi vidi 'ba damõku nenyeye zi tãdinnî na didi."

⁵² Zë ayetonnî hë nni wasa oka ma kõlõ maako aba, ehe ako'jonnî kô'du iyannî heneye, "Hala mo ato'bo k'i'di ida rë nî zi ze konyo?"

⁵³ Yësu aya'ba dõ mo iya heneye, "Ma yada zi ye tinyõ, alime dë, nje ëzë onyowe ida ehe uwëë yama 'ba Wisi 'ba Vidi. ⁵⁴ Mora ëzë onyowe ida ma ehe uwëë yama ma, atëdiyë didi ma nburu aba, ehe ma kinjë na didi mî ndundu 'ba kô'do aba. ⁵⁵ Ida ma wakonyo ma tinyõ ra, ehe yama ma wakuwë ma tinyõ ra. ⁵⁶ Èzë onyowe ida ma ehe uwëë yama ma, e kõlõ ma aba ehe ma kõlõ eti. ⁵⁷ Kaa 'Bu widi ra utu ma, ehe mëdi didi aba ga kô'du 'bomo, vidi biya mati onyonnî ida ma akalimannî ga kô'du 'bama. ⁵⁸ Mangolõ'bo mati ayi akaño ta komoriyë anza dë kaa wa mati zutu 'be onyonnî. Zë olinnî, mora vidi mati onyo mangolõ'bo nenyeye akalima nburu."

⁵⁹ Yësu ëdi kô'du yëti mî bi 'ba mõtu mî Kaparanamo mati mo iya kô'du nenyeye.

Me'do 'ba didi nburu

⁶⁰ Vo lõ'bõ kayo 'ba Yësu owonnî mo ehe iyannî heneye, "Kô'du yandi nenyeye ëdi ndra na kyigo zi vidi maako yolo. Èyi ra ato'bo yolo mo?"

⁶¹ Yësu ayolo heneye, vo lõ'bõ 'bëniyë ëdinnî ame'do na wayawaya. Here mo ako'jo iya heneye, "Nenyeye o'de na riti?"
⁶² A'di ra ëzë onge Wisi 'ba Vidi ëdi ti'bë riye komoriyë bi mati mo ayi ta 'domo?
⁶³ Lawo mo ra i'di didi. Kyigo 'ba vidi kõndu o'do waako dë. Me'do mati ma me'do zi ye ne, ëdi tãmi Lawo 'ba Wirî ma i'di didi. ⁶⁴ Mora kya e maakowe ombannî dë zi tãdi koma aba mî ma." Yësu iya nenyeye, ga kô'du tãmi biyeto aba mo ayolo èyi ra atëdi koma aba mî ni. Mo ayolo kpa èyi ra akasusu ni. ⁶⁵ Yësu iya heneye, "Kô'du nenyeye ra ma yada zi ye ɔ'be dë tayi zi ma, nje ëzë 'Bu ra o'de komba zi tayi."

⁶⁶ Ga kô'du wa mati Yësu iya, vo lõ'bõ kayo 'bomowe opi gë nni zi mo ehe ɔ'onnî ta bi lõ'bõ ga ndi mo. ⁶⁷ Yësu ako'jo ha vo lõ'bõ 'bëni 'butë domoriyõ, "E kpa ombe zi kila ma?"

⁶⁸ Simona Petero aya'ba dõ mo iya heneye, "Yere, vidi maako anza dë ani zi ze tõ'bo ti'bë zi mo. Me'do 'bëyi i'di didi nburu. ⁶⁹ Yaanya aba dëdi koma aba mî yi, ehe da yolo ku yi ra Wisi Kõlõ Njala 'ba Wirî."

⁷⁰ Yēsu ayada zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Ma jeli ye 'butē dōmoriyō, mora ma kōlō tēmī yē dakyikyī." ⁷¹ Yēsu ēdī me'do kō'du 'ba Yudasī wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yēsu mo le kōlō tēmī vo lō'bō 'butē dōmoriyō.

7

Yēsu ōndu nī ēti

¹ Tapētī ma nenyē, Yēsu ēnyī tī'bē lasi aba mī Galilaya, mo omba dē tī'bē mī Yudiya, ga kō'du Yude ani ombannī zi kofō mo. ² Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbōrōgō, ³ ehe ōnduwē 'ba Yēsu iyannī zi mo henye, "Kō'du a'di i'bē dē zi Yudiya? Here vo lō'bō 'bēiyē ato'bōnni kongō wa mati ēdī ako'dō." ⁴ Vidī maako o'do waako dē na liwo, ēzē zē ombannī zi maakowe zi yolo kō'du zē. Here i'di damōku ma yolo wa ma ēdī ako'dō." ⁵ Gbi le ōnduwē 'ba Yēsu gba ayinnī dē na vo lō'bō 'bōmo.

⁶ Yēsu aya'ba iya henye, "Kadra 'bama gba ayi dē, mora kadra 'be ēdī 'duwi kinye. ⁷ Vidī 'ba damōku nenyē o'bōnni dē e kiyi. Zē iyinnī ma, ga kō'du ma yada nduwē zi zē henye, zē o'dōnni kō'du kyēnyē. ⁸ I'bēē dagba mī karama. Kadra 'bama gba o'ko dē, ehe mī'bē dē." ⁹ Yēsu iya nenyē ehe alima zo mī Galilaya.

Yēsu mī karama 'ba mbōrōgō

¹⁰ Tapētī ōndu 'ba Yēsu i'bēnni ku mī karama, mo i'bē liwo kazi yada zi vidī maako. ¹¹ Mī kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omannī Yēsu ehe ako'jōnni kō'du henye, "Mo ēdī kila?"

¹² Vidī kayo alēpinnī mī ha wasa kō'du mo. Maakowe iyannī henye, "Yēsu kora laka ra," agamowe iyannī henye, "Mo ēdī ndōndō kiga zi vidī biya." ¹³ Mora vidiyē na tere kazi vo dagba 'bēzē, ehe vidī maako amē'do dē ta da komo vidī kayo kō'du mo.

¹⁴ Mati karama ku kutē zi rē nī kinde, Yēsu i'bē mī yēkēlu ayeto wayandi. ¹⁵ Vo dagbe na rakaga ehe iyannī henye, "Hala kora nenyē ayolo kō'du takanyi here? Ayandi mo kpa dē."

¹⁶ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Manza dē yandi wa mati ma sōsu kō'du mo. Wa mati mēdī ayandi ayi kazi vidī ma utu ma. ¹⁷ Ēzē tīnyō ombe zi koro Wirī, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wirī mandere kazi ma. ¹⁸ Ēzē momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kō'du ma. Mora momba zi koro vidī ma utu ma. Nenyē ra ma yada kō'du tīnyō anza dē ndōndō. ¹⁹ Mosa ra dē i'di kō'du ki'di zi ye? Vidī maako tēmī yē oro dē. Here kō'du a'di ombe zi ma kofō?"

²⁰ Vidī kayo aya'bannī dō mo iyannī henye, "Yī vo dakyikyī! A'di ra o'do yi zi

kō'du sōsu henye, vidī maako omba zi kofō yi?"

²¹ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Mo'do kō'du koro kōlō ehe o'de na rakaga. ²² Mosa i'di kō'du zi ye zi gisi kora 'be ŋbete. Mora tīnyō anza Mosa ra dē i'di kō'du ki'di nenyē zi ye. Zutu 'be ra. Mī kō'do 'ba ralawo aba aṅbetee gisi kora 'be ²³ zi kō'du ki'di 'ba Mosa koro. Ēzē wisi maako ato'bō ŋbete mī kō'do 'ba ralawo, kō'du a'di ra e na kamo ma aba ga kō'du vidī maako kō'do na laka mī kō'do 'ba ralawo? ²⁴ O'de vurē dē dakyinē 'ba ra laya aba. O'de wa mati tīnyō ra aba."

Mo Korisitō ra?

²⁵ Kya vidī maakowe ta Yerusalemā ēdī kiyannī henye, "Anza dē kora nenyē ra zē ombannī zi kofō? ²⁶ Here mo ēdī gba zo kinye, me'do zi vidī biya kowonni. Ehe vidī maako awasa hē nni dē mo aba. Here ne kō'du sōsu 'be aba vo dagbe ayolōnni ku tīnyō mo ra Korisitō? ²⁷ Mora nani akato'bō tēdi hala? Vidī maako ayolo dē bi mati Korisitō ne atayi ta 'dōmo, mora da yolo ze bi mati kora nenyē ayi ta 'dōmo."

²⁸ Mati Yēsu ēdī kō'du yandi mī yēkēlu, mo agbōgbō hē nī iya henye, "Tīnyō asōsuwē ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'dōmo? Mayi dē na bi da ma! Vidī mati utu ma ēdī tīnyō, ehe ayole mo dē. ²⁹ Mora ma yolo vidī mati utu ma, ga kō'du mayi kazi mo."

³⁰ Kya vidī maakowe ombannī zi Yēsu kirī, mora du vidī maako i'di kala nī dē dō mo, ga kō'du kadra 'bōmo gba o'ko dē. ³¹ Mora vidī kayo mī kutē vidī nee i'dinnī koma 'bēnni mī mo ehe iyannī henye, "Ēzē Korisitō ne ayi, mo ako'do kyinē 'ba kō'du korowe ndra ta da kora nenyē?"

Utū vo kanye 'ba yēkēlu zi Yēsu kirī

³² Mati Farasiye owonni vidī kayo ēdinnī hē nni wasa ga kō'du 'ba Yēsu, zē ehe kyedree 'ba vo karase utunnī vo kanye 'ba yēkēlu zi mo kirī. ³³ Mora Yēsu ayada zi zē iya henye, "Ma tēdi ēti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vidī mati utu ma ne. ³⁴ Akome ma, mora du aki'je ma dē. O'be dē tī'bē bi mati mēdī tī'bē 'dōmo." ³⁵ Vidī ako'jōnni ha oka ma kōlō maako henye, "Kila mo ato'bō tī'bē zi sesi ze ta bi nī ki'ja? Mo ēdī tī'bē mī dakaṅo mēnzē maakowe mati vidī 'bezee ēdinnī alima? Mo ēdī tī'bē ani zi vidiyē 'ba Girīgī yandi? ³⁶ A'di ra mī me'do 'bōmo mati mo iya henye, da koma ze nī mora di'ja nī dē? Kō'du a'di da to'bō dē tī'bē bi mati mo ēdī tī'bē?"

Lili 'ba wini ma i'di dīdī

³⁷ Mī ndundu mo ehe mī kō'do kyedree 'ba karama, Yēsu o'ro riyē ehe agbōgbō hē nī iya henye, "Ēzē ēdiyē kodro aba, ayiye

zi ma ehe uwëë! ³⁸ Èdiyë koma aba mi ma, atëdiyë wini ma i'di didi, taho tëmi yöndu 'ba mi yë, kaa wayöruwë iyanni henye."
³⁹ Yësu ëdi ame'do kö'du 'ba Lawo Laka, mati aki'di zi vidi biya mati ëdinni koma aba mi mo. Lawo ne gba i'di dë zi vidi kölo maako, kyere Yësu gba i'di bikanyi kyedre 'bëni dë ndo.

Rakinye mi kutë vidi

⁴⁰ Mati vidi kayo owonni Yësu iyanni nenye, kya maakowe iyanni henye, "Mo atëdi Nëbi ra." ⁴¹ Agamowe iyanni henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyanni kpa henye, "Korisito ne ato'bo tayi ta Galilaya?" ⁴² Wayöruwë iyanni henye, Korisito atayi tëmi dakota 'ba Yere Dawidi. Here kö'du nenye go mo ya'ba aba, ako'jo mo mi Beteleme, mi gawo mati Dawidi alima 'domo?" ⁴³ Vidi ayetonni me'do ra oka ma kölo maako ga kö'du 'ba Yësu. ⁴⁴ Kya zë maakowe ombanni zi mo kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dë do mo.

Vo dagbe ombanni dë zi tedi koma aba mi Yësu

⁴⁵ Mati vo kanye 'ba yëkëlu a'banni zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo hë zë henye, "Kö'du a'di ike Yësu dë kinye?" ⁴⁶ Zë aya'banni henye, "Vidi maako gba ame'do dë kaa kora nenye." ⁴⁷ Farasiye iyanni zi zë henye, "Mo o'do lumë kpa ku re?" ⁴⁸ Ma kölo tëmi kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye ëdi koma aba mi mo? ⁴⁹ Ehe vidi nenyee mati ayolonni kö'du ki'di dë, zë hu wasënë 'ba Wirü." ⁵⁰ Nikodimö mati i'bë zi Yësu dagba, ehe mo kölo tëmi vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yësu kongö. Mo iya henye, ⁵¹ "Kö'du ki'di 'beze ila ze dë zi riti ki'di zi vidi gba kazi ze kowo wa ma zë ombanni kiya. Do'bo dë vurë 'bëzë ko'do gba kazi ze yölo a'di ra zë o'donni."

⁵² Zë iyanni henye, "Nikodimö, yi tëmi Galilaya? Ako'jo wayöru nee, ehe aki'ja henye, nëbi ako anza dë zi tayi ta Galilaya." ⁵³ Vidi biya i'bënni gbo liṅo 'bënni na kutu kutu.

8

*Mbara iri ta bi ndoro ko'do**

¹ Mora Yësu i'bë yaga zi Döku 'ba Olivo. ² Damindö vere aba ṅbo mo i'bë zi yëkëlu. Vidi ayinni zi mo, mo alima akanjo ehe ayeto zë yandi. ³ Vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di ehe Farasiye ikanni loko mbara maako iri ta bi ndoro ko'do, ehe zë o'donni mo ato'bo komo nni biya. ⁴ Here zë iyanni henye, "Raboni, mbara nenye iri ëdi kö'do kora maako aba anza o'di 'bomo ra dë.

⁵ Kö'du ki'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara kaa ma nenye zi ku'du brua yitö aba. A'di ra iya?" ⁶ Zë ako'jonnü ha Yësu, kö'du ko'jo nenye aba, ga kö'du zë ombanni mo susu ehe zi kö'du kyënyë maako kika ro mo. Mora Yësu idë rë ni ayeto wayöru dakanjo dawisi kala ni aba.

⁷ Zë asesinni zo nduwë ho mo ko'jo kö'du 'ba mbara ne. Ndundu mo aba mo o'ro riyë iya henye, "Èzë vidi maako tëmi yë o'do kö'du kyënyë dë mu'du dagba yitö do mo." ⁸ Mo idë rë ni kpa löhu ayeto wayöru dakanjo. ⁹ Vidi nee i'bënni biya na kölo kölo, ayeto ma tendro mo aba. Ndundu mo aba Yësu mbara ne aba ononni kutu nni aba. ¹⁰ Yësu o'ro riyë ako'jo ho mo iya henye, "Vidi nee biya kila? Vidi maako anza kpe zi yi susu?"

¹¹ Mbara ne aya'ba do mo iya henye, "Ee Kyedre, vidi maako anza dë." Yësu ayada zi mo iya henye, "Manza dë kpa ti'bë zi yi susu. I'bë yaanya aba, o'do kö'du kyënyë dekpe."

Yësu bikanyi kö'du damöku

¹² Kpa löhu Yësu ame'do zi vidiyë. Kadra nenye aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kö'du damöku. Usu ga ma, ehe alasi dë mi biköndu. Akatëdi bikanyi ma aki'di didi aba."

¹³ Farasiye iyanni zi mo henye, "Yi ra nje vidi ma ëdi ame'do kö'du yi, ehe anza dë tinyö na laka zi yi ra tedi akpa na vo kiya 'bëyi."

¹⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Here ëzë ma me'do le kö'du ma, wa ma miya ëdi tinyö. Ma yölo ku mayi ta kila ehe mëdi ti'bë kila. Mora ayole dë ma ta kila mandere mëdi ti'bë kila. ¹⁵ O'de vurë tëmi gëri kölo mati vidi biya o'donni, mora mo'do vurë 'ba vidi maako dë. ¹⁶ Èzë mo'do vurë, ma ko'do na laka, ga kö'du ma ko'do dë kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne ëdi kinye ma aba. ¹⁷ Kö'du ki'di 'be omba vo kiya riyö zi yada kö'du ne ëdi tinyö. ¹⁸ Ma kölo tëmi vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma ëdi agamo maako."

¹⁹ Zë ako'jonnü ho mo iyanni henye, "Bu yi ëdi kila?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ayole ma dë mandere 'Bu ma. Èzë ayole ma, akayole 'Bu ma."

²⁰ Yësu iya nenye mati mo ëdi gba kö'du yandi ni bi ma söndu 'ba waki'di 'ba yëkëlu asesi 'domo. Mora vidi maako iri mo dë ga kö'du kadra 'bomo gba ayi dë.

O'be dë ti'bë bi mati mëdi ti'bë

²¹ Yësu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yëni henye, "Mëdi ti'bë 'de akome ma, mora o'be dë ti'bë bi mati mëdi ati'bë, akoliye kö'du kyënyë 'be kazi wakila."

* 8: Komo nenye anza dë mi dagba wayöru 'ba Bayibolo.

²² Vidi ako'jonnī kō'du iyannī henye, “Mo omba zi rē nī kofō? Ēdī nani wa ma mo iya henye, do'bo dē tī'bē bi mati mo ēdi tī'bē?”

²³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēdiyē ta lebi, mora ma ta riyē. E 'ba damōku nenye, mora manza dē 'ba damōku nenye. ²⁴ Kō'du nenye ra miya akoliye kō'du kyēnyē 'be aba. Ēzē anze dē koma aba mī ma, kō'du ēyī mēdi, akoliye mī kō'du kyēnyē 'be ila dē.”

²⁵ Zē ako'jonnī ha Yēsu iyannī henye, “Yī 'bēyī ēyī?” Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba. ²⁶ Ani kō'du ēdi kyo ma to'bo kiya zi yada henye o'de kō'du kyēnyē, mora vidi mati utu ma ēdi tīnyō, ehe ma yada zi vidi 'ba damōku nenye nje wa mati mowo kazi mo.”

²⁷ Vidi maako ayolo dē Yēsu ēdi ame'do zi zē kō'du 'Bu nī. ²⁸ Yēsu i'bē nduwē kiya mo aba henye, “Ēzē umbēē Wisi 'ba Vidi ku riyē, akayole ēyī ra ma. Akayole kpa henye manza dē wa maako kō'do na bi da ma. Miya nje wa mati 'Bu ma ayandi zi ma. ²⁹ Mo mati utu ma ēdi ma aba. 'Duwī mo'do wa mati o'do mo na rakyenyi ehe mo ila ma dē.”

³⁰ Tapēti Yēsu iya nenye, vidi kayo omannī mī mo.

Kō'du tīnyō akinga yī na dangōlō

³¹ Yēsu ayada zi vidi mati ēdinnī koma aba mī nī henye, “Ēzē asesiyē nduwē koro wa mati miya, e tīnyō vo lō'bō 'bama ra. ³² Akayole kō'du tīnyō, ehe kō'du tīnyō akinge na dangōlō.”

³³ Zē aya'bannī do mo iyannī henye, “Ze gisi 'ba Abarayama! Danza dē gba na vo kalima 'ba vidi maako. Hala to'bo kiya akinga ze na dangōlō?”

³⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma yada tīnyō zi ye, vidi ma o'do kō'du kyēnyē ēdi vo kalima 'ba kō'du kyēnyē. ³⁵ Vo kalime, alimannī dē ŋburu mī dakota, ēzē wisi alese le 'duwī mī dakota. ³⁶ Ēzē Wisi i'di zi ye dangōlō, tīnyō aba e na dangōlō. ³⁷ Ma yolo ku, e tēmī dakota 'ba Abarayama, mora ombe zi ma kofō, ga kō'du, kō'du kise 'bama anza dē tīnyō mī di'di ye. ³⁸ Mēdi ame'do kō'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati ēdiyē ako'do wa mati 'bu wē ayandi zi ye.”

³⁹ Vidi iyannī zi Yēsu henye, “Abarayama ra 'bu ze!” Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēzē e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'do. ⁴⁰ Tapēti mo ombe zi ma kofō ta bi kō'du tīnyō yada zi ye mati Wirī i'di zi ma. Abarayama o'do waako dē kaa ma nani. ⁴¹ Mora ēdi ko'de te wa mati 'bu wē o'do.” Zē iyannī henye,

“Asusu ze dē zi kiya dēdi kpa 'bu maako aba. Dēdi nje 'bu aba kōlō, mo ra Wirī.”

⁴² Yēsu iya zi zē henye, “Ēzē Wirī ra 'Bu wē, owe ma, ga kō'du mayi kazi Wirī yaanya aba mēdi kinye. Mo ra utu ma. Mayi dē na bi da ma. ⁴³ Kō'du a'di ra ayole kō'du mati mēdi ame'do kō'du mo dē? O'be dē to'ro zi kowo kō'du mati mēdi akiya? ⁴⁴ 'Bu wē ra Satani, ehe o'de te wa mati mo omba. Mo 'duwī vo wakofō ehe vo ndondo. Kō'du tīnyō ako anza dē kō'du mo. Mo ame'do kō'du nī, ehe kō'du biya mati mo iya ndondo ra. Anza dē nje mo ra na vo ndondo, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndonde biya. ⁴⁵ Ga kō'du ma yada zi ye kō'du tīnyō, e ombe dē zi tēdi koma aba mī ma. ⁴⁶ Vidi maako tēmī yē to'bo ma susu ga kō'du kyēnyē ko'do? Ēzē ma yada kō'du tīnyō, kō'du a'di ra ome dē mī ma? ⁴⁷ Vidi mati 'ba Wirī akoze mbili nī da kō'du kise 'bomo, mora ombe dē zi kowo, ga kō'du anze dē 'ba Wirī.”

Yēsu ehe Abarayama

⁴⁸ Yude aya'bannī zi Yēsu henye, “Dēdi ze tīnyō aba zi kiya henye, yī vidi 'ba Samariya ra, ehe ēdi dakyikyī aba mī yī?”

⁴⁹ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Manza dē dakyikyī aba mī ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dē zi koro ma. ⁵⁰ Momba wakoro dē ga kō'du ma, mora vidi maako ēdi ani omba zi ma tēdi na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurē ko'do. ⁵¹ Ma yada tīnyō zi ye henye, ēzē orowe me'do 'bama du akoliye dē.”

⁵² Vidi iyannī henye, “Yaanya aba tīnyō da yolo ku ēdi dakyikyī aba. Abarayama oli ehe nēbiyē kpa. Hala to'bo kiya henye, vidi mati oro me'do 'bēyī oli dē? ⁵³ Yī kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nēbiyē kpa. Ēyī ra asōsu 'bēyī yī?”

⁵⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēzē moro ra ma, o'do waako dē. 'Bu ma ra vidi ma oro ma. Iye henye mo Wirī 'be ra. ⁵⁵ Gbi le tīnyō ayole mo dē, mora ma yolo mo. Ēzē miya ma yolo mo dē, ma tēdi na vo ndondo kpa kaa e biya. Mora ma yolo mo, ehe mo'do wa mati mo iya. ⁵⁶ 'Bu wē Abarayama ēdi rakyenyi aba zi kongō kadra tayi 'bama, mo ongo ma ehe ēdi na rakyenyi.”

⁵⁷ Zē iyannī henye, “Anza kpa dē koo 'butēmuyī aba. Hala to'bo kongō Abarayama?”

⁵⁸ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma yada tīnyō zi ye, gba Abarayama anza dē, mēdi.” ⁵⁹ Vidi obannī yitō riyē zi Yēsu kofō, mora mo oho rē nī ehe ila yēkēlu.

9

Yēsu ako'jo kora maako o'jo na komoköndu

¹ Mati Yēsu alasi na konda, mo ongo kora maako na komoköndu kyere mati o'jo. ² Vo lö'böwë 'ba Yēsu ako'jonnī henye, "Raboni, kö'du a'di ra kora nenye o'jo na komoköndu? Ēdī ga kö'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'donnī kö'du kyēnyē?"

³ Yēsu aya'ba dö mo iya henye, "E e, anza here dē. Mora ga kö'du komoköndu 'bomo, akonge Wiri ako'do kö'du koro zi mo. ⁴ Ēzē ědī kadra, do'de wa mati vidī ma utu ma omba ma zi ko'do. Ēzē yondo oko ku, vidī maako o'bo dē zi loo ko'do. ⁵ Mati mēdī mī damöku, ma bikanyi ra zi damöku."

⁶ Tapēti Yēsu iya nenye, mo o'bi oro dakaño. Mo o'do koro ehe ora komo kora ne. ⁷ Here mo iya henye, "T'be akaka koro ne mī Kara Siliyoma." Kora ne i'be ehe akaka mī Siliyoma. Kö'du ya'ba aba, "Vidī ma utu, akutu." Mati mo akaka koro ne ku yaga mo o'bo bi kongö.

⁸ Vo halinjo oka 'bomowe, ehe vidī mati ongonni mo ta bi lenze kyere ne, ako'jonnī kö'du henye, "Nenye anza dē kora mati ědī alima akaño ehe 'duwi alenze?"

⁹ Kya zē maakowe iyannī henye, mo ra gbi te kora vo lenze ne, agamowe iyannī henye, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zē, "Ma kora nani ra." ¹⁰ Zē ako'jonnī ho mo henye, "Hala o'bo bi kongö?" ¹¹ Mo aya'ba dö mo iya henye, "Vidī maako ru mo Yēsu o'do koro ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma t'be kaka mī Kara Siliyoma. Mati mo'do, mo'bo bi kongö." ¹² Zē ako'jonnī kö'du henye, "Mo ědī kila yaanya aba?" Mo aya'ba dö mo iya henye, "Ma yolo dē."

Farasiye ayonzonnī zi ki'ja a'di ra o'do rē nī

¹³⁻¹⁴ Ko'do mati Yēsu o'do koro ne ehe ako'jo kora ne, mī ko'do 'ba ralawo. Here vidī obannī kora ne zi Farasiye. ¹⁵ Zē ako'jonnī ho mo hala mo o'bo zi bi kongö, ehe mo aya'ba henye, "Yēsu o'do koro ehe ora komo ma. Tapēti ma kaka, mo'bo bi kongö."

¹⁶ Kya 'ba Farasi maakowe iyannī henye, "Kora nenye Yēsu ayi dē kazi Wiri. Ēzē mo o'do here, mo o'bo dē kowe kö'du ki'di 'ba ko'do madomoriyö." Agamowe ako'jonnī henye, "Hala vidī 'ba kö'du kyēnyē ato'bo ko'do kyinē 'ba kö'du korowe?" Here Farasiye o'bonni dē kö'du kida tēmi kutē nni, ¹⁷ zē ako'jonnī ha kora ne iyannī henye, "A'di ra iya, kö'du vidī mati ako'jo komo yi ne?" Kora ne ayada zi zē iya henye, "Mo nēbi ra."

¹⁸ Mora vo dagbe 'ba Farasiye omannī dē henye, kyere kora ne ědī na vo komoköndu. Zē utunnī litu zi vo ko'jo mowe, ¹⁹ ehe ako'jonnī hē zē henye, "Nenye wisi mati iye henye, o'jo na komoköndu? Hala mo o'bo bi kongö yaanya aba?"

²⁰ Vo ko'jo 'ba kora ne aya'bannī dö mo henye, "Da yolo ku tinyö mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komoköndu. ²¹ Mora da yolo dē hala mo i'ja komo nī mandere ēyi ra i'di komo zi mo. Ako'jowe ho mo! Mo övu ku kyedre zi me'do ga kö'du nī." ²²⁻²³ Vo ko'jo 'ba kora nenye iyannī here, ga kö'du zē erenni Yude. Vo dagbe 'ba Yude idannī kö'du ku nzo henye, vidī maako manza dē wa maako aba zi ko'do zi vidī maako mati mo iya Yēsu ra Korisitö ne.

²⁴ Vo dagbe ako'jonnī kora ne hulēhu iyannī henye, "T'di wayeto zi Wiri! Da yolo ku Yēsu vo kö'du kyēnyē ko'do."

²⁵ Kora ne aya'ba henye, "Ma yolo dē, ězē mo vo kö'du kyēnyē mandere anza dē. Biya ma yolo henye, ma kyere vo komoköndu, mora yaanya aba mo'bo bi kongö."

²⁶ Zē ako'jonnī ho mo henye, "A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo ako'jo komo yi?"

²⁷ Kora ne aya'ba dö mo iya henye, "Ma yada ku zi ye da kölo, ehe ombe dē zi kowo. Kö'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye löhu? Ombe kpa zi tayi na vo lö'bö 'bomowe?"

²⁸ Vo dagbe alidinnī kora ne, ehe iyannī henye, "Yi vo lö'bö 'bomo! Ze vo lö'bö 'ba Mosa. ²⁹ Tinyö da yolo Wiri ame'do zi Mosa, mora du da yolo dē Yēsu ayi ta kila."

³⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du koro a'di ra here! Mo ako'jo komo ma, ehe gba ayole dē mo ayi ta kila. ³¹ Da yolo ku henye, Wiri owo nje me'do 'ba vidī mati owonnī ehe oronnī mo. Wiri owo me'do 'ba vo kö'du kyēnyē ko'de dē. ³² Ehe nenye ědī dagba kadra mī vurē, vidī maako i'di komo zi vidī maako o'jo na komoköndu. ³³ Yēsu o'bo dē zi wa maako ko'do, nje ězē mo ayi kazi Wiri."

³⁴ Vo dagbe ayadannī zi kora ne henye, "Yi na vo kö'du kyēnyē ko'do kyere mī kadra mati o'jo yi. Asösu 'bēyi ato'bo yandi ze wa maako aba?" Here zē iyannī henye, "O'bo dekpe tayi hulēhu mī bi 'ba mötu 'beze kölo maako!"

Komoköndu zi Lawo Laka

³⁵ Mati Yēsu owo kö'du mati o'do rē nī ne, mo i'be i'ja kora ne. Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "Ēdī koma aba mī Wisi 'ba Vidī?"

³⁶ Mo aya'ba dö mo iya henye, "Kyedre, ězē ayada zi ma mo ēyi ra, ma ki'di koma

'bama mi mo." ³⁷ Yēsu aya'ba henye, "Ongɔ mo ku nzo, ehe yaanya aba mo ēdī me'do yi aba." ³⁸ Kora ne iya henye, "Yere, mi'di koma 'bama mi yi." Here mo amōtu Yēsu gbo. ³⁹ Yēsu ayada zi mo, "Mayi mi damōku nenyē, zi vurē 'ba vidiyē ko'do. Ma kinye zi ki'di komo zi vo komokōnduwē ehe zi ko'do vidī vo komokōndu biya mati ato'bo bi kongɔ."

⁴⁰ Mati Farasiye owonnī Yēsu iya nenyē, zē ako'jonnī henye, "Ze vo komokōndu?"

⁴¹ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ēzē ēdiyē na vo komokōndu, atanze dē mi kō'du kyēnyē. Mora yaanya ēzē aba iye zi bi kongɔ, akasesiye kō'du kyēnyē nduwē."

10

Komo 'ba vo timēlē yako

¹ Yēsu iya henye, "Ma yada tūnyō zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo ēkyi ta da resi. Zē ōdunnī dē kpuru ta haresi zi jolo 'ba timēlē. ² Vidi mati ōdu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba timēlē. ³ Mora vo ga haresi kongɔ ayēhu haresi zi vo yako timēlē, ehe timēlē ayolonnī gu vo yako 'bēnnī. Mo ako'jo timēlē 'bēni ru zē aba, ehe alaga dagba zi zē yaga. ⁴ Mati mo ayasi timēlē 'bēni nee ku biya yaga, mo i'bē dagba da komo zē, ehe zē usunnī go mo, ga kō'du zē ayolonnī gu mo. ⁵ Timēlē usu ga vo leze maakowe dē. Zē ayolonnī gu vo leze dē, ehe zē ahonnī 'de." ⁶ Yēsu ayada komo nenyē zi vidiyē, mora zē ayolonnī dē a'di ra mo ēdī ame'do kō'du mo.

Yēsu vo timēlē yako laka ra

⁷ Here Yēsu iya lōhu, "Ma yada tūnyō zi ye henye, ma haresi zi timēlē. ⁸ Vidi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe timēlē owo da ma kōlō tēmī zē ne dē. ⁹ Ma haresi ra. Zē biya mati ayinnī kpuru ta da ma, akayomo. Zē atayinnī, atī'bēnnī, ehe aki'jannī loma. ¹⁰ Vo logo ayi nje zi kolɔ, kofo, ehe yaɲa. Mayi zi vidī biya tēdinnī didī aba, ehe zi tēdinnī mo aba ndo.

¹¹ "Ma vo timēlē yako laka ra. Vo timēlē yako laka i'di didī nī kō'du timēlē 'bēni. ¹² Vo lɔo ko'do anzannī dē kaa vo timēlē yako mati timēlē na 'bomo. Ēzē ongōnnī wōliwōli atayi, zē aho wēnnī ilannī timēlē. Here wōliwōli iri ehe apere timēlē nee. ¹³ Vo lɔo ko'do aho wēnnī 'de ga kō'du zē asōsunnī kō'du 'ba timēlē nee dē.

¹⁴ "Ma vo timēlē yako laka ra. Ma yolo timēlē ame, ehe zē ayolonnī ma, ¹⁵ kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mi'di didī ma kō'du timēlē ama. ¹⁶ Mēdī timēlē maako ētī anzannī dē tēmī jolo 'ba timēlē nenyē. Ma kika zē kpa ga bi kōlō, ehe zē akowonnī gu ma. Here atēdinnī goli kōlō 'ba timēlē ehe vo yako kōlō.

¹⁷ "Bu owo ma ga kō'du mi'di didī ma, here ma kirī hulēhu lōhu. ¹⁸ Vidi maako oba didī ma dē kazi ma. Ma ra mi'di mi kō'du komba 'bama. Mēdī kyigo aba zi ki'di, ehe kyigo aba zi kirī hulēhu lōhu, kaa mati 'Bu ma i'di kō'du mo zi ma zi ko'do."

¹⁹ Mati zē owonnī me'do 'ba Yēsu ne, Yude inye mi nni. ²⁰ Maakowe kyo tēmī zē iyannī henye, "Mo ēdī dakyikyī aba mi nī. Mo vo lōkyi ra. Kō'du a'di zi mbili koze zi mo?" ²¹ Mora agamowe iyannī henye, "Hala vidī mati dakyikyī aba mi nī ato'bo kiya kō'du nenyee? Vidi maako anza dē kaa nenyē zi to'bo vo komokōnduwē ki'di zi bi kongɔ?"

Vidī ombannī Yēsu dē

²² Mi tona nani, Yēsu ēdī mi Yerusalema kō'du karama 'ba yēkēlu. ²³ Kadra maako aba, mo ēdī alasi mi kapa 'ba yēkēlu sējē 'ba Solomono ²⁴ ehe Yude atoto rē nni toko ro mo. Zē iyannī henye, "Hala na konda omba ti'bē zē sesi kō'du sōsu aba? Ēzē yi Korisito ra, ayada zi ze huwē."

²⁵ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye, ehe ombe dē zi koma kō'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada ēyi ra ma. ²⁶ Mora kyere anze dē timēlē ama, ome kō'du 'bama dē. ²⁷ Timēlē ama owonnī gu ma, ehe ma yolo zē. Zē usunnī ga ma. ²⁸ Mi'di didī ma ŋburu zi zē, here kazi zē ōlunnī. Vidi maako akoba zē dē yaga ta kala ma. ²⁹ 'Bu ma i'di zē zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vidi maako o'bo dē zē koba ta kala mo ³⁰ Ma kōlō 'Bu aba."

³¹ Kpa lōhu vo dagbe 'ba Yude obannī yitō kō'du zi Yēsu kofo. ³² Mora mo iya henye, "Ma yada wa laka kyo zi ye mati 'Bu ma utu ma zi ko'do. Ma vala ra ombe ma ku'du go mo yitō aba?"

³³ Zē aya'bannī do mo iyannī henye, "Danza dē yi ku'du yitō aba ga kō'du wa laka mati o'do. Dēdī yi ku'du yitō aba ga kō'du alidi Wirī. Yi ŋɲbō vidi ra, ehe kinye ēdī akiya zi tēdi na Wirī."

³⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Mi wayōru 'be, Wirī iya dē henye, 'E wirī mbiya ra?" ³⁵ 'be dē he wasa wayōru aba, mati mi mo Wirī ame'do zi vidī naniye ehe ako'jo zē wirī. ³⁶ Here kō'du a'di asuwē ma lidi Wirī ga kō'du miya henye ma Wisi 'ba Wirī? Tapētī mo biya, ēdī 'Bu ra ako'jo ma kō'du lɔo nenyē. Mo ra kpa vidī mati utu ma mi damōku. ³⁷ Ēzē manza dē ako'do wa mati 'Bu ma omba ma zi ko'do, neene ome dē mi ma. ³⁸ Mora ēzē mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga kō'du nani, gbī le ēzē anze dē koma aba mi ma. Neene akayole tūnyō henye, 'Bu ēdī kōlō ma aba, ehe ma kōlō 'Bu aba."

³⁹ Lóhu zé ombanní zi Yésu kírí. Yésu anza dè hu kyigo 'bèzè. Í'bè yaga ta kala zè. ⁴⁰ Mo umu kyèti Ranga Yeredene bi mati Yowani èdì kyere bapatisi k'í'di. Mati Yésu èdì ani, ⁴¹ vidì kayo ayinní zi mo. Zè èdinní akiya henye, "Yowani o'do kyìnè 'ba kò'du koro maakowe dè, mora kò'du biya mati mo iya kò'du 'ba Yésu èdì tinyò." ⁴² Vidì kayo naniye í'di koma 'bènni kpa mí Yésu.

11

Koli 'ba Lazara

¹ Kora maako ru mo Lazara alèpí na koo mí gawo 'ba Beteniya. Mo èdì èmí aba riyò, Mariya ehe Marita. ² Nenyè kpa te Mariya mati yaa ope yèningutru da Yere ehe akyito burutu mo yèvu 'bèni aba. ³ Èmíyè utunní kò'du kise zi Yésu ehe ayadanní zi mo aboka laka 'bomo Lazara èdì na rakoo.

⁴ Mati Yésu owo kò'du nenyè iya henye, "Koo 'bomo ne ndundu mo anza dè koli, mora èdì zi kika wayeto zi Wírí ehe Wisi omo."

⁵ Yésu owo Marita, èmí mo ehe Lazara. ⁶ Here mati mo owo mo èdì na koo alima bi mati mo èdì 'domo ko'do riyò aba lóhu. ⁷ Neene mo iya zi vo ló'bò 'bèniyè henye, "Yaanya aba dí'bèè hulèhu Yudiya."

⁸ Zè iyanní henye, "Raboni, vidì naniye ombanní zi ku'du yí yitò aba brua! Kò'du a'di omba zi tí'bè hulèhu?"

⁹ Yésu aya'ba henye, "Kadra anza dè 'butè domoriyò mí ko'do kólò? Èzè alasi mí kadra, bikanyi 'bèyí atèdì kazi kadra ehe otra ndí yí dè. ¹⁰ Mora èzè alasi yondo aba, akotra ndí yè ga kò'du anza dè bikanyi maako aba." ¹¹ Neene mo ayada zi zè henye, "Aboka ze Lazara èdì ako'do, ehe mèdì tí'bè ani zi mo liro."

¹² Zè aya'banní henye, "Yere èzè mo èdì ako'do, mo atényi na laka."

¹³ Yésu èdì ame'do tinyò kò'du koli 'ba Lazara, mora vo ló'bówè asòsu 'bènni mo èdì nje ame'do kò'du 'ba ko'do. ¹⁴ Here Yésu ayada zi zè huwè, "Lazara oli ku. ¹⁵ Ma rakyenyi aba manza dè ani, ga kò'du yaanya aba atèdiyè dongo aba zi k'í'di koma 'bè mí ma. Dí'bèè zi mo."

¹⁶ Toma mati ru rözè 'bomo èdì "Loja" iya zi vo ló'bò agamowe henye, "Ayiye dí'bèè, here da to'bo koli mo aba."

Yésu injè Lazara na didi

¹⁷ Mati Yésu oko Beteniya, mo i'ja Lazara èdì ku nzo mí dawogo ko'do sowo aba. ¹⁸ Beteniya èdì tisiwa aba ta da wipi wota ta Yerusalem, ¹⁹ ehe Yuda kayo ayinní ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lèlu ga kò'du öndu zè oli ku.

²⁰ Mati Marita owo henye Yésu oko ku, mo i'bè yaga zi do mo kutrè, mora Mariya alima 'bèni loko. ²¹ Marita iya zi Yésu henye, "Yere, èzè yí èdì kinye, öndu ma oli dè. ²² Gbi le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wírí ako'do wa mati ako'jo."

²³ Yésu ayada zi mo iya henye, "Öndu yí akadidí lóhu." ²⁴ Marita aya'ba do mo iya henye, "Ma yolo ku mo atényi na didi mí ndundu ko'do aba, èzè biya yöku ènyí ku." ²⁵ Yésu iya zi Marita henye, "Ma ra vidì mati èdì yöku kijnè zi didi. Vidì biya mati omanni mí ma akadidinní, èzè olinní le. ²⁶ Ehe vidì biya mati alimanni ga kò'du 'ba koma mí ma tinyò akolinní dè. Oma nenyè ku?"

²⁷ Mo alèzè iya henye, "Jo Yere, moma yí Korisito ra, Wisi 'ba Wírí. Yí ra vidì mati da sösu kò'du mo atayi mí damöku ne."

Yésu udu

²⁸ Tapèti Marita iya nenyè, mo i'bè liwo iya zi èmí ní Mariya, "Raboni èdì kinye, ehe mo omba zi yí kongo." ²⁹ Kandi mati Mariya owo nenyè, mo ènyí riyè i'bè yaga zi Yésu. ³⁰ Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'bè do mo kutrè. ³¹ Vidì kayo ayinní zi da Mariya lèlu, ehe mati kandi zè ongönni mo ila loko, asòsunní mo èdì tí'bè dawogo zi kudu. Here zè aló'bönni gbo ga ndi mo.

³² Mariya i'bè bi mati Yésu 'domo. Kandi mati mo ongö mo, alomvo burutu mo iya henye, "Yere, èdì kyere kinye, öndu ma oli dè."

³³ Mati Yésu ongö Mariya ehe vidì mati mo aba èdinní akudu, mo kò'du sösu aba ³⁴ Ako'jo henye, "Kila í'di yè ida ro mo?" Zè aya'banní henye, "Yere, ayi ongö te."

³⁵ Yésu ayeto kudu. ³⁶ Vidì iyanní henye, "Ongö te hala mo owo Lazara." ³⁷ Kya zè maakowe iyanní henye, "Mo ayèhu komo 'ba vo komoköndu. Kò'du a'di mo ato'bo dè sesi Lazara kazi koli?"

Yésu injè Lazara tëmí koli

³⁸ Yésu zo kò'du sösu kyedre aba. Here mo i'bè dawogo mati na wöru yitò alulu nbiri ho mo. ³⁹ Neene mo ayada zi vidiyè yitò ne lulu 'de yaga ta ho mo. Mora Marita iya henye, "Yere, ayolo henye, Lazara oli go mo o'do ku sowo, ehe kèzi mo atèdì ku na kyènyè."

⁴⁰ Yésu aya'ba do mo henye, "Gba ma yada dè zi yí henye, èzè èdì koma aba, akongö bikanyi kyedre 'ba Wírí?" ⁴¹ Tapèti alulu yitò ne ku dakapa, Yésu ongö bi riyè zi komoriyè ehe amötu henye, "Bu, mo'do öwò'di zi yí ga kò'du aya'ba da mötu 'bama. ⁴² Ma yolo ku 'duwí èdì da mötu 'bama ya'ba. Mora miya nenyè, here zi vidì kinye nee koma yí ra utu ma." ⁴³ Mati Yésu inde mötu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba

henye, "Lazara, ayi yaga!" ⁴⁴ Kora mati oli ne ayi gbo yaga. Kala mowe ehe ndi mowe olo mi bong'o 'ba wakusu, ehe bong'o ayofu komo mo. Yesu ayada zi vidiy'e henye, "Inge mo, ile mo mi'be."

Yere 'ba zi kofu Yesu

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Vidi kayo mati ayinni zi Mariya, ong'onn'i wa mati Yesu o'do, ze i'dinni koma 'benni mi mo. ⁴⁶ Maakowe i'benni zi Farasiye ehe ayadanni wa mati Yesu o'do. ⁴⁷ Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye atoto re nni bi kol'o iyanni henye, "A'di ra da ko'de? Kora neny'e edi kiyine 'ba ko'du koro ko'do ky'o. ⁴⁸ Eze da dore mo de yaanya aba, vidi biya aki'dinni koma 'benni mi mo. Neene vidi 'ba Roma atayinni ehe akayananni yek'elu daka'no 'beze aba."

⁴⁹ Ma kol'o maako temi ze ru mo Kayafa, mo ra kyedre 'ba vo karase mi koo nani. Mo ame'do riy'e iya henye, "E vidi nee, anze de ko'du yolo aba. ⁵⁰ Ayole de henye, edi na laka zi vidi kol'o koma ko'du vidiy'e, kazi daka'no ra yaja biya?" ⁵¹ Kayafa iya neny'e de na bi de ni. Kaa kyedre 'ba vo karase mi koo nani, mo edi kum'e henye, Yesu ra akoli ko'du 'ba daka'no. ⁵² Yesu oli de nje ko'du daka'no 'ba Yude. Mo akoli zi kika vidi biya 'ba Wiri mati apere re nni ne zi droko bi kol'o.

⁵³ Here mi ko'do nani dagba ani, vidi ayetonni mala ko'do zi Yesu ki'di zi koli. ⁵⁴ Ga ko'du mala ro mo neny'e, Yesu adoro lasi toko mi vidi kayo na dang'olo. Mo i'be mi gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipi, ehe mo alima ani vo lo'bo 'beniy'e eti.

⁵⁵ Edi ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba koli. Vidi kayo 'ba Yude mati alimanni yaga temi daka'no, ayinni mi Yerusalema zi re nni ko'jo nbala ga ko'du 'ba karama. ⁵⁶ Ze omanni bi toko ko'du Yesu. Neene mati ze edinni mi yek'elu, ze ako'jonn'i oka ma kol'o maako henye, "Asosu 'beyi mo atayi de kinye mi karama 'ba laga 'ba koli?" ⁵⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ayadanni zi vidiy'e zi ze yolo, eze vidi maako temi ze ongo Yesu ku. Neny'e edi hala ze asosunni zi mo kiri.

12

Alomu Yesu mi Beteniya

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Ko'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba koli Yesu i'be hul'ehu zi Beteniya, bi mati Lazara alima 'domo, mati mo inj'e mo temi koli. ² Ze o'donni wakonyo zi mo ani. Marita ra ako'jo. Lazara kol'o temi vidi mati edinni alima ani da tarabiza Yesu aba. ³ Mariya oba maranji yeningutru ogo kofi kyedre aba ehe ope burutu Yesu. Mo

akyito ze zi teli yevu 'beni aba, ehe tato ndili 'ba yeningutru ne, oso mi loko ne. ⁴ Vo lo'bo maako ru mo Yudasi Sikereto edi ani, mati mo ra omba ti'be zi Yesu susu. Mo ako'jo henye, ⁵ "Ko'du a'di yeningutru neny'e ogo de yaga kofi nbiriri lamiwota aba ehe kofi mo ki'di zi vo leriye?" ⁶ Yudasi tinyo asosu ko'du vo leriye de. Mo ako'jo ko'du ne ga ko'du mo inj'e anboro 'ba kofi ehe mi kadra maako aba akalogo zi ni.

⁷ Yesu aya'ba do mo iya henye, "Ile mo kutu ni aba. Mo ma sesi wa mati mo edi mo aba ko'du kadra 'ba ma kusu. ⁸ Atediy'e 'duwi vo leriye eti, mora atanze de 'duwi ma aba."

Yere zi Lazara kofu

⁹ Vidi kayo ayinni mati ze owonni henye Yesu edi ani. Ze ombanni kpa zi Lazara kong'o ga ko'du Yesu inj'e mo temi koli. ¹⁰ Here kyedree 'ba vo karase o'donni yere kpa zi Lazara kofu. ¹¹ Mo ra i'di vidi kayo zi de nni koto kazi ze ehe ki'di koma 'benni mi Yesu.

Yesu odu mi Yerusalema

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Ko'do ma vere aba vidi kayo edinni mi Yerusalema ko'du 'ba karama. Mati ze owonni henye Yesu edi tayi ko'du 'ba karama, ¹³ ze obanni mbili 'ba mbiro ehe i'benni yaga zi mo met'e. Ze agb'ogbo he nni henye, "Wayeto zi Wiri! Wiri mi'di ya'da zi vidi mati ayi mi ru 'ba Yere! Wiri mi'di ya'da zi Yere 'ba Yiserere!"

¹⁴ Yesu i'ja makakya aho do mo kaa wayoru iya, ¹⁵ "Vidi 'ba Ziyono, ere de! Yere 'be edi tayi yaanya aba mo edi ataha da makakya."

¹⁶ Mi dagba mo vo lo'bo 'ba Yesu ayolonn'i de. Mora tapeti mo iri wayeto kazi Wiri ku, ze asosunni henye, wayoru iya neny'e ko'du mo ehe ze o'donni neny'e ko'do mo.

¹⁷⁻¹⁸ Vidi kayo ayinni zi Yesu ga ko'du ze ong'onn'i mo Lazara ko'jo yaga temi dawogo. Ze asesinni nduwe me'do ko'du mo ehe ko'du koro neny'e. Ze ayinni zi Yesu ga ko'du ze ong'onn'i ko'du kiyine wakoro mati mo o'do. ¹⁹ Mora Farasiye iyanni zi oka ma kol'o henye, "Waako anza de da to'bo ko'do! Vidi biya mi damoku ne edinni kusu ga Yesu."

Girigi maakowe ombanni zi Yesu kong'o

²⁰ Vidi 'ba Girigi maakowe i'benni Yerusalema zi motu mi kadra 'ba karama aba. ²¹ Pilipo ta Beteseyida mi Galilaya edi kpa ani. Here ze i'benni zi mo iyanni henye, "Kyedre, domba ze zi Yesu kong'o."

²² Pilipo ayada zi Anderiya. Ze riy'o ne i'benni zi Yesu ayadanni zi mo. ²³ Yesu iya

henye, “Kadra yaanya aba oko ku kö'du Wisi 'ba Vidī zi kirī kyedre wayeto. ²⁴ Ma yada tñyö zi ye, i'jō 'ba nyenyo mati alēpi dakaŋo atanza dē kyō ta da i'jō ma kölō nje ēzē oli. Mora ēzē oli, ako'jo nyenyo kyō. ²⁵ Ēzē owo didi yī, akayōlu. Ēzē ila kö'du 'ba damōku nenyē, aki'di didi ma ŋburu zi yī. ²⁶ Ēzē alitu zi ma, ati'bē ma aba. Vo litu 'bame atēdinnī ma aba bi mati ma 'domo. Ēzē alitu zi ma, 'Bu ma akoro yī.”

Yēsu ame'do kö'du koli 'bēni

²⁷ “Yaanya aba ma mi riti kyedre, ma yolo dē a'di ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu dē zi sesi ma tēmī kadra 'ba riti nenyē. Tñyö mayi mī damōku kö'du kadra 'ba riti nenyē. ²⁸ Here 'Bu, ika wayeto zi ru yī.” Gu ayi ta komoriyē iya henye, “Mika wayeto ku nzo zi ma, ehe ma ko'do löhu.”

²⁹ Mati vidī kayo nee owonnī gu ne, kya zē maakowe asōsu 'bēnnī piwo ra. Agamowe asōsu 'bēnnī malayika ra ame'do zi Yēsu.

³⁰ Here Yēsu ayada zi vidī kayo nee, “Gu nani ame'do zi kōnyie, anza dē ma. ³¹ Vidī 'ba damōku nenyē yaanya aba o'do vurē 'bēzē ku, ehe yere 'ba damōku nenyē u'du ku nzo yaga. ³² Ēzē umbē ma ku riyē ta dakaŋo, ma ko'do vidī biya komba zi tayi zi ma.” ³³ Yēsu ēdi ame'do kö'du gērī ma aki'di nī zi kofo.

³⁴ Vidī kayo nee iyannī zi Yēsu henye, “Wayōruwē 'ba kö'du ki'di ayandi henye, Korisito ne akalima ŋburu. Hala o'bo kiya henye Wisi 'ba Vidī akinjē riyē zi koli? Ēyi ra nenyē Wisi 'ba Vidī?”

³⁵ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Bikanyi atēdiyē aba nje tisiwa. Alasiye mī bikanyi ēzē ato'be here kazi bikōndu akakowe. Kora mati mo alasi mī bikōndu, mo ayolo dē nēdi ti'bē kila. ³⁶ Ome mī bikanyi mati ēdiyē aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi.”

Vidī ombannī dē zi tēdi koma aba mī Yēsu

Tapētī Yēsu iya kö'du nenyee, mo ila bi nani i'bē mī bi 'ba rakoho. ³⁷ Mo o'do kyinē 'ba kö'du koro kyō mī kutē vidī kayo, mora zē gba zo ombannī dē zi tēdi koma aba mī mo. ³⁸ Nenyē o'do rē nī zi wa mati nēbi Yisaya iya atayi tñyö, “Yere, ēyi ra oma mī kö'du kise 'beze? Ehe ēyi ra ongo kyigo kyedre 'bēyi?” ³⁹ Vidī o'bōnnī dē zi tēdi koma aba mī Yēsu, ga kö'du Yisaya iya kpa henye,

⁴⁰ “Wirī isi komo zē here kazi o'bōnnī bi kongo, ehe o'do di'di zē na kyigo here zē o'bōnnī dē yolo. Mo o'do nenyē here kazi zē a'bannī zi mo ehe ko'jo zē.”

⁴¹ Yisaya iya nenyē, ga kö'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yēsu ame'do kö'du mo.

⁴² Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dinnī koma 'bēnnī mī Yēsu, mora zē ayadannī dē zi vidī maako, ga kö'du Farasiye i'dinnī kö'du ku nzo zi vidiyē anza dē zi wa maako ko'do zi vidī maako mati ēdi koma aba mī Yēsu. ⁴³ Vo dagbe ombannī wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zē ombannī wayeto kazi Wirī.

Yēsu ayi zi damōku yomo

⁴⁴ Mī gu kyembe aba Yēsu iya henye, “Vidī mati ēdi koma aba mī ma, ēdi kpa koma aba mī vidī mati utu ma. ⁴⁵ Ehe vidī mati ongo ma, ongo vidī mati utu ma ne ku. ⁴⁶ Ma bikanyi mati ayi mī damōku. Vidī mati ēdi koma aba mī ma, alima dē mī bikōndu. ⁴⁷ Ma ra dē vidī mati ako'do vurē kyēnyē 'ba vidī naniye mati ombannī dē zi koro kö'du yandi 'bama. Mayi zi yomo vidī 'ba damōku nenyē, anza dē vo ko'do vurē kyēnyē 'bēzē. ⁴⁸ Mora vidī mati omba ma dē ehe wayandi 'bama, ako'do vurē kyēnyē ro mo mī ndundu 'ba ko'do aba, mī wa mati miya. ⁴⁹ Manza dē me'do ga kö'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya. ⁵⁰ Ma yolo ku kö'du ki'di omo akika didi ma ŋburu. Nenyē ēdi hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma.”

13

Yēsu akaka burutu 'ba vo lö'bō 'bēniyē

¹ Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yēsu ayolo henye kadra ne oko ku kö'du nī zi kila damōku nenyē ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwī mo owo vo lö'bō 'bēniyē mī damōku nenyē, ehe mo owo zē le mī ndundu.

² Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasī, wisi 'ba Simona Sikereto, omba zi Yēsu susu. ³ Yēsu ayolo nayi kazi Wirī ehe na ti'bē hulēhu zi Wirī. Mo ayolo kpa henye, 'Bu i'di kyigo ku biya zi nī. ⁴ Here kadra 'ba wakonyo aba Yēsu ēnyi riyē, mo oto bongo 'ba rē nī ma ta yaga, ehe olo bongoratali toko bi ko'di kida 'ba gē nī. ⁵ Mo i'di wini mī siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lö'bō 'bēniyē kaka ehe kyitru zē bongoratali mati mo usu ne aba. ⁶ Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henye, “Yere, ēdi ti'bē zi burutu ma kaka?”

⁷ Yēsu aya'ba iya henye, “Tñyö ayolo wa mati mēdi ko'do ne dē, mora yaa akayolo.”

⁸ Petero aya'ba henye, “Akaka burutu ma dē!” Yēsu ayada zi mo henye, “Ēzē ma kaka yī dē, tñyö anza dē 'bama.”

⁹ Simona Petero aya'ba do mo iya henye, “Yere, akaka dē nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!” ¹⁰ Yēsu aya'ba henye, “Vidī mati akaka rē nni ku ehe ēdinnī ku biya ŋbala omba nje zi burutu zē ra kaka.”

Ehe e vo lö'bö 'bame, ëdiyë n̄bala nje vidi kölö tēmi yē." ¹¹ Yēsu ayolo ëyi ra akasusu n̄i. Kö'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kölö tēmi yē.

¹² Tapētī Yēsu akaka burutu vo lö'bö 'bēniyē ehe usu b̄ngō 'bēni ma ta yaga ne hulēhu, mo alima akañō löhu. Here mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do zi ye ne ku?" ¹³ Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kö'du nani ëyi ra ma. ¹⁴ Èzē Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wē, o'de kpa te here zi oka ma kölö maako. ¹⁵ Ma yada gō mo ku, ehe o'de zi oka ma kölö maako te wa mati mo'do zi ye. ¹⁶ Ma yada tinyō zi ye henye, vo lituwē anzanni dē kyedre ta da vo dē n̄ni, ehe vo litu kike anzanni dē kyedre ta da vidi mati utu zē ne. ¹⁷ Ayole wa nenye ku. Wiri akī'di ya'da zi ye, èzē o'de zē."

¹⁸ "Manza dē ame'do kö'du wē biya. Ma yolo zē mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayōru iya, atayi tinyō. Mo iya henye, 'Kora mati onyo wa ma aba ne, opi rē n̄i ku na vo wehe ra ma.' ¹⁹ Mēdi yada nenye zi ye biya gba kazi rē n̄i ko'do, here èzē o'do rē n̄i ku, akome ëyi ra ma. ²⁰ Ma yada tinyō zi ye, vidi mati iri vo litu 'bame kalakyedre aba, iri ma kpa kalakyedre aba, ehe vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri ne vidi mati utu ma."

Yēsu ayada wa ma ako'do rē n̄i zi n̄i

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Tapētī Yēsu iya kö'du nenye, mo riti kyedre aba ehe ayada zi vo lö'bö 'bēniyē henye, "Ma yada tinyō zi ye henye, vidi ma kölö tēmi yē akasusu ma."

²² Dē zē wiriwiri kö'du wa mati mo iya ne. Zē nje bi kongō aba da oka ma kölö. ²³ Yēsu owo vo lö'bö mati ëdi alima kara zi n̄i bi 'ba wakonyo, ²⁴ ehe Simona Petero o'do kala n̄i zi vo lö'bö nenye zi ki'ja ma vala ra Yēsu ame'do kö'du mo.

²⁵ Here vo lö'bö ne idē rē n̄i zi Yēsu ehe ako'jo henye, "Yere, ma vala ra tēmi ze ëdi ame'do kö'du mo?" ²⁶ Yēsu aya'ba iya henye, "Ma kusu nzoyi mangol'bo nenye mi gbenje ehe ki'di zi vidi mati mēdi ame'do kö'du mo." Here Yēsu usu mangol'bo gbo ehe i'di zi Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto. ²⁷ Kandi Satani ayañā da Yudasi. Yēsu iya henye, "Yudasi, i'bē kandi o'do wa mati zi yi ko'do." ²⁸ Vidi maako bi 'ba wakonyo ne ayolo kö'du mati Yēsu iya ne dē. ²⁹ Mora ga kö'du Yudasi ra na vo k̄hi sesi, kya zē maakowe asōsunn̄i henye Yēsu ayada zi mo zi kogo wa mati zē ombanni kö'du karama. Agamowe asōsunn̄i henye Yēsu ayada zi mo zi k̄hi ki'di zi vo leri.

³⁰ Yudasi oba nzoyi mangol'bo, i'bē yaga. Èdi ku nzo yondō.

Kö'du ki'di kyiyi

³¹ Tapētī Yudasi i'bē ku Yēsu iya henye, "Yaanya aba Wisi 'ba Vidi akī'di wayeto, ehe mo akika wayeto zi Wiri." ³² Here tapētī Wiri akiri wayeto ku ga kö'du mo, Wiri akī'di wayeto zi mo, ehe Wiri ako'do kandi. ³³ Gisi ame, ma tēdiyē aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dē. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. 'O'be dē ti'bē bi mati mēdi ati'bē.' ³⁴ Mora mēdi kö'du ki'di kyiyi ki'di zi ye: o'we oka ma kölö maako, kpa te kaa mati mo'wo e. ³⁵ Èzē o'we oka maakowe mi gēri nenye, vidi biya akayoln̄ni e vo lö'bö 'bama ra."

Lömu 'ba Petero

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Simona Petero ako'jo henye, "Yere, ëdi ti'bē kila?" Yēsu aya'ba henye, "O'bo dē ti'bē ma aba yaanya aba, mora yaa dagba ani ati'bē."

³⁷ Petero ako'jo henye, "Yere, kö'du a'di mo'bo dē ti'bē yi aba yaanya aba? Ma koli kö'du yi!" ³⁸ Yēsu ako'jo henye, "Tinyō akoli kö'du ma? Ma yada zi yi tinyō, gba kazi zanga yēru yapa, akiya da wota henye ayolo ma dē."

14

Yēsu gēri ra zi 'Bu

¹ Yēsu iya zi vo lö'bö 'bēniyē henye, "Asōsuwē kö'du dē. Èdiyē koma aba mi Wiri. Ome kpa mi ma. ² Loko kayo ëdi mi liñō 'ba 'Bu ma. Ma yada nenye dē zi ye, èzē anza dē tinyō. Mēdi ti'bē ani zi bi ko'jo biya zi ye na kölö kölö. ³ Tapētī mo'do nenye ku, ma ta'ba hulēhu kobe ma aba. Here da tēdi ze ga bi kölö. ⁴ Ayole gēri mati mēdi ati'bē zi mo ne ku."

⁵ Toma iya henye, "Yere, da yolo dē ëdi ati'bē kila! Hala da o'bo yolo gēri ne?" ⁶ Yēsu aya'ba henye, "Ma gēri, tinyō, ehe didi! Kazi ma, vidi maako o'bo dē ti'bē zi 'Bu. ⁷ Èzē tinyō ayole ma, akayole 'Bu. Mora tēmi ndenye dagba ani, ayole mo ku, ehe onge mo ku."

⁸ Pilipo iya henye, "Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba." ⁹ Yēsu aya'ba henye, "Pilipo, mēdi yi aba kadra konda aba ayolo dē ma ëyi? Èzē ongo ma, ongo 'Bu ku. Hala ato'bo ha ma ko'jo zi yada 'Bu zi ye?" ¹⁰ Oma dē henye, ma kölö 'Bu aba ehe 'Bu kölö ma aba? Wa mati miya, miya dē kö'du ma. 'Bu mati alima mi ma, ra o'do wa nenye. ¹¹ Ome mi ma èzē miya henye, 'Bu kölö ma aba ehe ma kölö 'Bu aba. Mandere ome mi ma kpa nje ga wa mati mēdi ako'do. ¹² Ma yada tinyō zi ye henye èzē ëdiyē koma aba mi ma, ako'de kpa te wa mati mēdi ako'do.

Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kö'du mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu. ¹³ Ako'jowe ha ma, ehe ma ko'do wa mati ako'jowe kö'du mo. Gëri nenyé aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu. ¹⁴ Ma ko'do wa mati ako'jowe ha ma zi ko'do mi ru ma."

Alömu zi kutu Lawo Laka

¹⁵ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Èzë owe ma, ako'de kaa mi'di kö'du mo. ¹⁶ Here ma kako'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakonyiye ehe 'duwi atëdiyë aba. ¹⁷ Lawo Laka akayada zi ye wa mati tinyinö. Vidi 'ba damöku nenyé o'bonni dë kiri Lawo, ga kö'du zë ongonni dë mandere yolö mo. Mora ayole Lawo ku, ga kö'du mo ëdiyë aba ehe akasesi lima nduwë mi yë. ¹⁸ Ma kile dë kaa wala. Ma tayi hulëhu zi ye. ¹⁹ Tisiwa aba vidi mi damöku nenyé o'bonni dekke zi ma kongö, mora akonge ma. Ehe ga kö'du ma lima, akalime. ²⁰ Here akayole ma kölö 'Bu aba. Akayole, e kölö ma aba, ehe ma kölö ëti. ²¹ Èzë owe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atowo e. Ma katowo e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di."

²² Yudasi ma agamo anza dë Yudasi Sikereto, ame'do riyë ako'jo kö'du henye, "Yere, mi me'do 'bëyi ne a'di akayada zi ze yi kaa a'di, mora ayada dë zi vidi 'ba damöku nenyé?" ²³ Yësu aya'ba henye, "Èzë vidi maako owö ma, zë akoronni ma. Here 'Bu ma akatowo zë, da katayi zi zë ehe lima mi zë. ²⁴ Mora vidi mati owö ma dë, oro ma dë. Wa mati owowe miya tinyinö ayi dë kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma."

²⁵ "Ma yada kö'du nenyee zi ye, mati ma gba ëti. ²⁶ Mora Lawo Laka atayi akakonyiye. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mi ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sösu wa biya mati ma yada zi ye."

²⁷ "Mi'di rakyëyi zi ye, kyinë 'ba rakyëyi mati nje ma to'bo ki'di. Anza dë kaa rakyëyi mati damöku nenyé aki'di. Here asösuwë dë mandere tere. ²⁸ Owowe ma ku nzo kiya henye, mëdi ati'bë ehe ma tayi kpa hulëhu zi ye. Èzë tinyinö owe ma, ëdiyë rakyenyi aba mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu, ga kö'du mo ëdi kyedre ta da ma. ²⁹ Mëdi yada zi ye nenyé gba kazi ma ti'bë, here èzë o'do rë ni, atëdiyë koma aba mi ma. ³⁰ Mo'bo dekke me'do ëti na konda, ga kö'du yere 'ba damöku nenyé ëdi tayi. Mora mo anza dë kyigo aba da ma. ³¹ Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vidi biya mi damöku ne akayolönni mowo mo. Èdi ku kadra 'ba zi ze ti'bë yaanya aba."

15

Yësu tinyinö kaga tana

¹ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Ma tinyinö kaga tana, 'Bu ma ra wa kyeti yaka. ² Mo iga ngora 'bama biya mati ananni kölo dë yaga. Mora mo ikye nbalala biya da ngora mati ëdi tana kölo, here zi tana kölo kyo. ³ E ku nzo nbalala ga kö'du wa mati miya zi ye. ⁴ Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora o'bo dë tana kölo nje èzë alime na rakida zi kaga, here o'be dë tana kölo nje èzë alime na rakida zi ma."

⁵ "Ma kaga ra, e ngora ra. Èzë alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kölo kyo. Mora o'be dë wa maako ko'do kazi ma. ⁶ Èzë alime dë na rakida zi ma, aku'duwë yaga. Atëdiyë kaa ngora kyitru mati atoto bi kölo ehe o'bo mi wa'do. ⁷ Èzë alime na rakida zi ma ehe kö'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bo mötuwë ga wa mati ombë, ehe mötu 'be akaya'ba do mo. ⁸ Èzë ayiye ku na kölo laka 'ba vo lö'bö 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lö'bö 'bame. ⁹ Mowo e kaa 'Bu ma owö ma. Here alime mi watowo 'bama. ¹⁰ Èzë orowe ma, ma kasesi towö e kaa 'Bu ma asesi towö ma, ga kö'du moro mo."

¹¹ "Ma yada nenyé zi ye, zi ye tëdiyë mi rakyenyi 'bama ma nburu. ¹² Yaanya aba ma yada zi ye zi towö oka ma kölö maako kaa mowo e. ¹³ Gëri ma laka ndra zi yada watowo kö'du aboke, ëdi zi koli kö'du zë. ¹⁴ E aboka ma ra, èzë orowe ma. ¹⁵ Ma ko'jowe dë vo litu 'bame, ga kö'du vo litu ayolönni dë a'di ra kyedre 'bëzë ëdi ako'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kö'du ma yada ku biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma. ¹⁶ E ra dë ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kölo, kyinë 'ba kölo ma akalima nburu. Here 'Bu ma aki'di zi ye wa mati ako'jowe kazi mo mi ru ma. ¹⁷ Here mi'di kö'du zi ye zi towö oka ma kölö."

Damöku 'ba rakiyi

¹⁸ "Èzë vidi 'ba damöku nenyé ayiye, asösuwë henye zë iyinni ma dagba. ¹⁹ Èzë e zi damöku, vidi 'bomo atowe. Mora anze dë zi damöku. Ma jeliye zi damöku nenyé kila hulëhu. Kö'du nenyé ra vidi 'bomowe ëdinni ye kiya. ²⁰ Asösuwë hala ma yada zi ye henye vo litu anzanni dë kyedre ta da kyedre 'bënni. Here èzë vidi o'donni ma na kyënyë, zë ako'donni yë na kyënyë. Èzë zë oronni kö'du yandi 'bama, zë akoronni 'be. ²¹ Vidi ako'donni kpa te zi ye wa mati zë o'donni zi ma. Zë ako'donni ga kö'du e zi ma, ehe zë ayolönni vidi mati utu ma ne dë. ²² Èzë vidi dë ame'do zi zë,

o'donnî vurê kyënyê dê rê zê. Yaanya aba zê o'bonnî dê kiya anzannî ra dê. ²³ Vîdî mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa. ²⁴ Mo'do wa maakowe vîdî maako gba o'do dê. Êzê zê ongônî ma dê wa nenyeê ko'do, o'donnî vurê kyënyê dê rê zê. Mora zê ongônî ma wa nenyeê ko'do, ehe zê zo ma kiyi ehe 'Bu ma kpa. ²⁵ Nenyê ra hala wayöru êdinnî tînyö mati zê iyannî henye, vîdî iyinnî ma öngbö kazi kö'du mo."

²⁶ "Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tînyö. Lawo Laka akakonyiye ehe akayada kö'du ma zi ye. ²⁷ Here akayade kö'du ma kpa zi oka maakowe, ga kö'du êdiyê ma aba tîmî biyeto."

16

¹ "Mêdî yada zi ye wa nenyeê, here kazi oto de 'de. ² Akore yaga tîmî bi 'ba mötu, ehe kadra atayi mati vîdî akofonnîyê, ehe zê asösunni, nêdinnî kö'du laka ra ko'do zi Wîrî. ³ Zê ako'donnî wa nenyeê ga kö'du zê ayolonnî 'Bu mandere ma dê. ⁴ Mêdî akiya nenye zi ye yaanya aba, here êzê kadra ne ayi ku akasösuwê wa mati miya."

Loo 'ba Lawo Laka

"Ma mêdî êtî tîmî dagba, ehe here ma yada wa nenyeê dê zi ye. ⁵ Mora yaanya aba mêdî ku tî'bê hulêhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vîdî maako tîmî yê ako'jo ha ma dê mêdî tî'bê kila. ⁶ E kazi rakyenyi biya ta bi kö'du nenye kowo. ⁷ Mora ma yada zi ye, mêdî tî'bê zi ko'do wa mati êdî na laka kö'du wê. Kö'du nenye ra mêdî tî'bê 'de. Lawo Laka o'bo dê tayi zi ye konyi le êzê mile ku. Mora tapêti mî'bê ku, ma kutu mo zi ye. ⁸ Lawo atayi akayada zi vîdî 'ba damöku nenye kö'du tînyö kö'du yanja ehe kö'du laka 'ba Wîrî ehe vurê. ⁹ Lawo akayada zi zê henye, zê 'ba kö'du kyënyê ko'do, ga kö'du zê anzannî dê koma aba mî ma. ¹⁰ Zê na litê kö'du wa 'ba Wîrî mati êdî tînyö na laka, ga kö'du mêdî tî'bê zi 'Bu, onge ma dekpe löhu. ¹¹ Ehe zê na litê kö'du 'ba vurê, ga kö'du Wîrî ikye vurê 'ba yere 'ba damöku nenye ku nzo."

¹² "Mêdî kö'du aba kyo zi kiya zi ye, mora yaanya aba atêdî ndra ta da mati ato'be yolo. ¹³ Lawo ayada wa mati tînyö ehe atayi gage mî tînyö ma ndo. Lawo ame'do dê ga kö'du ni. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'do zi ye yolo a'di ra êdî tî'bê zi rê nî ko'do. ¹⁴ Lawo aki'dî wayeto zi ma kö'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye. ¹⁵ Wa biya mati 'Bu êdî mo aba 'bama ra. Kö'du nenye ra miya henye Lawo oba kö'du kise 'bama ehe yada mo zi ye."

¹⁶ Yësu ayada zi vo lö'bö 'bëniyê, "Tisiwa aba, onge ma dekpe, mora tapêti mo tisiwa akonge ma."

¹⁷ Zê iyannî zi oka ma kölö maako henye, "A'di ra Yësu iya henye, tisiwa aba donge mo dê, mora tapêti mo tisiwa aba, da kongö ze mo? Kö'du a'di ra mo iya henye, nêdî tî'bê zi 'Bu? ¹⁸ A'di ra 'bëni nenye tisiwa aba, mati mo êdî ame'do kö'du mo? Da yolo dê a'di ra mo ame'do kö'du mo."

¹⁹ Yësu ayolo zê êdinnî kö'du ko'jo maakowe aba, here mo iya henye, "E na rasösu a'di ra ma me'do kö'du mo mati miya henye tisiwa aba onge ma dê, mora tapêti mo tisiwa aba akonge ma. ²⁰ Ma yada zi ye tînyö henye, akuduwê ehe atêdiyê kazi rakyenyi, mora damöku atêdî rakyenyi aba. Atêdiyê kazi rakyenyi, mora yaa atêdiyê na rakyenyi. ²¹ Êzê mbara omba ku zi ko'jo, mo êdî mî watoo kyedre. Mora tapêti ko'jo, watoo ne ölu ta do mo ehe na rakyenyi, ga kö'du mo ika wisi ku mî damöku ne. ²² E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma konge, ehe atêdiyê na rakyenyi. Vîdî maako o'bo dê zi kobe ta gëri mati asösuwê."

²³ "Êzê kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma dê kö'du wa maako. Ma yada tînyö zi ye henye, 'Bu aki'di zi ye wa mati ako'jowe kö'du mo mî ru ma. ²⁴ Ako'jowe kö'du wa maako dê gba mî gëri nenye. Mora yaanya aba ako'jowe mî ru ma ehe akiriyê."

Ta'da Damöku

²⁵ "Ma me'do ha kahi aba zi yada wa nenyeê zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekpe ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwê kö'du 'ba 'Bu. ²⁶ Akako'jowe ha 'Bu mî ru ma. Ma kako'jo ho mo dê zi ye. ²⁷ Wîrî 'Bu owe ga kö'du owe ma, ehe ome mayi kazi mo. ²⁸ Mayi ta ra 'Bu mî damöku ne, mora mêdî ku damöku ne kila ta'ba zi 'Bu."

²⁹ Vo lö'böwê iyannî henye, "Yaanya aba êdî ku ame'do huwê zi ze! Anza dê ame'do ha kahi aba. ³⁰ Ndundu mo aba da yolo ku henye, ayolo wa biya, ehe omba dê zi vîdî hê yi ko'jo. Yaanya aba doma tînyö ayi ta ra Wîrî."

³¹ Yësu aya'ba henye, "Tînyö yaanya ome ma ku? ³² Kadra atayi ehe êdî ku nzo kinye, mati akapere biya. Vîdî biya na kölö kölö tîmî yê atî'bê hulêhu linjo ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atêdî ma aba, ma tanza dê kutu ma aba. ³³ Ma yada nenye zi ye, zi ye têdiyê rakyeyi aba mî di'di ye ga kö'du ma. Êzê êdiyê mî damöku ne, atêdiyê riti aba. Mora êdiyê kazi tere, ma'da damöku ne ku."

17

Kö'du sösu akopi rê nî mî rakyenyi

Yësu amötu kö'du vo lö'bö 'bëniyê

¹ Tapèti Yèsu inde me'do ku zi vo ló'bó 'bèniyè, mo ongo bi ri'yè komoriyè ehe amötu, "Bu, kadra oko ku zi yi ki'di wayeto zi Wisi 'bèyi, here zi mo ki'di wayeto zi yi, ² ga kö'du i'di kyigo ku zi mo ta da vidi biya, here mo aki'di didi ma nburu zi vidi biya mati i'di zi mo. ³ Didi ma nburu edi zi yolo yi, Wiri ma nje tinyo, ehe zi yolo Yèsu Korisito, mo mati utu. ⁴ Mi'di wayeto zi yi kinye dakaño zi kö'do wa biya i'di zi ma kö'do. ⁵ Yaanya aba 'Bu, i'di hulèhu zi ma wayeto mati mēdi mo aba yi aba gba damöku ne o'do dē.

⁶ "I'di vo ló'bó maakowe ku zi ma temi damöku nenyee ehe ma yada zi zè, yi kaa a'di. Zè 'bèyi ra, mora i'di zè zi ma, ehe zè oronni yi. ⁷ Zè ayolónni henye, i'di zi ma biya wa mati mēdi mo aba. ⁸ Ma yada zi vo ló'bó 'bame wa mati ayada zi ma, ehe zè ombanni do mo. Zè ayolónni mayi kazi yi, ehe zè omani yi ra utu ma.

⁹ "Mēdi amötu kö'du zè, mora anza dē kö'du zè 'ba damöku nenyee. Vo ló'bó 'bame 'bèyi ra, ehe mēdi amötu kö'du zè. ¹⁰ Biya mati mēdi mo aba 'bèyi ra, ehe biya mati edi mo aba 'bama ra, ehe zè i'dinni wayeto zi ma. ¹¹ Bu laka, manza dekpe na konda mi damöku ne, mēdi tayi zi yi, mora vo ló'bó 'bame gba mi damöku ne. Agaga gē zè kyigo 'ba ru yi aba, mati i'di zi ma ne aba, here zè atēdinni kōlō oka ma kōlō maako aba, kpa kaa yi ehe ma kōlō. ¹² Mati mēdi zè eti, ma sesi zè na laka kyigo mati i'di zi ma ne aba. Mongo gē zè ehe ma kōlō temi zè ölu dē, nje ma kōlō mati mo ra omba zi tölu. Nenyee o'do rē ni here zi wa mati wayöru iya zi tayi tinyo. ¹³ Ma ku da gēri ama zi yi, mora miya kö'du nenyee mati ma gba mi damöku, here vo ló'bó 'bame atēdinni kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba. ¹⁴ Ma yada kö'du kise 'bèyi ku zi zè, mora vidi 'ba damöku nenyee iyi zè, ga kö'du zè anzanni dē zi damöku nenyee, kpa te kaa manza dē. ¹⁵ 'Bu, ma ko'jo hē yi dē zi koba vo ló'bó 'bame yaga temi damöku ne, mora agaga gē zè kazi Satani. ¹⁶ Zè anzanni dē zi damöku nenyee, ehe ma kpa. ¹⁷ Me'do 'bèyi ra edi tinyo. Here i'di tinyo nenyee, mo'do zè biya na 'bèyi. ¹⁸ Mēdi zè kutu mi damöku, kaa utu ma. ¹⁹ Mi'di ra ma ku biya zi yi ga kö'du 'bèzè, here zè mēdinni biya zi yi mi tinyo.

²⁰ "Manza dē nje amötu kö'du vo ló'bó nenyee. Mēdi kpa amötu kö'du vidi biya mati zi tēdinni koma aba ga kö'du wa mati vo ló'bó 'bame akiyanni kö'du ma. ²¹ 'Bu, momba zè biya zi tēdi kōlō oka ma kōlō maako aba, kpa kaa ma kōlō yi aba, ehe yi kpa kōlō ma aba. Ma kpa momba zè zi tēdi kōlō ze aba, here vidi 'ba damöku nenyee akomanni henye, yi ra utu ma. ²² Moro

vo ló'bó 'bame mi gēri kōlō oro ma, zè mēdinni kōlō oka ma kōlō maako aba kaa ze kōlō. ²³ Ma kōlō zè aba, ehe yi kōlō ma aba, here zi zè tayinni biya kōlō. Here vidi 'ba damöku nenyee akayolónni henye, yi ra utu ma. Zè akayolónni henye, owo vo ló'bó 'bame kpa kaa owo ma.

²⁴ "Bu, momba vidi biya mati i'di zi ma zi tēdi ma aba, bi mati mēdi 'domo. Neene zè akongonni bikanyi kyedre mati i'di zi ma, ga kö'du owo ma gba o'do damöku dē. ²⁵ 'Bu laka, vidi 'ba damöku nenyee ayolónni yi dē, mora ma yolo yi, ehe vo ló'bó 'bame ayolónni henye yi ra utu ma. ²⁶ Ma yada zi zè, yi kaa a'di, ehe ma kayada zi zè nduwè, here watowo mati edi mo aba kö'du ma akatayi kapa 'bèzè, ehe ma tēdi kōlō zè eti."

18

Kiri 'ba Yèsu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Mati Yèsu inde mötu ku, mo vo ló'bó 'bèni eti umunni kyēti gulu 'ba Kidrono ehe i'bè mi yaka maako. ² Yèsu edi 'duwi rē nni ki'ja vo ló'bó 'bèni eti ani, ehe Yudasi ayolo bi ne. ³ Here Yudasi i'bè zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma eti ehe vo kanye 'ba yékèlu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunni zè. Zè injenni wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe. ⁴ Yèsu ayolo kö'du mati omba zi i'bè rē ni kö'do ne ku nzo, mora mo ako'jo henye, "Eyi ra ediyè koma?" ⁵ Zè aya'banni henye, "Dēdi koma Yèsu 'ba Nazereta!" Yèsu ayada zi zè henye, "Ma Yèsu ra!" Yudasi vo susu edi toro ani dakapa zè. ⁶ Kandi zè biya a'banni kowo hulèhu ehe alēpinni dakaño. ⁷ Yèsu ako'jo kö'du löhu henye, "Ediyè eyi ra koma?" Zè aya'banni do mo iyanni henye, "Dēdi ze koma Yèsu 'ba Nazereta."

⁸ Kadra nenyee aba Yèsu aya'ba henye, "Ma yada ku nzo zi ye ma Yèsu ra. Ezè ma ra ediyè akoma, ile vidi maakowe mi'benni." ⁹ Here wa biya ako'do rē ni, kaa mo iya, "Ma yölu vidi ma kōlō mati i'di zi ma ne dē."

¹⁰ Simona Petero ika kulu ni aba. Mo oto yaga temi silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da tiri nbiriku yaga. ¹¹ Yèsu iya zi Petero henye, "I'di kulu 'bèyi ne karani. Ma kuwè temi siko mati 'Bu i'di zi ma."

Ika Yèsu zi Anasi

¹² Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyèlu 'bèni eti, ehe vo kanye 'ba yékèlu eti, irinni Yèsu ehe idanni mo gö. ¹³ Zè obanni mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mi koo nani. ¹⁴ Kayafa kōlō nenyee ra ayada zi kyedree 'ba Yude henye,

“Ēdi na laka ězē vidī kōlō maako oli kō'du vidī biya.”

Petero iya henye na yolo Yēsu dē

(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

¹⁵ Simona Petero ehe vo lō'bō maako aba usu ga Yēsu. Vo lō'bō nani ayolo kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yēsu le mī liṅo 'ba kyedre 'ba vo da karasa. ¹⁶ Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lō'bō maako ayi hulēhu yaga ehe ame'do zi wu'jē 'ba haresi ne henye, “Mo mila Petero ti'bē loko.” ¹⁷ Mora ako'jo ho mo henye, “Anza dē kōlō tēmī vo lō'bō 'ba kora nani?”

Petero aya'ba do mo iya henye “E e manza dē.” ¹⁸ Gabi na kyēyi ehe vo lituwē ehe vo kanye 'ba yēkēlu adrokonnī wa'do kallīli. Zē ēdinnī rē nnī koye toko ta ro mo, mati Petero i'bē ehe o'ɔ kara dakapa wa'do zi rē nī koye.

Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yēsu

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

¹⁹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yēsu kō'du vo lō'bō 'bomowe ehe kō'du yandi 'bomo. ²⁰ Mora Yēsu ayada zi mo henye, “Ma me'do na dangōlō ta da komo vidī biya, ehe 'duwī mēdī kō'du yandi mī bi 'ba mōtu 'beze ehe mī yēkēlu, bi ma Yude ayinnī biya bi kōlō. Miya kō'du maako dē na koho. ²¹ Kō'du a'di ra ēdi ha ma ko'jo? Kō'du a'di ako'jo ha vidī mati owonnī ma ne dē? Zē ayolonnī wa mati miya.”

²² Kandī mati Yēsu iya henye, ma kōlō tēmī vo kanye 'ba yēkēlu otra mo ehe iya henye, “Nani anza dē gērī mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase.”

²³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēzē miya wa maako ku na kyēnyē, iya. Mora ězē anza dē, kō'du a'di otra ma?”

²⁴ Yēsu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

Petero andi lōhu na yolo Yēsu dē

(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)

²⁵ Mati Simona Petero ēdī tōro ani rē nī kubī, vidī maako ako'jo ho mo henye, “Anza kōlō tēmī vo lō'bōwē 'ba Yēsu?”

Lōhu Petero andi ehe iya henye, “E e, manza dē.” ²⁶ Kōlō tēmī vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase ēdī ani. Mo na karo zi vo litu mati Petero ikye mbli mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, “Mongō yī dē mī yaka kora nani aba?” ²⁷ Lōhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbo.

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Do ṅbo damindō aba o'ba mati Yēsu kazi Kayafa zi loko mati vo daliṅo mī turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya ēdinnī bi kida aba yaga, ga kō'du ězē vidī tēmī zē i'bē mī loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dē zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

konyo. ²⁹ Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, “A'di ra na kyēnyē ike kora nenye?”

³⁰ Zē ya'bannī henye, “Mo vo kō'du kyēnyē kō'do! Kō'du nenye ra dika ze mo zi yī.” ³¹ Pilato ayada zi zē henye, “Obe mo ehe o'de vurē 'bomo mī kō'du ki'di 'be.” Yude aya'bannī henye, “Danza dangōlō aba zi ki'di vidī maako zi kofō.” ³² Ehe here, wa mati Yēsu iya kō'du kyinē koli 'bēni, atayi tīnyō.

³³ Pilato i'bē hulēhu loko. Mo ako'jo Yēsu zi nī ehe ako'jo henye, “Yi ra Yere 'ba Yude?” ³⁴ Yēsu aya'ba henye, “Ēdi kō'du nenye ko'jo na bi dē yī, mandere vidī maako ra ayada kō'du ma zi yī?” ³⁵ Pilato iya henye, “Ayolo ku manza dē Yuda! Vidī 'bēyiyē ehe kyedree 'ba vo karase ra ikannī yī zi ma. A'di ra o'do?”

³⁶ Yēsu aya'ba henye, “Kalakonda 'bama anza dē zi damōku nenye. Ēzē ēdi here, vo lō'bō 'bame ako'donnī wehe zi sesi ma ta bi ki'di zi vo dagba 'bezee. E e, kalakonda 'bama anza dē zi damōku nenye.”

³⁷ Pilato aya'ba henye, “Here, yī yere ra.” Yēsu ayada zi mo henye, “Yi ēdi akiya henye, ma yere. O'jo ma mī damōku nenye, zi yada kō'du tīnyō ra, ehe vidī mati zi kō'du ma tīnyō ayolo gu ma.” ³⁸ Pilato ako'jo ha Yēsu henye, “A'di ra tīnyō?”

Ikye vurē zi Yēsu kofō

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilato i'bē hulēhu yaga ehe iya henye, “Mi'ja kora nenye dē kō'du kyēnyē maako aba. ³⁹ Kyere ma 'duwī maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangōlō Yere 'ba Yude?”

⁴⁰ Zē agbōgbō hē nnī, “E e, anza mo! Domba zē Barabasi.” Barabasi ēdī na vo wehe 'ba turu.

19

Ikye vurē ra Yēsu zi tōtō

¹ Pilato i'di kō'du gbo zi Yēsu ku'bō so'da aba. ² Vo kanye o'donnī safo 'ba yere yaga tēmī ngora kono i'dinnī da Yēsu. Here zē usunnī bōngo 'buluyē ro mo. ³ Zē ayinnī zi mo da kyō ehe iyannī henye, “He, yī Yere 'ba Yude!” Zē isannī mo kpa kala nnī aba.

⁴ Kpa lōhu Pilato i'bē yaga. Kadra nenye aba mo iya henye, “Ma kika Yēsu zi ye yaga lōhu, here atō'be kongō na bi de henye, mi'ja mo dē kō'du kyēnyē maako aba.” ⁵ Yēsu asi yaga usu safo 'ba yere kono bōngo 'buluyē aba. Pilato iya henye, “Kinye kora ne ēdī.”

⁶ Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yēkēlu ongōnnī mo, zē agbōgbō hē nnī iyannī henye, “Ma tōtō mo da taka! Ma tōtō mo da taka!” Pilato ayada zi zē, henye, “Obe mo, ehe atōtōwē mo da taka.

Mi'ja kò'du kyënyë kò'do 'bomo maako dë."

⁷ Yude nee aya'banni henye, "Mo iya zi ni tēdi na Wisi 'ba Wiri! Kò'du ki'di 'beze iya henye, mi'di mo zi koli."

⁸ Mati Pilato owo nenye, mo ndra na tere. ⁹ Mo i'be huléhu loko ehe ako'jo ha Yësu henye, "Yi ta kila?" Mora Yësu aya'ba dë. ¹⁰ Pilato ako'jo henye, "Kò'du a'di aya'ba da kò'du ko'jo 'bama ne dë? Ayolo dë mēdi kyigo aba zi yi kinga na dangölö mandere yi tötö da taka?"

¹¹ Yësu aya'ba henye, "Èzë Wiri i'di kyigo ne dë zi yi, o'bo dë wa maako kò'do zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yi, o'do ndra na kyënyë." ¹² Here Pilato omba zi Yësu kinga na dangölö. Mora Yude agbögbö hë nni löhu, "Èzë inga kora nenye ku na dangölö, anza dë aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidi maako mati iya zi ni tēdi na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma."

¹³ Mati Pilato owo nenye, mo ika Yësu yaga. Here mo alima akaño da kyiti 'ba vurë bi mati ako'jo, "Yitö Dakaño." Mi ha 'ba Hibiru ëdi "Gabata." ¹⁴ Èdi kaa kadra kutë mi kò'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidi kayo nee henye, "Ongo bi da yere 'be!" ¹⁵ Zë agbögbö hë nni henye, "Ofo mo! Ofo mo! Atötö mo da takal!" Pilato ako'jo henye, "Here ombe ma zi tötö yere 'be da taka?" Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, "Yere 'ba Roma ra yere 'beze." ¹⁶ Here Pilato i'di Yësu gbo zi tötö da taka.

Atötö Yësu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yësu 'de, ¹⁷ ehe mo injë taka 'bëni bi ma ëdi na yolo henye, "Yingo da." Ha 'ba Hibiru bi nenye, ako'jo "Gologota." ¹⁸ Ani atötö Yësu gbo da taka, ehe dakapa mo da taka, atötö kora kpa riyo, ma kölö kapa mo ma kölö, Yësu mi kutë zë. ¹⁹ Pilato i'di kò'du zi kò'du kyënyë kò'do 'ba Yësu zi yöru da wa ehe ki'di riye da taka. Ako'jo henye, "Yësu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude." ²⁰ Me'do ne ayöru mi ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Girigi. Bi mati oba Yësu zi mo ne, anza na kowo ta ra gawo kyedre, ehe Yuda kayowe ako'jonnä kò'du yöru ro mo ne. ²¹ Here kyedree 'ba vo karase i'bënni zi Pilato iya henye, "Kò'du a'di ayöru henye, mo Yere 'ba Yude? Akayöru kyere henye, 'Mo iya zi ni tēdi na Yere 'ba Yude.'" ²² Mora Pilato ayada zi zë henye, "Wa mati ma yöru ku, ma lima here!"

²³ Tapëti vo kanye atötönni Yësu ku da taka, zë inyenni mi böngo 'bomo sowo, ma kölö zi ma kölö tēmi zë. Mora böngo 'bomo ma ta yaga o'do tēmi nzoyi böngo kölö, anza dë kapa maako aba. ²⁴ Vo kanye iyanni zi oka ma kölö maako henye,

"Dize dë, du'duwë födö aba zi kongö ëyi ra akiri." Nenyë o'do rë ni here zi wayöru tayi tünjö, mati iya henye, "Zë inyenni mi böngo ame ehe u'dunnä födö kò'du böngö ame." Vo kanye o'donnä wa mati zë ombanni.

²⁵ Ma 'ba Yësu o'wo dakapa taka 'bomo ëmi ni aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala ëdi kpa ato'wo ani. ²⁶ Mati Yësu ongo ma ni, ehe vo lö'bö mati mo o'wo mo ëti, mo iya zi ma ni henye, "Kora nenye yaanya aba wisi 'bëyi." ²⁷ Here mo iya zi vo lö'bö ne henye, "Mo yaanya aba ma yi ra." Tēmi ndenyë dagba ani, vo lö'bö nani oba mo gbo linjo 'bëni.

Koli 'ba Yësu

(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Yësu ayolo henye, yaanya aba ninde lö' bënë ku. Ehe zi kò'do wayöru tayi tünjö, mo iya henye, "Ma na kodro."

²⁹ Siko ëdi ani ndo a'ji aba. Vidi maako usu lifa mi a'ji ne ehe injë riye i'di ha Yësu kaga 'ba isipo aba. ³⁰ Tapëti Yësu uwë a'ji ne, mo iya henye, "Wa biya o'do rë ni ku!" Mo umbi dë ni ehe oli.

Isi roto Yësu

³¹ Yaanya aba ëdi kò'do 'ba rakò'jo, 'dö kò'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Èdi kò'do lele zi Yude, ehe zë ombanni dë zi ida ra nee zi lima riye da taka mi kò'do nenye. Here zë ako'jonnä ha Pilato zi ndi kora nee kowe ehe koba ida rë zë akaño. ³² Vo kanye dagba owenni ndi 'ba kora agamowe riyo mati atötö zë ani ne. ³³ Mora mati zë ayinni zi Yësu, zë ongönni mo oli ku nzo, ehe zë owenni ndi mo dë. ³⁴ Ma kölö tēmi vo kanye isi mbese Yësu wehe aba, yama ehe wini asi yaga. ³⁵ Da yolo nenye ëdi tünjö, ga kò'du vidi maako ra ayada wa mati mo ongo o'do rë ni. Yaanya aba ato'bo tēdi kpa koma aba. ³⁶ Biya nenye o'do rë ni here, zi wayöru tayi tünjö, mati iya henye, "Yingo 'ba ida ro mo ma kölö akowe dë," ³⁷ ehe "Zë ongönni ma kölö mi dakapa mbese mo isi wehe aba."

Kusu 'ba Yësu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Yosepa tēmi Arimataya ëdi kölö tēmi vo lö'bö 'ba Yësu. Mo asesi na koho, le ga kò'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yësu koba. Pilato i'di dangölö zi mo, ehe Yosepa oba mo akaño ta da taka. ³⁹ Nikodimö ayi ni mo aba, ehe ika kpa kaa 'butëwota kilogaramo 'ba wakëzi ngutru aba o'do tēmi murë ehe aloyisi 'ba yöku kusu. Nenyë kpa te Nikodimö kölö mati i'be zi Yësu yöndo kölö maako aba. ⁴⁰ Vidi

kora riyö nee, olonni ida ra ne mi böngö 'ba yöku, bi kölö wakëzi ngutru aba, mati ëdi hala Yude ombenni yöku 'bënni. ⁴¹ Mi bi mati atötö Yësu da taka, ani yaka ëdi wogo aba mati gba ombe vidi maako dë mi mo. ⁴² Dawogo ne ëdi kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra ko'jo kö'du ko'do 'ba ralawo, zë na korokoro zi ida ra Yësu ki'di ani.

20

Yësu na didi

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Ko'do 'ba Gima aba nbo mati bi gba na kōndu, Mariya Magadala i'bë dawogo ehe ongo henye, yitō alulu ku 'de, ta ha bi tōdu 'ba dawogo. ² Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lö'bō mati Yësu ɔwɔ ehe iya henye, "Zë obanni Yere ku tēmi dawogo! Da yölo dë i'dinni mo ku kila."

³ Petero ehe vo lö'bō maako aba ayetonni ti'bë dawogo. ⁴ Zë ahonni ta bi kölö, le vo lö'bō maako ne aho ndra ta da Petero ehe ɔko ani dagba. ⁵ Mo idë rë ni ehe ongo böngö konda na lala loko mi dawogo, mora mo i'bë dë loko. ⁶ Mati Simona Petero ɔko ani, mo i'bë mi dawogo ehe ongo böngö konda ne. ⁷ Mo ongo nzoyi böngö mati o'do zi komo Yësu yöfu mo aba ne. Aköku ku ehe mi bi mati na bi dë ni. ⁸ Vo lö'bō mati ɔko dagba ani ne i'bë mi dawogo, ehe mati mo ongo, mo oma. ⁹ Mi kadra nani Petero ehe vo lö'bō maako ne, ayolōnni dë henye, wayōru iya henye Yësu atēnyi na didi. ¹⁰ Here zë riyö ne i'bënni hulëhu zi vo lö'bō maakowe.

Yësu alaya zi Mariya Magadala
(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Mariya Magadala ɔɔ kudu yaga dakapa dawogo. Mo ëdi gba kudu, mati mo idë rë ni akaño ¹² ehe ongo malayike riyö loko. Zë usunni böngö kanyi ehe ëdi alimanni bi mati i'di ida ra Yësu 'domo. Ma kölö bi do mo ehe ma agamo bi ndi mo. ¹³ Malayika nee ako'jōnni ha Mariya henye, "Kö'du a'di ëdi akudu?" Mo aya'ba do mo henye, "Zë obanni ida ra Yere ama ku 'de, ma yölo dë i'dinni mo kila."

¹⁴ Kandi mati Mariya iya nenyë, mo ofo rë ni kpo ehe ongo Yësu ëdi atoro ani. Mora mo ayolo dë, mo 'bëni ëyi. ¹⁵ Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Ëdi akudu ga a'di? Ëdi ëyi ra koma?" Mo asösu 'bëni mo vo kyeti yaka ra ehe iya henye, "Kyedre, ëzë obe ida ro mo ku 'de, ako ayada zi ma, here ma to'bo ti'bë mo koba."

¹⁶ Here Yësu iya zi mo henye, "Mariya!" Mo ofo rë ni ehe iya zi mo henye, "Raboni." Ha 'ba Hibiru aba "Raboni" vo "Komoyandi." ¹⁷ Yësu ayada zi mo henye, "Ise ra ma dë! Mi'bë dë gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lö'bō 'bame mëdi ati'bë zi mo

mati na 'Bu ma ehe Wiri 'bama, kpa 'Bu wë ehe Wiri 'be."

¹⁸ Mariya Magadala i'bë ayada zi vo lö'böwë nongö Yere ku. Mo ayada kpa zi zë wa mati mo iya zi ni.

Yësu alaya zi vo lö'bō 'bëniyë

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Vo lö'böwë na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe mi hutaga 'ba Gima kölö nani, zë isi gë nni loko. Truku'du, Yësu alaya mi kutë 'ba gboko. Mo amëtë zë iya henye, "Rakyëyi mëdi yë aba." ²⁰ Ehe ayada kala niyë zi zë ehe mbese ni. Mati vo lö'böwë ongonni Yere, zë biya na rakyenyi. ²¹ Tapëti Yësu amëtë zë löhu, "Rakyëyi mëdi yë aba," mo iya henye, "Mëdi yë kutu kaa 'Bu utu ma." ²² Here mo alawo dë zë ehe iya henye, "Iriyë Lawo Laka. ²³ Èzë ile vidi maako ku ga kö'du kyënyë, akila zë. Mora ëzë ile kö'du kyënyë 'bëzë dë, ila zë dë."

Yësu ehe Toma

²⁴ Toma ma ako'jo "vo loña" ëdi le kölö tēmi vo lö'bō 'butë dōmoriyō, mo anza dë agamo ëti mati Yësu alaya zi zë. ²⁵ Here zë ayadanni zi mo henye, "Dongo ze Yere ku."

Mora Toma iya henye, "Dagba, momba kongö tēpi ɔɔ 'ba nosomari mi kala mo ehe kise zë dawisi kala ma aba. Ma ki'di kala ma bi mati wehe i'bë da mbese mo. Moma dë, nje ëzë mo'do nenyë ku!"

²⁶ Tapëti kö'do 'ba Gima kölö yaa, vo lö'bō atoto rë nni löhu bi kölö. Kadra nenyë aba, Toma ëdi zë aba. Yësu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe ɔɔ mi kutë 'ba gboko ne. Mo amëtë vo lö'bō 'bëniyë, "Rakyëyi mëdi yë aba." ²⁷ Mo iya zi Toma henye, "I'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. I'di kala yi da mbese ma. ɔɔ tēmi da jiji 'bëyi ne, ehe oma!"

²⁸ Toma aya'ba do mo iya henye, "Yi Yere ama, ehe Wiri ama!" ²⁹ Yësu iya henye, "Toma, oma ga kö'du ongo ma ku? Vidi mati ëdinni koma aba mi ma kazi ma kongö, ëdi zë mati tūnyö ya'da aba!"

Kö'du a'di Yowani Ayōru Buku Ëni

³⁰ Yësu o'do kyinë 'ba kö'du koro kö'do maakowe kyō mati vo lö'bō 'bomowe ongonni, ehe anza zë biya ayōru ku mi buku nenyë. ³¹ Mora ma nenyë ayōru here zi ye ki'di koma 'be mi Yësu na Korisito ne, Wisi 'ba Wiri. Èzë ëdiyë koma aba mi mo, atëdiyë didi aba mi ru 'bomo.

21

Yësu alaya zi vo lö'bō 'bëniyë

¹ Yësu yaa alaya zi vo lö'bō 'bëniyë da göti Föfö 'ba Tiberiyasi. O'do rë ni mi gëri

nenye. ² Simona Petero, Toma ma ako'jo "vo loŋa," Natanëlê ta Kana mi Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo ëdinni ani, bi kôlô aga vo lô'bô maako ëti riyô. ³ Simona Petero iya henye, "Mëdi ti'bê kyenze kiri!"

Maakowe iyanni henye, "Da ti'bê ze yi aba." Zê i'bënni yaga mi tönjö 'bënni. Mora du irinni wa maako dë yondô nani aba. ⁴ Nbo mi damindô vere, Yësu owo da göti, mora vo lô'bôwê ayolnni dë mo ëyi ra. ⁵ Yësu agbögbô hë ni, "Aboke, iriyê wa maako ndô?" Zê aya'banni henye, "E e."

⁶ Here mo ayada zi zê henye, "Umëë öndu 'be ne akaŋo da kala tiri 'ba tönjö 'be, ehe akiriye'ba 'ba kyenze maakowe." Zê o'donni here, ehe öndu gbo kyô na kyenze, here zê o'bonni dë zi koto riyê mi tönjö.

⁷ Vo lô'bô mati Yësu owo ne, iya zi Petero henye, "Nenye Yere ra." Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bongô mati mo oto, mati mo ëdi loo ko'do ne. Here, mo öfu mi wini. ⁸ Tönjö ëdi nje kaa lamikölô mitiri ta da göti. Here vo lô'bô maakowe alimanni mi tönjö, ehe otanni öndu mi mo kyô kyenze aba. ⁹ Mati vo lô'bôwê asinni yaga tëmi tönjö, zê ongonni mangol'bo ehe wa'do 'ba kalili kyenze aba do mo. ¹⁰ Yësu ayada zi vo lô'bô 'bëniyê henye, "Ike kya 'ba kyenze maakowe mati iriyê ne."

¹¹ Simona Petero i'bê hulêhu mi tönjö ehe oto öndu da göti. Mi mo kyenze ma kyedre ëdinni lamikölô 'butémuyi domowota, mora öndu gba kazi liza. ¹² Yësu iya henye, "Ayiye ehe onyowe." Mora vo lô'bô ma kôlô maako ako'jo dë, mo ëyi ra. Zê ayolnni mo Yere ra. ¹³ Yësu oba mangol'bo mi kala ni ehe i'di kya maakowe zi vo lô'bô 'bëniyê. Mo o'do kyenze ne kpa te here.

¹⁴ Nenye mi kadra mawota mo ra Yësu alaya zi vo lô'bô 'bëniyê tapëti mo ënyi tëmi koli.

Yësu ehe Petero

¹⁵ Mati Yësu vo lô'bô 'bëni ëti indenni wakonyo ku, mo ako'jo henye, "Simona wisi 'ba Yowani, owo ma ndra ta da oka maakowe?" Simona Petero aya'ba henye, "Oo, Yere, ayolo ku mowo yi!" Yësu iya henye, "Here, ulu timëlê ame." ¹⁶ Yësu ako'jo madariyô mo, "Simona wisi 'ba Yowani, owo ma?" Petero aya'ba henye, "Oo, Yere, ayolo mowo yi!" Yësu ayada zi mo henye, "Here, ongo ga timëlê ame."

¹⁷ Yësu ako'jo mi da mawota mo henye, "Simona wisi 'ba Yowani, owo ma?" Petero na rasösu ga kö'du Yësu ako'jo ho mo mawota ëzê mo owo ni. Here mo ayada zi Yësu henye, "Yere, ayolo kö'du biya. Ayolo mowo yi."

Yësu aya'ba henye, "Ulu timëlê ame. ¹⁸ Ma yada tinyô zi yi henye, mati yi gba na wisi kora obi, usu rë yi ehe i'bê bi mati omba zi ti'bê. Mora mati endro ku, akiza yaga kala yi. Here, maakowe akidanni kö'di gë yi toko rë yi ehe akalëpi zi yi dagba bi mati omba dë zi ti'bê." ¹⁹ Yësu iya nenye zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wiri. Here mo iya zi Petero, "Usu ga ma."

Yësu ehe vo lô'bô maako ëti

²⁰ Petero opi rë ni ehe ongo vo lô'bô mati Yësu owo ne, usu ku gë ni. Mo ra kpa te mati alima kara zi Yësu bi 'ba wakonyo, ehe ako'jo henye, "Yere, ëyi ra ëdi ti'bê zi yi susu?" ²¹ Mati Petero ongo vo lô'bô nenye, mo ako'jo ha Yësu iya henye, "Yere, a'di kö'du mo?"

²² Yësu aya'ba henye, "Kö'du sösu 'bëyi ëdi a'di, ëzê momba mo zi lima le ma'ba? Usu ga ma." ²³ Here, ndondo apere rë ni mi kutê vo lô'bô maakowe henye, vo lô'bô nenye oli dë. Mora Yësu iya dë mo oli dë. Mo iya nje henye, "Kö'du sösu 'bëyi ëdi a'di?"

²⁴ Vo lô'bô nenye ra mo ayada kö'du nenye biya. Mo ayöru, ehe da yolo mo ëdi kö'du tinyô ra yada.

Ndundu mo

²⁵ Yësu o'do wa maakowe kyô. Èzê ayöru zê biya mi bukuwê, ma sösu henye, bi atanza dë mi damöku ne kö'du buku nee biya.

Loo 'ba vo Lituwë Komo 'ba vo Lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo Lituwë Rayada kö'du 'ba buku nenye

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyé, ayöru buku ma riyö Laka nenyé, ru mo Komo 'ba vo lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo lituwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Luka ayada zi ze wa mati Yësu o'do mi lima 'bomo mi dakaño. Buku ma riyö Laka nenyé, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rè ni. Ayada zi ze wa mati vo lö'böwë 'ba Yësu ehe biya vo litu 'bomowe o'donni here i'di kö'du yeti 'ba Yësu apere rè ni kpuru biya mi damöku nenyé.

Gba Yësu i'di loo dë zi vo lö'bö 'bëyiyë zi me'ovo 'bëni yeti mi damöku nenyé biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wirí mi zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bomo ne ko'do. Mati zë irinni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yeti mi Yerusalema. Vidi kayo omani mi kö'du yeti 'bëzë ehe ayinni na vo lö'böwë 'ba Yësu. Kö'du koro kayo o'do rè ni, here zi vidi koma mi kö'du yeti 'ba vo lö'böwë 'ba Yësu.

Mati kö'du yeti nenyé ëdi ku kyigo mi Yerusalema, vo wehee 'ba Yësu ayetonni yaza vo lö'böwë zi tedi na riti. Tinyö vo lö'böwë 'ba Yësu ore yaga temi Yerusalema ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yeti mi dakaño 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyé ayada temi kapita 1 zi kapita 'butë domoriyö. Petero alaya laya kyedre mi komo nenyé.

Tapëti ma nenyé, Wirí ako'jo kya vo lö'bö maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wirí ako'jo mo dë, mo ëdi ko'do zë mati alö'bönni ga Yësu na riti mi ru yëni 'ba Yude. Mora Yësu ayada rè ni zi Pawolo ehe utu mo mi loo zi dakaño maakowe. Mi gëri nenyé, kö'du yeti 'ba Yësu i'bë le kafa maga 'ba dakaño 'ba Yiserele zi dakaño maakowe, bi mati vidi maakowe alimanni 'domo.

Pawolo o'do loo nenyé mi bi kayowe, temi Yerusalema zi Roma. Yude o'donni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mi bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mi bi naniye 'ba vidi maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bomo ëdi zi yada zi vidi 'ba damöku nenyé wa mati Yësu o'do ko'do zë.

Tëmi nenyé biya, vo kome 'ba ndenyé ato'bo yolönni gëri mati vo lö'böwë 'ba Yësu alimanni mi dakaño. Here loo 'bëzë mëdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lö'bö go mo. Here Wirí ma konyi ze zi

ki'ja kö'du yolö kpuru Buku Laka nenyé. Amini.

Luka ayöru zi Tiyöpüyölo

¹ Mi dagba buku 'bama, ma yöru zi yi Tiyöpüyölo biya wa mati Yësu o'do yandi mo aba, temi kadra mati mo ayeto loo 'bëni, ² le mi ko'do mati oba mo komoriyë, tapëti mo i'di kö'du ku kpuru Lawo Laka aba zi vo lituwë mati mo inzi. ³ Tapëti koli 'bomo, mo ayada rè ni zi zë mo ëdi na didi. Zë ongönni mo ko'do 'butësowö aba, mo ame'donni zë ëti kö'du Damöku 'ba Wirí. ⁴ Mati mo gba zë ëti mo iya zi zë nenyé, "Ile Yerusalema dë, isiye kinye bi Lawo Laka zi 'Bu ki'di kaa mati ma yada zi ye mo alömu zi ko'do. ⁵ Yowani i'di bapatisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyë bapatisi Lawo Laka aba."

Oba Yësu komoriyë

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Mati vo lituwë gba Yësu aba, ako'jonní ho mo iyanni nenyé, "Yere, yaanya aba omba ki'di damöku zi Yiserele hulëhu löhu?" ⁷ Yësu iya zi zë nenyé, "Omba dë zi ye yolö kadra 'ba kö'du mati o'do rè ni nani, nje 'Bu ra ayolo. ⁸ Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade kö'du ma zi vidi mi Yerusalema, mi Yudiya biya, mi Samariya, ehe mi damöku ne biya."

⁹ Tapëti kö'du kiyá 'ba Yësu nenyé, ehe mati zë ëdinni bi kongö, oba mo riyë mi föli. Zë o'bonni dekke mo kongö. ¹⁰ Mora mati mo ëdi ti'bë ku riyë, zë nduwë bi kongö komoriyë. Kandi kora riyö usunni böngö kanyi ëdi tórönni dakapa zë. ¹¹ Zë iyanni nenyé, "Kö'du a'di kora 'ba Galilaya ëdi tore kinye bi kongö komoriyë? Oba Yësu ku komoriyë. Mora mo ata'ba hulëhu temi gëri kölo mati onge mo ti'bë."

Vidi maako zi kiri pëti Yudasi

(Mt 27:3-10)

¹² Vo litu a'banni ta Döku 'ba Olivo zi Yerusalema. Döku 'ba Olivo ëdi lasi 'ba wi'ri kölo ta ra Yerusalema. Vo litu mati i'bënni ani ne, ¹³ zë ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'do lövo dakaño 'bëni, ehe Yudasi wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwë a'banni ku gawo, zë i'bënni riyë mi loko toro ma ëdinni 'domo. ¹⁴ Vo lituwë 'duwi rè nni toto amötu na radroko, vidi mbare, ehe Mariya ma 'ba Yësu, öndu mo ëti. ¹⁵ Kadra naniye aba, vo lö'bö 'ba Yere ëdinni biya lamikölo 'butëriyö mi ratoto bi kölo, ehe Petero ënyi riyë ame'do zi zë. ¹⁶ Mo iya nenyé, "Aboka me, kyigo 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kö'du 'ba Yudasi, mora kö'du mati mo iya ne o'do rè

nĩ ku. ¹⁷ Yudasi mo kõlõ tẽmĩ ze o'do loo ze aba, mora mo ika vidiyẽ ze Yẽsu kirĩ. ¹⁸ Here, Yudasi ogo kaŋo kõi ma i'di zi mo ga k'o'du kyẽnyẽ ko'do 'bomo ne. Mati mo alẽpi ta riye akaŋo mi yaka, ida ro mo api. ¹⁹ Mati vidi 'ba Yerusalem ayolõnnĩ k'o'du nenyẽ, zẽ ako'jonnĩ yaka nani Akeledama, k'o'du ya'ba aba mi ha 'bẽzẽ, 'Yaka 'ba Yama.' ²⁰ Mi buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye,

'Mila loko 'bomo na mbiya,
ehe mila vidi maako dẽ lima ani.'

Iya kpa henye,

'Vidi maako mĩri loo 'bomo ne.'

²¹⁻²² "Here, domba vidi maako kpa zi konyi ze yada zi vidi maakowe henye, Yẽsu ẽnyi ku tẽmi koli. Mo mẽdi tẽmi vidi kora kõlõ ma ẽdi ze aba tẽmi biyeto. Mo mẽdi ze aba tẽmi kadra mati Yowani abapatisi Yere Yẽsu, le ko'do ma oba mo komoriyẽ."

²³ Zẽ inzinnĩ vidi kora riyo. Ma kõlõ tẽmi zẽ Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi. ²⁴ Here, zẽ biya amõtunnĩ, iyannĩ henye, "Yere, ayolo k'o'du sõsu mi di'di 'ba vidi biya. Ayada zi ze ma kõlõ ma inzi ku ²⁵ zi tẽdi na vo litu ehe zi loo pẽti Yudasi ko'do." ²⁶ Zẽ u'dunnĩ fõdõ, ehe inzi Matiyasi zi droko mi gboko 'ba vo lituwẽ 'butẽ dõmokõlõ ne.

2

Tayi 'ba Lawo Laka

¹ Mi ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lõ'bõwẽ ga Yere biya ga bi kõlõ. ² Kandi kporo aa ta komoriyẽ kaa taa 'ba buluku mora oso ndo mi loko mati zẽ atoto rẽ nni 'dõmo ne. ³ Here zẽ ongonnĩ wa alaya kaa ndende wa'do ta bi lasi apere rẽ ni yaga alima da vidi biya na kõlõ kõlõ. ⁴ Zẽ biya osonnĩ ndo Lawo Laka aba, ayetonnĩ me'do tẽmi ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zẽ zi me'do.

⁵ Yude vidi 'ba Wiri kayo mati ẽdi alimannĩ tẽmi dakaŋo biya mi damõku ne, ẽdinnĩ lima mi Yerusalem. ⁶ Mati zẽ owonnĩ kporo wa ne, vidi kayo atoto rẽ nni ga bi kõlõ. Zẽ biya na rakaga ga k'o'du vidi kõlõ tẽmi zẽ owo vo k'o'du kombe ẽdi ame'do ha 'bẽni aba. ⁷ Tẽmi rakaga 'bẽzẽ ne zẽ iyannĩ henye, "Vidi nenyee biya mati ẽdi ame'donnĩ here ne, anzannĩ dẽ vidi 'ba Galilaye?" ⁸ K'o'du a'di dowo zẽ ẽdinnĩ ame'do ha 'beze aba?" ⁹ Kya ze maakowe tẽmi Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadoisiya, Poniyitusu, Asiya, ¹⁰ Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sirẽnẽ, Roma, ¹¹ Keriti, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rẽ nni zi tẽdinnĩ na Yude. Ze biya dowo zẽ ẽdinnĩ ame'do ta ha 'ba vidi biya, zi

yada k'o'du kyige mati Wiri o'do ne." ¹² Da vidi biya na wiri wiri. Maakowe alimannĩ ha oka ma kõlõ ko'jo henye, "K'o'du nenyee biya a'di?" ¹³ Maakowe o'dõnnĩ lasa ra vo lõ'bõwẽ 'ba Yere, iyannĩ henye, "Zẽ uwẽnnĩ a'ji."

Petero ame'do zi vidi kayo

¹⁴ Petero ẽnyi riye vo litu 'butẽ dõmokõlõ ne ẽti, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi vidi kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mi Yerusalem, owowe me'do mati momba zi kiyi. ¹⁵ Vidi nenyee anzannĩ dẽ na a'ji kaa mati asõsuwẽ. Kadra 'ba damindõ ẽdi madõmosowo. ¹⁶ Nenyee ẽdi k'o'du mati Wiri ayada zi nẽbi Yowele kiyi,

¹⁷ Ẹzẽ ndundu 'ba ko'do oko ku,

ma ki'di Lawo Laka ama zi vidi biya.

Gisi 'be ma kora minzo ẽti akayẽtinnĩ k'o'du kise 'bama.

Gisi kora o'biye akongõnnĩ wa kazi Wiri.

Korokyedre 'be wiri akisi zẽ.

¹⁸ Mi ko'do naniye ma ki'di Lawo ama zi vo kalima ame,

'dõ vidi kora mbara ẽti,

akayẽtinnĩ k'o'du kise 'bama.

¹⁹ Ma ko'do k'o'du koro komoriyẽ

ehe kyinẽ 'ba k'o'du maakowe lebi dakaŋo.

Ani yama atẽdi, wa'do ehe kyetu.

²⁰ Kadra akopi rẽ ni na kõndu,

ehe yehe atẽdi na yama

gba kazi ko'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.

²¹ Here Yere akayõmo vidi biya

mati ako'jo k'o'du ga wakõnyi."

²² "Vidi 'ba Yiserele, owowe me'do nenyee. Momba kiyi k'o'du ga k'o'du 'ba Yẽsu 'ba Nazereta. Wiri utu Yẽsu zi ye zi k'o'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyinẽ. E biya ayole nenyee ku. ²³ Wiri omba do mo ku nzo aki'di Yẽsu zi ye. Here obe mo ehe i'diyẽ mo zi kora vo k'o'du kyẽnyẽ ko'de tẽmi tu'dẽ maakowe zi tõtõ mo da taka. ²⁴ Mora Wiri ila mo na dangõlõ tẽmi koli ehe ali ro na didi, ga kõdu koli o'bo dẽ ta'da mo."

²⁵ "Dawidi iya k'o'du 'ba Yẽsu henye,

'Mongõ Yere 'duwi kara ra ma,

ehe mere dẽ, mo ẽdi ma aba, da kala ma, ma tiri.

²⁶ Ga k'o'du nenyee, di'di ma atẽdi na rakyenyi,

me'do omba atẽdi 'ba rakyenyi,

lima 'bama atẽdi k'o'du sõsu laka aba.

²⁷ Yere omba dẽ zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidi koli,

ehe mo omba dẽ zi kila ida ra vidi laka 'bomo teje mi ogo.

²⁸ Mo ayada zi ma gẽri 'ba didi,

ehe mo o'do ma na rakyenyi tẽdi 'bomo kara ra ma."

²⁹ “Aboka me, ëdi tñnyö zi ma zi me'do ga kö'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo ëdi ze aba kinye ndenye. ³⁰ Mora Dawidi ne nëbi ra, ehe mo ayolo henye, Wirí o'do lömu vidí maako ta dakota 'bomo kadra maako aba atëdi na yere. ³¹ Dawidi ayolo nenye ako'do rë ni, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, ‘Wirí ila mo dë mi ogo, mandere ida ro mo zi teje.’ ”

³² Ze biya da kato'bo yada zi ye henye Wirí aliro Yësu ku na didi. ³³ Oba Yësu ku komoriyë zi lima da kala tiri 'ba Wirí, ehe Wirí i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alömu. Yësu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe nenye ëdi wa mati yaanya aba ëdiyë kongo kowo mo aba.

³⁴ “Dawidi i'bë dë komoriyë, mora mo iya henye,

'Yere iya zi Yere 'bama
zi lima da kala ni ma tiri,

³⁵ le ëzë mo o'do vo wehe 'bomo ku
kaa gba'da 'ba burutu zi mo.’ ”

³⁶ “Vidí 'ba Yiserele biya ayolo henye, Wirí o'do Yësu 'dö na Yere ehe na Korisito, i'diyë mo le koli riyë da taka.”

³⁷ Mati vidí owonni kö'du nenye, zë kazi rakyenyi. Zë ako'jonní ha Petero, vo litu maakowe ëti iyanni henye, “Aboka me, a'di ra da ko'do?” ³⁸ Petero iya zi zë henye, “Oto de zi Wirí tēmi kö'du kyēnyē ko'do biya, iriyë bapatisi mi ru Yësu Korisito, zi ye kila ga kö'du kyēnyē 'be, ehe akiriyë wak'i'di 'ba Lawo Laka. ³⁹ Lömu nenye zi ye gisisi 'bee ëti, kpa zi vidí biya mati Yere 'beze Wirí akinzi, kpa vidí mati zë na kowo.” ⁴⁰ Petero ayada kö'du kayo maakowe kpa zi zë zi rë nni kyigo, mo iya henye, “Ma lenzee zi re yomo kazi wa mati ako'do rë ni biya zi vidí 'ba kö'du kyēnyē ko'do nenye.” ⁴¹ Mi kadra nani vidí kpulukuwota omanni mi kö'du kise, irinni bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kö'du kombe.

Rakida 'ba vo kome

⁴² Zë ayaña kadra 'bënni mi kö'du yandi kazi vo lituwé, rakida, wakonyo 'ba Yere, mötu aba. ⁴³ Vidí biya na rakaga ehe na tere ga kö'du wakoro kayo ehe kiyinë wa mati vo lituwé o'donni. ⁴⁴ Vo kome nduwë rë nni toto ga bi kölo ehe zë ayanyanni mi wa mati zë ëdinni mo aba. ⁴⁵ Zë ogonni wasisi 'bënni yaga, ehe i'dinni koho mo zi vidí ma omba. ⁴⁶ Ko'do ta ga ko'do, zë atoto rë nni mi yékëlu. Zë onyonni wa bi kölo mi lijo kutu kutu ehe ayanyanni mi wakonyo 'bënni na rakyenyi kazi dakumbë, ⁴⁷ ëzë ëdinni Wirí yeto. Vidí biya omba zë. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayövu zë mati ayomo ku.

3

Petero Yowani aba ako'jonní kora vo keje

¹ Kadra 'ba mötu ëdi kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba ëdi t'ibënni mi yékëlu. ² Kora mati o'jo na keje ne injë ha loko 'ba yékëlu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vidí mati ëdi t'ibënni loko. ³ Kora ne ongo Petero ehe Yowani ëdi tödunni mi yékëlu, ehe mo ako'jo hë zë kö'du koho. ⁴ Mora zë ongonni bi mbiyi do mo ehe iyanni henye, “Ongo bi riyë de ze.” ⁵ Kora ne ongo bi dë zë asösu 'bëni na ki'ja wa maako kazi zë.

⁶ Mora Petero iya zi mo henye, “Manza dë koho aba, mandere dahabo, mora ma ki'di zi yi wa mati mëdi mo aba. Mi ru 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi ënyi riyë ayeto lasi.” ⁷ Petero iri mo kala ma tiri aba akonyi mo riyë. Kandi ndi kora ne gbonzo mo aba, ayi na kyigo, ⁸ ehe mo ofu riyë, ayeto lasi. Mo i'bë ga ndi Petero Yowani aba mi yékëlu, lasi, töfu ehe Wirí yeto aba. ⁹ Vidí biya ongonni mo lasi toko ehe Wirí yeto aba. ¹⁰ Zë ayolonní mo kora vo lenze mati ëdi alima ha Resi Teme 'ba yékëlu ne, zë na rakaga. Zë o'bönni dë yolo kö'du a'di ra o'do rë ni zi kora ne.

Me'do 'ba Petero mi yékëlu

¹¹ Mati kora ne zo ga ndi Petero Yowani aba, vidí biya ahonni zi zë bi mati ako'jo loko sënjë 'ba Solomono. ¹² Petero ongo vidí kayo ma atoto rë nni ne ehe mo iya henye, “Vidí 'ba Yiserelee, kö'du a'di e na rakaga ga kö'du mati o'do rë ni ne? Asösuwë dëdi ze kyigo maako aba? Asösuwë da to'bo ze kora nenye ko'do zi lasi ga kö'du ze na laka?”

¹³ Wirí 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru kyedre zi vo Litu 'bëni Yësu. Mora omba mo dë, i'diyë mo zi Pilato zi kofu, mati Pilato omba zi mo kinga na dangölö. ¹⁴ Omba Yësu dë mo le na laka ehe tñnyö ne. Ako'jowe kö'du kora ma ofo vidí zi kinga na dangölö, ¹⁵ ehe ofowe mo ma i'di didi zi vidí. Mora Wirí injë mo tēmi koli, ehe ze biya da to'bo yada zi ye wa mati mo o'do.

¹⁶ Onge kora nenye, ehe ayole mo. Koma mi ru 'ba Yësu ra o'do mo kyigo. Koma mi Yësu ra o'do kora nenye ti'de na laka.

¹⁷ Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayolonní dë wa mati zë o'donni. ¹⁸ Wirí iya kpuru kazi nëbi ëniyë henye, Korisito ëni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu ëni ku. ¹⁹ Here, ote de zi Wirí, here akila kö'du kyēnyē 'be, ²⁰ here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yësu Korisito, mati mo inzi zi ye. ²¹ Mora Yësu akalima komoriyë le ëzë Wirí

o'do wasisi ku biya na kyiyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nëbi laka 'bomowe aba. ²² Mosa iya henye, 'Yere Wiri 'be akinzi vidi temi ye kolö zi tedi nëbi kpa kaa mo inzi ma. Owowe kö'du mati mo ayada zi ye. ²³ Vidi maako mati oro nëbi nenyè dë, atanza dë na vidi 'ba Wiri löhu.'

²⁴ Nëbi Samowehe ehe biya nëbi maakowe mati ayinni ta go mo, zë ame'donni ga kö'du wa ma ëdi rë ni kö'do yaanya aba ne. ²⁵ E gisi 'ba nëbiyë ehe iriyë lömu 'ba Wiri ku, mati Wiri o'do zutu 'be ëti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, 'Tëmi kozo 'bëyiye, ma ki'di ya'da zi vidi biya 'ba dakaño ne.' ²⁶ Wiri inzi vo litu ëni, ehe utu mo dagba zi ye, zi ki'di ya'da zi ye, here oto de temi kö'du kyënyë 'be ne."

4

Petero Yowani aba ika komo magalesi

¹ Mati Petero Yowani aba ëdinni gba ame'do zi vidiyë, vo kyëlu 'ba vo ga yëkëlu kongö, ehe Sadekee okonni. ² Kora nenyee na kamo ga kö'du vo lituwë ëdinni vidiyë yandi henye, yöku atënyä temi koli, kaa Yësu ënyä temi koli. ³ Tapëti kadra kutë, zë irinni Petero, Yowani aba i'dinni zë mi kamba yondo aba. ⁴ Mora vidi kayo mati owonni kö'du kise ne, omani. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bö ga Yere ëdi kpulukumu-yi.

⁵ Mi damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa atoto rë nni mi Yerusalema. ⁶ Kyedre 'ba vo karase Anasi ëdi ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa. ⁷ Zë ikanni Petero Yowani aba loko, o'donni zë atoro kutë, ako'jonnä hë zë, iyanni henye, 'Kyigo 'ba a'di aba, ehe mi ru 'bëyi o'de kö'du nenyee?"

⁸ Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo dakanowe ehe kyedree, ⁹ zë ako'jowe he ze ndenye ga kö'du laka mati o'do rë ni, ga kö'du vidi ma ako'jo, ¹⁰ mëdi na yolo zi ye ehe zi vidi biya 'ba Yiserele, kora nenyè ëdi toro kinye na laka ga kö'du kyigo 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyë koli da taka, mati Wiri injë temi koli. ¹¹ Yësu ra yitö mati vo wa kuvowë ombanni dë, mora yaanya aba mo ra yitö ma dagba na laka ndra. ¹² Yësu ra nje ëdi kyigo aba zi wayomo. Ru mo ra nje kolö mi damöku ne akato'bo yomo vidi biya."

¹³ Vidi kyedree na rakaga mati ongonni Petero Yowani aba erenni dë, ehe zë ayolonni vo litu riyö nenyee zë öngbö kora mbiya ayandi zë dë. Vidi kyedree ayolonni, zë ëdinni kyere Yësu aba. ¹⁴ Mora o'bonni dë tandi ga kö'du kora

mati ako'jo ne ëdi toro ani. ¹⁵ Kyedree utunni zë yaga temi magalesi. Here zë iyanni zi oka ma kolö maako, ¹⁶ "A'di ra da kö'do zi kora nenyee? Vidi biya mi Yerusalema ayolonni kö'du koro nenyè mati vo lituwë o'donni, ehe do'bo dë kiyi o'do rë ni dë. ¹⁷ Zi kö'du nenyè sesi mo kazi apere rë ni, diya zi zë, ma me'donni dë zi vidi maako löhu mi ru 'ba Yësu."

¹⁸ Here zë ako'jonnä vo litu riyö ne hulëhu loko, ehe ayadanni zi zë, ma yandinni wa maako dë mi ru 'ba Yësu. ¹⁹ Petero Yowani aba ayabanni do mo zi zë iyanni henye, "Asösuwë Wiri omba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro? ²⁰ Do'bo dë lima ti, ga kö'du wa ma dongo ehe dowo." ²¹ Kyedree ijanni kö'du maako dë na kyënyë zi riti ki'di zi Petero ehe Yowani, here zë ilanni zë na dangölö. Vidi biya Wiri yeto aba ga kö'du ma o'do rë ni. ²² Kora mati ako'jo kö'du koro nenyè aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowo.

Mötu 'ba vo kome

²³ Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölö, zë a'banni hulëhu ehe ayadanni zi okanniyë kö'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyanni zi zë. ²⁴ Mati koso vo lö'böwë 'ba Yere owonni kö'du nenyè, zë amötunni zi Wiri na radroko ehe iyanni henye, "Yere, o'do komoriyë, dakaño, ranga, wasisi biya mi zë, ²⁵ mi kyigo 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo litu 'ba Wiri, iya henye,

'Kö'du a'di tu'dëe biya na kamo?

Kö'du a'di vidi ëdinni kö'du sösu ma lumë ne kö'do?

²⁶ Yere 'ba dakaño ako'jo rë nni kö'du wehe,

ehe vo daliye adroko rë nni da Yere ehe Masiya 'bomo.' "

²⁷ "Kinye mi Yerusalema, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rë nni tu'dëe ëti ehe vidi 'ba Yiserele. Here zë ofo rë nni ra vo litu laka 'bëyi Yësu, Masiya kinzi 'bëyi. ²⁸ Zë o'donni wa mati omba zi kö'do na kyigo. ²⁹ Yere, owo me'do tere 'bëzë. Akonyi vo litu 'bëyiye, here o'do ze na kyigo zi me'do kö'du kise 'bëyi. ³⁰ Ayada kyigo kyedre 'bëyi, kaa ëdi vidi ko'jo ehe kö'du koro kö'do, rakaga aba mi ra laka 'ba vo litu 'bëyi Yësu." ³¹ Tapëti amötunni ku, bi 'ba ratoto akoho rë ni. Zë osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do mi kö'du kise a Wiri ne kazi tere.

Mi wa yanya

³² Gboko 'ba vo lö'böwë kö'du sösu 'bëzë biya kolö. Vidi maako iya dë wa biya mati ëdinni mo aba ne 'bëni ra, mora zë ayanyanni mi wa oka ma kolö maako aba. ³³ Kyigo aba vo lituwë ayadanni zi vidi

biya henye, Yésu édi yaanya aba na didi. Wirí i'di ya'da zi vo ló'bó 'bèniyè. ³⁴ Vidi maako i'bè dè kò'du sòsu aba ga kò'du wa, ga kò'du vidi ma édi kaño aba mandere lokowe, akogo zè yaga ehe ika kóhi mo ne zi ³⁵ vo lituwé. Here zè i'dinni kóhi mo ne zi vidi ma omba. ³⁶ Yosepa mo kozo 'ba Lèvi, ta Seyipurusu, mati vo lituwé ako'jonní mo Baranaba, kò'du ya'ba aba vidi 'ba kò'du laka kiya zi oka, ³⁷ mo ogo yaka 'bèni yaga, ehe ika kóhi mo zi vo lituwé.

5

Ananiya mbara 'bèni Safira aba

¹ Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bèni Safira aba, ogonni kaño 'bèni yaga. ² Mora idanni da kò'du zi sesi kya 'ba kóhi ne, na 'bèni. Here mati Ananiya oba kozo kóhi ne zi vo lituwé, ³ Petero iya zi mo henye, "Ananiya, kò'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kóhi mati i'ja ta da kaño ma ogo ne? Kò'du a'di iga ndondo zi Lawo Laka? ⁴ Wa ne 'bèyi ra mati gba ogo dè, ehe kpa tapèti kogo mo, kóhi mo gba zo na 'bèyi. A'di ra o'do yi zi kò'du ma here ne ko'do? Iga ndondo ne dè zi vidi, iga ndondo ne zi Wirí."

⁵ Kandi mati Ananiya owo kò'du ne, mo alèpi akaño brua na yöku. Vidi biya mati owonni ne, biya na tere. ⁶ Gisi kora obi ayinni loko, ehe olonni ida ro mo. Here zè injènni yaga, usunni. ⁷ Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kò'du mati o'do rè ni zi kora 'bèni ne dè. ⁸ Petero ako'jo ho mo iya henye, "Ayada zi ma, ogowe kaño ne da kóhi nenyè?" Mo alèzè iya henye, "Oo, kóhi ne mo ra biya ne." ⁹ Petero iya zi mo henye, "Kò'du a'di yi kora 'bèyi aba riyö, ide me'do zi yonzo Lawo Laka? Kora mati usunni Ananiya, édinni ha loko, ehe akumbèni yi yaga." ¹⁰ Kandi mo alèpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinni hulèhu loko, i'janni Safira ako'do ani na yöku. Here zè injènni mo yaga ehe usunni mo dakapa kora 'bomo. ¹¹ Kanisa na tere, ehe vidi biya mati owonni kò'du ma o'do rè ni ne.

Kò'du koro rakaga aba

¹² Vo lituwé o'donni kò'du koro rakaga aba kyo mi kutè vidi. Vo kusu ga Yere biya 'duwi rè nni toto mi kapa 'ba yèkèlu ako'jo loko sènjè 'ba Solomono. ¹³ Vidi maakowe yaga tèmi gboko 'bèzè omba dè zi rè ni drako zè aba, mora vidi biya ombanni zè le ndra. ¹⁴ Vidi kora kyo ehe mbara ayetonni koma mi Yere. ¹⁵ Here vidi rakoe ika zè yaga da gèri o'ba da agburuku. Asòsunni èzè Petero alasi ta dakapa, ehe galili mo akalèpi dè zè, akako'jo zè. ¹⁶ Vidi kayo ma

édinni alima mi gawowe kara Yerusalema, ikanni zè mati rakoo aba mandere zè mati dakyikyí aba mi nni, ako'jo zè biya.

Yaza 'ba vo lituwé

¹⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonni ndo na mikumbè. ¹⁸ Zè irinni vo lituwé, i'dinni zè mi kamba ta da komo vidi biya. ¹⁹ Mora mi yondo nani malayika kazi Yere ayèhu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwé yaga. Malayika iya henye, ²⁰ "i'bèè mi yèkèlu, ehe ayade zi vidi me'do 'ba didi nenyè biya." ²¹ Here zè i'bèni kadra asi ku nzere, ehe ayetonni kò'du yandi mi yèkèlu.

Kyedre 'ba vo karase vidi 'bèni èti ako'jonní ga bi kòlò magalesi mati zè kyedree 'ba Yiserele. I'dinni kò'du zi vo lituwé kika zi nni tèmi kamba. ²² Vo kanya 'ba yèkèlu mati utu zè mi kamba, i'janni vo lituwé dè. Zè a'banni, iyanni henye, ²³ "Di'ja ze kamba na kisi nbirí, ehe vo kanye édi taronni ha loko. Mora mati da yèhu ha loko, ehe dòdu mi mo, di'ja vidi maako dè ani." ²⁴ Kyedre vo kanye 'ba yèkèlu ehe kyedree 'ba vo karase owonni kò'du kiya 'bèzè ne, mora ayolonni dè a'di ra sòsunni atèdi. ²⁵ Vidi maako ayi ödu loko iya henye, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyè mi kamba édinni mi yèkèlu vidi yandi." ²⁶ Kyedre vo kanya 'ba yèkèlu i'bèni vo kanye èti ehe ikanni vo lituwé hulèhu, mora o'donni zè dè na kamo, ga kò'du zè na tere kazi vidi ayetonni zè ku'du yitö aba.

²⁷ Mati ika vo lituwé ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henye, ²⁸ "Da yada ku huwè zi ye, ayandiye kò'du dè mi ru 'ba Yésu. Mora onge wa mati o'de ne te. Édi yandiye vidi biya mi Yerusalema, ehe édi ayonze zi kò'du koli 'bomo ya'ba gu ze." ²⁹ Petero vo litu maakowe èti aya'banni do mo iyanni henye, "Doro ze Wirí ndra ta da vidi. ³⁰ Ofowe Yésu mo tötö aba da taka, mora Wirí 'ba zutu 'beze injè mo na didi. ³¹ Wirí o'do mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayomo. Wirí i'di bi zi mo da kala ni ma tirí, ehe vidi 'ba Yiserelele ata'banni hulèhu zi mo ehe akila kò'du kyènyè 'bèzè. ³² Ze kinye zi yada kò'du nenyè biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo waki'di 'ba Wirí zi vidi biya ma oro Wirí."

³³ Mati vidi 'ba vurèè owonni kò'du nenyè, zè ayinni na kamo, ombanni zi kofo vo lituwé. ³⁴ Mora ma kòlò maako tèmi zè, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kò'du ki'di ma oro mo ndra. Mo i'di kò'du zi vo lituwé koba dero tisi yaa yaga. ³⁵ Here mo iya zi vidiyè 'ba mi vurèè henye, "Kora 'ba Yiserele, komowe mandí re kò'du wa mati édi ko'de zi kora nenyè. ³⁶ Tadura alaya kadra ma alaga

nani aba, o'do rê nî na vîdî kyedre maako, ehe vîdî kora kaa lamisowɔ adrako rê nni mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndî mo apere rê nni biya, kô'du 'bomo ne inde rê nî. ³⁷ Yaa mati iti ga vîdî 'ba dakaŋo 'beze, Yudasi tēmî Galilaya alaya kpa. Vîdî kayo alô'bônni ga ndî mo, mora ofo mo, ehe vo lô'bô ga ndî mo apere rê nni biya. ³⁸ Here miya zi ye tēdiyē na kowɔ ta ra kora neneye. Ile zē na bi dē nni. Ēzē kô'du kô'do 'bēzē ne 'ba vîdî kōndu, akinde rê nî. ³⁹ Mora ēzē ayi kazi Wîrî, ɔ'be dē yata, nje ēzē ombe zi wehe kô'do Wîrî aba." Vo vurēē ombanni da me'do 'bomo. ⁴⁰ Zē ako'jonni vo lituwë hulēhu loko, u'bōnni zē, ehe i'dî kô'du zi zē, ma me'donni dekpe lôhu mi ru 'ba Yēsu. Ilanni zē tî'bē.

⁴¹ Vo lituwë ilanni magalesi rakyenyi aba, ga kô'du Wîrî o'do zē zi riti ki'ja ga kô'du 'ba Yēsu. ⁴² Duwî ayaŋa kadra 'bēnni mî yēkēlu, ehe mî liŋɔ kōlô maako ta ga agamo ɔronni dē ta bi kô'du yandi, ehe yada kô'du yōyô laka Yēsu ra Korisito.

6

Vo wakonyi madomoriyô

¹ Mî kadra naniye, vîdî kayo ayinni adrako rê nni vo lô'bōwē. Kya maakowe mati ēdinni ame'do ha 'ba Girigî aba ne, ayetonni rê nni lamo zē mati ēdinni ame'do ha 'ba Hîbîru aba. Zē iyanni henye, mbara lu'bē ma ēdinni ame'do ha 'ba Girigî aba ne, i'dî mî wayanya 'ba wakonyo 'bēzē dē ta ga kô'do biya. ² Vo litu 'butē dōmoriyô ako'jonni gboko 'ba vo lô'bōwē bi kōlô, iyanni henye, "Doro ze dē ta bi yēti kô'du kise 'ba Wîrî zi loo 'ba wakonyo ra yanya. ³ Aboka me, inziye vîdî kora madōmoriyô mati vîdî ɔwɔ zē, ehe ayolonni kô'du, ehe osonni ndo Lawo Laka 'ba Wîrî aba. Da ki'dî zē na vo ga loo nenye kongo. ⁴ Da kato'bo yanya kadra 'beze mōtu aba ehe me'do 'ba Wîrî yēti."

⁵ Kô'du sōsu nenye o'do vîdî biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo ēdi koma kyedre aba ehe oso ndo Lawo Laka aba. Zē inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyo, Paramenasi, Nikola tēmî Atiyoko, mati inzi rê nî zi tēdinni na Yude. ⁶ Kora nenyeē ika zē zi vo lituwë. Here vo lituwë amōtunnî, i'dî kala nni da kora nee, zi kinzi zē zi loo nenye kô'do. ⁷ Kô'du kise 'ba Wîrî apere rê nî, ehe vîdî kayo mî Yerusalemaya ayinni zi tēdi na vo lô'bōwē. Vo karasa kayo oronni koma.

Kîrî 'ba Setifano

⁸ Wîrî i'dî kyigo zi Setifano zi kô'du koro kyedre kô'do ehe rakaga mî kutē vîdî. ⁹ Mora vîdî kora maakowe tēmî Sirēnē ehe Alikazenderiya, zē tēmî gboko ma ako'jo rê nni "Kora 'ba dangôlô." Zē ayeto hē nni

wasa Setifano aba. Maakowe tēmî gawo 'ba Silisiya ehe Asiya awasa hē nni kpa mo aba. ¹⁰ Mora zē ɔ'bōnni dē Setifano aba, ga kô'du mo vo kô'du yolo kyedre ehe Lawo Laka i'dî kyigo zi mo me'do.

¹¹ Zē ogonni vîdî kora kyenyēē zi zē kiya henye, "Dowo ze mo ēdi ame'do na kyenyē ra Mosa ehe Wîrî." ¹² Zē o'donni vîdiyē, kyedre 'bēnni ehe vo komoyandiye 'ba kô'du ki'dî 'ba Mosa zi kô'du kyenyē sōsu ra Setifano. Zē biya irinni mo ehe ikanni mo koma magalesi. ¹³ Kya 'ba vîdî kora maakowe idanni kô'du zi ndondo kiga gu Setifano, ehe zē iyanni henye, "Kora nenye 'duwî ēdi ame'do na kyenyē ra yēkēlu laka nenye ehe kô'du ki'dî 'ba Mosa. ¹⁴ Dowo ze mo ēdi akiya henye, 'Yēsu 'ba Nazereta nenye, akiha akaŋo yēkēlu ne ehe akuwî dalēti mati Mosa i'dî zi ze ne." ¹⁵ Zē biya mati mî gboko 'ba magalesi ongonni bi da Setifano. Zē ongonni koma mo uwî rê nî kaa koma 'ba malayika.

7

Me'do 'ba Setifano

¹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "Ēdinni kô'du tinyô ra yada rê yi?" ² Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Ōnduwē ehe 'buwē, owowe me'do 'bama. Wîrî 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo ēdi gba mî Mesopotamiya, gba kazi rê nî kidra zi Harani. ³ Wîrî ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakaŋo 'bēyi, karo 'bēyi, ehe i'bē dakaŋo mati ma kayada zi yi."

⁴ Here Abarayama ila dakaŋo 'ba Sadiyana i'bē alima mî Harani. Tapēti koli 'ba 'bu mo, Wîrî utu Abarayama zi lima mî dakaŋo nenye yaanya aba ēdi alime 'dōmo ne. ⁵ Wîrî i'dî kapa maako dē zi mo, gbî le ma tisi mo. Mora Wîrî alōmu zi ki'dî zi mo dakota 'bēni ēti ŋburu, ēzē Abarayama anza dē le gisisi aba. ⁶ Wîrî iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mî dakaŋo 'ba vo leze. Ani zē atēdinni na vo kalima, oka ako'do zē na kyenyē koo lamisowɔ. ⁷ Mora ma ki'dî riti zi vîdî ma o'donni zē na vo kalima oka. Here yaa zē atayinni ma mōtu ga bi nenye."

⁸ "Wîrî ida kô'du Abarayama aba, mo o'do kyinē 'ba kô'du kida ne ŋbete aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapēti kô'do mamodōmowota, Abarayama aŋbete mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'bēniyē 'butē dōmoriyô, mati zē ra vîdî dagbe 'ba daliŋɔ 'butē dōmoriyô 'ba Yisererele.

⁹ Vîdî kora nenyeē zutu 'beze ra, zē na mî kumbē ra ōndu nni Yosepa. Zē ogonni mo na vo kalima mî Ezipeto, mora Wîrî ēdi mo aba. ¹⁰ Wîrî ayomo mo biya tēmî riti

'bomo ne, o'do mo kora vo kö'du yolo zi Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'di mo na vo da wa biya mati mo edi mo aba."

¹¹ "Mi kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana de. Madöyi kyenyë riti ehe zutu 'bezee o'bönni de zi wakonyo ki'ja kyö zi konyo. ¹² Mati Yakoba owo henye nyenyo edi mi Ezipeto, mo utu gisi 'beni zutu 'bezee mi ma dagba ani. ¹³ Mi kadara ti'bë 'bëze ma da riyö mo, Yosepa ayada re ni zi öndu niyë, eyi ra ni, ehe yere 'ba Ezipeto ayolo vo dakota 'ba Yosepa. ¹⁴ Yosepa utu litu zi 'bu ni ehe karo niyë zi tayi. Watiti 'bëze edi 'butëmadomoriyö domomuyi. ¹⁵ 'Bu mo Yakoba i'bë mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'bezee. ¹⁶ Yaa yöku zë injë hulëhu mi Sikimo, ehe usu zë mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

¹⁷ "Ndundu mo aba kadra oko zi Wirī zi ko'do wa ma mo alömu zi Abarayama. Watiti 'ba vidi 'beze mi Ezipeto övu ku kyedre. ¹⁸ Here yere maako ayi da kyiti mi Ezipeto, mo ayolo Yosepa de. ¹⁹ Mo o'do zutu 'beze na kyenyë, ehe na kamo zë eti. Mo o'do zë zi gisi 'bënniyë kila yaga zi koli. ²⁰ Mi kadra nenyë o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wirī, ehe vo dakota 'bomo ongönni go mo mi lijo 'ba 'bu mo yehe wota aba. ²¹ Mati o'do zë na wehe zi mo kila yaga, wu'jë 'ba yere i'ja mo ehe iri mo, kaa wisi eni. ²² Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigo ehe me'do 'bomo na laka."

²³ "Mati koo 'ba Mosa edi 'butësowo, mo i'bë vidi 'beni Yiserele kongö. ²⁴ Ko'do kölo maako aba, mo i'ja vidi 'ba Ezipeto edi vidi ma kölo temi vidi 'bëniyë ko'do na kyenyë. Mo akonyi vidi 'beni ne, ofo vidi 'ba Ezipeto ne. ²⁵ Mosa asösu vidi 'bëniyë ayolönni ku, Wirī ako'do ni zi zë kinga na dangölo, mora zë ayolönni de. ²⁶ Mi ko'do vere aba, Mosa i'ja vidi 'beni Yiserele riyö edinni re nni ku'bö, ehe mo ayonzo zi zë yata. Mo iya henye, 'E kora nee na öndu, kö'du a'di ediyë re ku'bö go mo?' ²⁷ Mora kora mati ayeto oka ni ku'bö, adu'du Mosa dakapa, ehe ako'jo kö'du iya henye, 'Eyi ra o'do yi na vo de ze, vurë 'beze kikye aba? ²⁸ Omba zi kofö ma, kaa ofo vidi 'ba Ezipeto mataganya ne?' ²⁹ Mati Mosa owo kö'du ne, mo aho temi Ezipeto i'bë alima mi dakaño 'ba Mediyana. Gisi riyö 'bomo nee o'jo ani."

³⁰ "Tapëti koo 'butësowo, malayika alaya zi Mosa mi wa'do möku mi da lipi kara ra Döku 'ba Sinayi. ³¹ Mosa na rakaga kö'du wa mati mo ongo ne. Mo i'bë kara zi kongö mo na laka, ehe gu Yere iya henye, ³² 'Ma Wirī 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika,

ehe Yakoba edinni amötu.' Mosa ayeto tese tere aba, ehe omba de zi bi kongö da möku ne. ³³ Yere iya zi mo henye, 'Oto kamoka 'bëyi nee 'de, ga kö'du bi ma edi toro 'domo ne kaño laka ra. ³⁴ Komo ma aba, mongo riti 'ba vidi 'bama mi Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bëze ne ku, ehe mayi ku akaño zi yomo zë. Yaanya aba ne, momba yi kutu hulëhu mi Ezipeto.'

³⁵ "Mosa kölo nere ra vidi 'ba Yiserele ombanni de, iyanni zi mo henye, 'Eyi ra o'do yi na vo de ze ehe vo vurë kikye?' Malayika 'ba Wirī ame'do zi Mosa mi möku, ehe Wirī utu Mosa zi yomo Yiserelee ehe zi tedi na vo dagba 'bëze. ³⁶ Mosa agaga zë temi Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mi da lipi kö'du koro ko'do rakaga aba koo 'butësowo."

³⁷ "Mosa ra iya zi vidi 'ba Yiserele henye, 'Wirī akinzi kölo temi kutë vidi 'be zi tedi na nëbi kaa mo inzi ma.' ³⁸ Mosa ika vidi 'beze mi da lipi, ehe malayika ame'do zi mo da Döku 'ba Sinayi. Ani mo iri me'do 'ba didi zi ki'di zi ze."

³⁹ "Mora zutu 'bezee ombanni de zi Mosa koro, zë ombanni ta'ba hulëhu mi Ezipeto. ⁴⁰ Vidi iyanni zi Arona henye, 'O'do wiri maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo de a'di ra o'do re ni zi mo.' ⁴¹ Zë o'donni wiri mbiya na da kyinë isa kora, zë i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kö'du wa mati o'donni ne. ⁴² Wirī opi gë ni zi vidi 'beni, ehe ila zë zi mötu kyëlu mi komoriyë, kaa ma iya mi wayöruwë 'ba Nëbiyë, 'Vidi 'ba Yiserele, i'diyë wakumu de zi ma ehe waki'di zi ma mi koo 'butësowo aba mi da lepi ne? ⁴³ Tapëti mo injë loko tisi 'ba wiri Molezi zi mötu, ehe obe kyëlu 'ba wiri Repena kpa. O'de wiri mbiya nenyee zi mötu, mora yaanya aba ma kinjëe 'de kafo dakaño 'ba Babalöni.'

⁴⁴ Mi da lipi zutu 'bezee o'donni bi lima 'ba Wirī, kaa Wirī ayada zi Mosa ko'do. ⁴⁵ Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zë obanni mo mati edi ti'bënni Yasowa aba zi kiri dakaño ne kazi vidi naniye mati Wirī ore yaga. Mo alima ani le mi kadra 'ba Dawidi. ⁴⁶ Dawidi o'do Wirī na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo ezë na to'bo zi kuvö loko 'ba Wirī zi gisi 'ba Yakoba. ⁴⁷ Ndundu mo aba Solomonö ra o'ba loko ne zi Wirī."

⁴⁸ "Mora Wirī Kyedre alima de mi loko mati vidi köndu ra uvö. Edi kaa nëbi iya henye,

⁴⁹ 'Wirī iya henye, Komoriyë kyiti 'bama, dakaño gara 'ba ndi ma. Kyinë 'ba loko a'di ra akuvë zi ma? Mi bi vala ra ma kalawo? ⁵⁰ Mo'do wasisi ku biya? "

⁵¹ "E vo kazi kö'du kowo, ehe vidi 'ba da kyigo! Eidiyë kaa vidi mati ombanni n̄bete dë. E 'duwi wehe ko'do Lawo Laka aba, kaa zutuwe o'danni! ⁵² Nēbi maakowe ēdinni mati zutu 'be o'do zë dë na kyēnyë? Zë ofonni nēbiyë mati ayadanni kö'du tayi 'ba Wirī ma Tīnyō. Yaanya aba asusuwë mo, ehe ofowe mo. ⁵³ Malayika i'dinni kö'du ki'di 'ba Wirī zi ye, mora gba orowe dë."

Ku'du 'ba Setifano yitō aba

⁵⁴ Mati vo vurë owonni me'do 'ba Setifano, zë ayinni na kamo kyirinni konyo aba, ⁵⁵ mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyë, ongo bikanyi kyedre 'ba Wirī, ehe Yësu ēdi tōro da kala tiri 'ba Wirī. ⁵⁶ Mo iya henye, "Mongō komoriyë ayēhu rē nī, Wisi 'ba Vidi ēdi tōro da kala tiri 'ba Wirī."

⁵⁷ Vo vurë nee agbōgbō hē nni na gu kyembe ehe isi mbili nni. Kandi zë biya alodronni da Setifano, ⁵⁸ ehe u'dunni mo yaga tēmi gawo kyedre ne. Ayetonni mo ku'du yitō aba. Vo kiye o'banni bōngo 'bēnni ndi kora maaako ru mo Sawolo. ⁵⁹ Mati ēdinni Setifano ku'du yiyō aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, "Yere Yësu, iri lawo ma kalakyedre aba!" ⁶⁰ Mo odrō domo nī akaño, ehe udu gu kyembe aba iya henye, "Yere, aya'ba kö'du kyēnyë ko'do 'bēzë ne dë, dë zë." Here mo oli.

8

Yaza 'ba vo kome

¹ Sawolo ra omba da ku'du 'ba Setifano yitō aba. Mi kadra nani kanisa mi Yerusalema mi rayaza kyedre. Biya vo lō'bōwë ga Yere, nje vo lituwë, apere rē nni mi Yudiya ehe Samariya. ² Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinni lu'bë kö'du mo. ³ Sawolo ayeto kö'du kyēnyë ko'do zi kanisa. Mo i'bë ta halinjō ta halinjō kiri vidi kora ehe vidi mbara zë ki'di mi kamba.

Pilipo mi Samariya

⁴ Vo lō'bōwë ga Yere ma apere rē nni ne, i'bēnni ta ga bi biya kö'du yōyō laka ne yada mo aba. ⁵ Pilipo i'bë mi gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayōyō kö'du 'ba Korisito ne zi vidi. ⁶ Zë oze mbili nni zi Pilipo, kaa mati zë owonni ehe kongonni kö'du koro mati mo o'do. ⁷ Vidi kayo dakyikyī aba ako'jo zë, ehe dakyikyī i'bēnni yaga ta rē zë ha gbōgbō aba. Vo keñe kayo ehe vo ka'bo ako'jo zë. ⁸ Vidi biya mi gawo nani na rakyenyi, ga kö'du ma ēdi rē ni ko'do ne.

⁹ Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidi 'ba Samariya ko'do na rakaga. Mo ēdi mōri ko'do ehe o'do

rē ni na vidi kyedre maako. ¹⁰ Vidi biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rē nni toko ro mo, zë iyanni henye, "Kora nenye vo kyigo 'ba Wirī, ma ako'jo Kyigo ma Kyedre." ¹¹ Kadra konda aba, Simona ēdi mōri ko'do zi vidi ko'do na rakaga, ehe zë asesi rē nni tōto toko ro mo.

¹² Mora mati zë omanni ku mi kö'du kiya 'ba Pilipo, ga kö'du 'ba Damōku 'ba Wirī ehe ru 'ba Yësu Korisito, abapatisi zë biya kora mbara aba. ¹³ Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kö'du mo ongo bi biya da kö'du koro ne rakaga aba. ¹⁴ Vo lituwë mi Yerusalema owonni henye, kya vidi maakowe mi Samariya irinni me'do 'ba Wirī ku. Here zë utunni Petero ehe Yowani zi zë. ¹⁵ Mati vo litu riyō nenye okonni, zë amōtunni henye zi zë kiri Lawo Laka. ¹⁶ Gba kazi nenye, Lawo Laka i'di dë gba zi ma kōlō maako tēmi zë, abapatisi zë injē mi ru 'ba Yere Yësu. ¹⁷ Petero, Yowani aba i'di kala nni da vidi 'ba Samariye, ehe zë irinni Lawo Laka.

¹⁸ Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lituwë i'di kala nni dë zë. Here mo i'di kōhi ¹⁹ zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, "I'di kyigo nenye kpa zi ma, ēzë vidi maako mi'di kala ma ku do mo, akiri Lawo Laka."

²⁰ Mora Petero iya zi mo henye, "Yi dō kōhi 'bēyi ne aba akinde re mi wa'do, ga kö'du asōsu zi waki'di 'ba Wirī kogo kōhi aba. ²¹ Nenye anza dë loo 'bēyi, ehe Wirī ongo ku di'di yi anza dë na laka. ²² Oto dë yi tēmi kö'du sōsu kyēnyë 'bēyi ne, ehe ako'jo ha Wirī zi kila yi. ²³ Mongō yi ndo na mikumbë, ehe ida yi ku gō mi gēri kö'du kyēnyë ko'do 'bēyi." ²⁴ Simona iya henye, "Amōtu zi Yere, here kö'du ma iya ne mo'do rē ni dë zi ma."

²⁵ Tapēti Petero ehe Yowani aba ayētinni kö'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalema. Ta da gēri 'bēzë, zë ayētinni kö'du yōyō laka ne mi daliño kayo 'ba Samariya.

Pilipo vo mi turu 'ba Atepiyō aba

²⁶ Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, "I'bë dambaro da gēri konda 'ba lipi mati i'bë ta Yerusalema zi Gaza." ²⁷⁻²⁸ Here Pilipo i'bë. Kora limu mi turu 'ba Atepiyō ēdi kpa ti'bë ta da gēri nani mi gbugburu. Mo kyedre 'ba vo kōhi sesi zi Kadasi, mati ēdi mbara yere 'ba Atepiyō. Mo i'bë mi Yerusalema zi mōtu, ehe yaanya aba ēdi ku da ga gēri ēni liño. Mo ēdi alima mi gbugburu ēni kö'du ko'jo tēmi wayōruwë 'ba nēbi Yisaya. ²⁹ Lawo Laka iya zi Pilipo henye, "I'bë zi gbugburu nani, alima kara ro mo." ³⁰ Pilipo aho kara ehe owo kora ne ēdi kö'du ko'jo tēmi wayōruwë 'ba nēbi

Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, "Ayolo mi kô'du mati édi ako'jo ne ku?"

³¹ Mo aya'ba do mo iya henye, "Hala ma to'bo yolo, nje ézê vidi maako ra akonyi ma?" Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyê ehe lima dakapa ni. ³² Kora ne édi wayôru ko'jo iya henye,

"Akoko mo kaa timêlê mati da gëri êni zi kofu.

Mo udu dê,

kaa timêlê ma yëvu ro mo umu le du udu dê.

³³ O'donni mo na komokaya,

mo iri vurê ma tinyô dê.

Hala mo ato'bo tédi gisisi aba, ézê didi mo oba ku 'de?"

³⁴ Vo limu ne iya zi Pilipo henye, "Ayada zi ma, nêbi ne édi ame'do kô'du ni, mandere kô'du vidi maako?" ³⁵ Here Pilipo ta bi nenyé ayeto têmei kô'du wayôru nenyé ehe ayada zi mo kô'du yöyô laka ga kô'du 'ba Yësu. ³⁶ Mati zê édi ti'bënni ta da gëri, zê ayinni bi ma wini aba. Kora limu ne iya henye, "Ongô te, kinye wini édi. Kô'du a'di o'bo dê bapatisi ma?" ³⁷⁻³⁸ Mo i'di kô'du zi karo ne toro. Zê 'dô riyô ti'bënni akaño mi wini, Pilipo abapatisi mo.

³⁹ Tapëti tasi 'bêzê yaga têmei wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo limu ne ongo mo dekpe löhu, mora mo édi ti'bê da gëri êni rakenyi aba. ⁴⁰ Pilipo yaa alaya mi Azotusu. Mo i'bê têmei gawo zi gawo, biya ta da gëri zi Kasariya, yëti kô'du laka zi vidi.

9

Rakopi 'ba Sawolo

(Loo 22:6-16, 26:12-18)

¹ Mi kadra nani Sawolo nduwê yaza, kofu vo lö'bôwê ga Yere. Mo i'bê zi kyedre 'ba vo karase, ² ako'jo ho mo kô'du waraga zi vo dagba bi 'ba mötuwê mati édinni mi Damasika. Mo o'do nenyé ga kô'du mo omba zi kiri ehe koba mi Yerusalema vidi kora mandere mbara ma omani mi gëri 'ba Yere.

³ Mati Sawolo édi ku kara zi toko Damasika, bikanyi laka ta komoriyê truku'du ayanyi bi toko ta ro mo. ⁴ Mo alëpi dakaño, owo gu iya zi mo henye, "Sawolo, Sawolo, kô'du a'di édi ma yaza?" ⁵ Sawolo ako'jo kô'du iya henye, "Yere yi 'bëyi éyi?" Yere aya'ba do mo iya henye, "Ma Yësu ra. Ma ra vidi ma édi ayaza. ⁶ Yaanya aba ényi riyê ehe i'bê mi gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi kô'do."

⁷ Vidi kora mati édinni Sawolo aba, oronni ani kazi me'do. Zê owonni gu, mora ongonni vidi maako dê. ⁸ Sawolo ényi riyê ta akaño, ehe mati ayêhu komo ni, mo o'bo dê zi wa maako kongu. Vidi maako ra iri

mo kala aba koko mi Damasika, ⁹ ehe ko'do wota aba mo o'bo dê zi bi kongu ehe onyo wa kpa dê, mandere wa kuwê.

¹⁰ Vo lö'bô maako ru mo Ananiya alima mi Damasika. Yere ame'do zi mo têmei rayada. Ananiya aya'ba do mo iya henye, "Yere, kinye mëdi." ¹¹ Yere iya zi mo henye, "Ényi riyê ehe i'bê liño 'ba Yudasi da gëri mbiyi ne. Ézê oko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo têmei gawo 'ba Tasisi. Sawolo édi amötu, ¹² ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya édi atayi zi mo ehe i'di kala ni do mo, here zi mo bi kongu löhu."

¹³ Ananiya aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidi kayo ayadanni zi ma, kô'du kyënyê mati kora nenyé o'do zi vidi laka 'bëyi mi Yerusalema. ¹⁴ Kinye mo ayi kalakonda aba kazi kyedree 'ba vo karase zi kiri vidi biya mati édinni ru yi ko'jo."

¹⁵ Yere iya zi Ananiya henye, "I'bê, minzi mo ku zi kô'do mo zi yada ru ma zi tu'dêe, yeree, ehe vidi 'ba Yiserere. ¹⁶ Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja riti ga kô'du ru ma." ¹⁷ Ananiya i'bê ehe ödu mi loko mati Sawolo édi lima 'domo. Ananiya i'di kala ni do mo ehe iya henye, "Öndu Sawolo, Yere Yësu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yi da gëri tayi 'bëyi kinye ne. Mo omba yi zi bi kongu löhu, ehe zi koso ndo Lawo Laka aba." ¹⁸ Truku'du wa maako kaa oko kyenze alëpi ta komo Sawolo, ehe mo o'bo bi kongu löhu. Mo ényi riyê abapatisi mo. ¹⁹ Here mo onyo wa, ro mo akyigo.

Sawolo ayëti kô'du mi Damasika

Sawolo alima ko'do maakowe aba vo lö'bôwê 'ba Yere éti mi Damasika. ²⁰ Kandi mo i'bê mi bi 'ba mötuwê ayeto yëti zi vidi henye, Yësu ra Wisi 'ba Wiri. ²¹ Vidi biya ma owonni Sawolo, na rakaga ehe iyanni henye, "Anza dê kora nenyé ra édi riti ki'di zi vidi ma alimanni mi Yerusalema, mati édinni amötu mi ru 'ba Yësu? Mo ayi dê kinye zi kiri zê ehe koba zê zi kyedree 'ba vo karase?" ²² Sawolo ayëti kô'du kyigo aba. Yude ma alimanni mi Damasika, mo o'do zê na rakaga mati mo ayonzo zi yada zi zê Yësu ra Korisito.

²³ Yaa kya zê maakowe o'donni mala zi Sawolo kofu, ²⁴ mora mo i'ja. Mo ayolo zê édinni ga ha resi 'ba gawo ne kongu kadra ehe yondo aba zi mo kofu. ²⁵ Yondo maako aba, vo lö'bôwê Sawolo izanni mo akaño mi бага kyedre ta da téri.

Sawolo mi Yerusalema

²⁶ Mati Sawolo oko mi Yerusalema, ayonzo zi ré ni droko vo lö'bôwê éti. Mora zê biya na tere, ga kô'du zê omani dê mo vo lö'bô ma tinyô ra. ²⁷ Here Baranaba

akonyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo ëdi mĩ Damasika, mo ame'do kazi tere mĩ ru 'ba Yësu. ²⁸ Sawolo alasi na dangölö vo lö'böwë ëti mĩ Yerusalema, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vidĩ biya. ²⁹ Mo 'duwĩ hë nnĩ wasa Yude ma ëdinnĩ me'do mĩ ha 'ba Girigĩ, ehe zë ombannĩ zi mo kofu. ³⁰ Mora vo lö'böwë i'jannĩ kö'du nenyë, ehe obannĩ Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunnĩ mo zi Tasisi.

³¹ Here kanisa mĩ Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mĩ kadra 'ba rakyëyi, ehe ayinnĩ na kyigö, ehe Lawo Laka akonyi zë zi tövu ehe zi tere Wirĩ.

Petero ako'jo Anisi

³² Mati Petero ëdi alasi ta ga bi ne biya, mo i'bë zi vo lö'bö lake ma alimannĩ mĩ gawo 'ba Liyida. ³³ Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na rakoo, koo madomowota mĩ sora o'bo dë zi lasi. ³⁴ Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito ako'jo yi ku! Ënyĩ riyë, ehe aköku agburuku 'bëyi ne." Kandi mo o'ro riyë. ³⁵ Vidĩ biya mĩ Liyida ehe Saroo ongonnĩ Anisi, ayinnĩ na vo lö'böwë ga Yere.

Petero injë Doroka tëmĩ koli

³⁶ Mĩ Jopa mbara vo lö'bö maako, ëdi ru mo Tabita. Ru mo ha Girigĩ aba Doroka. Mo ëdi 'duwĩ kö'du laka ko'do zi vidĩ ehe zi vo leriye. ³⁷ Mora mo alëpi na koo ehe oli. Zë akakannĩ ro mo, i'dinnĩ mo mĩ lokotoro. ³⁸ Jopa anza dë na kowo ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonnĩ Petero ëdi ani. Zë utunnĩ vidĩ kora riyö zi kiya zi mo, "Ako, ayi ze aba kandi ëzë ato'bo!" ³⁹ Kandi Petero i'bënnĩ zë ëti. Vidĩ kora nee obannĩ Petero riyë mĩ lokotoro. Mbara lu'bë kayo ëdinnĩ ani akudu. Zë ayadannĩ zi mo bongë mati Doroka ëdi ako'do mo gba na didi.

⁴⁰ Tapëti Petero utu vidĩ ku biya yaga ta loko, odrö da omo nĩ akaño, amötu. Here ofo rë nĩ zi yöku 'ba Doroka ehe iya henye, "Tabita, ënyĩ riyë!" Mbara ne ayëhu komo nĩ. Mati ongo Petero, mo alima riyë. ⁴¹ Petero iri mo kala nĩ aba akonyi mo da ndi mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lö'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ënyĩ ku na didi tëmĩ koli. ⁴² Vidĩ biya mĩ Jopa mati owonnĩ kö'du ma o'do rë nĩ ne, ma kayo tëmĩ zë omannĩ mĩ Yere. ⁴³ Petero alima mĩ Jopa ko'do kayo aba mĩ lijç 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana ko'jo ra.

10

Petero Koronliyö aba

¹ Mĩ Kasariya kora maako ëdi ani ru mo Koronliyö, mo vo da kanya lamikölö

'ba Roma ako'jo "Gboko tëmĩ Italiya." ² Koronliyö kora 'ba yëni ra, mati ere Wirĩ ehe vidĩ biya 'bëni ëti. Mo i'di kahi kyo zi vo leriye, ehe 'duwĩ amötu zi Wirĩ. ³ Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronliyö ongo rayada kazi Wirĩ. Mo ongo malayika kazi Wirĩ ëdi tayi zi mo, ehe ko'jo mo ru aba, "Koronliyö."

⁴ Koronliyö na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, "Yere, a'di ra kö'du nenyë biya go mo?" Malayika aya'ba do mo iya henye, "Wirĩ owo mötu 'bëyi ku, ehe ayolo waki'di 'bëyi zi vo leriye ne ku. ⁵ Yaanya aba utu vidĩ kora maakowe Jopa, zi kora maako ru mo Simona Petero. ⁶ Mo ëdi alima kora maako aba vo liko ko'do ru mo Simona, mo alima mĩ lijç ma kara ha ranga." ⁷ Tapëti kö'du nenyë kiya, malayika i'bë wëni. Koronliyö ako'jo riyö vo kalima 'bëniyë ehe vo kanya kölo 'bëni ma ëdi Wirĩ mötu. ⁸ Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jopa.

⁹ Kadra kutë mĩ ko'do ma ta go mo, mati kora nenyë ëdinnĩ ku tayi kara Jopa, Petero i'bë ku riyë komo lembe amötu. ¹⁰ Mati zë ëdinnĩ wakonyo ko'jo, mo na o'bo, omba zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wirĩ. ¹¹ Mo ongo komoriyë ayëhu rë nĩ, ehe wa maako ayi akaño kaa mbili bongö kyedre bi golo'bo sowo ëni aba. ¹² Mĩ mo dakyinë ngötu biya, ngötuwë 'ba lijç, watelee, ehe aliye. ¹³ Gu iya zi mo henye, "Petero, ënyĩ riyë! Ofo nenyë, ehe onyo zë."

¹⁴ Mora Petero iya henye, "Yere, mo'bo dë ko'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dë na laka zi konyo." ¹⁵ Gu ame'do zi mo löhu, "Ëzë Wirĩ o'do wa maako ku n'bala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo." ¹⁶ Nenyë o'do rë nĩ da wota, gba kazi mbili bongö ne truku'du koba hulëhu komoriyë.

¹⁷ Mati Petero gba sösu mĩ me'do nenyë a'di, kora ma Koronliyö utu zë ne, ayi o'ronnĩ ha loko 'ba resi. I'jannĩ gëri lijç 'ba Simona ku, ¹⁸ ehe ako'jonnĩ ködo here ne Simona Petero ëdi alima ani.

¹⁹ Mati Petero ëdi gba kö'du ma o'do rë nĩ ne sösu, Lawo iya zi mo henye, "Kora wota ëdinnĩ kinye bi koma kö'du yi. ²⁰ Kandi i'bë akaño, ehe i'bë zë ëti. Asösu dë, ma ra mutu zë." ²¹ Petero i'bë akaño iya zi kora nee henye, "Ma ra ëdiyë akoma. Ayiye ga a'di?"

²² Zë aya'bannĩ da me'do iyannĩ henye, "Vo da kanye Koronliyö ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amötu Wirĩ, ehe vidĩ biya 'ba Yuda ombannĩ mo. Malayika laka 'ba Wirĩ ra ayada zi Koronliyö zi kutu litu zi yi, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yi kiya."

²³ Petero ako'jo zē zi ko'do ani. Mī ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo lō'bōwē mī Jopa i'bēnni kora mati ayinni kazi Koronoliyō ne ēti.

²⁴ Mī ko'do vere aba zē okōnni mī Kasariya bi ma Koronoliyō ēdi bi zē kisi. Mo ako'jo karo 'bēniyē ehe aboka ma kare. ²⁵ Mati Petero oko, Koronoliyō amētē mo, here mo alōdro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto. ²⁶ Mora Petero injē mo, ehe iya henye, "Oro riyē! Ma anza dē ndra ta da vidī kōndu."

²⁷ Mati Petero ōdu loko, mo ēdi gba me'do Koronoliyō aba, vidī kayo ēdinni ani. ²⁸ Petero iya zi zē henye, "Ayole ku laka, ze Yude kō'du ki'di 'beze ila ze dē zi wa maako kō'do vidī maako ēti, mora Wiri ayada zi ma, mo asōsu dē vidī maako ēdi na ti'da mandere anza na laka. ²⁹ Mati utuwē zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kō'du a'di utu litu ga ma?"

³⁰ Koronoliyō aya'ba do mo iya henye, "Ko'do sowo alaga ēdi kaa kadra wota 'ba hutaga, mēdi amōtu lijo. Truku'du kora maako usu bongo kanyi oro da komo ma. ³¹ Mo iya henye, 'Koronoliyō, Wiri owo mōtu 'bēyi ku ehe mo ayolo waki'di 'bēyi zi vo leri ku. ³² Yaanya aba utu litu mī Jopa zi Simona Petero. Mo ēdi na yingo mī lijo 'ba Simona vo liko kō'do, alima kara ha ranga.' ³³ Mutu litu kandi gē yi, ehe ēdi da kō'du komba laka aba zi yi tayi ne. Ze biya dēdi kinye da komo Wiri zi kowo a'di akiya."

Me'do 'ba Petero

³⁴ Petero ame'do henye, "Yaanya aba ma yolo ku Wiri o'do lovo vidī biya kōlō. ³⁵ Wiri na rakyenyi vidī ma ere ni, ehe o'do wa ma lake. ³⁶ Ayole kō'du kise mati Wiri i'di zi vidī 'ba Yiserele, mati mo utu Yēsu Korisito, Yere 'ba vidī biya, zi rakyēyi ki'di zi zē. ³⁷ Ayole ku wa mati o'do rē ni, ta bi ne biya mī Yudiya. Ayeto biya mī Galilaya, tapēti Yowani ayada biya zi vidī bapatisi. ³⁸ Wiri i'di Lawo Laka ehe kyigo zi Yēsu tēmi Nazereta. Mo ēdi Yēsu aba, mati mo alasi toko kō'du laka kō'do, ehe vidī kō'jo aba, zē ma hu kyigo 'ba Satani. ³⁹ Ze biya dongo wa ma o'do 'dō mī Yuda ehe mī Yerusalema. I'di Yēsu zi koli da taka, ⁴⁰ mora kō'do wota aba yaa, Wiri injē mo na dīdi, ehe o'do mo zi kongō. ⁴¹ Anza vidī biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwē mo aba tapēti tēnyi 'bomo tēmi koli. Ze ra Wiri inzi zi yada kō'du mo zi vidī maakowe. ⁴² Wiri ayada zi ze zi yōyō zi vidī henye, Yēsu ra inzi mo ku zi vurē 'ba didi yōku ēti kiya. ⁴³ Nēbi biya iyanni henye, vidī biya ma ēdinni koma aba mī Yēsu, akila kō'du kyēnyē 'bēzē ne mī ru mo."

Tu'dē irinni Lawo Laka

⁴⁴ Mati Petero ēdi gba ame'do, Lawo Laka ayi da vidī ma ēdi mbili nni koze ne. ⁴⁵ Kya 'ba vo kome ma nbete, mati ayinni Petero ēti, zē na rakaga ga kō'du Lawo Laka i'di ku zi tu'dēē, ⁴⁶ ga kō'du zē owonni tu'dē ēdinni ku me'do mī ha mēnzē maakowe Wiri yeto aba. Here Petero iya henye, ⁴⁷ "Tu'dē nenyeē i'di Lawo Laka ku zi zē, kpa kaa dēdi mo aba. Ma yolo ku vidī maako o'bo dē ze yata ta bi zē bapatisi." ⁴⁸ Petero i'di kō'du zi zē bapatisi mī ru 'ba Yēsu Korisito. Here zē ako'jonnī ho mo zi lima rē nni kō'do tisi aba.

11

Petero mī kutē vo lō'bōwē mī Yerusalema

¹ Vo lituwē ehe vo lō'bōwē mī Yudiya owonni henye tu'dēē ombanni da kō'du kise 'ba Wiri ku. ² Here mati Petero ayi Yerusalema, kya vo kome nbete ayeto hē nni wasa mo aba, ³ zē iyanni henye, "Yi alima na yingo mī lijo 'ba tu'dēē, ehe onyo wa kpa zē ēti!"

⁴ Here Petero ayada kō'du ma o'do rē ni, iya henye, ⁵ "Mēdi mī gawo 'ba Jopa ehe mēdi amōtu, mati mōngo rayada kazi Wiri. Mōngo komoriyē ayēhu rē ni, ehe wa maako kaa mbili bongo kyedre iri ta bi golo'bo 'bomo sowo tayi akaño zi ma. ⁶ Mati mōngo bi mī mo, ngōtuwē 'ba lijo, ngōtu mōkuwē, watelee, ehe aliye. ⁷ Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, ēnyi riyē! Ofo nenyeē, ehe onyo zē.' ⁸ Mora miya henye, 'Yere, mo'bo dē kō'do here, gba monyo wa maako mati ēdi na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dē.'

⁹ Gu ta komoriyē ame'do zi ma lōhu, iya henye, 'Ezē Wiri o'do wa maako ku nbala, iya dē henye, anza dē na laka zi konyo.' ¹⁰ Nenyē o'do rē ni da wota, gba kazi koba mo biya lōhu komoriyē. ¹¹ Truku'du kora wota tēmi Kasariya orōnni komo loko mati mēdi alima 'domo. ¹² Lawo Laka ayada zi ma ti'bē zē ēti ehe kazi kō'du sōsu. Here ōndu mī Yēsu modaka i'bēnni ma aba, ehe dōdu mī loko 'ba kora nenye. ¹³ Mo ayada zi ze malayika alaya zi ni, iya henye, 'Utu vidī maako Jopa zi kora maako ru mo Simona Petero, ¹⁴ mo akayada zi ye hala yi ehe vidī biya mī lijo 'bēyi akayomo.' "

¹⁵ "Tapēti ma yeto me'do, i'di Lawo Laka zi zē, kaa mati Lawo Laka i'di zi ze biyeto aba. ¹⁶ Ma sōsu me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabapatisiye Lawo Laka aba.' ¹⁷ Wiri i'di zi tu'dē naniye kpa waki'di mati mo i'di zi ze, mati di'di koma 'beze mī Yere Yēsu Korisito. Hala ma kayata Wiri?" ¹⁸ Mati zē owonni Petero iya nenye, orōnni ta bi hē

nni wasa, ehe ayetonni Wirî yeto, iyanni henye, "Wirî yaanya aba o'do tu'dëë ku dë nni koto zi ni, ehe i'di didi ku kpa zi zë."

Kanisa mi Atiyoko

¹⁹ Kya 'ba vo lö'bö 'ba Yere maakowe apere rë nni ga kö'du 'ba wayaza ma ayeto kofu 'ba Setifano aba. Zë i'bënni kowö kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zë ayadanni kö'du kise ne nje zi Yude. ²⁰ Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmi Seyipurusu ehe Sirënë i'bënni Atiyoko ehe ayetonni yada zi vidî 'ba Girigî kö'du yöyö laka ne ga kö'du 'ba Yere Yësu. ²¹ Kyigo 'ba Yere ëdi zë aba, ehe vidî kayo oto dë nni zi Yere, ehe omanni mi mo.

²² Kö'du yöyö ma o'do rë ni ne, oko zi kanisa mi Yerusalema, ehe zë utunni Baranaba Atiyoko. ²³ Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wirî i'di kö'du lake ku zi zë. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zë zi limanni koma aba mi Yere biya di'di nni aba. ²⁴ Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidî kayo oto dë nni zi Yere.

²⁵ Here Baranaba i'bë Tasisi Sawolo koma. ²⁶ Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zë adrokanni rë nni kanisa ëti koo kölö, ehe ayandi vidî kayo. Ani mi Atiyoko vo lö'böwë 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

²⁷ Mi kadra nenye aba, kya 'ba nëbi maakowe ta Yerusalema ayinni Atiyoko. ²⁸ Ma kölö tëmi zë ru mo Agabusu. Wakonyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kö'du iya henye, "Madöyi kyenyë atëdi tëmi damöku ne biya." O'do rë ni mi kadra ma Kulidasi ra na yere. ²⁹ Vo lö'bö ma ëdinni mi Atiyoko ombanni zi kutu wakonyi maako zë ato'bonni zi önduwë mi Korisito ma ëdinni mi Yudiya. ³⁰ Here zë inzinni Baranaba ehe Sawolo zi koba waki'di 'bënni zi vo dagbe 'ba vo lö'böwë mi Yerusalema.

12

Heroda ayaza vo kome

¹ Mi kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidî 'ba kanisa. ² Mo i'di kö'du zi vo kanye zi da Yemisi öndu 'ba Yowani kikye kulu aba. ³ Mati Heroda ongo nenye o'do vidî 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mi kadra karama 'ba mangolö'bo kazi langa. ⁴ Mo i'di Petero mi kamba, ehe i'di kö'du zi vo kanya gboko sowo zi go mo kongu. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurë, komo vidî kayo tapëti karama 'ba laga 'ba koli. ⁵ Mati Petero ëdi na sesi mi kamba, vidî 'ba kanisa onni dë ta bi 'ba mötu zi Wirî ga kö'du mo.

Ayasi Petero na dangölö tëmi kamba

⁶ Gba ta komo yondo zi Petero ki'di bi 'ba vurë, mo ëdi ako'do, ehe ida mo nyori riyö aba mi kutë vo kanya riyö. Vo kanya riyö maakowe ëdinni ha loko ma ödu mi kamba ne kongu. ⁷ Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mi kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyë. Here mo iya henye, "Kandi! Ënyi riyë!" Nyori alëpinni ta kala mo, ⁸ ehe malayika ne iya zi mo henye, "Ënyi, usu bongo rë yi, ehe usu kamoka 'bëyi." Petero o'do kö'du ma ayada zi ni. Here malayika iya henye, "Yaanya aba usu bongo alikölu 'bëyi, ehe usu ga ma."

⁹ Petero i'bënni malayika aba, mora mo asösu kö'du ne wirî ra isi ni. ¹⁰ Zë i'bë alaganni gboko riyö 'ba vo kanye, ehe mati ayinni ha resi 'ba kahi zi gawo kyedre, ayëhu rë ni na bi dë ni. Zë i'bënni yaga, ehe mati ëdi i'bënni ta da gëri, kandi malayika alaya dë. ¹¹ Mati Petero ayolo kö'du ma o'do rë ni ne, mo iya henye, "Yaanya aba ma yölo ku Yere ra utu malayika ëni zi yomo ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asösunni zi ko'do zi ma."

¹² Here Petero i'bë zi lijo 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lö'böwë 'ba Yere ayinni ga bi kölö ani, ehe ëdinni amötu. ¹³ Petero akökö ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi do mo ya'ba. ¹⁴ Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayëhu ha resi dë. Mo aho hulëhu loko, ehe iya zi vidiyë henye Petero ëdi atoro ani. ¹⁵ Mora vidî biya ayadanni zi mo, iyanni henye, "Yi vo nökyi." Mora mo zo kiya henye, ne Petero ra. Here zë iyanni henye, "Ne malayika omo ra."

¹⁶ Petero zo kökö, le mi ndundu mo zë ayëhunni ha resi. Zë ongonni mo ehe zë na rakaga. ¹⁷ Petero ame'do kala ni aba zi zë zi toronni ti. Mo ayada hala Yere ika ni yaga tëmi kamba. Mo iya kpa henye, "Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rë ni ne." Tapëti mo, mo ila bi nani ehe i'bë bi maako.

¹⁸ Mi damindö vere, vo kanya ma ëdinni bi kongu rasösu kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di oko zi Petero. ¹⁹ Heroda i'di kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'janni mo dë. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'di zë zi kofu. Tapëti nenye, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mi Kasariya yaa.

Koli 'ba Heroda

²⁰ Heroda ehe vidî 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölö maako aba. Here gboko tëmi zë i'bënni Balatusu kongu, ma kölö tëmi vidî kyedre mi turu 'ba Heroda. Zë alëlunni da Balatusu henye

nombanni zi rakyéyi ko'do mi kuté gawo 'bézè ehe Heroda, ga kö'du dakaño 'bézè i'ja wakonyo 'bèni ta bi ma Heroda na vo do mo.

²¹ Mi kadra ma zè ombanni do mo, Heroda ayi usu rè ni mi bongó 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vuré èni. ²² Vidi agbógbó hē nni iyanni henye, "Ame'do ndra kaa Wiri ta da vidi kora!" ²³ Kandi malayika kazi Yere otra mo akaño, ga kö'du mo oba wakoro 'ba Wiri. Kuruwé onyonna Heroda ehe oli.

²⁴ Kö'du kise 'ba Wiri zo rè ni pere. ²⁵ Tapéti Baranaba ehe Sawolo o'donna loo ma utu zè zi ko'do mo ne ku, a'banni Yerusalem, ehe obanni Yowani Marako kpa nni aba.

13

Baranaba ehe Sawolo

¹ Mi kuté vidi 'ba kanisa 'ba Atiyoko nèbi maakowe ehe vo komoyandiye èdinni. Zè ra Baranaba, Simiyono ako'jo kpa Nigara, Lusiyosi temi Sirènè, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo. ² Mati zè èdinni Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, "Inziye Baranaba ehe Sawolo zi loo mati minzi zè zi ko'do." ³ Here tapéti ha koro ehe mötu, zè i'dinni kala nni dè zè, ehe utunni zè da gèri 'bèni.

Baranaba ehe Sawolo mi Seyipurusu

⁴ Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zi Selesiya, ehe ta ani zè i'bèni da rutu 'ba Seyipurusu. ⁵ Zè okonni Salamisi, ayetonni kö'du kise 'ba Wiri yèti mi bi 'ba mötuwé 'ba Yude. Yowani Marako èdi zè aba kaa vo wakonyi. ⁶ Baranaba ehe Sawolo umunni da rutu zi Papahosi. Ani zè i'janni kora maako temi Yude, ru mo wisi 'ba Yèsu. Mo vo möri ehe nèbi vo ndondo. ⁷ Mo o'do loo kpa zi Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kö'du yoló, omba zi kowo kö'du kise 'ba Wiri, ehe mo utu litu kö'du Baranaba ehe Sawolo. ⁸ Mora Barayèsu vo möri, ru mo maako Elimasi, awasa kö'du 'bézè ne. Mo ayonzo zi yere sesi kazi koma mi Yèsu. ⁹ Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndo Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi ¹⁰ ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndondo ehe vo wehe 'ba kö'du laka. Ndala aba, atoro ta bi me'do kyényè kiya ra gèri tinyó 'ba Yere?" ¹¹ Yere omba ti'bè riti ki'di zi yi, yi ko'do yaa na vo komoköndu. ¹² 'bo dekpe zi bikanyi 'ba kadra kongó."

Kandi komo kora ne ayöfu matutu köndu aba, ehe mo i'bè toko vidi maako koma zi ni gaga kala aba. ¹² Mati yere ongo kö'du mati o'do rè ni ne, mo rakaga aba mi kö'du yandi ga kö'du 'ba Yere ne. Here mo oma mi Yere.

Pawolo ehe Baranaba mi Atiyoko Pisidiya

¹³ Pawolo ehe oka maakowe èti ilanni Papahosi ehe i'bènni zi Paga mi Pambaliya, mora Yowani Marako ila zè i'bè hulèhu mi Yerusalem. ¹⁴ Koso zè ne i'bènni dagba kazi Paga zi Atiyoko mi Pisidiya. Here mi ko'do 'ba ralawo aba zè i'bènni mi bi 'ba mötu ehe alimanni akaño. ¹⁵ Tapéti kö'du ko'jo temi kö'du ki'di ehe wayöruwé 'ba nèbiyè, vo dagbe utunni vidi maako zi yada zi Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, èzè èdiyè kö'du maako aba zi kiya mati akakonyi vidi, iye."

¹⁶ Pawolo ènyi riyè. Mo o'do kala ni, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidi maako 'ba tu'dèè kpa mati èdinni mötu Wiri, oze mbili ye. ¹⁷ Wiri 'ba Yiserele inzi zutu 'bezee, ehe mo ila vidi 'beze kaa vo leze mati èdi alimanni Ezipeto. Ani mo o'do zè na kyigo. Here kyigo gära 'bèni aba, mo ayasi zè yaga. ¹⁸ Koo 'butésowo mo ongo gè zè mi da lipi. ¹⁹ Tapéti mo ayana tu'dè madomoriyó mi Kanana, mo i'di dakaño 'bézè zi vidi 'bèniyè kaa drivu. ²⁰ Nenyè o'do rè ni iri koo lamisowo 'butémuyi."

"Tapéti kadra nani, Wiri i'di vidi 'bezee na vo vurèè le mi kadra 'ba nèbi Samowele. ²¹ Here vidi ombanni yere. Wiri i'di zi zè Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta daliño 'ba Benyimona. Mo iri koo 'butésowo. ²² Tapéti Wiri iri Sawolo, i'di Dawidi na yere pèti mo. Wiri iya ga kö'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese èdi kyiné 'ba vidi ma o'do ma ndra na rakyenyi. Mo o'do wa biya, mati momba mo zi ko'do.' ²³ Tèmi kozo 'ba kora nenye, Wiri ika vo wayomo Yèsu zi Yiserele, kaa alömu."

²⁴ "Mora gba kazi Yèsu ayi dè, Yowani èdi ayada zi vidi biya mi Yiserele zi dè nni koto hulèhu zi Wiri ehe bapatisi kiri. ²⁵ Mati loo 'ba Yowani èdi ku kara zi rè ni kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma èyi ra? Manza dè vidi mati èdiyè bi mo kisi. Owowe mo èdi tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dè laka zi kamoka omo kinga.'"

²⁶ "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dèè biya mati èdinni kinye Wiri mötu, kö'du kise 'ba wayomo nenye utu zi ze. ²⁷ Vidi 'ba Yerusalem ehe vo dagba 'bézè ayolonnè dè èyi ra Yèsu. Mandere zè ayolonnè kpa dè mi me'do 'ba nèbiyè mati èdi ako'jonnè mi ko'do 'ba ralawo biya. Zè o'donna me'do 'ba nèbiyè ayi ku tinyó vuré kikyè aba ra Yèsu. ²⁸ Gbi le èzè i'ja kö'du maako dè le zi Yèsu ki'di zi kofó, zè nduwé ha Pilato ko'jo zi mo kofó. ²⁹ Tapéti o'donna wa mati nèbiyè ayörunni kö'du Yèsu, oba mo akaño ta da taka ehe i'di mi ogo."

³⁰ “Mora Wirî injê mo tëmî koli. ³¹ Ko'do lakyi aba Yësu alaya zi vidî mati i'bënnî mo aba tëmî Galilaya zi Yerusalema. Yaanya aba ëdinnî kô'du mo yada zi vidî 'bezee. ³² Ze kinye zi yada zi ye kô'du yöyö. Wa mati Wirî alömu zi zutu 'bezee, ³³ na ko'do, yaanya aba mo o'do ku zi ze Yësu kinjë aba zi didî. Èdi kaa Wayeto 'ba Dawidi ma riyö iya henye, 'Yi wisi ama ra, ndenye mayi ku na 'Bu yi.' ”

³⁴ “Wirî injê Yësu tëmî koli ehe ila ida ro mo dë zi teje. Èdi kaa Wirî iya, 'Ma kî'dî zi yî wa laka mati ma lömu zi Dawidi.’

³⁵ Ehe mi Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,

'Ila vidî laka 'bëyi ne dë zi teje mi ogo.’

³⁶ Mati Dawidi ëdi gba na didî, mo oro Wirî. Here tapëti mo oli, usu mo mi ogo 'ba zutu 'bomowe, ehe ida ro mo enje. ³⁷ Mora vidî mati Wirî injê tëmî koli, ida ro mo enje dë.”

³⁸ “Aboka me, kô'du kise ne ëdi henye, Yësu akila kô'du kyënyë 'be! ³⁹ Kô'du kî'dî 'ba Mosa o'bo dë e ko'do tinyö tëmî kô'du kyënyë 'be biya. Mora vidî ma ëdi koma aba mi Yësu, Wirî ako'do mo tinyö. ⁴⁰ Èdiyë komokandi aba kazi, kô'du ma nëbi iyannî ne mo'do rë ni dë zi ye. Zë iyannî henye,

⁴¹ 'E vidî ma o'de lasa ra Wirî, ëdi rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'do wa maako mi kadra 'be, o'be dë zi koma,

ëzë vidî maako ayada le zi ye.’ ”

⁴² Mati Pawolo ehe Baranaba ëdinnî ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, vidî alenzennî zë zi kiya kyo kô'du kölö nenye ko'do 'ba ralawo vere aba. ⁴³ Tapëti mötu, Yuda kayo ehe tu'dë kayo ma ëdinnî Wirî mötu ne, i'bënnî zë ëti. Pawolo ehe Baranaba alenze zë biya zi lima mi rakyëyi 'ba Wirî.

⁴⁴ Mi ko'do 'ba ralawo vere, vidî biya 'ba mi gawo ayinnî zi kô'du kise 'ba Yere kowo. ⁴⁵ Mati Yude ongönnî vidî kayo nee, zë na mikumbë. Zë alidinnî Pawolo ehe ame'donnî na kyënyë ra kô'du biya mati mo iya ne. ⁴⁶ Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyannî henye, “Domba zi yada kô'du kise 'ba Wirî zi ye, gba kazi yada zi vidî maako. Mora ombe kô'du kise ne dë! Nenye ayada henye, ombe didî ma nburu nburu ne dë. Yaanya aba dëdi ti'bë zi tu'dëe. ⁴⁷ Yere i'dî kô'du zi ze henye, 'Mi'dî yî kinye kaa bikanyi zi tu'dëe, zi koba wayomo 'ba Wirî zi vidî mi dakaño biya.’ ”

⁴⁸ Kô'du kise nenye o'do tu'dëe na rakyenyi, ehe zë ayetonnî me'do 'ba Yere. Vidî biya ma inzi ku kô'du didî ma nburu

nburu, here omannî mi Yere. ⁴⁹ Kô'du kise ga kô'du 'ba Yere apere rë ni biya mi dakaño nenye. ⁵⁰ Mora Yude i'bënnî zi mbara kyigo ma erennî Wirî, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Zë ofonnî zë na kyënyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetonnî zë yaza. Zë orennî zë yaga tëmî kapa 'ba dakaño nenye. ⁵¹ Pawolo ehe Baranaba akityo durufu 'ba ga bi nani ta ndî nni, ehe i'bënnî dagba zi Yiköniyömu. ⁵² Mora vo lö'böwë 'ba ga ndî Yësu biya na rakyenyi, ehe osonnî ndo Lawo Laka aba.

14

Pawolo ehe Baranaba mi Yiköniyömu

¹ Pawolo ehe Baranaba ame'donnî mi bi 'ba mötu mi Yiköniyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'dë kayo omannî mi Yere. ² Mora Yuda ma ombannî dë koma mi mo, o'donnî tu'dë maako na kamo ehe ofo rë nni na vo wehe ra önduwë mi Korisito. ³ Pawolo ehe Baranaba alimannî ani kadra konda aba, me'do kô'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'dî kyigo zi zë, zi kô'du koro kô'do ehe rakaga, mati akayada kô'du kise 'ba rakyëyi ëdi tinyö. ⁴ Vidî mi gawo 'ba Yiköniyömu ayolonnî dë a'di zi sösu. Kya maako omannî mi gboko 'ba Yude ehe maako omannî mi vo lituwë.

⁵ Ndundu mo aba, tu'dë maako ehe Yude, bi kölö vo dagba 'bënnî ëti, ombannî mala ko'do zi ko'do zë na kyënyë ehe zë ku'du yitö aba brua. ⁶ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonnî wa ma ëdi rë ni ko'do, zë ahonnî mi dakaño 'ba Lëyiköniya, ani mi gawo 'ba Liyisitra ehe Dëbë ehe bi ma kara dakapa dakaño ne. ⁷ Ani zë nduwë kô'du yöyö laka ne yeti.

Pawolo ehe Baranaba mi Liyisitra

⁸ Mi Liyisitra, kora maako ëdi ani o'jo mo na ndî keje ehe o'bo dë zi lasi. ⁹ Kora ne ëdi mbili ni koze da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongö mo ëdi koma aba mi Yësu zi ko'jo, ¹⁰ mo agbögbö hë ni iya henye, “Enyi riyë!” Kora ne öfu riyë ehe ayeto lasi toko. ¹¹ Mati vidî kayo ne ongönnî wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö hë nni yaga mi ha 'ba Lëyiköniya, iyannî henye, “Wiriyë ofonnî rë nni ku na vidî köndu ehe ayinnî ku akaño zi ze!” ¹² Vidî i'dinnî ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dinnî ru da Pawolo Hemoso, ga kô'du mo ra ame'do. ¹³ Yëkülü 'ba Zeyusi ëdi kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe döruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga kô'du mo ehe vidiyë ombannî zi kî'di wakumu zi zë.

¹⁴ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonnî kô'du nenye, zë izannî bongö 'bënnî ahonnî mi kutë vidî kayo ne hë nni gbögbö aba henye, ¹⁵ “Èdiyë kô'du nenye ko'do ga

a'di? Ze vidi kõnduwë ra kaa e. Dika ze kõ'du yöyö laka ra zi ye here zi ye kila wiri mbiya ma kazi kõ'du, ehe oto de zi Wiri ma didi, ma o'do komoriyë, dakaño, wini kyedre, ehe wa biya mi zë. ¹⁶ Mi kadra ma alaga, Wiri ila vidi ti'bënni mi gëri 'bënni, ¹⁷ mora mo ayada mo ëdi ani tēmi wa laka mati mo o'do. Wiri utu mirë ta komoriyë ehe o'do wa 'be mi yaka övu. Mo i'di wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi." ¹⁸ Gbi le tapëti Pawolo ehe Baranaba iyanni nenyë biya, na kyigo zi zë yata vidi ta bi wakumu ki'di mo zi nni.

¹⁹ Kya 'ba Yude tēmi Atiyoko ehe Yikoniyömu ayinni, ofonni vidi kayo ne na wehe ra Pawolo. Zë otranni mo yitö aba ehe otōnni mo yaga tēmi gawo kyedre. Asōsunn mo oli ku, ²⁰ mora mati vo lö'böwë atoto rë nni toko ra Pawolo, mo o'zo riyë ehe i'bë hulëhu mi gawo kyedre ne. Mi ko'do vere aba, mo ehe Baranaba i'bënni zi Dëbë.

Pawolo ehe Baranaba a'banni Atiyoko mi Siriya

²¹ Pawolo ehe Baranaba ayētinni kõ'du yöyö laka ne mi Dëbë ehe vidi kayo ayinni na vo lö'böwë. Here zë i'bënni hulëhu Liyisitra, Yikoniyömu, ehe Atiyoko. ²² Zë akyigōnni vo lö'böwë ehe alenzenni zë zi limanni mi koma. Zë ayadanni zi zë henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wiri tēmi rayaza kyedre." ²³ Pawolo ehe Baranaba inzinni kyedree zi nni mi kanisa biya na kõlō kõlō. Here zë oro hë nni, amötunni, ehe i'dinni rēnni zi Yere zi gë zë gaga, ma ëdinni koma aba mi Yere. ²⁴ Tapëti ti'bë kpuru Pisidiya, ze ayinni Pambaliya, ²⁵ ehe tapëti zë ayētinni kõ'du mi Paga, here zë i'bënni akaño zi Italiya.

²⁶ Ta Italiya i'bënni zi Atiyoko mi Siriya. Ani vo lö'böwë kyere dagba i'dinni zë zi Wiri gë zë kongō, mati ëdinni loo ko'do, yaanya aba loo inde rë ni ku. ²⁷ Tapëti toko mi Atiyoko, zë ako'jonn kanisa bi kõlō. Zë ayadanni zi vidi wa ma Wiri akōnyi zë zi ko'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëë zi koma. ²⁸ Here zë alimanni ani vo lö'bö ëti mi kadra konda.

15

Ratoto mi Yerusalema

¹ Vidi kora maakowe ayinni ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonn yandi önduwë 'ba Korisito, iyanni henye, "Ayōmo zë dë nje ëzë anbeta zë ku kaa Mosa ayandi." ² Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni zë ëti. Here kanisa omba zi kutu Pawolo ehe Baranaba ehe vidi maakowe zi ti'bë Yerusalema zi me'do mi kõ'du nenyë zi vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalema. ³ Here kanisa utu zë. Mati zë ëdinni ati'bë, zë

i'bënni kpuru Ponisiya ehe Samariya, ehe ayadanni hala tu'dëë oto dë nni ku zi Wiri. Kö'du yöyö nenyë o'do önduwë biya na rakyenyi.

⁴ Mati kora ne o'konni mi Yerusalema, kanisa iri zë kalakyedre aba, ehe vo lituwë kyedree ëti. Pawolo, Baranaba ehe vidi ma ayinni zë ëti, ayadanni biya zi zë wa ma Wiri o'do kpuru kazi zë. ⁵ Here kya 'ba vo koma maakowe mati zë kpa Farasiye, zë o'konni riyë iyanni henye, "Tu'dëë ma nbeta zë, ehe moronni kõ'du ki'di 'ba Mosa."

⁶ Vo lituwë ehe kyedree atoto rë nni me'do mi kõ'du nenyë. ⁷ Ame'donni kadra konda aba. Here Petero ënyi riyë ehe iya henye, "Önduwë, ayole ku henye, kyere mi kadra ma alaga, Wiri inzi ma tēmi kutëë henye tu'dë akowonni ta dami'di ha ma kõ'du yöyö laka ehe koma. ⁸ Wiri mati ayolo a'di ra ëdi mi di'di vidi biya, mo ayada mo omba zë ku, Lawo Laka ki'di aba zi zë, kaa mo i'di zi ze. ⁹ Wiri o'do zë dë kutu ta re ze. Mo o'do di'di zë nbalala koma aba. ¹⁰ Yaanya aba, kõ'du a'di ëdiyë yonzo Wiri, wa yeto ki'di gu vo lö'bö nenyee? Wakinjë nenyë ayeto ndra le ze ehe zutu 'bezee o'bo dë kinjë. ¹¹ Mora doma henye, akayōmo ze waki'di 'ba rakyëyi aba kazi Yere Yësu, kpa kaa tu'dëë."

¹² Vidi biya alimanni liwo mati owonni Baranaba ehe Pawolo ayadanni hala Wiri o'do kõ'du koro, kyinë kyigo 'bëni, ehe rakaga zi tu'dëë kpuru kazi zë. ¹³ Tapëti zë indenni me'do ku, Yemisi iya henye, "Önduwë, oze mbili ye zi ma! ¹⁴ Simona ayada henye hala Wiri ayi mi kadra ma dagba zi tu'dëë, ehe o'do kya maakowe na vidi ëni. ¹⁵ Me'do 'ba nëbiyë ida rë ni ku kõ'du kiya 'bama aba. Èdi na yöru, ¹⁶ 'Ma kata'ba ehe kuvö löhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvö tēmi rayana 'bomo ehe ko'jo mo riyë löhu,

¹⁷ here vidi ma o'konni ehe tu'dëë, mati ma ko'jo zi tēdinni vidi 'bama, akomanni Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenyee.

¹⁸ Ma ayada zë mi kadra ma alaganni kyere."

¹⁹ Here ma sösu dë da ki'di wakinjë yeto da tu'dëë, ma ëdinni ku dë nni kopi zi Wiri.

²⁰ Da yöru ehe nje yada zi zë, anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiri mbiye, anza dë zi ndoro ko'do, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urü ga mo, ehe anza dë zi konyo yama. ²¹ Ga kõ'du ki'di 'ba Mosa ayëti ku mi gawo biya mi ko'o lakyi, ehe ta ga ko'do 'ba ralawo biya ëdi ako'jo mi bi 'ba mötu 'beze.

Waraga zi tu'dë ma ëd'innì koma aba mi Yere

²² Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya vidì 'ba kanisa ombannì zi kutu kya kora 'bënnì maakowe zi Atiyòko zi tì'bënnì Pawolo ehe Baranaba ëti. Zë inzinnì Sila ehe Yudasì, mati ako'jo kpa Barasaba, zë ra na vo dagbe 'ba önduwë. ²³ Zë ayörunnì waraga iya henye, "Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze önduwë dutu wamëtë zi ye biya tu'dë mati vo lö'böwë 'ba Yere mi Atiyòko, Siriya ehe Silisiya."

²⁴ "Dowo ze henye, vidì maakowe ta kinye, o'donnì yë rasòsu aba, ga kö'du ma zë iyanñi, mora dutu zë dë. ²⁵ Here da toto re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu zë zi ye, nì aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo ëti. ²⁶ Kora nenyee i'di didi nni ku kö'du 'ba Yere Yësu Korisito. ²⁷ Dëdi kpa kutu zi ye Yudasì ehe Sila, zë ra akayadannì zi ye hë nni aba, kpa kaa da yöru. ²⁸ Lawo Laka ayada zi ze henye, di'di ze kya wakinjë maako dë ndra zi ye ta da ma nenyee: ²⁹ anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiri mbiye, anza dë zi konyo yama, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati uri gu mo, ehe anza dë zi ndoro ko'do. Èzë o'de kö'du nenyee, ako'de na laka. Dutu wamëtë 'beze zi ye."

³⁰ Kora sowo ne ilanni Yerusalema ehe i'bënnì Atiyòko. Here zë ako'jonnì vidì 'ba kanisa bi kölö ehe i'di waraga ne zi zë. ³¹ Mati waraga ne ako'jo, i'di rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi zë. ³² Yudasì ehe Sila zë ku nëbiyë, zë iyanñi kö'du kayo mati i'di kyigo zi önduwë. ³³ Kora mati zë ta Yerusalema, tapëti alimannì kadra maako aba mi Atiyòko, zë ënyinnì ta'ba zi vidì mati utunnì zë. Önduwë iyanñi zi zë henye, "I'bëë na rakyeyi." ³⁵ Mora Pawolo ehe Baranaba alimannì nduwë mi Atiyòko. Ani zë ayandinnì kö'du ehe ayëtinnì me'do 'ba Yere, vidì kayo maakowe ëti.

Pawolo inye rë nni Baranaba aba

³⁶ Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, "Di'bë ze hulëhu ehe ti'bë kongö önduwë mi Korisito mi gawo biya mati da yëti me'do 'ba Yere mi zë. Here da kayolo ze hala zë ëd'innì ako'do."

³⁷ Baranaba omba zi Yowani koba, ru mo vere Marako. ³⁸ Mora Pawolo omba dë, ga kö'du mo ila zë mi Pambaliya ehe mo oro ku ta bi loo ko'do zë ëti. ³⁹ Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni, ehe vidì kölö tēmi zë i'bë gëri 'bëni kutu. Baranaba oba Marako ehe i'bënnì Seyipurusu, ⁴⁰ mora Pawolo inzi Sila ehe i'bënnì gëri ma kutu. Önduwë mi Korisito i'dinnì zë ku da kala Wirì. ⁴¹ Pawolo i'bë kpuru Siriya ehe Silisiya vidì 'ba kanisa ko'do zi kyigo.

16

Timotiyo o'do loo Pawolo aba ehe Sila

¹ Pawolo ehe Sila a'bannì zi Dëbë ehe Liyisitra. Ani vo lö'bö maako alima ani, ru mo Timotiyo. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tēmi Gërigi. ² Önduwë mi Korisito mi Liyisitra ehe Yikönüyömu iyanñi kö'du laka ra Timotiyo, ³ ehe Pawolo omba mo zi ti'bënnì ëti. Mora Pawolo anbete mo dagba, ga kö'du vidì 'ba Yude biya toko ani, ayölönni henye 'bu 'ba Timotiyo tēmi Gërigi. ⁴ Mati zë i'bënnì tēmi gawo zi gawo agamo, zë ayadannì zi vidiyë a'di ra vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalema ombannì, ehe zi zë koro kö'du kira nenyee. ⁵ Kanise ayinnì na kyigo mi koma 'bënnì, ehe 'duwi vidì kayo i'di koma 'bënnì mi Yere.

Rayada 'ba Pawolo mi Trowasi

⁶ Pawolo aboka 'bëni ëti 'bënni kpuru tēmi Paragiya ehe Galatiya, ga kö'du Lawo Laka ila zë dë zi kö'du yëti mi Asiya. ⁷ Tapëti zë ökonñi mi Mayisiya, zë ayonzönni zi ti'bë mi Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yësu ila zë dë. ⁸ Here zë i'bënni dagba kpuru Mayisiya le ökonñi zi Trowasi. ⁹ Yondö aba, Pawolo ongo rayada, vidì maako tēmi Mesedöniya ëdi toro ani ehe lenze nì, iya henye, "Ayi Mesedöniya zi konyi ze!" ¹⁰ Tapëti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto gëri koma zi ti'bë Mesedöniya. Da yolo ku Wirì ra ako'jo ze zi kö'du yöyö laka ne yëti ani.

Ludiya ayi na vo lö'bö 'ba Yere

¹¹ Di'bë ze mbiyi tēmi Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mi ko'do vere aba doko ze mi Napolisi. ¹² Ta karani, di'bë ze mi Filipi, gawo mati dagba Roma iri mi Mesedöniya. Do'do ze da kyo mi Filipi. ¹³ Mi ko'do 'ba ralawo, di'bë ze yaga ha resi 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sösu 'beze da ki'ja bi 'ba mötu ani. Da lima ze akanjo ehe da me'do zi mbara mati ayinnì. ¹⁴ Ma kölö tēmi zë ra Ludiya, mo tēmi gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongö 'buluyë kogo dagba ra. Mo vo mötu 'ba Yere Wirì ra, ehe Yere ayëhu di'di mo zi komba da kö'du mati Pawolo ëdi kiya. ¹⁵ Here tapëti mo vo dakota 'bëni ëti abapatisi zë, mo asesi zo ze lenze, "Èzë asösu ma ünnyö mëdi koma aba mi Yere, ayi alima linjo 'bama." Ndundu mo aba, mo alëlu de ze gbo.

Pawolo ehe Sila mi kamba

¹⁶ Mi ko'do kölö maako aba, ze da gëri 'beze zi ti'bë bi 'ba mötu, dandösi de ze wu'jë vo kalima aba. Mo ëdi dakyikyì aba mi nì here i'di kyigo zi mo zi yada kö'du ma gba ani. Tapëti kö'du nenyee ko'do, mo o'do koho kyö zi kyedre 'bëniyë. ¹⁷ Wu'jë

ne usu ga Pawolo, ehe kosi ze, ehe mo zo nduwė hė ni gbogbō, henye, “Kora nenyee vo kalima 'ba Wiri ma kyedre. Zė ędinni ayada zi ye hala zi yome.”¹⁸ Nenyee i' bė ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofo rė ni ehe iya zi dakykiki na kamo, iya henye, “Mi ru 'ba Yėsu Korisito, mi'di kō'du zi yi kila wu'jė tisi nenyee!” Kandi dakykiki ne ila mo.

¹⁹ Mati vo kyeti 'ba wu'jė vo kalima ne ayolonni henye ga gėri 'ba kōhi ko'do 'bėzė i' bė ku, zė irinni Pawolo ehe Sila ehe ikanni zė zi vo kalakonde mi bi 'ba wakogo.²⁰ Zė ayadanni zi vo mi turu henye, “Yuda nenyee ędinni ku gawo kyedre 'beze ne yaŋa! ²¹ Zė ędinni ayada zi ze ko'do wa mati ze vidi 'ba Rome ila ze dė zi ko'do.”

²² Vidi kayo alodronni na radroko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidi 'ba mi turu iyanni zi vidiyė henye ote bongō 'bėzė, ehe i'dinni kō'du zi vidiyė zė ku'bō mo'vo aba.²³ Tapėti waku'bō kyėnyė, i'di zė mi kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongō ne zi gė zė kongō laka kazi ahonni.²⁴ Vo ga kamba kongō ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'di zė mi kutė kamba ehe ida ndi zė nyōri aba ra kulugbu yeto.

²⁵ Mi kutė yondō, Pawolo ehe Sila ędinni amōtu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wiri, maboso maakowe ędi 'bėnni mbili nni koze.²⁶ Truku'du kinzikinzi kyigo ayi akōho kamba le hu mo aba. Ha loko ayėhu rė nni, ehe nyōri alėpi biya ta ndi mabosowe.²⁷ Mati vo ga kamba kongō aliro ehe ongō ha loko ayėhu rė ni ku huwė, mo oba kulu 'bėni ehe omba ku kara zi rė ni kofu, ga kō'du mo asōsu 'bėni maboso ahonni ku.²⁸ Mora Pawolo agbōgbō hė ni, “Ofo rė yi dē! Vidi maako aho dē.”

²⁹ Vo ga kamba kongō ako'jo kō'du wa'do ehe i' bė mi kamba. Mo alėpi tese aba akaŋo burutu Pawolo ehe Sila.³⁰ Tapėti mo ayasi zė yaga tēmi kamba, mo ako'jo hė zė iya henye, “A'di ra ma ko'do zi tōmō?”

³¹ Zė aya'banni dō mo iyanni henye, “Oma mi Yere Yėsu, ehe akayōmo yi. Nenyee ędi kpa tynyō zi vidi biya ma alima liŋo 'bėyi.”³² Here Pawolo ehe Sila ayadanni zi mo kō'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidi biya liŋo 'bōmo.³³ Mati gba na yondō, vo ga kamba kongō oba zė bi mati mo ato'bo kaka ŋo zė. Here mo biya vo dakota 'bėni ęti abapatisi zė.³⁴ Vo ga kamba kongō oba Pawolo ehe Sila liŋo 'bėni, i'di wa zi zė konyo. Mo na rakyenyi, ga kō'du mo i'di koma 'bėni ku mi Wiri ehe vo dakota 'bōmowe kpa.

³⁵ Mi damindō vere aba, vo 'ba mi turuwė, utunni kya turu dakōndu maakowe kō'du ki'di aba zi vo ga kamba kongō iya henye, “Ile Pawolo ehe Sila mi'bėnni.”

³⁶ Vo ga kamba kongō ayada zi Pawolo iya henye, “Vo mi turu i'dinni kō'du zi ye kinga yi Sila aba na dangōlō. Yaanya aba i'bėe na rakyėyi.”

³⁷ Mora Pawolo iya zi turu dakōndu nee henye, “Ze vidi 'ba Roma ehe turuwė 'ba Roma ędi ze ku'bō ta da komo vidi kayo, kazi vurė 'beze kiya. Zė u'dunni ze mi kamba. Yaanya aba zė asōsu 'bėnni, zė ato'bonni ze kutu na liwo? E e, zė o'donni dē! Zė ra mayinni kinye ehe ze yasi yaga.”

³⁸ Mati turu dakōndu ne ayada zi vo mi turu henye, Pawolo ehe Sila zė vidi 'ba Roma, zė na tere.³⁹ Zė i'bėnni ako'jonnı hė zė kō'du 'ba wakila. Zė ayasinni zė yaga tēmi kamba ehe ako'jonnı hė zė, zi i'bėnni 'de tēmi gawo ne.⁴⁰ Here Pawolo ehe Sila i'bėnni mbiyi liŋo 'ba Ludiya, ani zė ongōnni ęnduwė, iyanni me'do 'ba rakyigo zi zė, ehe i'bėnni gbo.

17

Riti mi Tasalanika

¹ Tapėti zė i'bėnni kpuru Ambahipolisi ehe Apoloniya, zė i'bėnni dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mōtu 'ba Yude ędi mi gawo kyedre nani.² Here ędi kaa 'duwi, Pawolo i'bė ani zi bi 'ba mōtu, ehe mi ko'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vidiyė. Mo ame'do tēmi wayōruwė³ zi yada zi zė henye, ędi laka zi Korisito ki'ja riti, ehe ędi laka mo ęnyi tēmi koli. Pawolo ayada kpa zi zė henye, “Yėsu mati mēdi kō'du mo kiya, Korisito ra.”⁴ Kya maakowe tēmi zė omanni mi kō'du ma Pawolo iya, ehe ayinni na vo lō'bō kaa Pawolo ehe Sila. Tu'dė maakowe ehe mbara kayo mati vidi ayolonni zė ndra omanni kpa mi kō'du kise ne.

⁵ Yuda maakowe, na mikumbė ehe zė omanni vidi 'ba kō'du kyėnyė ko'do maakowe mati alimanni toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'do mi gawo kyedre ne. Zė ombanni zi Pawolo kirı ehe Sila kika yaga zi vidi kayo ne, ehe zė i'bėnni zo mbiyi liŋo 'ba Jasono.⁶ Mora mati zė i'janni zė dē ani, zė irinni Jasono ehe ęndu maakowe ęti. Zė obanni zė zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe hė nni gbogbō aba henye, “Pawolo ehe Sila o'donni kō'du kyėnyė ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinni ku kinye⁷ ehe Jasono iri zė kalakyedre aba liŋo 'bėni. Zė biya owenni kō'du ki'di 'ba Yere 'ba Roma ku, iyanni henye, vere maako ru mo Yėsu, Yere ra.”⁸ Vo mi turu nenyee na rasōsu, mati owonni nenyee.⁹ Here zė o'donni Jasono ehe maakowe ęti zi kahi kopi dagba atehe 'da zė kila ati'bė.

Mi Beriya

¹⁰ Mî yondo kölö ne, önduwë utunni Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapëti zë okönni, i'bënni mî bi 'ba mötu 'ba Yude. ¹¹ Vidi 'ba Beriya ndra na laka ta da vidi 'ba Tasalanika, ga kö'du zë rakyenyi aba zi kö'du kise ne kîri, ehe ko'do ta ga ko'do, zë ayandinni wayöruwë, zi kongö ežë kö'du nenyeë tinyö. ¹² Kayo tëmi zë i'di koma 'bënni mî Yere, vidi mbara Girigi mati vidi ayolönni zë ndra ehe vidi kora kayo, ¹³ mora mati Yude mî Tasalanika owonni Pawolo ëdi kö'du kise 'ba Wirî ne yëti mî Beriya, zë i'bënni ani ehe o'donni vidi kayo ne zi tëdinni na vo wehe 'ba Pawolo. ¹⁴ Kandi önduwë utunni Pawolo akaŋo ha ranga, mora Sila ehe Timotiyo alima 'bënni mî Beriya. ¹⁵ Vidi kora maakowe i'bënni na kowö Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'banni kö'du aba zi Sila ehe Timotiyo zi tayinni kandi zi nî.

Mi Atenisi

¹⁶ Mati Pawolo ëdi bi Sila ehe Timotiyo kisi mî Atenisi, mo rasösu kyedre aba zi kongö wirî mbiya mî gawo kyedre ne. ¹⁷ Mo i'bë mî bi 'ba mötu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vidi 'ba Girigiyë ma erenni Wirî. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vidi mati mo i'ja bi 'ba wakogo. ¹⁸ Kya vo komoyandi Epikuriyöno maakowe ehe vo komoyandi Isitöwikî maakowe awasa hë nni kpa mo aba. Vidi ako'jonnî kö'du henye, "A'di ra vo lumë nenye ayönzo zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo ëdi kö'du wirî 'ba vo leze ra yëti!" Zë iyanni here ga kö'du mo ëdi ame'do kö'du 'ba Yësu ehe tënyî 'ba vidi tëmi koli. ¹⁹ Zë ikanni Pawolo bi 'ba ratöto ako'jo Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra kö'du yandi kyiyî 'bëyi ne biya ëdi?" ²⁰ Dowo ze ika kö'du rakaga maakowe da yolö zë dë mî me'do 'bëyi ne a'di ra?" ²¹ Kpa ndra ta da wa maako, vidi 'ba Atenisi ehe vo leze mati ëdi alimanni ani, öwö zi kowo ehe zi me'do kö'du wakyiyî maako.

²² Here Pawolo öro mî kutë bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vidi 'ba Atenisi, monge vidi 'ba yëni ndra. ²³ Mati mëdi ti'bë kpuru bi kongö aba da wa mötuwë, mi'ja me'do da karasa: Zi wirî ma kazi yolö. Amötuwë wirî nenye, mora tinyö ayole mo dë. Here momba zi yada kö'du mo zi ye."

²⁴ Wirî nenye ra o'do damöku ehe wa biya mî mo. Mo Yere 'ba komoriyë ehe dakaŋo ehe mo alima dë mî yëkëlu mati uvö kala vidi köndu aba. ²⁵ Mo omba wakönyi dë kazi vidi maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa biya zi vidi. ²⁶ Tëmi vidi kölö, Wirî o'do vidi mati alimanni dakaŋo, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidi limanni

'domo. ²⁷ Wirî o'do nenye biya, here zi ze nî koma, ehe toko yaga, ehe nî ki'ja. Mora mo anza dë na kowö ta re ze, ²⁸ ehe mo i'di kyigö zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tëdi ëyi 'bëni ze. "Ze gisi ömo," kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyanni. ²⁹ Kyere ze gisi 'ba Wirî, da sösuwë dë henye, mo ëdi kaa wirî mbiya o'do yaga tëmi dahabo mandere manzede mandere yitö. Mo anza dë kaa wa mati vidi köndu akasösu ehe ko'do. ³⁰ Köö mati alaga kyere naniye, Wirî ila nenye biya ga kö'du vidi ayolönni dë a'di ra nëdinni ko'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidi biya ta bi ne moto dë nni zi mo. ³¹ Mo ako'jo ko'do mo ku mati ako'do vurë vidi 'ba damöku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yësu zi ko'do vurë. Wirî i'di yolö mo nenye zi ze biya Yësu kinjë aba tëmi koli.

³² Kandi mati vidi owonni Pawolo iya, kora injë tëmi koli, kya zë maakowe ayetonni kogo. Maakowe iyanni henye, "Da kowo ze yi ame'do ga kö'du nenye kadra maako aba löhu." ³³ Mati Pawolo ila bi 'ba ratöto ne ku, ³⁴ kya kora maakowe i'dinni koma 'bënni mî Yere ehe i'bënni Pawolo aba. Ma kölö tëmi vidi 'ba ratöte ru mo Danasiyösi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'bënni mî Yere.

18

Pawolo mi Koriti

¹ Pawolo ila Atenisi i'bë Koriti, ² ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra tëmi Poniytusu. Anza na konda ta ga ma nenye, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bëni Pirisila aba, ga kö'du Yere Kulidasi i'di kö'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bë zi kongö Akuwila ehe Pirisila ³ ehe i'ja zë vo loko da'börö kuvöwë ra. Pawolo kpa vo loko da'börö kuvö ra, here mo alima zë ëti ehe o'donni löö ga bi kölö. ⁴ Mî ko'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bë bi 'ba mötu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'dë maakowe ehe ayönzo zi zë kopi.

⁵ Mora tapëti Sila ehe Timotiyo okönni ta Mesedöniya, mo ayaŋa kadra 'bëni biya zi yëti kö'du zi Yude Yësu mo Korisitö ra. ⁶ Ndundu mo, zë ofo rë nni dö mo alidinni mo. Here mo aköho durufu ta ra böngö 'bëni ehe iya zi zë henye, "Wa mati o'do rë nî zi ye, atëdi kö'du litë 'be ra! Ayaŋe ru ma dë. Yaanya aba ehe dagba ani mëdi ti'bë yëti zi tu'dë maakowe." ⁷ Pawolo idra rë nî liŋo 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mötu zi Wirî, ehe liŋo 'bomo kara dakapa bi 'ba mötu. ⁸ Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mötu ne. Mo ehe vidi biya mî dakota 'bomo i'di koma 'bënni mî Yere. Ma kayo maakowe mî Koriti owonni kö'du

kise ne kpa, ehe vidī biya mati koma aba mā Yere abapatisi zē.

⁹ Yonzo kōlō maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tēmī rayada iya henye, “Ere dē, zi sesi kō'du yetī nduwē dagba. Ɔɔ dē! ¹⁰ Ma yī aba, ehe vidī o'donni wa maakowe dē zi yī. Vidī kayo mī gawo kyedre nenye, 'bama ra.” ¹¹ Pawolo alima mī Koriti kɔɔ kōlō ehe yehe modaka, vidī yandi me'do 'ba Wiri aba.

¹² Mati Galikō Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinnī bi kōlō ehe irinnī Pawolo. Zē ikanni mo bi 'ba vurē ¹³ ehe iyanni henye, “Kora nenye ēdī yonzo zi vidī 'beze kō'do zi mōtu Wiri mī gēri mati kō'du kī'dī 'beze omba dē.” ¹⁴ Gba kazi Pawolo me'do, Galikō iya henye, “Èzē ēdī vurē kiya ra kora nenye, na vo kō'du kyēnyē kō'do mandere wa maako eme dē, ma kowo me'do 'bēyī ne. ¹⁵ Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kō'du kī'dī 'be, onge gō mo na bi de. Momba dē zi vurē ma here ne, kiya.” ¹⁶ Here mo utu zē yaga ta bi 'ba vurē. ¹⁷ Vidī ne irinnī Sositenisi, vo dagba bi 'ba mōtu 'ba Yude, u'bōnni mo komo bi 'ba vurē. Mora do kō'du ne ɔɔ dē da Galikō.

Pawolo a'ba Atiyoko 'ba Siriya

¹⁸ Tapētī lima 'ba Pawolo yaa vo lō'bō 'ba Yere ētī mī Koriti, mo iya zi zē alime gbo ehe i'bē Siriya, Akuwila aba ehe Pirisila. Mora gba mo i'bē dē, mo atētē dē nī bi 'ba Senesiriya ga kō'du mo o'do lōmu zi Wiri. ¹⁹ Mati zē ɔkonnī Efeso, Pawolo ila Pirisila ehe Akuwila. Mo i'bē bi 'ba mōtu zi me'do zi Yude ani. ²⁰ Zē ako'jonnī hō mo zi lima ani na konda, mora mo omba dē. ²¹ Mo ayada zi zē alime gbo, ehe iya henye, “Èzē Wiri ila ma, ma tayi hulēhu.” Here mo ila Efeso.

²² Pawolo i'bē zi Kasariya, bi mati mo amētē kanisa. Here mo i'bē dagba Atiyoko. ²³ Tapētī lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bē zi bi kayo mī Galatiya ehe Paragiya. Mo akonyi vo lō'bōwē ani zi tayinnī na kyigo mī koma 'bēnni.

Apolo mi Efeso

²⁴ Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mī gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kō'du yolo 'ba wayōruwē 'ba Wiri kayo. ²⁵ Mo ayolo kō'du 'ba gēri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo ēdī ame'do mī mo, da kō'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kō'du Yēsu ēdī tīnyō, mora mo ayolo nje bapatisi 'ba Yowani. ²⁶ Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mōtu. Mati Pirisila ehe Akuwila owonnī mo, zē obannī mo liɔɔ 'bēnni ehe akonyinnī mo zi yolo kō'du 'ba Wiri na laka.

²⁷ Apolo omba zi ti'bē zi Akasiya. Here ɔnduwē ayōrunnī waraga ayada zi vo lō'bōwē mati ēdinnī ani ne, zi mo kīri kalakyedre aba. Tapētī Apolo ɔko mī Akasiya, mo na wakonyi kyedre zi vidī biya mati i'di koma 'bēnni mī Yere Yēsu ga kō'du waki'di 'ba rakyēyī 'ba Wiri. ²⁸ Mo alēpi mī ha wasa Yude ētī, ehe ta da komo vidī kayo. Mo oba tēmī wayōruwē zi yada henye, Yēsu mo Korisito ra.

19

Pawolo mi Efeso

¹ Mati Apolo ēdī mī Koriti, Pawolo i'bē kyētī dakaɔo, ehe oko mī Efeso. Ani mo i'ja kya vo lō'bō 'ba Yere maakowe. ² Mo ako'jo hē zē iya henye, “Mati i'diyē koma 'be mī Yēsu, i'di Lawo Laka ku zi ye?” Zē aya'bannī do mo iyanni henye, “E e, gba dowo ze kō'du 'ba Lawo Laka dē.”

³ Pawolo ako'jo hē zē iya henye, “Here, bapatisi 'ba a'di ra iriyē?” Zē aya'bannī do mo iyanni henye, “Bapatisi 'ba Yowani.”

⁴ Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Yowani abapatisi vidī, here zi dē nni koto zi Wiri. Mora mo ayada kpa zi zē, vidī maako ēdī tayi, ehe zē akī'di koma 'bēnni mī mo. Yēsu ra vidī mati Yowani ēdī ame'do kō'du mo.”

⁵ Tapētī vidī owonnī Pawolo iya nenye, abapatisi zē mī ru 'ba Yere Yēsu. ⁶ Here, Pawolo i'di kala nī dē zē. I'di Lawo Laka ku zi zē ehe zē ame'donni ha kazi yolo maako aba, ehe kumē me'do. ⁷ Ani ēdī kaa kora 'butē domoriyō mī gboko nenye.

⁸ Yehe wota aba, Pawolo i'bē mī bi 'ba mōtu 'ba Yude, ehe ame'do vidī ētī kazi tere kō'du damōku 'ba Wiri. Mo ayonzo zi dē zē lēlu, ⁹ mora maakowe tēmī zē na vo kazi kō'du kowo, ehe ombannī dē zi koma. Ta da komo vidī kayo, zē iyanni kō'du kyēnyē ra gēri 'ba Wiri. Pawolo ila zē, ehe oba vo lō'bōwē nī aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisī. ¹⁰ Mo ame'do ani 'duwī kɔɔ riyō, le Yuda biya ehe tu'dē maakowe mī Asiya owonnī kō'du kise 'ba Yere.

Gisi 'ba Seva

¹¹ Wiri i'di kyigo zi Pawolo kō'du koro kō'do. ¹² Vidī obannī mandilī ehe bongɔ mati ise ida ra Pawolo, ehe zē injēnni zē, zi vidī biya mati na rakɔɔ. Biya vidī mati na rakɔɔ ako'jo, ehe dakyikyī i'bēnni yaga. ¹³ Kya kora Yuda maakowe, i'bēnni toko yonzo zi kore dakyikyī yaga mī ru 'ba Yere Yēsu. Zē iyanni zi dakyikyī henye, “Ayi yaga mī ru kōlō 'ba Yēsu, mati Pawolo ēdī ayētī!” ¹⁴ Gisi kora madomoriyō 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo ēdinnī kō'do nenye.

¹⁵ Ko'do maako aba dakyiky iya zi zē henye, “Ma yolo Yēsu, ehe mowo kō'du Pawolo, mora yī 'bēyī ēyī?”

¹⁶ Mora kora mati dakyiky aba mi ni ne, ōfu dē zē ehe u'bō zē. Zē ahonni yaga ta loko, na ga mbiya ehe ɔɔ aba. ¹⁷ Mati Yude ehe tu'dē maakowe mi Efeso owonni kō'du nenye, zē tere aba, here zē ayetonni ru 'ba Yere Yēsu. ¹⁸ Yaanya aba vo lō'bō kayo odrō hē nni ga kō'du kyēnyē mati nēdinni ako'do. ¹⁹ Kya maakowe mati na vo mōri ne, ikanni buku 'bēnni ehe o'bo zē komo vidī kayo. Buku nenye ogo kpluluku'butēmuyi kōhi ɔbiriri. ²⁰ Here kō'du kise 'ba Yere apere rē ni, ehe ayi ndra na kyigo.

Kō'du kī'dī kowe mi Efeso

²¹ Tapēti kō'du nenye biya o'do rē ni ku, Pawolo omba zi tī'bē Mesedōniya ehe Akasiya da gēri 'bēni Yerusalema. Pawolo iya henye, “Ta nani ma katī'bē gba zi Roma.” ²² Here mo utu vo konyi 'bēni riyō, Timotiyo ehe Eresito zi Mesedōniya. Mora mo alima nduwē tisi mi Asiya.

²³ Mī kadra nani kō'du kyēnyē o'do rē ni mi Efeso ga kō'du Gēri 'ba Yere. ²⁴ Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi ēdi lō 'bēni aba, ko'do wiri mbiya 'ba Aratemisi tēmi manzede. Zē mati o'donni lōo zi mo, i'janni kōhi kyō. ²⁵ Demetrisi ika bi kōlō vidī mati mi lōo kōlō ne, ehe iya henye, “Aboka me, ayole dēdi lima na laka ga kō'du nenye. ²⁶ Mora tīnyō onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo ēdi vidī kayo kofō, anza dē nje mi Efeso, mora ta ga bi ne biya mi Asiya. Mo iya henye, wiri mati ze vidī kōndu dēdi ko'do mo ne, anza wiri ma tīnyō ra dē. ²⁷ Vidī biya akayeto kō'du kyēnyē kiya ra lōo 'beze. Vidī atorōnni ta bi koro wiri kyedre 'ba Aratemisi, mati ēdi mōtu mi Asiya ehe biya mi damōku ne.”

²⁸ Mati vidī 'ba lōo owonni nenye, ēnyinni na kamo ehe ayetonni hē nni gbōgbō, “Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso.” ²⁹ Kandi gawo kyedre ne ku ha gbōgbō aba, ehe vidī kora maakowe irinni Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinni ta Mesedōniya Pawolo aba. Here vidī biya ahonni bi 'ba ratōto 'ba gawo. ³⁰ Pawolo na bi dē ni omba tī'bē komo vidī kayo, vo kome ilanni mo dē. ³¹ Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bomowe utunni kō'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi tī'bē. ³² Vidī kayo bi 'ba ratōto ne, hē nni gbōgbō kō'du wa maako, ehe agamowe kpa hē nni gbōgbō ga kō'du maakowe. Da vidī biya na wiri wiri, ehe na kayo tēmi zē ayolōnni dē kō'du a'di nayinni go mo bi kōlō. ³³ Vo dagba 'ba Yude adu'dunni kora maako ru mo Alekazende komo vidī kayo, ehe ayetonni

yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala ni aba zi zē tōro ti, ehe ayonzo zi mi kō'du ne ya'ba, a'di ra ēdi tī'bē dagba. ³⁴ Mora mati vidī kayo ongonni mo Yuda ra, zē biya agbōgbō hē nni kadra riyō aba, “Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso.”

³⁵ Ndundu mo aba vo mi turu 'ba gawo ne, o'do vidī kayo zi tēdi ti. Here mo iya henye, “Vidī 'ba Efeso, vidī biya mi damōku ne ayolōnni henye yēkēlu ēdi mi kutē gawo kyedre 'beze, ga kō'du zi mōtu kyedre wiri Aratemisi. Ēyī ra ayolo dē henye, kyinē mo, mati alēpi ta komoriyē, ēdi kinye?” ³⁶ Vidī maako o'bo dē tandi ga kō'du nenye. Here, alime ti, o'de kō'du kyēnyē maako dē. ³⁷ Ike kora nenye kinye, anza dē le, zē ra olōnni yēkēlu mandere lidi wiri 'beze. ³⁸ Ēzē Demetrisi vo lōo 'bēni ēti asusunni vidī maako, dēdi ze kalakonda aba, 'duwi bi 'ba vurē ēdi na yēhu. Vurē akikye rē ni 'da ani. ³⁹ Ēzē waako ēdi ndra ta da mati ombē, akako'jo mi bi 'ba vurē. ⁴⁰ Tapēti kō'du mati o'do rē ni ndenye, kyēnyē mo ēdi, akasusu ze ra, na vo kō'du kī'di pere. Wakila anza dē ga kō'du biya 'ba kō'du kī'di pere ne, da tō'be dē zi hu kō'do ma laka ne kiya.” ⁴¹ Tapēti kō'du nenye kiya, mo apere ratōto ne, mo ayada zi vidī tī'bēnni.

20

Pawolo i'bē kpuru Mesedōniya ehe Giriḡi

¹ Tapēti ha gbōgbō inde rē ni ku, Pawolo ise kō'du zi vo lō'bōwē ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi zē. Mo ila zē, ehe i'bē zi Mesedōniya. ² Kaa mati mo i'bē ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lō'bōwē kō'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'bē Giriḡi ³ ehe alima ani yehe wota. Pawolo omba ku zi tī'bē Siriya. Mora Yude o'donni yeḡe ro mo, here mo omba zi tī'bē hulēhu ta gēri 'ba Mesedōniya. ⁴ Mo oba Sapater wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Dēbē, Timotiyo, ehe vidī riyō 'ba Asiya ru zē Tayihikasi ehe Trohimusu ni aba. ⁵ Zē i'bēnni dagba zi Trowasi, ehe isinni bi ze ani. ⁶ Tapēti karama 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja zē mi Trowasi, ehe da lima ani ko'do 'ba gima kōlō.

Pawolo mi Trowasi

⁷ Mī dagba ko'do 'ba gima, da tōto re ze wakonyo bi kōlō. Pawolo ame'do zi vidī le mi kutē yōndo, ga kō'du mo omba tī'bē mindō aba. ⁸ Riyē mi lokotoḡo bi ma dēdi re ze tōto, ani lamba kayo ēdi. ⁹ Kora ōbi maako ru mo Yuteyusi ēdi alima mi bingō

'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na konda, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bë ko'do ehe alëpi tëmi lokotoro ma wota 'ba riyë le dakaŋo. Mati injënni mo riyë, mo oli wëni ku. ¹⁰ Pawolo i'bë akaŋo ehe idë rë nî da Yuteyusi. Mo iri mo mi kanza nî ehe iya henye, "Asösuwë dë! Mo ëdi na didi." ¹¹ Tapëti Pawolo i'bë hulëhu riyë mi lokotoro, mo owe mangolo'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bë. ¹² Here zë obanni kora obi ne liŋo na didi, ehe zë rakyenyi aba.

Ta Trowasi zi Meletusu

¹³ Di'bë ze dagba zi baburu ehe di'bë baburu aba zi Asoso, ehe domba ti'bë zi Pawolo koba mi baburu. Mo ako'jo nenye ga kô'du mo ëdi ti'bë ani ndi aba. ¹⁴ Mati mo i'ja ze mi Asoso, mo ayi mi baburu ehe di'bë zo dagba zi Mitiyilina. ¹⁵ Mi ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyosi ehe mi ko'do vere doko Samoso. Tapëti ko'do ma nani, di'bë ze Meletusu. ¹⁶ Pawolo omba zi ti'bë dagba Efeso kopi, ga kô'du mo omba dë zi kadra yanja mi Asiya. Mo na korokoro ehe omba zi tedi mi Yerusalema mi ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.

¹⁷ Ta Meletusu Pawolo utu kô'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinni zi ni. ¹⁸ Mati zë okonni ani, mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do ku biya mi kadra medii eti, mati mayi dagba zi Asiya. ¹⁹ Yuda maakowe o'donni mala ra ma ehe o'do ma na rasosu ehe riti. Mora medii loo 'ba Yere ko'do komo tolo aba ehe kazi rakisi. ²⁰ Mati ma yeti kô'du mi vidi kayo, mandere yandi kô'du mi liŋo 'be, miri wa maako dë hulëhu ta bi yada wa mati akakonyiye. ²¹ Ma yada zi Yude ehe tu'dë maakowe zi dë nni koto zi Wiri tëmi kô'du kyënyë ko'do 'bënni ehe zi koma mi Yere 'beze Yësu. ²² Ma yolo dë, a'di ra ako'do rë ni zi ma mi Yerusalema, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe ti'bë ani. ²³ Mi gawo kyedre biya mi'bë, Lawo Laka ayada zi ma henye, aki'di ma mi kamba ehe ma tedi mi riti. ²⁴ Mora ma sôsu wa ma ako'do rë ni zi ma dë, momba nje zi taho zi kinde loo mati Yere Yësu i'di zi ma ko'do. Loo nenye zi yada kô'du yöyô laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyëyi."

²⁵ "Mi'bë tëmi bi maako, zi bi maako, yeti zi ye kô'du 'ba damoku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yolo ku, vidi maako tëmi ye ongo ma dekpe löhu. ²⁶ Ma yada zi ye ndenye, mo'do wa kyënyë maako dë zi ye. ²⁷ Ma yada wa mati Wiri omba zi ye yolo ne, ku biya. ²⁸ Ongô ga re, ehe vidi biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gë zë kongô. Èdiyë na vo yako 'ba kanisa 'ba

Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'bëni aba. ²⁹ Ma yolo ku, tapëti ti'bë 'bama, maakowe atayinni kaa wöliwöli kyënyë lëpi de kamo aba. ³⁰ Kya 'ba vidi 'be maakowe, akiganni mbërë zi vo lö'bô 'ba Yere ta'da. ³¹ Èdiyë bi kida aba! Asösuwë hala kadra ehe yöndo aba koo wota ma sesi yandi ye tolo aba komo ma.

³² Yaanya aba, mi'di ye ku da kala Wiri. Asösuwë kô'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyëyi. Kô'du kise nenye, ato'bo konyi ye, ehe aki'di zi ye drivu mi kutë zë biya mati o'do zë nbala. ³³ Momba kôhi 'ba vidi maako dë, mandere böngô. ³⁴ Ayole ku hala mo'do loo kala 'bama aba zi ko'do ma na didi ehe aboka me. ³⁵ Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi konyi vo leriye. Asösuwë, Yere 'beze Yësu iya henye, 'Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakiri."

³⁶ Tapëti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alomvo akaŋo zë eti biya ehe amotunni. ³⁷ Vidi biya udunni ehe onzonni mo ehe unzunni ho mo. ³⁸ Zë na rasosu ga kô'du Pawolo ayada zi zë henye, "Ongë ma dekpe löhu." Here zë i'bënni mo aba zi baburu.

21

Pawolo i'bë Yerusalema

¹ Tapëti kiya alime gbo, di'bë mbiyi zi Kosi baburu aba. Mi damindö mo aba doko Rudasiya ehe ta karani, di'bë zo Patara. ² Di'ja baburu ëdi ti'bë Ponisiya, dödu ze mi mo di'bë gbo. ³ Dayi ze bi mati dongo ze Seyipurusu ehe di'bë zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mi Siriya, ani baburu omba ku zi wakinjë yasi tëmi ni. ⁴ Di'ja ze vo lö'böwë 'ba Yere ehe da lima zë eti gima kôlo. Here Lawo Laka ayada zi zë, zi yada zi Pawolo mi'bë dë Yerusalema. ⁵ Mora mati Gima inde rë ni ku, da yeto ti'bë dagba da gëri 'beze löhu. Vidi kora biya mbara 'bënni eti ehe gisisi alasinni ze aba tëmi gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaŋo dagoti, damötu. ⁶ Tapëti kiya alime gbo zi oka kôlo maako, dëkyi mi baburu ehe zë i'bënni hulëhu liŋo.

⁷ Di'bë ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da metë ze önduwë ehe da lima zë eti ko'do kôlo aba. ⁸ Mi ko'do ma vere di'bë zi Kasariya ehe da lima ze liŋo 'ba Pilipo vo kô'du yeti. Mo kôlo tëmi vidi kora madomoriyö mati akonyinni vo lö'böwë. ⁹ Mo ëdi gisi minzo kazi koze aba sowo. Zë na vo kumë kô'du.

¹⁰ Dëdi ze mi Kasariya ko'do kayo aba, mati nëbi ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya. ¹¹ Mo iri ko'di ga Pawolo, ehe mo ida kala ni ehe ndi ni mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenye, "Lawo Laka iya

henye, Yude mi Yerusalema akidanni kora vo kyeti 'ba ko'di neny. Zë aki'dinni mo kpa zi tu'dë maakowe."

¹² Tapëti Agabusu iya neny, ze ehe vidi ma ëdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi ti'bë dë zi Yerusalema. ¹³ Mora Pawolo aya'ba da me'do iya neny, "Kö'du a'di, ëdiyë kudu ehe di'di ma kowe? Manza dë nje nzo zi kida, mora mëdi kpa nzo zi koli ga kö'du 'ba Yere Yësu mi Yerusalema."

¹⁴ Kyere do'bo dë zi Pawolo ko'do zi dë ni kopi, dila mo ehe damötu, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati omba zi rë ni ko'do."

¹⁵ Here ze nzo zi ti'bë Yerusalema. ¹⁶ Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmi Kasariya, i'bënni ze aba ehe obanni ze zi lima liŋo 'ba Manasöno. Mo ta Seyipurusu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

Pawolo ehe Yemisi

¹⁷ Mati dako mi Yerusalema, önduwë na rakyenyi irinni ze kalakyedre aba. ¹⁸ Pawolo i'bë ze aba zi Yemisi kongo ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa ëdinni biya ga bi mo. ¹⁹ Pawolo amëtë zë ehe ayada hala Wirï o'do ni zi konyi tu'dë maakowe. ²⁰ Vidi biya mati owonni neny ayetonni Wirï, ehe iyanni zi Pawolo neny, "Öndu ze, ato'bo kongo hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwë! Ehe zë biya nzo zi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. ²¹ Mora ayada zi zë neny, ëdi ayandi Yude mati ëdinni alima mi kutë tu'dë maakowe, kazi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. Zë iyanni neny, ayada zi nni n'betë gisi kora 'bënni dë mandere lö'bö ga dalëti 'beze. ²² A'di ra da ko'do yaanya aba, vidi owonni ku ëdi kinye? ²³ Ako, o'do wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidi kora sowo 'beze maakowe o'donni lömu ku zi Wirï. ²⁴ Oba kora nenyee o'do rë yi n'bala zë ëti na kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe opi waki'di 'bëzë here zë mohi dë nni. Here zi vidi biya yolo neny, kö'du ako anza dë mi kö'du yada 'bëzë ne. Zë akayolonni orowe kö'du ki'di 'ba Mosa. ²⁵ Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwë 'ba tu'dë maakowe, mati da sösu zi zë ko'do. Diya zi zë, monyonni wa mati i'di zi wiri ma mbiya ne dë. Ayada zi zë, monyonni yama dë, mandere ida 'ba ngötu mati urï gu mo. Ayada kpa zi zë, mo'donni kö'du kyenyë 'ba ndoro dë."

²⁶ Mi ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowo ni aba ehe ako'jo rë nni nzo mi kadra kölö. Here mo i'bë mi yëkëlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'do n'bala ne akinde rë ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kölö tëmi zë.

Irï Pawolo mi yëkëlu

²⁷ Mati kadra 'ba ra ko'do n'bala ku kara zi rë ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe

tëmi Asiya ongonni Pawolo mi yëkëlu. Zë o'donni vidi kayo na kamo Pawolo aba, ehe zë irinni mo. ²⁸ Vidi kayo hë nni gbögbö aba, iyanni neny, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora neny i'bë ta bi ne toko, kö'du kyenyë kiya aba ra vidi 'ba Yiserere, ehe kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe yëkëlu neny. Mo ika komokaya kpa zi yëkëlu laka neny, tu'dë maakowe kika mi mo." ²⁹ Kya zë maakowe asösunnï neny Pawolo ika Trohimusu ta Efeso mi yëkëlu, ga kö'du zë ongonni zë 'dö riyö mi gawo kyedre ne.

³⁰ Mi gawo kyedre ne biya kporo aba, ehe vidi ayinni taho aba. Zë irinni Pawolo ehe otönni mo yaga tëmi yëkëlu. Here ha loko biya isi rë ni. ³¹ Vidi ombanni ku kara zi Pawolo köfo, mati kyedre 'ba turu anjiya mi turu 'ba Roma owo neny biya Yerusalema ayeto ku zi kamo ko'do. ³² Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonni bi mati vidi kayo atoto rë nni zi mo. Kandi mati vidi kayo ne ongonni vo kyëlu ne, ehe vo hu kanye, zë oronni ta bi Pawolo ku'bö.

³³ Kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë ehe iri mo, ehe ida mo nyori riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, eyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do. ³⁴ Kya 'ba vidi kayo maakowe agbögbö hë nni kö'du wa maako 'beri. Mora ëdinni ku ko'do kporo kyo kyedre 'ba vo kyëlu o'bo dë zi wa maako ki'ja. Here mo i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye. ³⁵ Mati zë okonni ani, vidi kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyë ehe injënni mo. ³⁶ Vidi kayo alö'bönni ga ndi zë ehe nduwë hë nni gbögbö aba neny, "Ofo mo! Ofo mo!"

Pawolo ame'do zi vidi kayo

³⁷ Mati ombanni ku zi Pawolo koba mi bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyëlu ne, iya neny, "Ma to'bo dë kiya kö'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyëlu ne ako'jo ho mo iya neny, "Hala ayolo ha 'ba Girigï? ³⁸ Anza dë vidi 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowo ehe alëpi dagba zi vo wehe ko'do kpulukusowo yaga mi da lipi?"

³⁹ Pawolo aya'ba do mo iya neny, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mi Silisiya. Ako ila ma, ma me'do zi vidi kayo nee."

⁴⁰ Kyedre 'ba vo kyëlu ayada zi mo, mo ato'bo me'do. Here Pawolo oro riyë ame'do kala ni aba zi vidi. Mati dë zë ku liwo, mo ame'do zi zë ha 'ba Hibiru aba.

22

¹ "Önduwë ehe 'buwë, owowe kaa miya wa mati o'do rë ni." ² Mati vidi kayo ne

owonnı Pawolo ame'do zi nni mi ha 'ba Hibiru, zė ayinni ndra liwo. Here Pawolo iya henye, ³ "Ma Yuda ra, o'jo ma mi gawo kyedre 'ba Tasi mi Silisiya. Mora mōvu kinye mi Yerusalema na vo kō'du ko'jo 'ba Gamalili, ehe ayandi ma zi kusu ga ndi kō'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tınyō, ma kpa momba zi Wirı koro, kaa e biya mati ndenye."

⁴ "Ma yaza vidi mati usu Gėri 'ba Yere, ehe mofu kya maakowe. Miri maakowe ehe mi'di mi kamba. Ma sōsu dē, ēzē zē kora mandere mbara. ⁵ Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidi mi magalesi akato'bo yadanni zi yi nenye ēdi tınyō. Miri waraga kazi zē, zi ōndu ze mi Damasika, here zi ma kirı vidi ehe zi kika zē mi Yerusalema zi yaza."

Pawolo ayada kō'du ra kopi 'bėni

(Loo 9:1-19, 26:12-18)

⁶ "Ko'do kōlō maako aba, kaa kadra kutė, mēdi ku zi tōko kara Damasika, bikanyi ta komoriyė, kandi ayanyi bi toko ra ma. ⁷ Ma lėpi dakanjo ehe mowo gu ēdi ko'jo wa, 'Sawolo, Sawolo, kō'du a'di ēdi yaza ma?' "

⁸ "Ma ya'ba dō mo henye, 'Yi 'bėni ēyi, Yere?' Yere aya'ba dō mo iya henye, 'Ma Yėsu 'ba Nazereta! Ma ra, ēdi ayaza ne.'

⁹ Vidi ma ēdinni ti'bė ma aba, ongōnni bikanyi ne, mora owonnı gu dē."

¹⁰ "Ma ko'jo kō'du henye, 'Yere, omba a'di zi ma ko'do?' Here mo ayada zi ma iya henye, 'Ĕnyı riyė ehe i'bė mi Damasika. Ĕzē o'ko ani, a'di akayada zi yi ko'do.'

¹¹ Bikanyi kyedre ne ku ndra here mō'bo dē zi bi kongō. Oke ra irınni ma kala aba kika mi Damasika."

¹² "Mi gawo kyedre nani, kora maako ēdi ru mo Ananiya, mo koma aba mi kō'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimanni ani, ombanni mo laka. ¹³ Mo ayi zi ma, ehe iya henye, 'Sawolo, ōndu ma, yaanya aba akongo bi lōhu!' Kandi mō'bo bi kongō. ¹⁴ Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, 'Wirı mati zutu 'beze amōtunni, inzi yi ku zi yolo wa mati mo omba o'do rė ni ku. Mo inzi yi zi kongō Mo Mati Tınyō, ehe zi gu mo kowo, ¹⁵ ga kō'du zi tēdi na vo kiya 'ba wa mati ongo ehe owo. ¹⁶ A'di ra ēdi bi mo kisi? Ĕnyı riyė! İri bapatisi zi kō'du kyenyė 'bėyi kaka, mōtu aba zi Yere.' "

Ako'jo Pawolo zi kō'du yėti zi tu'dė maakowe

¹⁷ "Tapėti ma nenye ma'ba Yerusalema ehe mi'bė mi yėkėlu zi mōtu. Ani mongō rayada ¹⁸ 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, 'Kandi, ila Yerusalema! Vidi ombanni dē kowo, wa mati ēdi akiya ga kō'du ma.'

¹⁹ Ma ya'ba dō mo henye, 'Yere, zė ayolōnni henye mi bi 'ba mōtu kayo 'beze miri, ehe mu'bō vidi mati ēdinni koma aba mi yi. ²⁰ Ofo Setifano ga kō'du mo ame'do kō'du yi. Mōro ani, ehe hu kō'du ki'di nduwė. Here mongō ga bongō 'ba kora mati ofonni mo.' ²¹ Mora Yere ayada zi ma ti'bė, ehe mo alōmu zi kutu ma kowo zi tu'dė maakowe."

²² Vidi kayo ne owonnı le Pawolo iya nenye. Here zė ayetonni hė nni gbōgbō. "Ofowe kora nenye! Mo o'bo dē zi lima." ²³ Zė nduwė hė nni gbōgbō. Zė akōhōnni bongō 'bėnni toko ehe u'dunni durufu mi buluku. ²⁴ Kyedre 'ba vo kyėlu mi turu 'ba Roma, i'di kō'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bō so'da aba. Mo o'do nenye zi yolo kō'du a'di vidi ēdi hė nni gbōgbō da Pawolo. ²⁵ Mati vo kanya ēdinni ku Pawolo kida zi ku'bō, mo ako'jo ha vo da kanye ma ēdi tōro ani, "Ĕdi na dangōlō zi ku'bō vidi 'ba Roma dagba ayōnzo mo dē komo vurė?" ²⁶ Mati vo da kanye owo nenye, mo i'bė zi kyedre vo dē ni iya henye, "Ĕdi a'di ko'do? Kora nenye vidi 'ba Roma ra!"

²⁷ Here, kyedre 'ba vo kyėlu ne i'bė zi Pawolo ehe ako'jo hō mo, iya henye, "Ayada zi ma, yi vidi 'ba Roma ra?" Pawolo aya'ba dō mo lėzė aba iya henye, "Oo."

²⁸ Kyedre 'ba vo da kyėlu iya henye, "Mopi kōhi kyō zi tayi vidi 'ba Roma." Mora Pawolo aya'ba dō mo iya henye, "O'jo ma vidi 'ba Roma." ²⁹ Zė mati ombanni zi hō mo ko'jo, ina rė nni kowo kandi ta rō mo. Kyedre 'ba vo da kyėlu na bi dē ni na rakaga mati mo ayolo henye ni'di Pawolo, nida vidi 'ba Roma ku nyōri aba.

Pawolo komo magalesi 'ba Yude

³⁰ Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyėlu omba ku zi yolo kō'du ma tınyō, kō'du a'di Yude asusunni Pawolo gō mo. Here mo inga nyōri 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'di kō'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi rė nni tōtō. Here mo ika Pawolo loko ehe o'do mo tōro komo zė.

23

¹ Pawolo ongo bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, "Ōndu me, zi ko'do ndenye, ma litu zi Wirı di'di ŋbala aba." ² Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'di kō'du zi kora mati ēdinni atōro kara, dakapa Pawolo zi hō mo kisa. ³ Pawolo opi komo ni zi kyedre vo karasa ehe iya henye, "Yi ta rė yi yaga ŋbala kaa yiku kanyi, mora miyi ku na kōndu kaa kalili. Wirı aku'bō yi. Alima nani zi vurė ko'do ra ma kō'du ki'di 'ba Mosa aba. Mora mi kadra kōlō ne, i'di kō'du zi kora nee, zi kowe kō'du ki'di ma ku'bō."

⁴ Kora mati ɔronni kara dakapa Pawolo ako'jonnì kò'du iyannì henye, "Ayolo dè, èdì kyedre 'ba vo karase 'ba Wiri ra lidi?"

⁵ Pawolo aya'ba dɔ mo iya henye, "Ako ɔndu me! Ma yolo dè mo kyedre 'ba vo karase ra. Wayoruwè ayada zi ze, anza dè zi me'do kyènyè kiya ra vidi vo dagba 'be."

⁶ Mati Pawolo ongɔ kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo agbɔgbò hè nì iya henye, "Ondu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurè ne, ga kò'du moma yòku atènyì na didi." ⁷ Kandi mati Pawolo iya henye, Farasiye ehe Sadeke ayetonni m̄ ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonni kapa maako. ⁸ Sadeke omanni dè m̄ malayike, lawowe, mandere yòku atènyì na didi. Mora Farasiye omanni biya m̄ wa nenye, ⁹ ehe here ani ha gbɔgbò kayo èdì. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kò'du k'i'di 'ba Mosa mati èdinnì Farasiye, zè ayinni na kamo ehe iyannì henye, "Di'ja waako dè na kyènyè ra kora nenye. A'di ra èzè lawo mandere malayika t̄nyò ame'do ku zi mo."

¹⁰ Ha wasa ne ayi ku na kyigɔ, kyedre 'ba vo da kanye èdì na tere henye, vidi akizannì Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kò'du zi vo kanye zi ti'bè loko ehe Pawolo yomɔ. Here, zè obanni mo hulèhu bi lima 'ba vo kanye.

¹¹ Yɔndɔ nani aba, Yere ɔro dakapa Pawolo iya henye, "Akyigɔ rè yì! Te kaa mati ayada kò'du ma zi maakowe m̄ Yerusalema, akayada kò'du ma kpa m̄ Roma."

Yere zi Pawolo kofɔ

¹² M̄ damindò vere, Yuda maakowe atɔtɔ rè nnì ga bi kòlò ehe alòmunnì, iyannì henye, nonyonni wa mandere uwènni wa maako dè, le èzè nofonni Pawolo ku. ¹³ Zè mati o'dɔnni yere ne ndra ta da 'butèsowɔ. ¹⁴ Here kya zè maakowe i'bènni zi kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyannì henye, "Da lomu Wiri henye, donyo wa maako dè, le èzè dofo Pawolo ku. ¹⁵ E ehe biya magalesi i'bèè zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yolo ndra vurè ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kò'du mo zi kika komo vurè 'be. Here, da tèdì bi mo kisi, zi mo kofɔ gba kazi mo tɔkɔ ani."

¹⁶ Mati wisi 'ba èm̄ 'ba Pawolo owo kò'du 'ba yere ne, mo i'bè bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo. ¹⁷ Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikòlò maako henye, "Oba kora obi nenye zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo èdì kò'du aba zi yada zi mo." ¹⁸ Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo

ma zi kika kora obi nenye zi yì, ga kò'du mo èdì kò'du aba zi yada zi yì."

¹⁹ Kyedre 'ba vo kyèlu oba kora obi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omba yada zi ma?" ²⁰ Mo aya'ba dɔ mo iya henye, "Vidi kora maakowe èdinnì kò'du sòsu aba zi hè yì kò'jo zi kika Pawolo akaɔ zi magalesi 'ba Yude mindò aba. Zè akiyannì, nombannì zi kò'du yolo ndra kò'du mo. ²¹ Mora ako, o'do wa ma zè iyannì ne dè. Ndra ta da kora 'butèsowɔ ombannì lodrɔ da Pawolo. Zè o'dɔnni lomu anza dè zi konyo mandere kuwè wa maako le èzè nofonni Pawolo ku. Yaanya aba èdinnì bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya." ²² Kyedre 'ba vo kyèlu utu kora obi ne 'de tapèti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kòlò maako dè yolo kò'du mati ayada zi ma nenye."

Utu Pawolo zi Felekisi

²³ Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyò ehe ayada zi zè, "Kadra madamosowɔ yondɔ aba, lamiriyò vo kanya ma ndi mèdinnì nzo zi ti'bè zi Kasariya. Oba 'butèmadomoriyò kora da akakya ehe lamiriyò vo kanya wehe aba. ²⁴ Ako'je akakya nzo kò'du Pawolo ehe ayole laka mo mɔkɔ kazi kò'du maako kpuru zi vo dakaɔ Felekisi."

²⁵ Kyedre 'ba vo da kyèlu ne ayòru waraga iya henye,

²⁶ "Wamètè kazi Kulidasi Layisisi, zi kyedre vo dakaɔ Felekisi. ²⁷ Yuda maakowe irinnì kora nenye ehe kara zi mo kofɔ. Mora mati ma yolo mo vidi 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomɔnni mo. ²⁸ Momba zi yolo kò'du a'di ra ombannì mo dè. Here mika mo komo magalesi ²⁹ ehe ma yolo henye nje kò'du k'i'di 'ba yèni 'bèzè. Kora nenye o'do kò'du kyènyè maako dè zi mo koli mandere k'i'di mo m̄ kamba. ³⁰ Kandi mati ma yolo èdì yere kò'do ro mo, mutu mo zi yì ehe ma yada vo mo susuwè zi kika kò'du kò'do kyènyè 'bomo ne m̄ bi vurè 'bèyì."

³¹ Vo kanya oronni kò'du k'i'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe m̄ yondɔ kòlò nani, zè obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrisi. ³² M̄ kò'do vere, vo kanye ndi aba, a'bannì bi lima 'ba vo kanye, ehe ilanni vo kanye mati da akakya nduwè ti'bè mo aba dagba. ³³ Mati zè ayinni zi Kasariya, zè i'dinnì waraga ne zi vo dakaɔ ehe i'dinnì Pawolo zi mo. ³⁴ Vo dakaɔ ako'jo waraga ne. Here mo ako'jo ha Pawolo, dakaɔ vala ra mo ta 'domo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya, ³⁵ vo dakaɔ iya henye, "Ma kowo kò'du 'bèyì ne, èzè vidi ne ayinni, ikanni kò'du kyènyè mati ombannì yì dè go mo ne ku." Tapèti mo

iya kö'du nenyë, mo i'di kö'du zi Pawolo sesi na maboso mi liño 'ba Yere Heroda.

24

Asusu Pawolo bi vurë 'ba Felekisi

¹ Yaa ko'do muyi aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'bënni eti ehe vo me'do mi bi 'ba vurë kö'du vidi maakowe ru mo Teretalusi, i'bënni zi Felekisi zi yada kö'du kyënyë ma Pawolo o'do. ² Here, ako'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, "Kyedre Felekisi, ika vidi 'bezee mi rakyëyi konda, ehe ga kö'du ko'do 'bëyi, ga kö'du dakaño 'beze, edi ndra na laka. ³ Ze biya 'duwi dëdi na rakyenyi ga kö'du wa mati o'do. ⁴ Momba dë zi yi yaza, mora ako, edi na mikuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba. ⁵ Di'ja kora nenyë na vo mikile, mo ayeto kö'du kyënyë ko'do mi kutë Yude ehe biya tëmi damöku ne. Mo edi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako ako'jo Nazarenesi. ⁶⁻⁷ Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yëkëlu ne, diri ze mo. ⁸ Ezë ako'jo ho mo, aki'ja na bi dë yi henye, me'do 'beze ne tinyö, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kö'du mo." ⁹ Yuda kayo ame'donni riyë ehe ombanni da kö'du mati Teretalusi iya.

Pawolo agaga gë ni komo Felekisi

¹⁰ Vo dakaño Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henye, "Ma yolo ku, o'do vurë 'ba vidi dakaño nenyë ku koo lakyi aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vurë 'bëyi. ¹¹ Anza dë ndra ta da ko'do 'butë domoriyö mati alaga, mi'bë zi mötu mi Yerusalema. Ako'jo ha vidi maako ezë anza dë tinyö. ¹² Gba Yude i'janni ma dë he ze wasa vidi maako aba mi yëkëlu, mo'do kö'du kyënyë maako dë mi bi 'ba mötuwë mandere mi gawo kyedre. ¹³ Gëri maako anza dë ani, zë ato'bönni yada kö'du kyënyë nenyee, zë yaanya aba edinni kika ra ma. ¹⁴ Momba do mo nenyë zi ye, mëdi mötu Wirī 'ba zutu 'bezee. Gëri nani kirī aba mati zë iyanni henye anza dë tinyö. Mora moma kpa mi wa biya mati ayöru mi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayöruwë 'ba Nëbhyë. ¹⁵ Mëdi kpa kö'du sösu aba mi Wirī kaa vidi nenyee, henye Wirī akinjë vidi biya tëmi koli, ma laka mandere ma kyënyë. ¹⁶ Here ga kö'du tinyö ma yolo ku, mi'di ra ma zi tedi kö'du sösu ma di'di n'bala aba, mi wa mati mo'do zi Wirī mandere zi vidi.

¹⁷ "Tapëti tedi 'bama na kowo ta ra Yerusalema koo lakyi aba, mi'bë ani zi kya 'ba kahi kirī zi vidi 'bame ehe zi wakumuwë ki'di. ¹⁸ Nenyë edi wa mati mëdi ko'do, mati zë i'janni ma mi yëkëlu, ma na n'bala mi kö'du ki'di 'ba Mosa. Manza dë vidi kayo aba, ehe kö'du ko'do

kyënyë maako anza dë. ¹⁹ Yuda maakowe tëmi Asiya edinni mi kadra nani, ehe ezë, zë edinni kö'du maako aba zi kiya ra ma, na kyënyë, zë atëdinni kinye yaanya aba. ²⁰ Mandere ako'jo hë zë, zë mati edinni kinye ne. Zë akato'bo yadanni zi yi henye, zë i'janni ma dë kö'du kyënyë maako aba, mati magalesi o'donni vurë le ra ma. ²¹ Nje kö'du kyënyë kölo mati akikanni ra ma edi, ma gbögbö ha ma yaga bi 'ba vurë, mati miya henye, 'Ma ndenyë bi 'ba vurë, ga kö'du moma henye, yöku atënyī na didi! "

²² Felekisi ayolo Gëri 'ba Yere ndra. Mi ndundu mo, mo isi ha vurë, ehe iya henye, "Ma ko'do ndundu vurë 'bama tapëti toko 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyëluwë." ²³ Mo i'di kö'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dë, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

Asesi Pawolo na maboso

²⁴ Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bëni Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kö'du Pawolo, ehe mo oze mbili ni mati Pawolo edi ame'do zi mo, zi tedi koma aba mi Yësu Korisito. ²⁵ Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kö'du laka ko'do, asesi rë yi kazi kö'du kyënyë, ehe vurë ma edi atayi. Here mo iya zi Pawolo henye, "J'bo ku, yaanya aba. I'bë. Mora ezë mëdi kadra aba, ma kutu litu kö'du yi." ²⁶ Tapëti ma nenyë, Felekisi 'duwi litu kutu kö'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kö'du mo asösu 'bëni Pawolo akogo komo ni.

²⁷ Koo riyö aba, Porosiyasi Fesitosi ayi na vo dakaño tapëti Felekisi. Mora Felekisi omba zi ko'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo asesi Pawolo mi kamba.

25

Pawolo komo Fesitosi

¹ Ko'do wota aba tapëti Fesitosi ayi mi dakaño, mo i'bë ta Kasariya zi Yerusalema. ² Ani kyedre 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kö'du kyënyë mati zë ongonni Pawolo o'do. ³ Zë ako'jonnī ha Fesitosi ezë mo akomba zi Pawolo kika Yerusalema. Zë alenzenni mo zi ko'do nenyë ga kö'du zë edinni yere ko'do zi lodro da Pawolo ehe mo kofu ta da gëri. ⁴ Mora Fesitosi ayada zi zë, "Akasesi Pawolo mi Kasariya, ehe kandi mëdi ati'bë ani na bi da ma. ⁵ Ezë mo o'do kö'du kyënyë maako, vo dagba 'be mi'bënni ma aba ehe mikanni kö'du kyënyë mati mo o'do ne ani."

⁶ Fesitosi alima mi Yerusalema ko'do madomowota mandere ko'do 'butë ndra

gba kazi ti'bë Kasariya. Here ko'do vere aba, mo alima bi 'ba vurë, ehe ika Pawolo bi 'ba vurë. ⁷ Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalem a ronnî toko ro mo ehe iyanni henye, i'ja mo kö'du kyënyë kayo maako aba. Mora zë c'bonni dë zi yada kö'du ne ëdî tünjö. ⁸ Here Pawolo ame'do gë nî gaga aba, "Mo'do kö'du kyënyë maako dë ra kö'du ki'di 'ba Yude ehe mo'do kö'du kyënyë ako kpa dë ra yëkëlu mandere ra Yere 'ba Roma."

⁹ Fesitosi omba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya henye, "Omba ku zi ti'bë Yerusalem, ehe zi ma vurë 'bëyi kiya ga kö'du nenye?"

¹⁰ Pawolo aya'ba iya henye, "Ma mëdi mi bi 'ba vurë 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vurë ra ma. Ayolo na laka mo'do kö'du kyënyë ako dë zi Yude. ¹¹ Èzë mo'do kö'du maako na kyënyë zi ma koli ho mo, mo'bo dë kiya henye, momba dë zi koli. Mora mo'do kö'du kyënyë maako dë, ehe vidî maako anza dangölö aba zi ma ki'di zi vidî nenye. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bama kiya."

¹² Tapëti Fesitosi ame'do vo magalesi 'bëni ëti, mo ayada zi Pawolo iya henye, "Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vurë 'bëyi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akati'bë!"

Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi

¹³ Kö'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinni Kasariya na yingo 'ba Fesitosi. ¹⁴ Alimanni ani ko'do lakyi aba, mati Fesitosi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, "Felekisi ila kora maako kinye mi kamba, ¹⁵ ehe mati mi'bë Yerusalem, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinni ehe ayadanni zi ma kö'du kyënyë ko'do 'bomo, ehe ako'jonnî ha ma zi vurë 'bomo kikye. ¹⁶ Ma yada zi zë, anza dë mi dalëti 'ba Roma zi vidî kora ki'di zi vidî mati ikanni kö'du kyënyë ro mo, gba kazi mo i'ja gëri maako dë zi gë nî gaga. ¹⁷ Here mati zë ayinni kinye ma aba, ma yanja kadra dë. Mi ko'do vere ne, miri bi lima 'bama da kyiti 'ba vurë, ehe mi'di kö'du zi mo kika. ¹⁸ Mora mati kora nee ronnî riyë, zi kö'du kyënyë 'bomo kiya, zë asusunnî mo ga kö'du kyënyë ma anza dë mi kö'du sösu 'bama. ¹⁹ Zë awasa hë nnî mo aba kö'du koma yëni 'bënni ehe kora mati oli ru mo Yësu, Pawolo iya mo ëdî na didi. ²⁰ Ma yolo dë hala zi vurë 'bomo kiya tünjö ga kö'du nenye biya, ma ko'jo ha Pawolo ëzë mo omba ku zi ti'bë Yerusalem, ehe zi vurë ko'do ro mo ani. ²¹ Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesini mi kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nomba. Here, mi'di kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

²² Agiriba iya zi Fesitosi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenye akiya." Fesitosi aya'ba dō mo iya henye, "Akowo ho mo mindō aba."

²³ Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donni wayada kyedre mati zë ayinni mi loko 'ba ratoto. Vo kyëluwë 'ba anjiya ehe vidî ma dagbe 'ba gawo ëdinni kpa ani. Fesitosi i'di kö'du zi Pawolo kika loko ²⁴ ehe iya henye, "Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenye. Yude biya ta Yerusalem ehe Kasariya ayinni zi ma, iyanni henye, nombanni zi kofo mo. ²⁵ Mi'ja kö'du kyënyë maako zi mo kofo dë. Mora ga kö'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni ko'do, momba ku zi mo kutu Roma. ²⁶ Ma kayōru kö'du tünjö maakowe ga kö'du kora nenye zi Yere 'ba Roma. Here, miika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapëti me'do 'beze ga kö'du 'bomo, ehe mëdi wa maako aba zi yōru. ²⁷ Anza dë na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yolo kö'du kyënyë mati mo o'do."

26

Pawolo komo Agiriba

¹ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Yi yaanya aba ame'do ga kö'du yi." Pawolo iza ga kala ni yaga ehe iya nenye,

² "Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kö'du nenye, zi me'do 'bama kiya komo yi ndenye temi kö'du biya, mati Yude asusunnî ma go mo. ³ Ayolo na kayo kö'du dalëti 'ba yëni 'beze ehe koma mati inye mi ze. Here ma ko'jo hë yi zi kowo mikuku aba zi ma. ⁴ Yude biya ayolonnî ma ku kyere ma gba na wisi obi. Zë ayolonnî kyinë 'ba lima a'di mëdi mo aba, mi dakaño 'bama ehe mi Yerusalem. ⁵ Ehe ëzë zë ombanni, zë ato'bonni yada zi yi ma Farasi ra, mi gboko mati oro kö'du ki'di ndra ta da maako. ⁶ Yaanya aba, mëdi ku komo vurë ga kö'du moma mi lömu mati Wiri o'do kyere zi vidî 'beze. ⁷ Kadra ehe yondō 'butë domoriyō tu'dë 'beze alitunni zi Wiri, kisi bi lömu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kö'du sösu nenye, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikanni wasusu maako ra ma. ⁸ Kö'du a'di e biya da jiji aba, Wiri injë yöku zi didi?"

⁹ "Ma kadra maako aba, ma sösu henye, ma ko'do wa maako biya ma to'bo, zi wehe ko'do ra Yësu 'ba Nazereta. ¹⁰ Mo'do nenye dagba mi Yerusalem, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mi'di vidî 'ba Wiri kayo mi kamba. Momba da kö'du zi zë kofo. ¹¹ Mëdi zë yaza 'duwi mi bi 'ba mötu 'beze, ehe ma yonzō ko'do zë, zi kö'du kyënyë kiya ra Wiri. Tünjö, ma na kamo

zë ëti, henye, mî'bë zë koma mî gawo kyedre 'ba vo leze maakowe."

Pawolo ayada kô'du ra kopi 'bëni
(Loo 9:1-19, 22:6-16)

¹² "Yere Agiriba, kadra maako aba, mëdi da gëri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölö aba kazi kyedree 'ba vo karase. ¹³ Kaa kadra kutë, mongo bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komoriyë ehe da vidî biya mati ëdinni ti'bë ma aba. ¹⁴ Ze biya da lëpi dakaño. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henye, 'Sawolo, Sawolo, kô'du a'di ëdi yaza ma? Èdi na lumë zi wehe ko'do ma aba! " ¹⁵ "Ma ko'jo kô'du henye, 'Yere, yi 'bëyi ëyi ra? "

"Yere aya'ba do mo iya henye, 'Ma Yësu ra! Ma ra ëdi ayaza. ¹⁶ Yaanya aba o'o riyë da ndi yi. Ma yada ra ma zi yi, ga kô'du minzi yi ku zi tëdi na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kô'du ma ehe a'di ma kayada zi yi yaa.' ¹⁷ Yere iya kpa henye, 'Ma kagaga gë yi kazi vidî 'ba Yude ehe kazi tu'dë maakowe mati mëdi yi kutu zi zë, ¹⁸ zi komo zë yëhu here zi dë nni koto tëmi biköndu zi bikanyi ehe tëmi kyigo 'ba Satani zi Wirî. Here akila kô'du kyënyë 'bëzë ehe koma mî ma, zë ra vidî laka ma Wirî inzi.' "

Pawolo ayada kô'du loo 'bëni

¹⁹ "Yere Agiriba, moro rayada mati ta komoriyë zi ma nenye. ²⁰ Dagba mo ma yëti kô'du zi vidî mî Damasika, ehe here mî'bë zi Yerusalema, ehe biya mî Yudiya. Ndundu mo, mî'bë zi tu'dë maakowe ehe miya henye, 'Ore ta bi kô'du kyënyë ko'do, ehe oto de zi Wirî! Here ayada wa ma o'de tëmi gëri lima 'be.' ²¹ Ga kô'du nenye ra kora maakowe irinni ma mî yëkëlu ehe ayonzonni zi ma kofo. ²² Mora mî kadra nenye biya Wirî akonyi ma, ehe ma yëti kô'du 'dö zi vo wadakayowe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zë nje wa ma nëbiyë ehe Mosa iyanni ako'do rë nî. ²³ Ma yada zi zë hala Korisito ne akayaza ehe atëdi vo dagba zi tënyi tëmi koli, here mo akika bikanyi zi vidî 'bëniyë ehe zi tu'dë maakowe."

²⁴ Gba kazi Pawolo inde gaga gë nî, Fesitosi ambere, "Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kô'du yolo kyedre 'bëyi ne ëdi ku yi ko'do na lökyi."

²⁵ Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, Fesitosi, manza dë vo lökyi. Wa ma, mëdi akiya, ëdi tinyö, ehe me'do laka ra. ²⁶ Yere Agiriba, ma to'bo me'do zi yi biya kazi tere ga kô'du ayolo kô'du nenye ku. Ma yolo ku tinyö, Yere Agiriba, ayolo zë ku biya na kölö kölö ga kô'du wa nenye o'do rë nî dë na koho na kowo mî ga bi golo'bo maako." ²⁷ Pawolo iya zi Yere

Agiriba henye, "Oma ku mî nëbiyë? Ma yolo oma ku."

²⁸ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Mî kadra kodo nenye, asösu 'bëyi ako'do ma Korisito 'ba?"

²⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Èzë iri kadra kodo mandere kadra konda, ma sösu yi ehe vidî biya mati owonni ma ndenye atëdinni kaa ma kazi nyori nenye."

³⁰ Here, Yere Agiriba, vo dakaño Fesitosi, Berenisi ehe vidî biya maakowe zë ëti, ënyinni riyë. ³¹ Mora gba zë i'bënni dë, zë iyanni henye, "Kora nenye, i'ja mo dë kô'du kyënyë maako aba. Anza dë laka zi mo koli mandere mo ki'di mî kamba." ³² Agiriba ayada zi Fesitosi henye, "Kora nenye o'bo zi kila na dangölö, ëzë mo ako'jo kô'du dë zi Yere 'ba Roma ra zi vure 'bëni kiya."

27

Pawolo i'bë Roma

¹ Mati oko ku kadra 'beze zi ze ti'bë Italiya, vo da kanye mî turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikölö 'ba Yere 'ba Roma. I'di mo zi ga Pawolo kongö ehe maboso maakowe ëti. ² Di'bë ze yaga baburu 'ba Dramatijumu, mati ku nzo zi ti'bë bi to'o 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha föfö 'ba Asiya. Arisitarisi tëmi Tasalanika mî Mesedöniya, i'bë ze aba mî baburu. ³ Mî ko'do vere aba, doko dagöti 'ba Sidoni. Juliyasi kô'du ko'do 'bomo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bë oka niyë kongö, here zë o'bönni ki'di zi mo wa ma mo omba.

⁴ Mati dila Sidoni ku, buluku ëdi zo luku ki'di zi ze, ehe di'bë ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tomo kazi buluku. ⁵ Here di'bë ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi bi to'o 'ba baburu 'ba Mayira mî Lasiya. ⁶ Ani vo kyëlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati ëdi at'i'bë Italiya. Mo i'di kô'du zi ze ti'bë mî baburu nani.

⁷ Di'bë ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, toko Sinodusi. Buluku ila ze dë zi ti'bë kowo mî bi nani, here di'bë dopi Salamona, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku ⁸ Di'bë ze liyaa na konda ta ha föfö kyedre ehe ndundu mo aba doko bi ma ako'jo Bitoro 'ba Wayomo, anza na kowo ta ra gawo 'ba Lasiya.

⁹ Yaanya aba da yanja kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dë na laka zi ze ti'bë. Here Pawolo ame'do zi vidî 'ba mî baburu, ¹⁰ "Kora nenye, oze mbili ye zi ma. Èzë di'bë ze yaanya aba, baburu 'beze ehe söndu 'bomo akayana rë nî na kyënyë,

ehe vidi kayo akoli." ¹¹ Mora Juliyasi oze mbili ni da me'do 'ba vo baburu kopi ehe vo kyeti mo, anza ko'du Pawolo. ¹² Bitoro 'ba baburu anza de na laka zi lima 'domo tona aba. Ga ko'du nenye, vidi kayo idanni ko'du henye, da yonzo ze, zi ti'be na konda ta ha fofö kyedre zi Fenekisi. Fenekisi edi bitoro 'ba baburu ra mi Keriti mati ayehu zi dambaro-damire ehe daaba-damire, ehe da to'bo lima tona aba ani.

Buluku da fofö kyedre

¹³ Mati buluku liyada ta dambaro ayeto luku, kora nee asosunni zi mala 'beni ko'do. Here ze otanni mongo 'ba baburu, ehe di'be na konda kara ta dagoti 'ba Keriti. ¹⁴ Mora kandi buluku kyigo mati ako'jo "Daaba-humire" aluku zo ki'di zi ze temi rutu. ¹⁵ Buluku otra baburu, ehe do'bo de zi ti'be zi mo. Here dila buluku baburu kinje. ¹⁶ Di'be ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga to'nbö 'ba baburu kiri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bomo. ¹⁷ Here vidi otanni to'nbö mi baburu ehe olonni ko'di hbiiri toko ra baburu zi nda'ba ga bi kolö. Ga ko'du ze na tere, henye akotra yayi dagoti 'ba Seyiritisi, ze obanni bongö 'ba baburu akaño, ehe buluku injé baburu na konda. ¹⁸ Buluku ku na kyenyé, ko'do vere aba, ze u'dunni kya söndu 'ba baburu maakowe yaga. ¹⁹ Mi ko'do ma wota kala nni aba, ze u'dunni kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga. ²⁰ Ko'do kayo aba, do'bo de kadra kongö mandere kyéluwé. Buluku kyigo zo nduwé luku, ehe ndundu mo aba, dila biya ko'du sösu 'ba zi tomo.

²¹ Kyere vidi maako temi ze onyo wa maako de ndi kadra konda aba, Pawolo oro riyé ehe ayada zi kora nenye, "Ézè owowe ha ma, da lime mi Keriti, wa 'be nenye ayaña ré ni de ehe ölu kpa de. ²² Mora yaanya aba, ma lenzee, ere de édiyé rakyenyi aba ga ko'du akayome. Nje baburu ra atölu. ²³ Ma 'bama zi Wiri, ehe ma mötu mo. Yondo ma alaga ne, mo utu malayika ²⁴ zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere de! Akatoro mi vuré komo Yere 'ba Roma. Ehe ga ko'du yi, Wiri laka akayomo didi 'ba vidi mi baburu biya.' ²⁵ Édiyé na rakyenyi. Ma yolo ku tinyö henye, Wiri ako'do te wa ma mo alömu. ²⁶ Mora buluku akadronyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaña ré ni."

²⁷ Ko'do 'buté domosowo ehe yondo, buluku 'ba wini kagba adronyi ze toko ta ra Föfö Mediterina. Mora édi kaa mi kuté yondo, vidi mati mi baburu ayolönni ze ku kara dakaño aba. ²⁸ Zé ayerinni, ehe i'janni henye, wini ne édi mitiri 'butésowo na yöndu. Yaa ze ayerinni löhu ehe i'janni

édi nje mitiri 'butéwota. ²⁹ Vidi mi baburu na tere da kotra kya ri'di maakowe, here ze izanni akaño mongo sowo ta kafo 'ba baburu. Here ze amötunni ko'du bikanyi 'ba kadra. ³⁰ Vidi mati mi baburu ombanni zi taho. Here izanni to'nbö mi wini, o'ba ré nni nedinni kya 'ba mongo maakowe ra kiza akaño ta komo dagba 'ba baburu. ³¹ Mora Pawolo iya zi vo kyélu Juliyasi ehe vo kanye henye, "Ézè vidi nenye alimanni de da baburu, anze de géri maako aba zi didi yé yomo." ³² Here, vo kanye ikyenni ko'di mati iri to'nbö 'ba tomo ne, ehe ila lépi mi föfö.

³³ Gba kazi bikanyi 'ba kadra, Pawolo alenze vidiyé zi wakonyo. Mo ayada zi ze iya henye, "Ko'do 'buté domosowo aba édiyé ko'du sösu aba henye onyowe waako de. ³⁴ Ma lenzee zi wa maako konyo. Didi 'be oro do mo. O'de nenye ehe vidi ma kolö maako temi yé aki'ja riti." ³⁵ Tapéti Pawolo iya nenye, mo aba nzoyi mangol'bo ehe i'di öwö'di zi Wiri. Here ta da komo vidi biya, mo owe mangol'bo ne ehe onyo kya mo. ³⁶ Zé biya rakyenyi aba, ehe vidi biya temi ze onyo wa maako. ³⁷ Vidi ma édinni mi baburu ne, lamiriyö 'butémadomoriyö domomodaka, ³⁸ ehe tapéti vidi biya onyoni wa ku, ze u'dunni söndu 'ba wakonyo mi föfö zi baburu ko'do na pélé.

Baburu ayaña ré ni

³⁹ Damindö ayi, ehe vidi ma mi baburu ne ongönni föyi maako ze ayolönni de. Mora ze ongönni yayi 'ba ha föfö. Here ze ombanni zi yonzo zi taho baburu aba dakaño da ha föfö. ⁴⁰ Zé ikyenni mongo nee ehe ila ze aléndi mi föfö. Mi kadra kolö ne ze inganni ko'di mati édi géri yada zi baburu ne. Tapéti mo, ze injenni bongö ma dagba komo baburu ehe ila buluku ra zi baburu drönyi dagöti. ⁴¹ Mora aho dakaño otra ré ni ra lumu 'ba yayi 'ba ha föfö. Kapa baburu ma dagba ne alaka mi yayi, ehe kapa mo, ma huléhu alowe na nzoyi kazi kyigo 'ba wini kagba.

⁴² Vo kanye ombanni ku zi mabosowe kofu zi sesi ze ta bi tele ehe kazi ahonni. ⁴³ Mora kyedre vo kyélu omba zi didi 'ba Pawolo yomo, ehe mo ila vo kanye de zi mala ma ze ombanni zi ko'do. Tapéti mo, mo i'di ko'du vidi biya mati ato'bo tele zi töfu mi wini ehe dagba zi dagöti. ⁴⁴ Here mo ayada zi maakowe mirinni nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, vidi biya oko dagöti kazi ko'du maako.

28

Mi Malata

¹ Mati dayi ze dagöti, da yolo ze rutu ne ako'jo Malata. ² Vidi bi naniye na aboka, ehe ze irinni ze kalakyedre aba wa'do

droko, ga kö'du miré ëdi ata'di ehe bi na bikyëyi. ³ Tapëti Pawolo atoto dawanya yëri, ehe i'di da wa'do, bikyïtu o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo. ⁴ Mati vidi bi naniye ongönni wiri ove rë ni ra kala Pawolo, iyanni zi oka ma kölo maako henye, "Kora nenye vo wakofo ra! Mo aluyi dë mi föfö, mora kö'du laka ko'do akila mo dë zi lima." ⁵ Pawolo akoho wiri ne mi wa'do ehe o'do wa kyënyë maako dë. ⁶ Vidi asesinni sösu henye kala Pawolo ne atö'bu riye mandere kandi akalëpi brua. Alimanni mo kongö kadra konda aba, ehe mati kö'du ako o'do rë ni dë zi mo, zë ofo kö'du sösu 'bënni ehe iyanni henye, "Kora nenye, wiri ra."

⁷ Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobiliyö, ehe mo ëdi kaño maako aba ani na 'bëni. Mo iri ze kalakyedre aba lijo 'bëni ko'do wota aba. ⁸ 'Bu mo mi sora, na koo rakyïtu aba, ehe mikoo kindri aba. Pawolo i'bë zi mo, ehe i'di kala ni do mo, ehe ako'jo kora ne mötu aba. ⁹ Tapëti kö'du nenye o'do rë ni, vidi biya da rutu ne ika vidi 'bënni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe ako'jo zë biya. ¹⁰ Vidi nee oronni ze, ehe mati di'bë, zë i'dinni zi ze wa biya ma domba.

Ta Malata zi Roma

¹¹ Yehe wota aba yaa, di'bë ze mi baburu mati alima mi Malata tona aba. Baburu ne ta Alikazenderiya mi Ezipeto, ehe ëdi na yolo henye, "Wiri loja." ¹² Dokö ze mi Seyirakusi da lima ze ani ko'do wota aba. ¹³ Ta karani, di'bë ze zi Rahagimu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riyo aba yaa, dokö ze Putali. ¹⁴ Ani di'ja ze öndu maakowe. Zë alenzenni ze zi lima rë nni. Ko'do kölo 'ba gima aba yaa, di'bë gawo kyedre 'ba Roma. ¹⁵ Kya öndu maakowe mi Roma owonni kö'du ze, ehe ayinni de ze kutrë Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingö Wota. Mati Pawolo ongo zë, mo o'do öwö'di zi Wiri rakenyi kyedre aba.

Mi Roma

¹⁶ Dokö ze mi Roma, ehe ila Pawolo zi lima mi loko na bi dë ni, vo kanya aba kölo zi go mo kongö. ¹⁷ Tapëti ko'do wota aba mati dokö ani, Pawolo ako'jo bi kölo kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, "E öndu me, mo'do waako dë na kyënyë zi vidi 'bezee, ehe mo'do waako kpa dë na kyënyë ra dalëti 'ba zutu 'bezee. Mora mi Yerusalem i'di ma na maboso mi Roma. ¹⁸ Zë ongönni mi kö'du kyënyë ma asusu ma go mo, ehe omba zi ma kinga na dangölo. Zë i'janni mo'do kö'du ako dë na kyënyë zi koli. ¹⁹ Vo dagba 'ba Yude ombanni da kö'du ne dë, here ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma zi vurë 'bama kiya. Mora manza dë kö'du kyënyë maako aba

zi kiya ra dakaño 'bama. ²⁰ Ida ma nyöri nenye aba ga kö'du wa ma ze vidi 'ba Yiserele domba zi rë ni ko'do. Kö'du nenye ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga kö'du wa ma domba ze nenye."

²¹ Vo dagbe aya'banni do mo iyanni henye, "Vidi kölo maako temi Yudiya ayöru waraga dë zi ze ga kö'du yi. Ehe ma kölo temi zë ayi dë zi kö'du ko'do 'bëyi yada mandere zi kö'du kyënyë maako kiya rë yi. ²² Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo ze ku henye, vidi biya ta bi ne ombanni gboko kyiyi nenye dë."

²³ Here, zë i'dinni kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bëzë ayinni mi kadra nani, bi mati Pawolo ëdi lima 'domo. Ta damindö le yondö aba, mo ayada zi zë kö'du kise 'ba Damöku 'ba Wiri. Mo iri temi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe wayöruwë 'ba Nëbiyë zi yonzö zi kika zë zi Yësu. ²⁴ Kya vo dagba maakowe ombanni da kö'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombanni dë. ²⁵ Kyere zë ombanni da kö'du temi kutë nni dë, ayetonni i'bë wënni. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya kö'du tinyö mati mo utu nëbi Yisaya ²⁶ zi yada zi zutu 'bezee,

I'bë zi vidi nenye ehe ayada zi zë, "Akowowe ehe akowowe, mora ayole dë. Akonge ehe akonge mora ayole dë."

²⁷ Ge biya ëdiyë di'di kyënyë aba.

Mbili ye owo kö'du dë ehe komowe ayöfu ku.

Zë ö'banni dë zi bi kongö, mandere kö'du kowo, mandere kö'du yolo.

Ëzë ato'be, oto de zi ma, ehe ma kako'je.' "

²⁸⁻²⁹ Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wiri omba zi yomo tu'dëe, ehe zë akowonni."

³⁰ Koo riyo aba Pawolo alima mi loko kopi ehe iri vidi biya ma ëdi tayi mo kongö ne kalakyedre aba. ³¹ Mo ayëti kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri kazi tere ehe yandi kö'du 'ba Yere Yësu Korisito, ehe vidi maako ayonzö dë zi mo yata.

Waraga kazi Yemisi

Koma kò'du yolo aba

¹ Kazi Yemisi, vo litu 'ba Wiri ehe 'ba Yere Yesu Korisito. Wamètè biya zi vidì a Wiri mati opere rè nni mi damòku ne biya.

² Öndu ma'e emi ma eti, edi 'e na rakyenyi ezè kyinë 'ba kò'du yonzo biya ayi le gèri 'be'e, ³ ga kò'du ayolo 'e koma 'be'e yonzo, atèdi nduwè zi ye. ⁴ Ayolo 'e nduwè 'be'e, ako'do 'e ndo na kyigo. ⁵ Mora ezè vidì maako tēmi 'e omba kò'du yolo, mo ma mōtu zi Wiri, mati akì'di zi mo kyondra, kazi kò'du kyēnyè k'ja mi mo.

⁶ Mora ezè mo amōtu, mo moma kazi da jijiji. Vidì mati do mo jijiji edi kaa kagba 'ba wini mi ranga mati edi kope ehe buluk injè. ⁷ Vidì ma here ne'e ma asosunni dè na kirinni wa kazi Wiri. ⁸ Zè oronni dè da gèri kōlō.

Leri wa kyō aba

⁹ Öndu mati na vo leri, mo mēdi rakyenyi aba ga kò'du mo edi vo da wa kayo. ¹⁰ Mora vo da wa kayo, mo mēdi rakyenyi aba ga kò'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa dōru 'ba wevo 'ba mōku. ¹¹ Kadra asi nzere, bi kyitu o'bo weno ne, dōru mo alēpi, ehe teme 'bomo ne ayaṅa gbo. Mi gèri kōlō ne, vo wa kayo akayaṅa mi lo'bo 'bomo.

¹² Vo rakyenyiye ra mati alimanni koma aba hu wa yonzo. Ezè zè oronni na kyigo mi wa yonzo, akirinni biriti 'ba didi mati Wiri alōmu ku zi zè mati o'donni lovo mo. ¹³ Ezè ayonzo vidì, mo miya dè henye, "Wa yonzo nenye ayi kazi Wiri." Ga kò'du Satani o'bo yonzo Wiri dè, ehe Wiri o'bo yonzo vidì maako dè. ¹⁴ Mora ayonzo vidìye, mati kò'du komba kyēnyè 'bèzè oto zè ku 'de, ehe kuyi zè akpa kò'du kò'do 'bèzè aba. ¹⁵ Here kò'du sōsu kyēnyè 'bèzè ne omo, ehe o'jo kò'du kyēnyè, ehe kò'du kyēnyè, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

¹⁶ Öndu ma'e emi ma eti, mo'ba 'e dè. ¹⁷ Wa k'idi biya laka ne, ehe waki'di biya ṅbala ne ayi ta komoriyè, ayi aṅaṅo kazi Wiri 'Bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyè. Mo ofo dè kaa galili. ¹⁸ Mi kò'du kò'do omo, mo ika ze zi tēdi nenye kpuru tēmi me'do 'ba tinyō, here zi ze tēdi na vo dagba mi kutè wa kò'do omo'e biya.

Kowo kò'do aba

¹⁹ Öndu ma'e emi ma eti, asōsu 'e kò'du nenye. Vidì biya mē'di kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayi na kamo. ²⁰ Kamo 'ba vidì kōndu o'do kò'du laka dè, mati Wiri omba. ²¹ Here ayaṅa 'e kò'du kò'do ma kyēnyè, ehe biya rasesi

tēmi kò'du mati eme dè, mati kyō mi kutè 'e. Ra k'idi zi Wiri, ehe njè me'do mati mo iyi mi di'di 'e, mati ato'bo yomo 'e.

²² O'ba'e re 'e dè nje mbiliye koze aba da me'do omo. Ta go mo, i'di 'e mi go mo yonzo. ²³ Vidì mati oze mbili ni da me'do, mora i'di dè mi go mo yonzo, edi kaa kora mati ongo bi mi ngana, ehe ongo rè ni kaa mati nēdi, ²⁴ ehe i'bè gbo 'de, kandi atōlu tēmi mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da. ²⁵ Mora kora mati ongo bi kara mi kò'du k'idi ma tinyō, mati inga vidì na da ngōlō, ehe mo nduwè mbili ni koze go mo, anza dè nje kowo mo mora kpa kò'do mo, Wiri akì'di ya'da zi mo mi wa mati mo o'do.

²⁶ Ezè vidì mati ongo rè ni 'ba yēni, ehe asesi ndende ni dè, mo edi rè ni ko'ba, ehe yēni 'bomo ne o'do waako dè. ²⁷ Yēni mati Wiri 'Bu ze omba edi ṅbala kazi ndondo edi henye: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bè kongo tēmi riti 'bèzè, ehe rasesi kazi wa kyēnyè 'ba damòku ne.

2

Kò'do vidì 'e mi gèri maako

¹ Öndu ma'e emi ma eti, kaa vo koma'e mi Yere 'beze Yesu Korisito, Yere 'ba bikanyi, o'do 'e vidì 'e dè mi gèri maako 'beri tara da laya 'bèzè ta yaga. ² Kaa kora vo wa aba kyō usu inzi 'ba dahabo ehe bongō ma laka ayi mi ratoto 'be'e ehe kora vo leri mi bongō liza ayi kpa. ³ Ezè, ayada wa towō ndra zi kora mati usu rè ni na laka ehe iya, henye zi mo, "Alima da bi lima makaka nenye kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, orō nani, mandere alima kinye dakaṅo da ndi yi." ⁴ Here, o'do 'e kò'du kyēnyè 'ba rakinye ku mi kutè 'e. Edi 'e na vo vurè 'ba kò'du sōsu 'ba Satani aba.

⁵ Owo'e te, öndu ma'e emi eti. Wiri inzi vidì leri 'ba damòku nenye, zi tēdi ndo koma aba ehe zi tēdi damòku mati mo alōmu ku zi zè, mati o'donni lovo mo. ⁶ Mora alidi 'e vo leri. Anza dè vo wa aba kyō'e ra edinni 'e kò'do na kyēnyè kika mo komo vo vurè'e? ⁷ Zè ra dè mati ame'donni mi kò'du kyēnyè mi ru laka nani mati i'di zi ye ne?

⁸ Ako'do 'e kò'du ma laka, ezè oro 'e kò'du k'idi 'ba damòku mati i'ja mi kò'du yōru, "O'do lovo vo halinō oka, kaa o'do lovo yi." ⁹ Mora ezè o'do kò'du zi vidì 'e tada ra laya 'bèzè, o'do kò'du kyēnyè ku, ehe kò'du k'idi akì'di yi mi kamba kaa vo kò'du k'idi kowe. ¹⁰ Vidì mati owe kò'du k'idi kōlō o'do kò'du kyēnyè ku zè kowe aba biya. ¹¹ Iya henye, "O'do ndoro dè." Iya kpa henye, "Ofo vidì dè." Ezè o'do ndoro dè, mora ofo vidì ku, ayi ku na vo kò'du k'idi kowe. ¹² Ame'do ehe o'do kaa vidì mati akiya vo vurè ro mo kò'du

ki'di aba, mati akila 'e na dangölö. ¹³ Wiri ayada mikyëyi 'bëni dë, zi vidí mati ikye vurë kazi mikyëyi. Mikyëyi i'bë ndra tada vurë kiya!

Koma ko'do aba

¹⁴ Öndu ma'e ëmi ma ëti, ëzë vidí maako iya noma, mora mo o'do kö'du laka, a'di ra ëdi na laka zi mo? Koma nani ato'bo mo yomo? ¹⁵ Èzë öndu maako'e ëmi maako'e ëti anzanni bongö aba ehe wakonyo, ¹⁶ a'di ra ëdi na laka mi kö'du kiya 'bëyi zi zë, "Wiri mi'di ya'da zi ye, asesi 'e na kyëtu, onyo 'e na laka," ëzë i'di wa ma laka dë zi zë? ¹⁷ Here ëzë koma ëdi kö'lö ehe o'do waako dë, anza koma laka ra dë.

¹⁸ Mora vidí maako akiya henye, "Vidí kö'lö maako ëdi koma aba, agamo ëdi 'ba ko'do mo." Kö'du ya'ba 'bama ëdi henye, "Ayada zi ma, hala vidí maako ato'bo tedi koma aba kazi ko'do mo, makayada koma 'bama zi mo kö'du ko'do aba." ¹⁹ Oma ku henye Wiri ëdi nje kö'lö? Laka. Dakyiki esenni kpa tere aba komo Wiri. ²⁰ Yi kora vo lumë. Omba yolo koma kazi ko'do mo, eme dë? ²¹ Anza dë zutu 'beze Abarayama ra komo Wiri na laka tēmi kö'du ko'do 'bomo, mati mo i'di wisi ëni Yisika da bi 'ba wakumu? ²² O'bo 'e dë kongö? Koma omo kö'du ko'do omo aba o'donni lo'ö bi kolo. Koma omo ëdi ndo tēmi lo'ö ko'do omo. ²³ Kö'du yöru ayi ku tinyö, mati iya henye, "Abarayama oma mi Wiri, Wiri iri mo na vo kö'du laka ko'do tēmi koma omo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wiri.

²⁴ Ongö te henye, ëdi lo'ö ko'do 'ba vidí 'e ra i'di zë na laka Wiri aba, anza dë nje koma 'bëzë aba. ²⁵ Èdi kpa te kaa vo rönyi Rahaba aba here. I'di mo na laka komo Wiri tēmi kö'du ko'do omo vo buluku'e 'ba Yiserele kiri kala kyedre aba, konyi tahonni ta gëri 'beri maako. ²⁶ Here ida ra ma kazi lawo ne yöku ra. Kpa here koma ma kazi lo'ö ko'do ne yöku.

3

Ndende

¹ Öndu ma 'e ëmi ma ëti, anza dë kyö tēnü 'e zi tayinni na vo komo yandi 'e. Kaa ayolo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurë kyedre kyigo re ze ndra tada oka'e. ² Ge ze biya 'duwi dëdi kö'du litë ko'do. Èzë vidí o'do kö'du litë dë mi kö'do kiya 'bëni, mo ëdi tinyö laka, ato'bo kpa zi gë ni kongö laka. ³ Di'di ze ko'di ha akakya zi ko'do zi he ze kowo zi ko'do mo ti'bë bi mati domba ze. ⁴ Mandere akoba tönbö kyedre kaa ga kö'du yada, mati buluku kyigo adu'du, dato'bo kopi wa tisi 'ba dahu tönbö aba, mati domba ti'bë zi mo. ⁵ Here

ëdi ndende aba. Tisi wa aba kaa ëdi, ato'bo me'do kö'du wa kyedre'e.

Asösu 'e te hala möku kyedre ato'bo kusu mo wa'do tisi aba. ⁶ Ndende ëdi kaa wa'do. Èdi damöku 'ba kö'du kyënyë, i'ja bi 'bëni mida re ze ehe apere kö'du kyënyë kpuru tēmi lima 'beze. Usu wa'do mi bi tinyö lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

⁷ Vidí köndu ato'bo kopi wa widi maako'e biya, ngötu möku'e, aliye, watele'e, kyenze ëti. ⁸ Vidí maako gba o'bo dë zi ndende kopi. Èdi kö'du kyënyë ko'do, ëdi kyö waroso 'ba koli aba. ⁹ Di'di ze öwö'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidí maako'e sënë mo aba, mati o'do zë kpa na kyinë 'ba Wiri. ¹⁰ Me'do 'ba öwö'di ki'di ehe wa sënë ope yaga tēmi ha kö'lö ne. Öndu ma 'e ëmi ma ëti, nenyë o'do rë ni dë here. ¹¹ Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata dë tēmi bi hwërë kö'lö ne. ¹² Öndu ma 'e ëmi ma ëti, kaga lijo o'bo dë tana manga, manga o'bo dë tana lijo. Ku'ju alöwu 'do wini ma yö'do ehe wini ma ndili dë.

Kyinë 'ba kö'du yölo riyö

¹³ Èyi ra na vo kö'du yölo mi kutë 'e? Mo ma yada mi lima laka 'bëni, kö'du ko'do mati ayi kazi vo kö'du yölo. ¹⁴ Mora ëzë yi na mikumbë 'ba mikata mi di'di yi, o'do dakumbë dë ehe iga ndondo dë ra kö'du tinyö. ¹⁵ Kyinë 'ba kö'du yölo nani ayi dë akanjo ta komoriyë, ayi kazi dakykiyiye. ¹⁶ Bi ma mikumbë mikata aba 'do mo, kpa kyinë 'ba kö'du ko'do kyinyë 'ba Satani aba biya. ¹⁷ Kö'du yölo 'ba riyë ëdi biya na nbala, na rakyëyi, liya, akonyi aboka, mikyëyi ndo, kö'du ko'do laka aba. Èdi vo tinyö, anza vo komokandi. ¹⁸ Vidí 'ba mikyëyi o'donni kö'du laka.

4

I'di re 'e zi Wiri

¹ Kamo ralamo aba mi kutë 'e ne ayi ta kila? Ayinni tēmi da kö'du komba 'ba mi di'di 'e, mati lifonni mi re 'e. ² Omba 'e wa, mora i'ja 'e zë dë. 'E gbo nzo zi wakofö, ehe omba'e wa'e, mora i'ja 'e zë dë. Alamo re 'e ehe u'bö re 'e. Anza dë wa mati omba 'e, ga kö'du ako'jo 'e ha Wiri dë kö'du mo. ³ Èzë ako'jo'e, iri 'e dë, ga kö'du ako'jo 'e kö'du wa zi ko'do mo mi da kö'du komba 'be'e.

⁴ Vidí kazi koma'e ra. Ayolo 'e dë henye ere, zi tēdi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wiri. ⁵ Asösu'e dë henye ere, kö'du tinyö anza dë mi kö'du yöru mati iya henye, "Lawo mati Wiri i'di mi ze, oso ndo na kö'du komba." ⁶ Mora rakyëyi mati Wiri i'di ëdi ndrë. Kaa wayöru iya henye,

“Wiri omba vo rakisiye de,
mora i'di rakyeyi zi vo raya'ba'e.”

⁷ Here, i'di re 'e zi Wiri. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e. ⁸ Ayiye kara zi Wiri, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo ko'du kyenyē ne'e. O'do di'di 'e njala, 'e vo komokandi ne'e. ⁹ E'di 'e rasosu, kudu lu'bē aba. Opi 'e kogo 'be'e mi kudu. Opi 'e rakyenyi mi da komo yaṅa. ¹⁰ Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akinjē 'e riyē.

¹¹ Öndu ma'e, emi ma eti, ame'do 'e de na kyenyē ra aboka maako. Eze ame'do 'e na kyenyē ra aboka maako, ame'do 'e na kyenyē ra ko'du ki'di. Eze ame'do 'e na kyenyē ra ko'du ki'di, oro 'e ko'du ki'di de, mora e'di 'e vure ra ko'do. ¹² Vo ko'du ki'di kolō, vo vure kolō, mati ato'bo yomo ehe yaṅa. Yi eyi ra zi vure 'ba aboka yi ko'do?

¹³ Yaanya aba onye ha ma, 'e mati iya 'e henye, “Ndenye mandere mindo aba dati'bē zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koo, ti'bē mi lo'co maako, kōhi ko'do kyo.” ¹⁴ Ayol o'e de, a'di ra ako'do rē ni mindo aba. 'E kaa kyetu 'ba wa'do, mati alaya mi kadra tisi, ehe inde rē ni gbo. ¹⁵ Wa mati akiya 'e e'di henye, “Eze Yere omba, dakalima ze da ko'do nenyē mandere nani.” ¹⁶ Mora yaanya aba 'e na rakisi, ame'do 'e na rakisi. Rakisi ne biya anza laka. ¹⁷ Here zē maako'e mati ayolonnī ko'du laka zi ko'do, mora zē o'donnī de, zē o'donnī ko'du kyenyē ku.

5

Ko'du zi vo wa kyo

¹ Yaanya aba, 'e vidi 'ba wa aba kyo, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga ko'du riti kyenyē mati e'di tayi de 'e ne. ² Wa da kayo 'be'e ne eṅe ku 'de, bongco 'be'e kuru onyo ku. ³ Dahabo 'be'e manzede aba ayofu do mo ku wa lendrē aba. Wa lendrē nenyē atēdi na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ulu 'e ha wa ku kyo mi ko'do ma alaga nenyē'e. ⁴ I'di 'e biriti kpa de zi zē mati o'donnī lo'co mi yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bēzē ku. ⁵ Lima 'be'e ma dakaṅo kinye ne, kyo na rakyenyi. O'do re 'e ku nzo zi riti ki'di zi ye. ⁶ Asusu 'e vidi mbiya kofu mo, agaganni gē nī kpa de kazi 'e.

Mikuku motu aba

⁷ Öndu ma 'e emi ma eti, e'di 'e mikuku aba le Yere 'boko. Ongco 'e te hala vo yaka uku mi nī, bi kaṅo eni kisi zi tana wa kyo. Mo isi bi mo mikuku aba zi mirē tayi. ⁸ E'di 'e kpa na mikuku. Asesi 'e ko'du sosu 'be'e ri yē, ga ko'du tayi 'ba Yere e'di ku kara. ⁹ Öndu ma'e emi ma eti, ame'do 'e de ra oka maako, kazi Wiri ikye vure re 'e. Vo vure kikyē e'di ku kara, nzo zi laya.

¹⁰ Öndu ma 'e emi ma eti, asosu 'e ko'du nēbi mati ame'do nni mi ru 'ba Yere. Oba zē kaa ga ko'du yada 'ba mikuku mi riti. ¹¹ Dako'jo zē na vo rakyenyi, ga ko'du zē nduwē ko'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwē ko'du laka ko'do, ayolco 'e ku hala Wiri i'di zi mo mi ndundu mo. Ko'du Yere ndo na mikyeyi ehe lo'co.

¹² Ta da mo biya, öndu ma 'e emi ma eti, alomu 'e de komoriyē aba, mandere dakaṅo aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye “co,” eze omba kiya co, ehe “e'e” eze omba kiya 'e'e. Here ayi 'e de mi vure a Wiri.

¹³ Vidi maako temi 'e mi riti? Mo ma motu. Vidi maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto. ¹⁴ Vidi maako temi 'e na ko'co? Mo ma ko'jo vidi kyedre 'ba kanisa'e zi motu de ni yēni kulō ro mo mi ru 'ba Yere. ¹⁵ Motu mati koma aba ne, ako'do vidi ko'co ne na laka, Yere akinjē mo riyē. Eze mo o'do ko'du kyenyē, akila mo. ¹⁶ Here ayasi ko'du kyenyē 'beyi zi oka ma kolō maako, ehe amotu ko'du oka ma kolō maako, here zi ko'jo na laka. Motu 'ba vidi laka e'di na kyigo.

¹⁷ Eliya mo kora kaa ze. Mo amotu henye mirē a'di de, ehe mirē a'di de dakaṅo koo wota dēni aba. ¹⁸ Lohu mo amotu, ehe komoriyē i'di mirē, dakaṅo o'jo wa tana 'bēni gbo.

¹⁹ Öndu ma 'e, eze vidi kolō maako temi 'e awiri de ni temi ko'du tinyō, ehe vidi maako mika mo hulēhu, ²⁰ asosu 'e ko'du nenyē: Vidi mati opi da vo ko'du kyenyē ko'do ku temi gēri litē 'bomo, akayomo mo temi koli, akayofu da ko'du kēnyē kayo ne'e biya.

Dagba waraga 'ba Yowani

Me'do 'ba didi

¹ Dayöru zi ye kö'du me'do 'ba didi, mati edī kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongo ze ku komo ze aba. ² Jo, dongo ze ku, kala ze ise ro mo ku. ² Mati didi nenyē alaya ku, dongo ze, here da me'do kö'du mo ehe yada zi ye kö'du 'ba didi nburu nburu mati 'Bu o'do na yolo zi ze. ³ Wa mati dongo kowo mo aba, dayöyö ze kpa zi ye, here zi ye re 'e droko ze aba mi mötu 'ba ga bi kölo mati dēdi mo aba, Wiri ehe Wisi omo Yēsu Korisito. ⁴ Dayöru ze henye zi rakyenyi 'beze kinde.

Wiri bikanyi ra

⁵ Yaanya aba kö'du kise mati dowo ze kazi Wisi omo, ehe yöyö mo edī henye, Wiri bikanyi ra, biköndu ako anza dē mi mo. ⁶ Èzē diya ze henye, ze na radroko mo aba, mora mi kadra kölo ne zo lima mi biköndu, ze ne 'dö ndöndo kiga mi me'do 'beze kpa kö'du ko'do 'beze aba. ⁷ Mora èzē dalima ze mi bikanyi, kaa mo edī mi bikanyi, here datēdi ze mi lima kölo oka maako aba, ehe yama 'ba Yēsu, Wisi omo o'do ze ku nbala tēmi kö'du kyēnyē.

⁸ Èzē diya ze danza kö'du kyēnyē aba, do'ba re ze ku, ani kö'du tūnyö ako anza dē mi ze. ⁹ Mora èzē dayasi kö'du kyēnyē 'beze zi Wiri, mo akasesi kö'du ki'di eni ako'do wa mati edī laka, mo akila ze tēmi kö'du kyēnyē 'beze, manbala biya tēmi kö'du ko'do kyēnyē 'beze. ¹⁰ Èzē diya ze henye, do'do kö'du kyēnyē dē, do'do ze Wiri yada zi tēdi na vo ndöndo, me'do 'bomo anza dē mi ze.

2

Korisito vo konyi 'beze

¹ Mēdi nenyē yöru zi ye, gisi ama'e, kazi o'do'e kö'du kyēnyē, mora èzē vidi maako o'do kö'du kyēnyē ku, dēdi maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yēsu Korisito ra tūnyö laka. ² Korisito ra na bi dē ni umu rē ni zi kö'du kyēnyē 'beze kila, anza dē nje kö'du kyēnyē 'beze, mora kpa kö'du kyēnyē 'ba vidi biya.

³ Èzē dowo 'e kö'du ki'di a Wiri, ani tūnyö dayölo mo ku. ⁴ Zē mati iyanni henye na yolönni mo ku, mora owonni kö'du ki'di 'bomo dē, vo ndöndo 'e ra, kö'du tūnyö anza dē mi zē. ⁵ Zē biya mati owonni me'do 'bomo, lovo 'ba Wiri edī ndo mi mo. Nenyē edī hala dato'bo yolo henye, dēdi mi ra droko Wiri aba. ⁶ Zē mati iyanni henye, nēdinni ku na radroko Wiri aba, ma limanni te kaa Yēsu Korisito o'do.

⁷ Aboka ma'e, kö'du ki'di nenyē mēdi ayöru zi ye anza na kyiyi, edī kö'du ki'di ko'co ra, mati owo'e tēmi biyeto aba. Kö'du ki'di ko'co ne edī kö'du kise mati owo'e ku nzo ne. ⁸ Here, kö'du ki'di mati yaanya aba mēdi ayöru zi ye ne, kö'du ki'di kyiyi ra. Nenyē kö'du tūnyö ongo mi Yēsu kpa mi ye, ga kö'du biköndu edī laga 'de, bikanyi ma tūnyö edī ku nzo biyanyi.

⁹ Zē mati iyanni henye, nēdinni lima mi bikanyi, mora zē nduwē koyi öndu nni 'e emi eti, edinni mi biköndu mi kadra nenyē. ¹⁰ Zē mati o'donni lovo öndu nniye, edinni mi bikanyi, here waako anza dē mi zē zi vidi maako zi kö'du kyēnyē ko'do. ¹¹ Mora zē mati oyi öndu nni 'e emi eti, zē edinni mi biköndu, zē edinni alasi mi mo, ayolönni dē kila nēdinni ati'bē, ga kö'du biköndu ne o'do zē ku na komo köndu.

¹² Mēdi ayöru zi ye gisi a ma 'e, ga kö'du kyēnyē 'be 'e ila ku ga kö'du 'ba Korisito.

¹³ Mēdi ayöru zi ye, 'bu 'e, ga kö'du ayolo 'e mo edī kyere biyeto aba. Mēdi ayöru zi ye, vidi mati zē gba na obi, ga kö'du a'da 'e Satani ku. Mēdi ayöru zi ye gisi ama 'e, ga kö'du ayolo 'e 'bu ne ku.

¹⁴ Mēdi ayöru zi ye 'bu'e, ga kö'du ayolo 'e mo edī kyere biyeto aba. Mēdi ayöru zi ye vidi mati zē gba na obi, ga kö'du 'e na kyigo, me'do 'ba Wiri alima mi ye, a'da'e Satani ku.

Lovo 'ba damöku

¹⁵ O'do 'e lovo damöku dē mandere wa mati edī na 'ba damöku ne. Èzē o'do'e lovo damöku, o'do'e lovo 'bu ne dē. ¹⁶ Wa mati biya 'ba damöku ne, wa mati ra 'ba kö'du kyēnyē omba ne, wa mati vidi ongo komba aba, wa biya mi damöku nenyē mati vidi edī rē nni kisi kö'du mo, ma kölo tēmi zē ayi dē kazi 'bu, ayi biya tēmi damöku ne. ¹⁷ Damöku wa biya mi mo aba mati vidi omba edī alaga 'de, mora zē mati o'donni da kö'du komba 'ba Wiri, akalimanni nburu.

Vo wehe 'ba Korisito

¹⁸ Gisi ama 'e, ndundu mo edī ku kara. Ayada zi ye henye, vo wehe 'ba Korisito atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayanni ku nzo, here dayölo ze ndundu mo edī ku kara. ¹⁹ Vidi nenyē'e anza nni dē tūnyö mi gboko 'beze, kö'du nere ra zē ilanni ze. Èzē edinni mi gboko 'beze, zē akalimanni ze aba. Mora zē i'bē wēnni, here edī na yolo henye ma kölo maako anza dē tēmi gboko 'beze.

²⁰ Mora Lawo Kölo Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayolo'e tūnyö ku. ²¹ Mēdi ayöru zi ye, anza dē ga kö'du ayolo tūnyö

dë, ëdi ga kö'du ayolo 'e ku, ehe ayolo 'e kpa henye, ndondo ayi dë tëmi kö'du tinyö. ²² Ëyi ra ëdi na vo ndondo ne? Ëdi zë mati iyanni henye, Yësu anza dë Korisito. Vidi ma here ne'e zë vo wehe 'ba Korisito, zë ombanni 'bu dë 'dö Wisi aba. ²³ Kö'du zë mati biya ombanni Wisi dë, kpa ombanni 'bu dë. Zë mati ombanni Wisi, ombanni 'bu kpa.

²⁴ Ayolo'e laka zi sesi kö'du kise ne mi di'di 'e tëmi biyeto aba. Èzë asesiye kö'du kise nani, ëdiye 'duwi na radroko mi Wisi 'bu aba. ²⁵ Nenyë ëdi wa mati Korisito na bi dëni alömu zi didi nburu ki'di zi ze.

²⁶ Mëdi nenye yöru zi ye kö'du zë mati ëdinni yonzö zi ye ko'ba. ²⁷ Mora kö'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kölö Laka ëni de 'e. Lawo Kölö Laka omo ayandi kö'du wa ku biya zi ye, wa mati mo ayandi ëdi tinyö anza ndondo ra dë. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kölö Laka, alima'e na radroko mi Korisito.

²⁸ Jo, gisi ama'e, alima 'e na radroko mo aba, here ëzë mo alaya, datëdi ze kyigo aba, doho re ze dë kazi komokaya mi kadra mati mo ayi. ²⁹ Èzë ayolo'e ku mo ëdi laka, akayolo'e henye, vidi biya mati o'do wa mati na laka, mo Wisi omo ra.

3

Gisisi 'ba Wirí

¹ Ongö 'e te, hala 'bu o'do lovo ze ndra. Lovo 'bomo ëdi kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wirí, here tinyö, dëdi ze. Kö'du ne re ra damöku ayolo ze dë, ayolo Wirí dë. ² Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wirí, mora anza dë gba na yolo datayi ze na a'di. Mora dayolo ze ku henye ëzë Korisito alaya, datëdi ze kaa mo, ga kö'du dakongo ze mo tinyö kaa mati mo ëdi. ³ Vidi mati ëdi kö'du sösu nenye aba mi Korisito, ma sesi rë ni n'jala, kpa te kaa Korisito ëdi n'jala.

⁴ Vidi mati o'do kö'du kyënyë, o'do kö'du kyënyë ku kö'du ki'di 'ba Wirí kowe. ⁵ Ayolo'e ku henye, Korisito alaya zi kö'du kyënyë koba 'de, ani kö'du kyënyë anza dë mi mo. ⁶ Here, vidi mati alima na radroko Korisito aba, anza dë nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, mora mo mati zo nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, ongö mo dë mandere ayolo mo dë.

⁷ Vidi maako mo'ba 'e dë, gisi a ma. Vidi mati o'do wa ma laka, ëdi n'jala, kpa te kaa Korisito ëdi n'jala. ⁸ Vidi mati nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, 'ba Satani ra, ga kö'du Satani o'do kö'du kyënyë akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wirí alaya ga kö'du nenye zi yaja wa mati Satani o'do. ⁹ Vidi mati zë na gisi 'ba da kö'du ko'do komba 'ba Wirí ëdi mi di'di zë, ga kö'du Wirí 'bu zë, o'banni dë

nduwë zi kö'du kyënyë ko'do. ¹⁰ Nenyë kö'du 'beri mi kutë gisi a Wirí gisi 'ba Satani aba. Zë mati biya o'do nni wa ma laka dë mandere o'donni lovo oka'e dë anza nni dë gisi 'ba Wirí.

O'do lovo oka maako

¹¹ Kö'du kise mati owo'e biyeto aba ëdi henye do'do 'e lovo oka. ¹² Danza 'e dë kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo öndu ni Abele. Kö'du a'di Kayina ofo mo? Ga kö'du wa mati mo o'do biya na kyënyë, mora wa mati öndu mo o'do biya na laka. ¹³ Here, re 'e maga dë, öndu ma'e ëmi ëti. Èzë vidi 'ba damöku nenye oyinni 'e. ¹⁴ Dayolo ze dila koli ku, dayi ku mi didi, dayolo ze here, ga kö'du do'do ze lovo öndu ze 'e ëmi ze ëti. Vidi mati o'do lovo dë gba hu kyigo 'ba koli. ¹⁵ Zë biya mati na vo wa koyi 'e ne, zë vo wa kofö 'e ra, ayolo 'e ku henye, vo wa kofö 'e anzanni dë didi nburu nburu aba mi nni.

¹⁶ Nenyë dayolo hala lovo ëdi, Korisito i'di didi ni kö'du ze. Ze kpa zi didi ze ki'di kö'du öndu ze 'e ëmi ze ëti. ¹⁷ Vidi mati zë wa aba kyo, ongo öndu mandere ëmi mati omba wa maako, isi di'di nni kazi zë, o'bo dë zi kiyanni henye, no'donni lovo Wirí. ¹⁸ Gisi ama'e, lovo 'beze anza dë nje me'do kiyi, mëdi lovo ma tinyö, mati ayada rë ni mi lo'ö ko'do.

Kyigo komo Wirí

¹⁹ Nenyë ëdi hala dakayolo henye ere, ze 'ba tinyö. Nenyë ëdi hala ²⁰ ëzë didi ze o'do ze na koma kaya daiya ze ralawo tinyö a Wirí. Dayolo ku henye Wirí ëdi kyedre ndra tada kö'du 'ba mi di'di ze, ehe mo ayolo wa biya. ²¹ Aboka ma'e, ëzë kö'du sösu mi di'di ze o'do ze dë na komokaya, dëdi ze kyigo aba mi koma Wirí. ²² Dirí ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kö'du dorö ze kö'du ki'di omo ehe ko'du wa mati o'do mo na rakyenyi. ²³ Wa mati mo i'di mi kö'du ki'di ëdi henye, doma ze mi Wisi ëni Yësu Korisito ehe do'do ze lovo oka maako te kaa mati Korisito i'di kö'du mo zi ze. ²⁴ Zë mati oronni kö'du ki'di a Wirí alimanni na radroko Wirí aba, ehe Wirí alima mi radroko ze aba. Nenyë hala dayolo mo alima mi ze, dayolo ga kö'du mo i'di Lawo Kölö Laka zi ze.

4

Lawo ma tinyö ma ndondo aba

¹ Aboka ma'e, oma 'e dë mi lawo biya, mora ayonzö'e lawo ne'e ëzë ëdinni kazi Wirí. Nëbi vo ndondo 'e kyo i'bënni yaga taga bi ne biya. ² Nenyë ëdi hala akato'bo yolo'e Lawo Laka a Wirí: Vidi maako mati iya tinyö henye, Yësu Korisito ayi kaa vidi köndu, ëdi Lawo Laka mati ayi kazi Wirí

aba. ³ Mora lawo maako mati andi kö'du 'ba Yësu, anza dë kazi Wiri. Lawo mati mo ëdi mo aba, ëdi vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba ëdi ku kinye mi damöku ne nzo.

⁴ Mora 'e 'ba Wiri ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nëbi vo ndondo 'e ku ga kö'du Lawo Laka mati ëdi mi ye ne, ëdi ndra na kyigo tada lawo mi zë mati 'ba damöku. ⁵ Nëbi vo ndondo naniye amë'donnì kö'du wa 'ba damöku, ehe damöku oze mbili dë zë ga kö'du zë 'ba damöku ne. ⁶ Mora ze 'ba Wiri ra. Vidi mati ayölo Wiri owo de ze, vidi mati anza dë 'ba Wiri, owo de ze dë. Nenyë ëdi hala daka t'bo yada wa mati 'beri mi kutë 'ba Lawo ma tinyö lawo ma anza dë tinyö aba.

Wiri ëdi lovo

⁷ Aboka'e, do'do 'e lovo oka maako, ga kö'du lovo ayi kazi Wiri. Vidi mati o'do lovo, mo Wisi 'ba Wiri ra, ayölo Wiri. ⁸ Vidi mati o'do lovo dë, ayölo Wiri dë, ga kö'du Wiri lovo ra. ⁹ Wiri ayada lovo ëni zi ze Wisi kölö ëni kutu mi damöku ne, ga kö'du zi ze tedi didi aba kpuru kazi mo. ¹⁰ Nenyë ëdi hala lovo ëdi. Anza dë henye do'do ze lovo Wiri, mora mo o'do lovo ze, ehe utu Wisi ëni zi kumu rë ni zi kö'du kyënyë 'beze kila.

¹¹ Aboka'e, ëzë ëdi nenyë hala Wiri o'do lovo ze, do'do lovo oka maako. ¹² Vidi maako gba ongo Wiri dë, mora ëzë do'do lovo oka maako, Wiri alima mi radroko ze aba, lovo omo ëdi ndo mi ze.

¹³ Dayölo ku henye, dalima mi radroko Wiri aba, here mo alima mi radroko ze aba, ga kö'du mo i'di Lawo Laka ëni ku zi ze. ¹⁴ Dongo ze dayada zi zë maako'e henye, 'Bu utu Wisi ëni zi tedi vo wa yomo 'ba damöku. ¹⁵ Èzë vidi mati iya henye Yësu Wisi 'ba Wiri ra, mo alima mi radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko mo aba. ¹⁶ Ze na bi de ze dayölo, doma ku lovo mati Wiri ëdi mo aba kö'du ze.

Wiri lovo ra, zë mati alimanni mi lovo, alimanni mi radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko zë aba. ¹⁷ Lovo o'do ndo mi ze, zi ze tedi ze na kyigo da kadra 'ba vurë, ehe datëdi ze mo aba, ga kö'du didi 'beze mi damöku nenyë ëdi kpa te kaa 'ba Korisito. ¹⁸ Ani tere anza dë mi lovo, lovo ma laka ore tere biya yaga. Here, lovo o'do dë ndo mi vidi mati ëdi na tere, ga kö'du tere ëdi zi riti ko'do.

¹⁹ Do'do lovo ga kö'du Wiri o'do lovo ze dagba. ²⁰ Èzë diya do'do lovo Wiri, mora doyi öndu'e ëmi ëti, ze vo ndondo. Kö'du vidi ma o'do lovo öndu ni 'e dë, mati mo ongo, mo o'bo dë lovo Wiri, mati mo ongo dë ne ko'do. ²¹ Kö'du ki'di mati Korisito i'di zi ze ëdi nenyë, zë biya mati o'donnì lovo

Wiri, mo'donnì lovo öndu nni mandere ëmi 'e kpa.

5

Da'da damöku ku

¹ Mo mati oma henye ere, Yësu ne Korisito ra, ëdi wisi 'ba Wiri ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa. ² Nenyë ëdi hala dayölo ze henye ere, do'do lovo gisi a Wiri, ëzë do'do lovo Wiri, ehe dorö kö'du ki'di omo kpa. ³ Kö'du lovo Wiri ko'do 'beze ëdi henye, dorö kö'du ki'di omo. Kö'du ki'di omo anza dë na kyigo kö'du ze, ⁴ ga kö'du gisi 'ba Wiri biya ato'bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyë tëmi gëri 'ba koma. ⁵ Èyi ra ato'bo ta'da damöku? Nje vidi mati oma henye, Yësu Korisito Wisi 'ba Wiri ra.

Hu kö'du dorö ga kö'du Yësu Korisito

⁶ Yësu Korisito ra ayi wini 'ba bapatisi 'bëni aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi dë nje wini aba, mora 'dö wini yama aba. Lawo Kölö Laka ayada, ga kö'du mo ëdi tinyö. ⁷ Vo kiya ëdinni wota: ⁸ Lawo Kölö Laka, wini, yama. Zë wota ne ayadanni biya kpa te kö'du kölö ne. ⁹ Doma ze kö'du kiya 'ba vidi köndu, mora kö'du kiya a Wiri ëdi ndra na kyigo, mati mo iya kö'du Wisi ëni. ¹⁰ Here zë biya mati omanni mi Wisi 'ba Wiri, ëdinni kö'du yada nenyë aba mi di'di nni, mora zë mati omanni dë mi Wiri, o'donnì Wiri zi tedi na vo ndondo. ¹¹ Kö'du yada ne ëdi: Wiri i'di zi ze didi ma nburu nburu, ehe didi nenyë ëdi Wisi omo aba. ¹² Mo mati ëdi Wisi ne aba, ëdi didi nenyë aba. Mo mati anza dë Wisi 'ba Wiri aba, anza dë didi aba.

Didi nburu nburu

¹³ Mëdi nenyë yöru zi ye, zi ye yölo 'e ëdi 'e didi nburu nburu aba, ëzë oma 'e mi Wisi 'ba Wiri. ¹⁴ Dakyigo re ze komo Wiri, ga kö'du dayölo ze henye, mo owo de ze ëzë dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da komba 'bomo. ¹⁵ Mo owo de ze ëzë da ko'jo ze ho mo, kyere dayölo ze nenyë ëdi tinyö. Dayölo kpa henye mo i'di zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzo.

¹⁶ Èzë öndu yi mandere ëmi o'do kö'du kyënyë, mati ika zë dë zi koli, amötu zi Wiri mati ak'i'di didi zi zë. Nenyë zi zë mati kö'du kyënyë ika zë dë zi koli. Kö'du kyënyë maako ika koli. Damötu dë zi Wiri ga kö'du nani. ¹⁷ Biya wa ko'do mati eme dë, ne na kö'du kyënyë, mora ani kö'du kyënyë maako ëdi ika koli dë.

¹⁸ Dayölo ku henye, gisi a Wiri maako anza dë sesi nduwë kö'du kyënyë ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wiri asesi zë ne laka, ehe Satani o'bo dë zi zë ko'do na kyënyë. ¹⁹ Dayölo ku henye, ze gisi 'ba Wiri ra,

ehe damöku ne ëdi mü kyigö 'ba Satani.
²⁰ Dayölo ku Wisi 'ba Wirí ayi i'dí kö'du
yölo ku zi ze, here zi ze yölo Wirí ma tñyö
ne. Dalima mü radröko Wirí ma tñyö aba,

kpa mü radröko Wisi ömo Yësu Korisito
aba. Nenyé Wirí tñyö ra, ehe nenyé ëdi
didi ma nburu nburu ra. ²¹ Gisi ama'e,
asesi re 'e laka kazi wiri ndondo 'e.